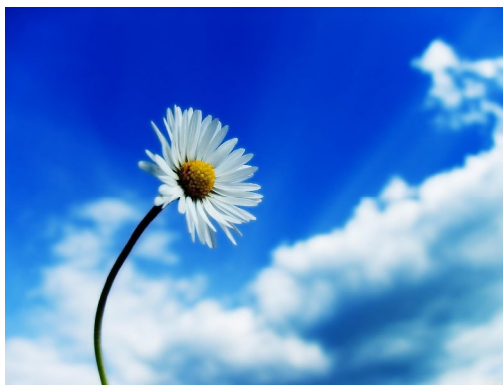

گول و گيا

فهرههنگي فارسي-كوردى

وهرگيران و شروقه كرنا:

رهحمان جهوان

پیشه کی : (فهرهنگی گول و گیا)

خویتتری هیژا و ریزدار و بهرکهفتی، خوشک و برای دلوفان، ثم فهرهنگی له بهر دهستی توی بهریزدایه، بهشیکه له کاری وهرگیرانی فهرهنگی «موعین» به کوردی که نهز له ماوهی دهیهی رابردودا بهریئوم بردوو. سا من ثم بهشهم لی جوئی کردوتهوه تا وهک فهرهنگی تاییهتی گول و گیا و روهک و وشهگهلی پیوهندیدار به روهکهوه به شیوهیه کی پوخت و پاراو له بهر دهستدا بی. بو ثم مه بهسته له سهرتادا سهرواژهی روهک به فارسی نوسراوه، نهوسا فونیم و ناوی گیا. نهگهر وشهکه چند وشهی هاومانای فارسی هه بی له نیو هیمایه کی بهم جویره [...] نوسیاگه، له پاشان ناوی زانستی (علمی)، نهوجار ناوی هاوتای کوردی روهک دانراوه، له کوتایدا به شیوهی کورت و پاراو تاییهتمندی روهک لیکدراوه تهوه. بو وینه:

سنبل: (س ب) ا. گیا.

هاوناوی فارسی: [زمبل، زومبول، ارسیل، خزام]

نام علمی: *Hyacinthus orientalis*

۱- ناوی کوردی: سمل، سمل، سنبل، سمبل، سوممول، سوینکه، سیاسه ره، سیاوسه ده، زهر تک، گیازهر تک، گینو، گینو، گینو، گینو، ههلال، بنه گیایه که له تیره ی سوینسه، گول بنهوش و بوخوشه،
۲- میخه ک، گول میخه ک، خهناوکه، میخه ک گولدانی، قهره نفل.
له هیندی شوین وشهکان بهم جویره نوسراون:

سیماهنگ: (س ه) ا. گیا. خرخیار

مانای وایه خوینهر بروانیته وشه ی «خرخیار»، تا مه عنای «سیماهنگ» ی دهسکه وئ.

لیره دا ده بی بلیم زوربه ی وشهکان به روالهت لیک نه دراونه تهوه یا حه واله کراون به وشهیه کی تر، نه مه نه گه ریته وه بو ناوه روکی فهرهنگه که و وشهکان. گهر بروانیته هیندی وشه ی فارسی، نه بینی هاوتای فارسیه که ی زوره، منیش بو پیش گرتن له دوپاته و چهن پاته له زور شوین حه واله م کردوو به وشه ی بنه ریته وه. بو وینه:

زمبل: (ز ب) ا. گیا. سنبل

زومبول: (ز ب) ا. گیا. سنبل

ارسیل: (ا س) ا. گیا. سنبل

خزام: (خ) ا. گیا. سنبل

جا خوینهر ده بینی که وشه ی سه ره کی «سنبل»، چوارجار دینه وه سه ری. هه ر وه کو باسم کرد ثم کاره بو خو بواردن له دوپاته کاری کراوه.

قازانچى ئەم فەرھەنگە چىيە؟، ديارە ھەركات كارىكى نوسىن بىتە ئاراۋە، نوسەر مەبەستىكى ھەيە تا بە خويىنەرى خۇى بگەيەنچى. منىش مەبەستم لەم كارە دۆزىنەۋە و كۆكرنەۋەى ناۋى گژ و گىاي كوردىيە لە ھەمبەر ناۋە فارسييە كەى. لە جىيى ئەۋەى تۆى بەرپىز وشەى فارسى رۈك بە كار بىەيت، ئەتوانى ناۋى كوردى گيا يا دارە كە بلىيى، زۆر خۆمالىترە، شىرىنتر، جۈانترە، لەسەر زمان سوكتەرە. چون من و تۆ ھەر لە منالىيەۋە دەزانىن كە چەقچەقە، گرالك، پورايشى، كەر كۆل، كەرتەشى، سەرىنج، گۆگەم، درۈۋەزەردە، درۈۋە كەلەۋە، سىپىنەعەرزىلە، كنگر، گىلاخە، شنگ، تەرەتيزە، كووزەلە، پنگە، قامىش، جەگەن، سىۋ، قەيسى، بەلالووك، گىلاس، ھەلوۋچە، كۆخ، شىلان، گەنم، جۆ، نۆك، نىسك، چىن و لە كوئى دەروپىن و بۆ چى دەبن و لە كوئى كەلكيان لىۋەردە گىرئى. بەلام ناۋە فارسييە كەى لە خويىندنگە و قوتابخانە بەسەرماندا سىپىندراۋە و فىر كراوين. بە داخەۋە لە زۆر جى، رەۋاجى ناۋە فارسييە كان زۆر برەۋى زىاترە لە كوردىيە كەى، بۆ؟، چون كارى پىناكرئ و بەكارى ناھىينىن. جا ئەم شىۋازە رۆژ بە رۆژ لە زىادبوونە گەر چارەى بۆ نەدۆزرىتەۋە زمانى نەتەۋايە تىمان، كە سامانى ھەرە مەزىمانە، بەرەۋ كزى و كەنەفتى و فەوتان دەچى!

ھىوادارم ئەم كارە ھاندەر و رىخۇشكەر بى بۆ كارى باشتەر و بايەخدارتر بۆ داھاتوو.

رەحمان جەۋان بۆكان زىستانى ۱۳۹۱ھەتاۋى

آبتره: (ت ز) ایگیا.

[بولاغ اوتی، بولاغ اودی، شاهی آبی، علف چشمه]

نام علمی: *Lepidium sativum*

کوزوله، کویزهله، کویز، بیزه روو، بیزروو، بهرگه می، بریه می، بهریمه می، کووز، کووزی، کووزله تاوی، تووز، کیتویله، سهوزیه کی خۆرسک و خۆراکی، له نیو تاوا ده پروی و تام تیژه.

آبرون: (ز) ایگیا. [همیشه بهار، آدرگون]

وهر که مەر، گه لاماسی، گیایه کی بۆن خۆشه، به هاران له سهر بهرد ده پروی.

آبشن: (ش) ایگیا. آویشن

آبنوس: (ن) ایگیا. [شینز]

ئاوه نووس، دارئابانووس، عه به نووس، دارئه بنووس، ئابنووس، عابنووس، داریکسی رهش و رهق و به نرخه، بهرکه کی وهک تری ده چی و گولی داره که وهک گولی خه نه یه، پتر بۆ نازک کاری و جوانکاری ده بی.

آبو: (ب) ایگیا. نیلوفر

آبی: (ب) ایگیا. به، سفرجل

نام علمی: *Cydonia oblonga miller*

آتشین: (ت ش) ایگیا.

گوله ئاوری، گوله ئه رخه وانی، گوله ئاته شی، شه و بو، جۆری گولی جوان و سوری ئامال بنه وشه.

آج: ایگیا. افرا

آج: ایگیا. افرا

آدرگون: (د گ) ایگیا. آبرون

آدنیس: (ذ ن) ایگیا. [آدونیس، ادونیس]

گوله نه ورۆزه، گوله نه ورۆزان، گول وه هار، گوله وه هاره، ئادونیس، گولیکه له تیره ی

گولاله سووره، هیندی گه لاکانی پانتره، گه لآ بر گه بر گه یه.

آذراقی: (ق) ایگیا. [کچوله، آذراقی]

ژاره ماسی، ژه حر ماسی، مه رگه ماسی، سه کوژ، پیفل، جۆری داری بهر، بهرکه کی فره تاله و بۆ دهرمان ده شی و راوی ماسی پین ده کری.

آذان الارنب: (ن ل آن) ایگیا. بارهنگ

آذان الثور: (ن ث ث) ایگیا. گاوزبان

آذان الجدی: (ن ل ج د) ایگیا. بارهنگ

آذان الحمار: (ن ل ح) ایگیا.

گویی کهر، گویی کهره، گیایه ره، جۆری گیای گول بنه وشه، وهک چایی دهم ده کری و ده خوری و بۆ قورگ و گه روو خاسه.

آذان الفار: (ن ل) ایگیا. مرزنگوش

آذان الفیل: (ن ل ف) ایگیا. [گوش فیل]

گویی فیل، گویچکه فیل، گوفیل، گوش فیل، گویچکه فیلی، جۆری روو کی گه لایان و گوشتن.

آذربو: (ذ ب) ایگیا. اشنان، چوبک

آذربویه: (ذ ب ی) ایگیا. آذربو

آذرگون: (ذ گ) ایگیا. [همیشه بهار دشتی]

نام علمی: *Calendul arvensis*

۱- گولی ئاورین، گوله ئاگرین، گوله ئه رخه وانی،

۲- لاله عه باسی، خۆردوس، لاله هه باسی،

۳- هه میشه به هار، گولی هه میشه جوان، به بیوون، به بیوونه کیتویله، باجک،

۴- میلاق، سووره هه لاله، گولاله سووره.

آذرین: (ذ ر) ایگیا. [اقحوان، بابونه]

بابونه، بابونه ی چاوه گا، به بیوون، گوله چاوشه.

آذریون: (ذ ی) ایگیا.

۱- گولہ ئاگرؤ، گول عەرەرى، گولہ چنگوولہ، پەنجە مەرىمى، پوھ کىكى ئالفى گوللى سەراوھ ژى سىپى يا پە مەبى دە گرى، ۲- گولہ بەرؤژە، تو گولہ بەرؤژە، گىايە كى گول زەردى بالابەرزە.

آراشيد: (ش) ا.گيا. بادام زمينى

آراقيطون: (ق ط) ا.گيا. اراقيطون، بابا آدم

آرتيشو: (ت ش) ا.گيا. [کنگر فرنگى، خرشوف]

نام علمى: *Cynara scolymus*

کنگر، کەنگر فەرەنگى، دەرکە کەرە، دەرکە پووشىن، دەرەھەرى، دەرەھەرى، گىايە کە بو بيوه سىرى، خوین دانان، بەردى گورچیلە، سەنگى سەفرا خاسە.

آردج: ا.گيا. [عرعر]

عەرەرى، دارەعەرەرى، دارىكى شوخ و شەنگ و بى بەرە.

آردم: (د) ا.گيا. آبرون، آذريون

آرسطولوخيا: (ر ط ل خ) ا.گيا. ارسطولوخيا

آرن: (ز) ا.گيا. گوش فيل

آريدبريد: (ر ب ر) ا.گيا. اريدبريد

۱- **آزاد:** ا.گيا. [آقچە، آغاچ، آزدار، آزاددرخت]

۱- ئازاد، دارى هورمان لە تىرەى نارەوھن لە دارستانە كانى باكوورى ئىران فرەس، بو شانە و كەل و پەلى جوان بە كار دەبرى،

۲- **آزد:** ا.گيا.

ھەرزىن، ئەرزىن، گارىس، زراتە كىوى.

آزاددارو: (ز) ا.گيا. سلق جبلى

آزاددرخت: (د ر) ا.گيا.

[سنجدتلخ، زهرزمين، زيتون تلخ، تاق، آزاددرخت]

سەنجووە تالە، سەرىنچكە تالە، جوورى دارى لىرەوارە بە گوللى هيشووى و بەرى زەرد و ژاراوى.

آزادسرو: (س) ا.گيا. سرو

آزاراقى: (ق) ا.گيا. كچوله، كچله

آزاله: (ل) ا.گيا.

ئازالە، جوورى دارچك يا بنچكە گىا لە شویتى كويستانى و كوستان دەروى.

آزراقى: (ق) ا.گيا. كچوله

آس: ا.گيا.

۱- كەبىر، كەبىرە، مؤرد، مؤرتك، ميتگ، دەوھنىكە،

۲- رىحانە، رەشە رىحانە، سیاورە یحانە.

آس بويه: (ب ي) ا.گيا. سوسنبر

آسمار: ا.گيا. آس، مورد

آسوندار: (س) ا.گيا.

[دمیر آغاجى، انجیلو، انجیلی، انجول، انچیلو، تو، توى، توى، تفى، امبورتل، زوند]

ئاسنەدار، ئاسنەدار، دارئاسن، سوورەچىو، توولە گزى، گزگە توولەبىنە، جوورى دارى رەق و پتەوى

دارسانە كانى باكوورى ئىرانە.

آسه: (س) ا.گيا.

۱- ئاسە، رىشەى شىرىنى بەلەك،

۲- راس، دارى راس، راسى هپندى،

۳- چاللى، ئاق چاللى، جوورى دەوھنى دەرکاو،

۴- بنچكە گىاي دروودار يا دارى درواوى.

آطريلال: (ر) ا.گيا. اطريلال، قازياخى

آغاريقون: (ر ق) ا.گيا. غاريقون

نام علمى: *Agaricus aurantiacus*

آغال پشه: (پ ش) ا.گيا.

۱- داربووز، دارتوفانە، دارميشوولە، بەوز، بفرز، دارىكى رەشە، جوورى كىسە دروس دەكات پەر دەبى لە مېشووولە، ۲- ناروھند، ناروھن، وەزم،

آق خزك: (خ ز) .ا.گيا. قره خزك

آق قى: (ط) .ا.گيا. [خمان]

[بيلاسان، بيلسان، شبوقة، پلم، خمان كبير، ياس كبود]

نام علمى: *Sambucus nigra(ebulus)*

گيجه گيا. كه زنه زان، كه س نه زان، ور، گيا بؤ گنه، گيا بؤ گنه، كه نه دار، گيا به كي خورسك و بونداره و گولى سبي ده گري، بؤ سه فرا و گه لوئيشه باشه.

آق كرنك: (ك ز) .ا.گيا. سپيدار

آقوز: (ق) .ا.گيا. گردو

آقوز بوله: (ق ب ل) .ا.گيا. آقوز، گردو

آك: .ا.گيا.

ئاك، ئاگ، جورئ گيا به له ره گه زى «كه تووس»، له شيله ي ئه م گيا به بؤ ده رمان كه لك و هرده گرن و بؤ هينانه وه زور به كه لكه.

آكارو: (ز) [فر.] .ا.گيا. بلادور، ماهون

آكاسيا: (س) [فر.] .ا.گيا. افاقيا

آكاليقا: (ل) .ا.گيا.

ئاكاليقا، جورئ گولى گه لاپان و نووك تيز و سوور و خال خال، پتر له گهرمين ده روي.

آكاهولى: (ه ل) .ا.گيا.

ئاكاهولى، روه كينكى ولاتى هينده، بؤ ده رمانى سوزنه كه ده بي.

آكج: (ك) .ا.گيا.

۱- گياشير، جورئ گياي خورسكى بيابانى، [زعرور]

۲- گويز، گينوژه سووره، بلچه سووره، دار گويز.

آكر كراهه: (ك ك ه) .ا.گيا. آكرا، عاقرقرا

آكر كره: (ك ي ز) .ا.گيا. آكرا

آكرا: (ك) .ا.گيا. عاقرقرا

دارينكى بي به رى سبي، ۳- سبي دار، سبي چنار، ههوران، ههقران، دارينكى سبي و بالابه رز و بي به ره.

آغه جواش: (غ ج) .ا.گيا.

ئاغچه واش، ئاغچه واش، ئاغچه يواش، ئاغچه باش، ئاغچه واش، ئاغچه واش، پيتو كه، په له شوانه، گيا به كي كوستانى، بؤ خواردن ده بي و له دوكليو و ماست و برويشين و شتى وا ده كرى.

آفتاب پرست: (پ ز) .ا.گيا.

نام علمى: *Heliotropium europaeum*

۱- په نيروك، نانكى، نانه حاجيله، نانكى چوبكا، له گ له گ، په پكه مه ليچك، ۲- مارچيوه، مارچووه، چاوماره، شه فه له، كه به ر، ترچك، گياماران،

آفتابگردان: (گ) .ا.گيا.

نام علمى: *Helianthus annuus-1*

گوله به روزه، گول به روزه، گوله به روزه، روزه پهريز، روجيار به رست، روجيار به رست، روزه يار به رست، هه تاو په رس، گوك باخان، ئافتا و گه ردان، گول به روزه، به روزه، پاله وي، روزه ام، پهريز، جورئك روه كي بالابه رز و گه لاپان و زبره، تا گول ده رده كات هه روى له هه تاوه. جورئ ماجوم له توو گوله به روزه ساز ده كرى بؤ سيلى سپه لاك باشه.

آفشن: (ش) .ا.گيا. آوشن

آفاقيا: (ق) .ا.گيا. [افاقيا، افاقى]

نام علمى: *Robinia pseudacacia*

ئه كاكى، ئافاقيا، دار جه وي، داره ده رزى، داره ردى، عه ناوه، دار بسميللا، جوره دارينكى گول سبي و هيشووي، پتر بؤ جوانكارى لينوارى شه قام به كار ده برى، ده لين گوايه شيله ي ئه و داره پيش به خوين ده گرى.

گیتلاسه کتوی، ئارژینگه کتیی، دارچکیتی ناو
لیره واره و گولی بۆری ئامال کهسک ده گری.
آبالو: (ل ل) ایگیا.

[آبالو، آلی بالی، قراسیا، نمتک]

نام علمی: *Cerasus vulgaris mill*

به لالوووک، به لالییک، بلالک، برالوو، برالوو،
بلالوووک، به لوی، به رالوووک، برالوی، برالوو، باچک،
ئالوو بالوو، ئاری باری، هاله، هلملوک، ههلمه لووک،
هالوو بلالوووک، هاله به لالوووک، هه لالوووک،
هه لهه لاک، هه لهه لووک، وه لالوووک، وه لالییک،
گلیهر، گیراز، داریکه له جۆری گیتلاس، به ره کهی
سوور و ورد و خر و مزره، بۆ به ردی گورچوو،
میزه لدان و بالوکه و کوان فره خاسه.

آج: (ل) ایگیا. آلوج

آچه: (چ) ایگیا. آلوچه

آسن: (س) ایگیا. [آوسن]

۱- ئالوسن، ئالوسن، ئالوسن، ئالوسن، جۆری گیایه له
تیره ی رازبانه، ریشه کهی بۆ دهرمان ده شی.

۲- شیلان، چه شنی شیلانی زهرده،

۳- قه یسی، جۆری شیلانه ی زهرده.

آش: (ل) ایگیا. راش

آفا: [فر.] ایگیا. پیزر

آک: (ل) ایگیا. [آله]

۱- سمله تیف، سمله تیف، ئاوه ریژه، گیاکتک،
ئه شه بۆ، ئه شه دبۆ، پسله که وه له، پسله که وه،
پسله بۆ وه نکه، پسله بو وه نه، واله ک، نیتزل، روه کیتی
بیابانییه، بۆن خۆشه و ده خوری بۆ دهرمانی گه ده و
چهرگ و سنگ باشه،

۲- شوورک، که فکه فوک، گیاکه فه.

آکلکرا: (ک ی) ایگیا. عاقر قرحا

آکله: (ن) ایگیا. آکوله

آکوج: (ک) ایگیا. آکج، ازگیل

آکوله: (ک ل) ایگیا.

ئاکوله، ئاکوله، ئاکوله، برنجی ئاکوله، باشتیرین
جۆری برینجه.

آگ: ایگیا. آک

آل: ایگیا.

ئال، ئال، داریکه ریشه کهی سووره و بۆ ره نگریتی
و دهرمان ده بی.

آلاس: ایگیا. راج

آلاش: ایگیا. آلس، راش

آلاله: (ل) ایگیا. [الاله، لاله، شقایق]

نام علمی: *Ranunculus arvensis*

گولاله، گولاله سووره، ئالاله، ئالاله قرمز،
گولکانیسان، هه لاله، هه راله، چارچه قیله، ره به نوک،
لالو، نیسان، نیشان، سپی چنه، باتینوک، بووک،
گوله میترگ، گول ماس، ماس مال، گول ماساوه،
گول ماساوه، چارکه له، گولکانیسانی، گوله بووک،
چنار که له، چنار که له، گوله میلاقه، گیامیترگ،

۱- میلاق، لاله، ره به نوکی به هاری،

۲- گولی شه قایق، لاله ی نیعمانی،

۳- گیازار، هه لای هه ل، هه لاهیل،

۴- هه لاله چه رمگ، هه راله ی سپی.

آلام دلی: (د ل) ایگیا.

ئالام دلی، داریکه له ولاتی مازنده ران به گه لای
برگه برگه و گولی سپی و به ریکی بۆری خالخال.

آلاملیک: (م ل) ایگیا. الاملیک، فاشرا

آلاسی: (آ ب) ایگیا. [گیتلاس وحشی]

حەتەتەتۆك، فاترداشاغي، عەلووكى زەردى پايىزى.

آلوسرخ: (لُ س) .ا.گيا.

گەلاس، گەلاز، گلاز، ئارىبارى، ھەلووچەسوورى پايىزى.

آلوسن: (لُ س) .ا.گيا. آلسن

آلوكك: (لُ ك) .ا.گيا.

بەلالووكە كىئوى، برالووكە كىئى، بەلالووكە كىئىلە، برالوويى، گلئىر، گىراز، باچك، ھەلمووك، ھەلھەلاك، ھەلوونە، تەرىپى، چەشنى بەلالووكە.

آلە: (لُ) .ا.گيا. آلک، سنبل الطيب

آلى بالى: (لُ ل) .ا.گيا. آلبالو

آماريليس: (ر ل) [فر.] .ا.گيا.

ئاماريليس، گىايەكى پىوازدارە لە نىرگىز دەچى، گەلادىرئ و گولگەورە و بۇنخۇشە.

آمانيت: (ن) .ا.گيا.

كارگ، كارگەشئتە، ھەلچەجنايى، قارچى ئامانيتى كوشندە، جۇرى قاچكى ژاراوى كە خواردىنى مەترسى دارە.

آمبرو: (ز) .ا.گيا. كلھو

آمبلوبسيا: (لُ ب) .ا.گيا. موچسب

آمرود: (ز) .ا.گيا. امرود، گلابى

آملە: (م ل) .ا.گيا.

[آملج، املج، امبل، اميلە، انولا]

ئەملج، ئەمبل، دارىكى گەلپانى ولاتى ھىندە لە دارگوئىز دەچى، گوللى سپى دەگرئ.

آملىس: (م ل ل) .ا.گيا.

ئاملىس، روكىكە رەقە نىوان گيا و دار، بەرىكى خر دەگرئ بۇ دەرمان دەشنى.

آلگ: [فر.] .ا.گيا. جلبك، خزه

آلنج: (لُ) .ا.گيا. آلوچە

آلو: (لُ) .ا.گيا. [اجاس، برقوق]

نام علمى: *Prunus domestical*

ھەلووچە، ھەلووژە، ھەلاو، ھەلوو، ھىروو، ئەلووچە، ئەلووژە، ئەلى، عەلووچە، عەلووكە، ھەلووكە، ھولىك، ھەلووك، عەلووك، ھولووك، ئەلوو، گوگجە، ئالووچە، دارىكى بەر لە رىزى دار سئو و قەيسى، بەرىكى خر و ترش و شىرىن دەگرئ، جۇرى پايىزى و بەھارە ھەيە.

آلوئس: (لُ ء) .ا.گيا. صبرزد

آلوبالو: (لُ ل) .ا.گيا. آلبالو

آلوبخارا: (لُ ب) .ا.گيا. آلوچە

آلوج: (لُ) .ا.گيا. آلوچە

آلوچە: (لُ ج) .ا.گيا.

[آلو، آلوبخارا، آلوج، آلنج، الو، آلچە، ادرك، نىسوق، ھلو، ھلى، ترشھلو]

نام علمى: *Prunus caspica*

ھەلووچەرەشە، ھەلووژەرەشە، ھەلووچەپايىزە، ھەلووچە، ھەلچە، ھىروگە، ھىرو، ھەلووچەپاوەيى، قەرەلوو، قەرەلى، فاترداشاغي، ھلورەشك، ھولىك، ھولچەك، ھولووك، عەلووكە، عەلووكەرەشە، ھالووت، ئەلووكە، گوگجە، گوئىچە، جۇرى ھەلووچەى سوورى ئامال رەش.

آلوزرد: (لُ ز) .ا.گيا. [زردالو]

زەردالوو، زەردەلوو، زەردالى، زەردەلى، ئالووزەر، ھەلووكەزەر، ھەلووكازەرد، شىلانە، ئالووچەزەردە، گونجە، گونەتولە، گونەتولە، ھەلووچەپايىزە،

گونۆر، گندۆر، نىنۆر، گنۆر، نىنوز، ننوز، نىنۆز،
گونۆر، دۆريه، قهلهندۆر، گيايه كه ريشه كهى وه ك
ياره ماسى ده چى بۆ ماوهى شهوورۆژى له سزگاوى
ده خه ن، ئەوسا ده يكوئين و ده يخۆن.

آويز: (و) .ا.گيا.

ئاويز، گوله ئاويز، گولى گواره، جوړى گوله.

آویشم: (و) .ا.گيا. آوشن

آویشن: (و) .ا.گيا. آوشن

آهار: .ا.گيا. [گل آهار]

نام علمى: *Zinnia elegans*

گول ئاھار، گولآھار، گولەدەقاق، ئاھار،
شەشپەرفەرەنگى، جوړى گولى فرەرەنگە.

آهودوستک: (ه د ت) .ا.گيا. انيسون

آهورى: (ه ر) .ا.گيا. خردل

آھوماش: (ه) .ا.گيا. مداد

آيز: (ي) .ا.گيا. بوى ماداران

اباريقون: (أ ر ق) .ا.گيا. [بج، قاتل ابیه]

ئەباريقون، دارىكى بالابوچك، پتر له گيا ده كا،
بهرى ريزه له يى سوور ده گرى.

اباض: (أ) .ا.گيا. انگدان

ابانس: (ان) .ا.گيا. آبنوس

ابركبير: (أ ك ب) .ا.گيا. انگدان

ابريگياھى: (أ ر گ ه) .ا.گيا. [لوف، لوف]

لووف، لووفا، جوړى روه كى ريشالدار، پاش
وشك كردنه وه بۆ شووردنه وهى حەمام بە كار
دەبرئ.

ابريشم: (أ ر ش) .ا.گيا.

آناغالس: (ل) .ا.گيا. [مرزنگوش، انارگير، اناغالس]

نام علمى: *Anagallis arvensis*

گوله جام، دووشان، دوشان، گوله زاوا، گيايه
بۆن خووش و جوانه وه ك گولى گوى مشكه، گولى
سى و چيره يى ده گرى و بۆ دەرمانى زام و
ساريز كر نه وهى برين به كه لكه، خواردنى ده بيته
هوى كاسى و سه رگيژه و رشانه وه.

آناناس: [فر.] .ا.گيا.

ئاناناس، بنچكه دارىكى كورته بالاي ولاتانى
ئەمريكايه، گول هيشوويى، به ره كهى ده خوړى و
مره باى لى ساز ده كرى.

آنبرباريس: (ب ر) .ا.گيا. انبرباريس

آنجيلى: (ج ل) .ا.گيا. آسوندار

آنديو: (د) .ا.گيا. كاسنى

آورث: (و) .ا.گيا. سروناز

آورس: (و) .ا.گيا. عرعر

آوشن: (و) .ا.گيا.

[آفشن، آویشن، آويشه، اویشن، اوشین، اوشن]

نام علمى: *Thymus kotschyanus-Boiss*

جاتره، جاتيره، جاتره كئوى، چاييه شاخى، ئەزبى،
ئەزبووره، هەزبى، هەزبى، هەزوى، هەزوه، هەزبيله،
هەزبیه، ئەزبۆله، ئەزبووله، ئەزبيله، ئەزبيله،
هوزبى، هوزبى، هەزبۆ، هەزبۆوه، هەزبه،
بۆخۆش كه، چهویر، هەوشن، هەویشن، مزره كئوى،
نەعناكئيفى، مشك تەرامشیح، چەشنى روه كى گەلا
باريك و بۆخۆش، دەخوړى و بۆ ناو چيشت دەبى،
بۆ دەرمانى زكيشه، سه ريشه، هەناسه بركى بە كار
دەبرئ.

آوندول: (و د) .ا.گيا.

ٲهٲلهٲسى، گولٲبؤرى، گولٲهٲلهٲسى، گولٲهٲريره،
گولٲىكى شهٲوبؤى شوٲوشهٲنگه.

اٲرار: (ا) ا.گيا. زرشك

اٲل: (ا) ا.گيا. گز

اٲلق: (ا ل) ا.گيا. پنج انگشت

اٲاص: (ا ج) ا.گيا.

ٲ-ٲهٲلوو، ههٲلوو، هيروو، حوليك، ههٲلووچه،

ٲ-ههٲرمى، ههٲمرو، گولالوى، كٲويله.

اٲل گيا: (ا ج ك) ا.گيا. تاج الملوك

اٲل گياه: (ا ج ك) ا.گيا. تاج الملوك

اٲمود: (ا م) ا.گيا. كرفس

اٲهزه: (ا ه) ا.گيا. سگك

اٲريض: (ا ر) ا.گيا. كاجيره

اٲلب ديا: (ا ل د) ا.گيا. فرفيون

اٲٲر: (ا ت) ا.گيا.

[مارزوان، مارزبان، مرزوان، هندقميشى، اٲٲرباغى]

نام علمى: *Canna indica*

دوگه گورگ، گولٲدرهٲوش، گولٲهٲدرهٲوش،

لووشه گولٲ، گيايه كه گهٲلا درٲٲز و درشت،

گولٲهٲشووئى سوور يا زهرد، بوٲنهٲخوشى جمگه و

ٲٲسك و زهٲمى مهٲعيده باشه.

اٲٲريان: (ا ت ر) ا.گيا.

ٲهٲٲٲهٲريان، ٲاٲمى گياگهٲلى دهٲرمانى وهٲك

ٲهٲٲٲهٲرى هٲٲندى، نشاستهٲيان لئٲده گيرئ.

اٲٲهٲزغال: (ا ت ز) ا.گيا. زغال اٲٲهٲه

اٲٲريط: (ا ر) ا.گيا. كرات ٲرى

اٲٲفاك: (ا) ا.گيا. عشقه

اٲٲلامور: (ا م) ا.گيا. زيزفون

ٲ-ههٲورٲٲشم، گولٲى هاوٲرٲٲشم، دارٲٲكى
دارستانهٲكانى باكوورى ٲٲرانه،

ٲ-گيا. شبٲخسب.

اٲلك: (ا ل) ا.گيا. [يادآورد]

گرالٲك، گرانك، ٲاٲردهٲه، ٲوورٲاشوٲكه، گيايه كه به

لقوٲوٲى زور و فشهٲلوٲكهوه، سووكه و با به ٲاسانى

بوٲهٲر لايهٲكى دهٲبات.

اٲوٲالئون: (ا ب ل ئ) ا.گيا.

[اٲوٲيلون، گوٲنهٲبنگ كنف، گندهٲكنف]

ٲوون، گياكهٲنف، گيايهٲى گولٲزهردى لاسك

ٲووكاوى، گهٲلاكهٲى وهٲك دلٲدهٲچئ.

اٲوليله: (ا ل ل) ا.گيا. اوسيرس

اٲهل: (ا ه) ا.گيا. [ماى مرز، ريس، ٲراثوا، ارس]

نام علمى: *Juniperus Sabina - I*

عهٲعهٲر، سهٲرو، رهٲزهٲگاوانه، گيامايهٲسير، چهٲشئى

دارسهٲروى دارستانهٲكانى باكوورى ٲٲران و

ٲاوچهٲى ٲاوهٲگوٲز و ٲاوهٲيه، بهٲرهٲكهٲى ٲرشه.

كولٲٲندراوى ٲهم روهٲكه بوٲشوٲردئى چهٲستهٲبهٲكار

دٲٲن بوٲخارشت باشه.

اٲيل: (ا ب) ا.گيا.

روهٲكٲكهٲبنهٲكهٲى واسهٲشهٲلغهٲم، ٲٲر لهٲلئوارى

دهٲريا دهٲروئ.

اٲيكا: (ا ب) ا.گيا.

نام علمى: *Cephaelis ipecacuanha*

گورگهٲكوٲزه، گوركوٲزه، گيايهٲكى ژاراوئيهٲدٲنده

دهٲكوٲزئ.

اٲٲرج: (ا ر) ا.گيا. ٲالنگ، ٲرنج

اٲلسى: (ا ل س) ا.گيا.

اراک: (أ) [ع] .ا.گیا.

[مسواک، چوج، پیلو، درخت مسواک]

دارسیواک، سیواک، مسواک، چیوسیواک، پیئو،
داری ددان پاککردنه وه، داریکی رهق و گه لاپان بو
خواردنی و شتر ده بی.

اریس: (أ ب) .ا.گیا. [ارس]

سه نده لووس، سه ول، داری سه لقی کئیوی.

اریبان: (أ ب) [ع] .ا.گیا. بابونه

اریه: (أ ب) .ا.گیا. مریم نخودی

ارته: (أ ت) .ا.گیا. اسکنبیل

ارجالون: (أ ل) .ا.گیا. فاشرا

ارجان: (أ) .ا.گیا. [ارژن]

۱- بادامه تاله، بادامه کئیوی، جوئی بادامه،

۲- زهیتوونی مهراکیشی.

ارجن: (أ ج) .ا.گیا. ارژن

ارجنگ: (أ ج) .ا.گیا. ارژن

ارجوان: (أ ج) .ا.گیا. ارغوان

نام علمی: *Cercis siliquastrum*

ارجه: (أ ج) .ا.گیا.

۱- توورک، توودرک، تیرک، تیره، تووتهرگ،

ستری، چهن جوړ دارچکی درکدارن،

۲- سه لو، سه نده لووس، سه لوی کئیوی.

ارده شاهی: (أ د ه) .ا.گیا. آرتیشو

ارز: (أ) .ا.گیا. ارژن

ارز: (أ ز) .ا.گیا. برنج

۱- **ارزن:** (أ ز) .ا.گیا. [گال، دخن]

نام علمی: *Panicum miliaceum*

اخیروس: (أ خ ز) .ا.گیا. اخینوس

اخیلیا: (أ خ ل) .ا.گیا. اخیلیه

اخیلیه: (أ خ ل ی) .ا.گیا.

جوئی گیا له تیره ی گولاله سووره به گولی

ئهرهوانی و سپی و شین.

اخینوس: (أ خ ن) .ا.گیا. ضرونیه

اخیون: (أ ی) .ا.گیا. [گل افعی]

ئهخیون، گولته فعی، جوړه گیایه کی دووساله له

تیره ی گوزروان، گول بنهوش، بو چاره سهری

مارگه ستوو به کار ده بری.

ادراقی: (أ ق) .ا.گیا.

مه رگه ماسی، زارماسی، زاره ماسی، کوچوله، چه شنی

روکه بو راوی ماسی به کار ده بری.

ادریسی: (أ ر س) .ا.گیا.

[گل ادریس، گل سرخ، اورتنجه، اورتنجه، ایدرنجیه]

گوله ژاپونی، گولی سووری ژاپونی، جوئی گیایه له

چه شنی تری فهره نگی، گول هیثووی و هه میشه

سهوز و گه شه.

ادونیس: (أ د ن) .ا.گیا. آدنیس

اذراقی: (أ ق) .ا.گیا. آذراقی، کچوله

اذخر: (أ خ) .ا.گیا. گورگیاه، کاهمکه

اذریونه: (أ ذ ی ن) .ا.گیا. آذریون

ارابس: (أ ب) .ا.گیا.

تهرته تیزه، تهرته تیزه کئیوی، روه کیککی گه لاتووکنی

کئیوی و خوړسکی کئوه کانی ئالپ و ئوروپایه.

اراقو: (أ ق) .ا.گیا. ارقوا

اراقوا: (أ ق) .ا.گیا. سیاهک، سیهک

اراقیطون: (أ ق ط) .ا.گیا. بابا آدم

ئەرخەوان، ئەرغەوان، دارئەرخەوان، دارئەرغوو، دارئەكە گۆلى ھەلەلەيى سوورى ئامال بىنەوش دەگرئ و پاش چرۆ گۆل دەر دەكات. كوتراوى گەلە ئەرخەوان بۆ بەرگرى لە ۋەرىنى مووى سەر و جىي گازی دوپشك باشە.

۱- **ارقان:** (أ) .ا.گيا.

۱- خەنە، خەنى، خنیه، ھەنە، ھنە، بنچكە دارئەكە،

۲- زەغفەران، زەحفەران، گيايە كى بۆن خۆشە.

۲- **ارقان:** (أ) .ا.گيا. [لوزالبربر]

بادامە كىوى، چەشنى چوالە كىفى رۆنى لى دەگرئ.

ارقى: (أ ق) .ا.گيا. شىرخشت

ارقىتون: (أ ق ط) .ا.گيا. بابا آدم

اركيدە: (أ ك د) [فر.] .ا.گيا.

ئوركيدە، ئوركيدە، جۆرى گۆلى جوان و رەنگينە.

ارمال: (أ) .ا.گيا. [ارمالك، ارمالى، يمىنى]

ئەرمال، ئەرمالى، ئەرمالك، يەمەنى، دارئەكە ۋەك دارچين، تويكل زەردە و بۆ نەخۆشى دل و چاۋيشە باشە.

ارمك: (أ م) .ا.گيا. [ريش بز]

بزنە ريشە، ريشە بزن، ريش بزن، جەورنە، جۆرە بنچكە گيايەكە پتر لە رمل و خيزەلان دەروئ، دەرمانى لى دەگرئ.

ارمود: (أ م) .ا.گيا. امرود

ارنا: (أ) .ا.گيا.

ئيرنا، ئيرنا، دارئەكە دارستانە كانى باكوورى ئيرانە.

ارنىكا: (أ ن) [فر.] .ا.گيا.

ئيرنىكا، لە تيرەى گياگەلى دەرمانى، گۆل ورد و گەلەپان، پتر لە ئوروپا و ئەمريكا دەروئ.

اروسمن: (أ ر م) .ا.گيا. اروسيمون

ھەرزىن، ھەرزىن، ھەرزنى، ئەرزىن، ئەرزىن، گارس، كارس، گارس، باچىك، گال، گيەل، گەنمە شامى، گەنمە شامىە سوورە، كۆرەك، كورئەك، رەمەرئە، سۆزك، سوورەك، زراتە كىويلە، سامير، بەلال، گەرمە شانى، گەلدوو، گلینە، ديميلە، دەغليكە لە تيرەى گەنم و جۆ، لە راپردودا نانى لى كراۋە.

۲- **ارزن:** (أ ز) .ا.گيا. ارزن

ارزن: (أ ز) .ا.گيا. [ارجن، بخورك، بادام تلخ]

بادامە تالە، بادامە كىوى، ھەرچن، ئەرچن، ئارژنگ، ئەرژنگ، ئەرژن، ئارژنگى، ئارژەنگ، ئەرچين، ئەرچين، ھەرچانە، چلەسە، وامە كە شىي، چەشنى بادامى كىوى خۆرسكە بۆ چلكى گوى و بەھيزى مووى سەر باشە.

ارس: (أ) .ا.گيا.

[اورس، ارسا، ھورس، ورس، ارچا، ارچە، ابهل]

سەندە لووس، سەولئ كىفى، سەروى كىوى، سەلوى كىوى، دارئەكە رەق و پتەو بۆ سووتاندن باشە.

ارسا: (أ) .ا.گيا. ارس

ارسطولوخيا: (أ ر ط ل) .ا.گيا. زراوند

ارطاميسا: (أ م) .ا.گيا. ارطاميسا

ارطاميسا: (أ م) .ا.گيا.

۱- كلاوزرە، برنج داس، برنج داس، گيايەكە،

۲- ميسك شوان، بنە گيايەكە بۆ دەرمان دەبئ.

ارطميسا: (أ ط م) .ا.گيا. ارطاميسا

ارطى: (أ ط) .ا.گيا. آورتا

ارغامونى: (أ م ن) .ا.گيا. ماميثا

ارغج: (أ غ) .ا.گيا. بىچك، عشقە

ارغوان: (أ غ) .ا.گيا. [ارچوان]

نام علمى: *Cercis siliquastrum*

ئەزالىيە، ئەزلىيا، دارىكى گۈل سېي و سوور، لە
ولتانى ھىند و چىن و ئەمىرىكا دەروئ.

ازدار: (ا) ا.گيا. آزاد(آزاددار)

ازدڧ: (ا د) ا.گيا. زالزالك

ازرنگ كوهى: (ا ر ن گ ك ه) ا.گيا. خرخيار

ازگل: (ا گ) ا.گيا. ازگيل

ازگيل: (ا گ) ا.گيا. [ازگل، ارونيا، آكوچ]

نام علمى: *Mespilus germanica*

ئىزگىل، گىوزەمازەنى، گویزمازنى، گویزەمازەنى،
جۆرىك دارگۆيژ، گۈل سېي و بەر خر، بەرەكەى
بۇ دەرمانى رېخۆلە و زكەشۆرە و شەومىزى مندال
و بالووكە باشە.

ازم: (ا ز) [تر.] ا.گيا. انگور

ازملك: (ا م ل) ا.گيا. [بالكا، ازملكى]

قنگاولە، قنگاولى، دووپەلە، گىايەكى دركاوى و
نووسەنكە، بە گزويگىاي نىزىكى دەچەسپى، گۈلى
سەوز و ھىشووئى دەگرئ، بۇ دەرمان دەشى.

ازوم: (ا ز) [تر.] ا.گيا. انگور

اسارون: (ا ر) ا.گيا. [برباله]

ھەنىووكە، ھەنىووكە، رۈەكىكە لە تىرەى
كالەكەماران، پتر لە شوئىتى سەردەسېر دەروئ،
بۇنى ناخۆشە و بۇ دەرمان دەبى.

اسباناخ: (ا) ا.گيا. اسفناج

اسبانج: (ا ن) ا.گيا. اسفناج

اسبدم: (ا د) ا.گيا. دماسب

اسبىر: (ا ب) ا.گيا.

ئىسپىر، دارىكى رەق و پتەوى جەنگەلى، بۇ رىژى
دەبى، گەلاكەى وەك ئالف بۇ پاتال بەكار دەبرى.

اروسمىن: (ا ر م) ا.گيا. اروسىمون

اروسىمون: (ا ر س م) ا.گيا. تودرى

اروغ: (ا ر) ا.گيا. اروك، زردالو

اروق: (ا ر) ا.گيا. اروغ، اروك

اروقە: (ا ر ق) ا.گيا. منداب

اروك: (ا ر) ا.گيا. زردالو

ارومە: (ا ر م) ا.گيا. اشنان

ارون: (ا ر) ا.گيا. گوش فيل

ارونيا: (ا ر ن) ا.گيا. ازگيل

ارويا: (ا و) ا.گيا. داودى

ارەقلمە: (ا ر ق ل م) ا.گيا. شالك

ارىحا: (ا ر) ا.گيا. كف مريم

ارىدبرىد: (ا ر ب ر) ا.گيا. گلايون

ارىسا: (ا ر) ا.گيا. ايرسا

ارىسارون: (ا ر ر) ا.گيا. لوف

ارىصارون: (ا ر ر) ا.گيا. لوف

ارىغارون: (ا ر ر) ا.گيا. [ايرىغارون]

ئەرىغاروون، ئىرىغارون، رۈەكىكى ولتانى ئەمىرىكا
و ئوروپايە بە لاسكى سوور و گۈلى ھىشووئى.

ارىقى: (ا ر ق) ا.گيا. خلنگ

ارىنوس: (ا ر ن) ا.گيا. اخىروس

ازادىرخت: (ا د ر) ا.گيا. آزاددرخت

ازاراقى: (ا ق) ا.گيا. كچولە، كچلە

ازاز: (ا) ا.گيا. كرم دانە

ازالە: (ا ل) ا.گيا. ازالىە

ازالىە: (ا ل ي) ا.گيا. [اجالىە، ازاليا]

نام علمی: *Reseda spp*

پیژگ، پیژگ، پیژک، پیفوک، گینوو، گینوو، گینوو،
 ئهسپه ره، زهرتک، خاکشیر، خاکشیره،
 خاکشیره دیمی، دیمیله، دهیمیله، کونجی دیمی،
 گیایه کی گه لاوردی رهنگ زهرده، بو زهردکردنی
 خوری و ریس و زیرپنگه ری به کار دهبری، بو
 چاره سهری نه خویشی چاویشه و پیست باشه.

اسپرغم: (ا پ ر) ا.گیا. اسپرغم، ریحان

اسپرهم: (ا پ ر) ا.گیا. اسپرغم

اسپست: (ا پ) ا.گیا. یونجه

اسپفل: (ا غ) ا.گیا. اسفرزه

اسپفول: (ا غ) ا.گیا. اسفرزه

اسپلنج: (ا ل) ا.گیا. سنگ

اسپناخ: (ا پ) ا.گیا. اسفناج

اسپنچ: (ا پ) ا.گیا. اسفند

اسپند: (ا پ) ا.گیا. اسفند

اسپندان: (ا پ) ا.گیا. خردل

اسپیار: (ا پ) ا.گیا. سفیدار

اسپیدار: (ا پ) ا.گیا. سفیدار

اسپیروژیر: (ا پ ر ژ) ا.گیا. [فر.] جل وزغ

اسپیره: (ا پ ر) ا.گیا.

ته پله قو، ته وله قوو، ته وله قو، ته وله کی، ته پله هه لاله،
 بنه گیایه کی گول چیره بی پتر له ناو میرگ و گوی
 جوگه ئاو دهروئ.

اسپیوش: (ا پ ی) ا.گیا. اسفرزه

استبرق: (ا ت ر) ا.گیا. [استبرک]

اسپست: (ا پ) ا.گیا. یونجه

نام علمی: *Medicago sativa*

اسپفل: (ا غ) ا.گیا. اسفرزه

اسپفول: (ا غ) ا.گیا. اسفرزه

اسپناج: (ا پ) ا.گیا. اسفناج

اسپاراگوس: (ا گ) ا.گیا. ماچوبه

اسپاناخ: (ا) ا.گیا. اسفناج

اسپاناغ: (ا) ا.گیا. اسفناج

اسپانج: (ا ن) ا.گیا. اسفناج

اسپخول: (ا خ) ا.گیا. اسفرزه

اسپر: (ا پ) ا.گیا. هاگ

اسپرداران: (ا پ) ا.گیا. هاگداران

اسپرس: (ا پ ر) ا.گیا.

[اسپست، اسپست، اسفست، اسپس، سپیس، خیس،

عرن، انوبروخیس، انوبروخیس]

نام علمی: *Onobrychis sativa*

شهوه، شهوه، شهوه، شهوه شهوه، خاشه، وینجه،
 نانه مروچه، گیایه کی سی به رهی ناسک، ئالفیکی
 خوهش بو ئاژل، سالی جهن جار ده دووردری،
 کوتراوی تم گیایه و سیاوله بو سه فرا و
 زهر دووی باشه.

اسپرغم: (ا پ غ) ا.گیا.

۱- ریحانه، ره شه ریحانه، ره یحانه، ئهسپه ره،

۲- هه چه شنه گیایه کی بون خوش،

۳- سه وزه، شینایی، ته ره، گیا،

اسپرک: (ا پ ر) ا.گیا.

[اسلیخ، اسلیخ، جهری، زعفران، یمنی، ویبه، ویبه، زیر،

زیر، برداغ، اسپرک، اسفرک، لیرون، بکم، بلیخا]

ئیسفاگنۆم، قەوزە، گلەوهرز، گلەوہز، گەنم گویز، گول کوچک، قەوزەبەرد، جوړی گیا له چەشنی قەوزە ی ناو ئاو، پووشالی لئ دەگرن.

اسفناج: (ا) ا. گیا. اسفناج

اسفناخ: (ا) ا. گیا. اسفناج

اسفرزە: (ا ف ز) ا. گیا.

[اسپغول، اسپغول، اسفیوش، بنگو، اسپرزه، فسلیون، قطونا]

نام علمی: *Plantago ovate forsk*

گەلادمەل، گیاسنگ ئیشە، پاکەرەشیلە، رەکیشە، رکیشە، ئەسپرزە، ئەزپرزە، یاوز، روه کیکی بۆن خۆشە بۆ ژانی مەعیدە، بەردی گورچیلە، سەفرا، ژانی گەلوو، رەوانی سک خاسە.

اسفرغم: (ا ف غ) ا. گیا. اسپرغم

اسفرم: (ا ف ر) ا. گیا. اسپرغم

اسفست: (ا ف) ا. گیا. یونجە

اسفلنج: (ا ف ل) ا. گیا. سنگ

اسفیلین: (ا ف ل) ا. گیا. سرخس

اسفناج: (ا ف) ا. گیا.

[اسپناخ، اسپناج، اسفناج، سپناخ]

نام علمی: *Chenopodium bonus (botrys)*

ئەسپەناخ، ئەسپەناخ، ئەسپەناج، سپەناخ، سپیناخ، سپەناخ، ئیسفیناچ، ئەسپەناج، ئاسپەناخ، سەلمکە، روه کیکی بەھاری، دەخوری و بۆ کەم خویتی باشە، کرم کوژە، ریخولە خاوین دەکاتەو، دەبیته هوی زوو چابونەوہی ئیسک و ژانی جومگە.

اسفند: (ا ف) ا. گیا.

[اسپند، سپند، حرمل، حرملە، سداب بری]

نام علمی: *Peganum harmalal*

دار کائۆچۆ، داری کائۆچۆ، ناوی دوو جوړ دار لە تیرە ی کاکتووس، ناسراو بە داری کائۆچۆ، پتر لە شوینی گەرمەسیر دەرووی وەک: هیند، مالیزی.

استخودوس: (ا ت خ د) ا. گیا. استوقدوس

استرک: (ا ت ر) ا. گیا.

[اصطرک، شجراسترک، قرەبوخور،

قرە کونوک آغاجی، شجرسطرکا]

ئیسستیرک، ئاغاجی، داریکی بالآ بچووکی گەلآ تووکنی ناوچە گەرمەسیرەکانە.

استرنک: (ا ت ر) ا. گیا. [مەرگیاه، مردم گیاه، بیروح]

گیائادەمە، سیوہ خووگانە، قیرە گیاه، تولەزەر، بەلەدون، حەسەن بەگی، گیایە کە بنە کە ی لە بیجی مروّف دەچی و بۆ دەرمان دەشی.

استوخدوس: (ا ت خ د) ا. گیا. استوقدوس

استوخودوس: (ا ت خ د) ا. گیا. استوقدوس

استوخودوس: (ا ت خ د) ا. گیا. استوقدوس

اسطوقدوس: (ا ط خ د) ا. گیا.

نام علمی: *Nepeta menthoids-Boss*

شاریحانە، رەشەریحانە، ریحانەرۆمی، ئەسپەرە رۆمی، خەزیمە کیوی، ئەستۆخۆدۆس، گیازانۆما، چەشنی گیای بۆن خۆش وەک ریحانە، بۆ دەرمانی کەم خویتی و هەناسە برکئی و کۆکەرەشە و رۆماتیسسم و پالائوتنی خوین و ژانی ئیسک و جومگە باشە.

اسف: (ا س) ا. گیا. لور (درخت لور)

اسفار: (ا) ا. گیا. مورد

اسفاگنۆم: (ا ن) ا. گیا. [اشنە]

اسکندر: (ا ك د) ا.گيا. سير
اسکندروس: (ا ك ز) ا.گيا. سير
اسل: (ا) ا.گيا. [ني بوريا]
 جه گهن، له وان، قاميشى حه سير و بوريا.
اسلنج: (ا ل) ا.گيا. اسپرک
اسليج: (ا ل) ا.گيا. اسپرک
اسمار: (ا) ا.گيا. آس
اسنان: (ا) ا.گيا. بارزد
اشتر خار: (ا ت) ا.گيا. خارشتری
اشتر غاز: (ا ت) ا.گيا. انگدان
اشتر غان: (ا ت) ا.گيا.
 [گياه مريم، علف مريم، مريم اوتی، قرنفل اوتی]
 جوری گیای خورسک و پایه دار له تیره ی گوولی
 سوور، گوولی زهره و پینج په ده گری.
اشترک: (ا ت ر) ا.گيا. اشق
اشترگیا: (ا ت گ) ا.گيا. خارشتری
اشترنگ: (ا ت ز) ا.گيا. مهرگياه
اشتره: (ا ت ز) ا.گيا. خارشتری
اشتوره: (ا ت ز) ا.گيا. خارشتری
اشج: (ا ش ج) ا.گيا. اشق، اشه
اشجاره: (ا ز) ا.گيا. قدومه
اشخر: (ا خ) ا.گيا. استبرق
اشخيص: (ا خ) ا.گيا. کرم دانه
اشق: (ا ش) ا.گيا.
 [اوشک، وشا، وشق، اوشق، اشترک، بلشر، کندل،
 کماکندل، اندران]

ئەسپەندەر، ئەسپەن، ئسبەن، ئسپەن، ئسبەن، ئسبەن،
 قانگ، قانگلە، دیدی، ملوانه گيا، روه کينکی ناسراوه،
 بۆ دەرمان دەشی، بەری ئەسپەندەر بۆ پووچ
 کردنی چاوه زار دەیسوو تینن.
اسفندان: (ا ف) ا.گيا.
 ۱- خەردالە، خەرتەلە، شیلموک، غەردەل، گيايه که،
 ۲- ئەفرا، ئافرا، هه قههش، هه قههست، دارهه قههست.
اسفندانه: (ا ف ن) ا.گيا. اسفند
اسفنددانه: (ا ف ن) ا.گيا. اسفند
اسفیدار: (ا ف) ا.گيا. سفیدار
اسفیوش: (ا ف ی) ا.گيا. اسفرزه
اسقلیا طيقوس: (ا ق ط ق) ا.گيا. گلنار
اسقیل: (ا ق) ا.گيا.
 [اسقال، سقیل، سقیلا، اسقیلا، اشقیل، عنصل،
 پیاموش، پیازموشی، پیازدشتی، پیازکوهی،
 پیازمارانه، گرمینه زرد]
 پیازخوو گانه، پیازخوو گانه، پیازمشکانه، پیازمارانه،
 پیازی دهشته کی، سهلکی کاردوو، پیازه خووان،
 گیاشه لاخته، پیازه خوئیانه، پیازه خیوانه، پیازه کیفیله،
 پیازمووشانه، گون گونسه گانه، گیایه کی
 سهلک داره، بۆ کوکه و چلکی سنگ باشه.
اسکمبر: (ا ک ب) ا.گيا. اسکنبیل
اسکمبول: (ا ک ب) ا.گيا. اسکنبیل
اسکمبیل: (ا ک ب) ا.گيا. اسکنبیل
اسکنبیل: (ا ک ب) ا.گيا.
 [بتو، رسو، ارطی، ارته، اسکمبر]
 ریواسه، ریوهسه، ریفاسه، دارینکی خورسک و
 جهنگه لی له شویتی وشک و قاقر دهروی، گه لای
 کهمه و لاسکی فرهس.

اشنگور: (أَشْكَ) إ.گیا. سیاهدرخت

اشنوم: (أُنْ) إ.گیا. اشنان، چوبک

اشنون: (أُنْ) إ.گیا. اشنان، چوبک

۱- **اشنه:** (أُنْ) إ.گیا. اسفاگنوم

۲- **اشنه:** (أُنْ) إ.گیا. اشنان

اشنیان: (أُنْ) إ.گیا. اشنان

اشه: (أَشْ) إ.گیا. اشق

استرک: (أَتْر) إ.گیا. استرک

اطریلان: (أَطْر) إ.گیا. قازیاغی

اطلسی: (أَلْس) إ.گیا.

نام علمی: *Petunia hybrida*

ئه تله سسی، ئه تله سسی، گول ئه تله سسی، گول بوری،

گول شه پیووری، گول هه ریره، جوړیک گولی شوخ

و شه نگ و فره رهنکه، بو نه خوشی چاو باشه،

اغاریقون: (أَرِقْ) إ.گیا. غاریقون

اغلیفس: (أَلِفْ) إ.گیا. دوسر

اغنام: (أْ) إ.گیا. بقنقومون

اغیج: (أَیْ) إ.گیا.

ئه غیج، جووری روه کی سووک و بی دهوام، به با

هه لده پروی و دوه وری.

افاویه: (أَوِ) إ.گیا.

گیاگه لیک که بو خواردن و چیشته دهن وه ک:

بیبار، ئالته، زهرده چیوه ...

افتیمون: (أَتْمْ) إ.گیا.

[زیره رومی، سس، سس صغیر، کشوت]

نام علمی:

Cuscuta epithimum (campestris)

میوه خوره، میوه خوره، سه راجه، سوهیل، ئالف پیج،

که ما، به هه ک، جه و گه به هه ک، بنه گیایه کی

چه تریه، شیره که ی دهرمانه بو مه عیده، سستی

سیی دهمار، روماتیسم، گه لووئیشه، دهنگ نوسان.

اشقاقل: (أَقْ) إ.گیا. شقاقل

اشقردیون: (أَقْدِیْ) إ.گیا. موسیر

اشقمونیا: (أَقْمْ) إ.گیا. سقمونیا

اشقیل: (أَقِ) إ.گیا. اسقیل

اشک: (أْ) إ.گیا.

ئه شک، داریکه له بنه رتا هی ولاتی سیبری و له

دارستانه کانی لای که ره ج دهر وری.

اشک: (أَشْ) إ.گیا. اشق

اشن: (أْ) إ.گیا. اشنگ

اشنان: (أْ) إ.گیا.

[چوبک، اشنان قلیا، اشنه، اشنون، اشنوم، اشنیان،

بلار، بلال، خلخال، خرنند، چوغان، چوبه، چوبک،

بیخ، کنشتوک، غسلج، غاسول،]

ئه سپون، سپون، گیائته سپون، حوژه، زروئی، زروئی،

زره، یه وشه، سه ونچک، سه ونجه، سه ونچک

در کدار، در که ئالته، توسی نه، چوغان، چه وغان،

هلوت، هیلو، پووش عه تهر، پووشه نه وروزه،

که فکه فوک، که فکه فوک، گیا که فه، جوړی روه که

ئه سپونی له ده گرن، دهرمانه بو وهرینی موو و ژانی

سه ر و چلکی گوی.

اشنان اشنان: (أَأْ) إ.گیا. بارزد

اشنان دارو: (أَرْ) إ.گیا. زوفا

اشنگ: (أَشَنْ) إ.گیا. [اشن، خشنگ، اره قلمه]

نام علمی: *Populus trmula*

زهرده بی، ویرول شامی، داریکه له تیره ی داربی،

جوړی دهرمانی دژه زهر دووی له ده گیری.

ئه فېووس، تووره کڼوی، ږوه کڼکی ده رمانیبه.

اقاقیا: (أَقِ) اِگیا. افاقیا

اقاقیا: (أَقِ) اِگیا. آفاقیا

اقنالوقی: (أَلُقِ) اِگیا. باد آورد

اقتی: (أَتِ) اِگیا. آقطی

اقحوان: (أَحُ) اِگیا.

۱- گيا. بابونه

۲- گيا. کرکاش

اقسیان: (أَسِ) اِگیا. نیلوفر

اقسین: (أَسِ) اِگیا. نیلوفر

اقتی: (أَطِ) اِگیا. آقطی

اقورون: (أَقُرُ) اِگیا. وج

اقوز: (أَقُ) اِگیا. آغوز، گردو

اقوزون: (أَقُرُ) اِگیا. بڼه

اقوزه: (أَقُرُ) اِگیا. اقوز

اقونیطون: (أَقُنْ طُ) اِگیا. [گرگ کش، تاج الملوک]

نام علمی: *Aconitum napellus*

گوله گيا، گوله، گياژار، هه لای هه ل، گيايه کي گول

ثاوی یا بڼه وشه، بو لابرنی خالی سهر پیست، ژانی

جمگه، سه فرا، نه خوښی جه رگ باشه.

اقونیطون سمی: (أَقُنْ طُ سَمِ) اِگیا.

نام علمی: *Aconitum anthara (napellus)*

گياژار، هه لای هه ل، ×

اقویزه: (أَوِزِ) اِگیا. گردو

اکاسیا: (أَسِ) اِگیا. افاقیا

اکالپیتوس: (أَلِ تِ) اِگیا. [فر.] [او کالپیتوس]

نام علمی: *Eucalyptus globulus*

چهنی ږوه کی سووره ثافاتی گژوگیايه به تايه تهی
وینجه، بو ده رمانی بزرکاوی، فیداری، ماخولیا
ده شی.

افرا: (أِ) اِگیا.

[اسپندان، اسفندان، بوسياه، کیکم، کرکو، کرکف، افراغ]
کاکیف، کینکف، کینکو، که یکف، ککهو، که فوټ،
که وهت، دار که کهو، دار که وت، که ی کو، که ی کوم،
دار ته فرا، ته فرا، شروو، شروی، هه فره س،
هه فره ست، هیفرست، بیزبالوک، داریکه له تیره ی
چنار، بالابه رز و گه لا بر گه بر گه، بو جوانکاری مال
ده بی، به نه خوښی زه ردووی و میکوته باشه.

افرای سفید: (أَيِ سِ فِ) اِگیا.

نام علمی: *Acer asyriacum*

شیره دار، ×

افریون: (أَفِ بِ يِ) اِگیا. فرفیون

افستین: (أَسِ تِ) اِگیا. خاراگوش

نام علمی: *Absinthium ponticum*

افستین کبیر: (أَسِ تِ كَبِ) اِگیا.

نام علمی: *Artemisia absinthium*

توله که مارانه، مارتوله کڼ، ږوه کڼکی پایه داری

گول زه رده، ده رمانی منده و ریخوله یه.

افیقتس: (أَفِ قَتِ) اِگیا.

ئه فیکه تووس، بڼچکه گيايه کی ولاتی میسر،

بڼه که ی له شه لغهم ده چی.

افیلون: (أَفِ لُ) اِگیا. درمنه

افیمیدون: (أَفِ مِ دُ) اِگیا. [فابوس]

ئه فیمیدون، ږوه کڼکی بی گول و دان، ته نیا گه لا

دهر ده کات، بو ده رمان به کار ده بری.

افیوس: (أَيِ) اِگیا.

اگرمرگر: (أَكْمَ كَ) اِگیا.
 ئەگەرمەگەر، روه کینکی بالابەر ز و تووکنه به گولی
 هیشوویی، ریشه که ی بو خوشوردن ده بی.
اگیر: (أَكِي) اِگیا. وج
نام علمی: *Acorus calamus* (L.)
ال: (أ) اِگیا.
 ئەل، دارینکی رەق و پتەوی دارسانەکانی باکووری
 ئیرانە، بەری ئەم دارە سوور و رەشە.
الاطینی: (أَطِن) اِگیا. عشقە، لبلاب
الاله: (أَل) اِگیا. آلاله، لاله
الاملیک: (أَمَل) اِگیا. فاشرا
الب: (ا) اِگیا. [ع]
 ئەلب، دارینکی درکاوی وه ک دار (باروون)ە.
الته: (أَت) اِگیا. ارمک
الجاره: (أَلَر) اِگیا. پلاخور
السن: (أَل) اِگیا. اولاس، اولس، چیت
الش: (أَل) اِگیا. راش، آالش
القانت: (أُن) اِگیا. انخوسا
المدلی: (أَلَدَل) اِگیا. بارانک
المز: (أَم) اِگیا. گرگ تیغ
المیس: (أَم) اِگیا. داغداغان
الندری: (أَلَدَر) اِگیا. بارانک
الو: (أَلُو) اِگیا.
 عوود، دارعوود، داریکه له بهر بوخوشی
 دهیسووتینن.
الوا: (أ) اِگیا. [صبر زرد]
 ئەزوا، ههزوا، ههزاوا، تالیشاری، تالیشاری، مور،
 عهزوا، سهبری زهر، دهرمانیکی رەش و تالە.

ئۆکالیپتوس، ئوکالیتوس، ئوکالیتوس، دارینکی گەلا
 باریک و هه میشه سهوزی ولاتی ئوسترالیا،
 ماکینکی دهرمانی لی ده گرن بو نهخوشی سیل و
 تهنگه نهفهسی و سینوزیت و ئەنفولانزا باشە.
اکت مکت: (أَكَم كِي) اِگیا.
 [سنگ عقاب، خایه ابلیس، حجرالنسر]
 گونەشەیتان، دارینکی درکاوییه، بهرە که ی فرە تالە.
اکحوان: (أُ) اِگیا. اقحوان، کوبل
اکر کره: (أَكَا كَر) اِگیا. عاقرقرا
اکرن: (أَر) اِگیا. استبرق
اکلیل الجبل: (اَل ل ل ج ب) اِگیا.
 [رزماری، اکلیل کوهی]
نام علمی: *Rosmarinus officinalis*
 گەلاپه ژم، گلاپه ژم، گیواوه نانه شان، دارچینکی
 گەلاباریکی مه دیتە رانه یی، ماکینکی دهرمانی لی
 ده گیری بو مه عیده، ریخۆله، روماتیسم و سه ریشه
 باشە و ئیشتیا زیاد ده کات.
اکلیل الملک: (اَل ل ل م ل) اِگیا.
 [شاه اسفرم، بسوک، ناخنک، شبدرزرد، یونجه زرد]
نام علمی: *Astragalus hamosus*
 سیپەر، سیپەر، سیپەر، گیواوانه شان،
 گیواوه گۆچانه، پلوین، پلوین، گۆچانه گیا، ریحانه گیا،
 ویتجه زهر، ویتجه کتوبله، توتیا، روه کینکی دهرمانی
 بو زانی جمگه و پی و که مهر و گرفتی سک و
 زگه شوهره خاصه.
اکوان: (أ) اِگیا. ارغوان
اکونیت: (أَكُن) اِگیا. [فر.] اقونیتون
اکیر: (أَكِي) اِگیا. اگیر
اگر: (أَك) اِگیا. وج

الوج: (أَل) إگیا.

ئه‌لووج، جوړی گوله‌دهوری، ئه‌ویچ گیایه‌کی درکاوی و زبره، گول شینه و له کوسان ده‌روئ.

الوش: (أَل) إگیا. راش

الوکک: (أَل ک) إگیا. آلوکک

الول: (أَل) إگیا.

هه‌نجیره‌ه‌شه، هه‌نجیری پیروژ، هه‌نجیر هیندی، جوړی هه‌نجیری پیروژ لای بوودایی گه‌ل و هیندیه‌کان.

الیسون: (أَل س) إگیا. [فر.] [آلسن، سنبل‌زرد]

گیانوسه، گیانوسانه، روه‌کیکه له تیره‌ی توو، که‌هرم، گولی زهرد و سپی ده‌گری.

الی‌کاک: (أَل) إگیا. آلوکاک

ام: (أَم) إگیا. گیشدر

اما: (أَم) إگیا. گیشدر

امارنطون: (أَر ط) إگیا. اماریقون

اماریقون: (أَر ق) إگیا.

روه‌کیکه پایه‌داره و زوره‌یه‌ی سال گول ده‌گری.

امباسلوقی: (أَل ق) إگیا. مو

امبربارس: (أَب ر) إگیا. زرشک

امبرباریس: (أَب ر) إگیا. زرشک

امبرو: (أَر) إگیا. گلابی

امبل: (أَب) إگیا. آمله

امبورتل: (أَب ت) إگیا. انجیلی

امروت: (أَر) إگیا. امرود

امرود: (أَر) إگیا. گلابی

امغیلان: (أَغ) إگیا. مغیلان

املج: (أَل) إگیا. آمله

املون: (أَم ل) إگیا. نشاسته

امیرون: (أَم ر) إگیا. قاصدک

امیله: (أَم ل) إگیا. آمله

انار: (أ) إگیا. [ارز، نار، رمان]

نام‌علمی: *Punica granatum*-ا

هه‌نار، ئه‌نار، هه‌ناریز، داره‌ه‌نار، هه‌نار، داریکی درکاوی و ره‌قه به گولی سووره‌وه، به‌ریکی خر و ده‌نکدار و مزر و مه‌یخوش ده‌گری و بو پالاوتنی خوین و نه‌خوشی که‌وتویی خاسه، له پیستی هه‌نار بو ره‌نگ‌ریژی که‌لک وه‌رده‌گیری.

انارین: (أَب) إگیا. انار

انارگیرا: (أَک) إگیا. کوکنار

اناغالس: (أَل) إگیا. آناغالس

اناغلس: (أَغ ل) إگیا. آناغالس

اناغورس: (أَغ ر) إگیا. ینبوب

اناکیر: (أَک) إگیا. آناغالس

انامونی: (أ) إگیا. شقایق

انب: (أَن) إگیا. بادنجان

انبرباریس: (أَب ر) إگیا. زرشک

انبروت: (أَب ر) إگیا. امرود

انبرود: (أَب ر) إگیا. امرود

انبه: (أَب ل) إگیا. تمر(هندی)

انبه: (أَب) إگیا. [منجو، نغزک]

ئهنه، ئه‌مه، عه‌مه، عه‌مه، داریکی بالابه‌ری و لاتی هینده، به‌ره‌که‌ی بو مره‌با ده‌بی، بو ده‌رمانیش ده‌شی و به‌ردی گورچوو فری ده‌دات.

انجاص: (أ) إگیا. گلابی

انجبار: (أَج) إگیا.

ههنجیر، ههژیر، ههژیر، ههژیر، ههژیر، ههژیر، ههنجیر، تهفاره، تەفاری، داری ههنجیر، دارینکی بالاکورته، بهره که ی به تام به که لکه، ههنجیر بو سهنگی سهفرا، مهعیده، بالوکه گرفت باشه. چهن جور ی ههس وهک: (درهسی، شنگالی، هینانی، رژیک، تهفزک، ههکهفانی، تهفازه زهرک، ههنجیر سپی، ههنجیره شله، ههنجیره قیره، ههنجیر کینوی).

انجیرک: (آ ج ر) ایگیا.

[مامیران، میرمیران، باسوراتی، علفبواسیر]

نام علمی: *Scrophularia nodosa*

گول خه نازیل، گه لآخوین، گه لآخوین بهن، روه کی له چه شنی گوراله سووره، ریشه ئه ستوره، له بن گه لاکانی هیندی شت وهک ههنجیر شور ده بیته وه، بو درمانیش به کار ده بری.

انجیر وحشی: (آ ج و ش) ایگیا.

نام علمی: *Ficus carica var*

ههنجیر کینوی، ههنجیره کیفی، جور ی ههنجیره.

انجیره: (آ ج ر) ایگیا. انجیر

انجیر هندی: (آ ج و د) ایگیا.

نام علمی: *Opuntia ficus indica*

ههنجیر، ههنجیره ره شه، ههنجیره هیندی، جور ی ههنجیری پیروزه لای هیندیگه ل.

انجیل: (آ ج) ایگیا. انجیر

انجیلی: (آ ج ل) ایگیا. آسوندار

انچوچک: (آ ج چ) ایگیا.

[انچکک، دانج ابروج، دانگ افرونک، انچلک، انچوچه]

۱- ههرمی کینویله، ههمرؤ کوووجیله، موؤ کووله، ههمرؤ کوچکینه، ههمرؤ کوووجی، جور ی دار ههرمی جهنگه لی بهره که ی درشته،

[انگبار، برسیان دارو، برسیان دارو، پرسیان دارو]

نام علمی: *Polygonum bistortam*

ماروه له، میوژه هه واری، میوژه هه واری، روه کینکی نووسه نکه و بالاکوتا، بو درمان دهشی، وهک چایی دهم ده کری و ده خوری و بو قورگ و گه روو خاسه.

انجدان: (آ ج) ایگیا.

[انگدان، انگوان، انگوزاکما، انگیان، ابرکبیر،

حلتیت، کما، کولپر، انجدان رومی، کاپر رومی]

ههنگوان، هه لیز، سهولان، سولان، بهره ژه، گولپر، قاخيله به هاره، قافلای به هاری، شه مال گیر، بنچکه گیایه کی چه تری و پهل دریتز، گول زهرده و که تیره ی له ده گیری، بو مهعیده و ریخوله خاسه.

انجدان: (آ ج) ایگیا. انجدان

انجرک: (آ ج) ایگیا. [گوش فیل]

گوئ مشکه، گوئچکه مله، گیامه رزنجوش.

انجروت: (آ ج ر) ایگیا. انجروت

انجره: (آ ج ر) ایگیا. گزنه

انچکک: (آ ج ک) ایگیا. انچوچک

انجل: (آ ج) ایگیا. خطمی

انجوج: (آ ج) ایگیا. عود

انجوجک: (آ ج ج) ایگیا.

ههنجوجهک، دهنکی ههرمی، دان ههمرؤ، توم ههرمی، تووی گولوی.

انجول: (آ ج) ایگیا. انجیلی

انجی: (آ ج) ایگیا. انجیر

انجیر: (آ ج) ایگیا. [انجیل، انگیر، تین]

نام علمی: *Ficus carica*

[انغوزه، انگژه، انگژد، انگوژد، انگوژه]

نام علمی: Ferula assa. Foetida-I

۱- هه‌نگووژه، هه‌نگوژه‌یه‌وکه‌مای، که‌مازه‌رده، جه‌وی، که‌تیره‌ی گیراو له‌داری هه‌نگوان، تاله و بو‌ی سیر ئه‌دا، بو‌پیشه‌ی پارچه‌ته‌نین و فیلم‌سازی و دهرمان به‌کاری دیتن،
۲- دارگویتز، داری گووز، گرده‌کان.

انگولی: (أ ك ل) ای.گیا. تاج‌الملوک

انگدان: (أ گ) ای.گیا. انجدان

انگژ: (أ گ) ای.گیا. انگدان

انگژد: (أ گ ژ) ای.گیا. انگدان

انگژه: (أ گ ژ) ای.گیا. انگدان

انگم: (أ گ) ای.گیا. [انگوم، انگ، زنج، ازدو]

جه‌وی، جاوی، جیوه، ژوی، هه‌نگووژه، گیتی دار، جه‌وک، جه‌وگ، شیرهی هه‌نگووژه، شیلهی گیای هه‌لز، جیوه‌ی ره‌شه‌گویتنی.

انگناز: (أ گ) ای.گیا. کنگرفرنگی

انگوان: (أ) ای.گیا. انجدان

انگوپا: (أ گ) ای.گیا. کاسنی

انگور: (أ گ) ای.گیا. [انگیر، عنب]

نام علمی: Vitis vinifera-L

ترئ، تری، تره، هه‌نگووور، هه‌نگوووری، هه‌نگوور، هه‌نگوووره، هنگور، هنگه‌ریر، هه‌نگیر، هه‌نوویر، هه‌ووور، ئه‌نگووور، ئه‌نیور، ئه‌نگیر، هه‌نور، ئه‌نوویر، هه‌نوویر، هه‌نوویر، داری میو یا به‌ری به‌رز، جوهره‌کانی ترئ: بزمارکوت، ئه‌سکه‌ری، زه‌رتک، سه‌رقووله، سوراو، سنه‌یی، بنتایی، بووسه‌لی، ترئ‌ره‌شه، ترئ‌سپی، چافی چیچه‌کی، زه‌شمیری، دلّه‌گه‌له‌شیره، رازقی، زلکه‌زیلکه، زووهره،

۲- هه‌جووجه‌ک، هه‌ژووژه، ده‌نکی هه‌رمی کتویله.

انچیلو: (أ چ ل) ای.گیا. انجیلی

انخوسا: (أ خ) ای.گیا.

[انخسا، حالوما، حالوم، القانت]

جووری روه‌ک له‌تیره‌ی گوژروان، ریشه‌که‌ی سووره و بو‌دهرمان ده‌شی.

اندراسیون: (أ ی) ای.گیا. بخورالاکراد

اندران: (أ د) ای.گیا. اشق

اندروصاقس: (أ ر ق) ای.گیا. کشملک

اندوخرما: (أ د خ) ای.گیا. کلهو

اندوصارون: (أ د ر) ای.گیا.

[عدس تلخ، عدس مر، عدس تلخه]

نیسکه‌تاله، جووری گیای پایه‌دار له‌تیره‌ی سه‌وزی خواردن، گولی سوور یا په‌میی ده‌گری.

انده‌قوقو: (أ د ق) ای.گیا. حندقوقو

اندی‌خرمای: (أ د خ) ای.گیا. کلهو

انزروت: (أ ز ر) ای.گیا.

[انجروت، زنجر، کنجده، کلک، کنجیده، عنزروت، بارزد، بی‌رزد، بیرزه، بریزه، زنجرو]

عه‌نزروت، ئه‌نزرووت، کووژه‌ره، گوژه، شیلهی هیندی‌دارچکی درکاو‌ی به‌ره‌نگی زه‌رد یا سوور، تام تال، بو‌نه‌خوشی جومگه، کرمی مه‌عیده باشه.

انژه: (أ ژ) ای.گیا. عدس

انطوبیا: (أ ط ب) ای.گیا. کاسنی

انغوزه: (أ غ ز) ای.گیا. انقوزه

انقردیا: (أ ق د) ای.گیا. بلاد

انقرذیا: (أ ق ذ) ای.گیا. بلاد

انقوزه: (أ ق ز) ای.گیا.

[بادیان رومی، رازیان رومی، زیره رومی، شمر، انیسون بری، حزا، برگ کازرونی]
نام علمی: *Pimpinella anisum*
 رازیانه رومی، رازیانه کیوی، رازیانه کیفی، ٹه نیسون، جوڑی گیای گهلاوردی دهشتی، بون خوشه و دهخوری، بو دهرمانی گورچوو، هه ناسه برکی، میزه چرکی زور باشه.

انیفس: (آن ف) ایگیا. گزنه

اواقنوم: (آق ث) ایگیا. سنبل

ابوطیلون: (آب ط ل) ایگیا. ابوطیلون

اوت پر: (آپ) ایگیا. پنیرک

اوجا: (أ) ایگیا.

[اوجه، وجه، لولی، وله، وح، قره آغاج، قره غاج، گل پردار]
 وهج، رهش دار، رهشه دار، ناوی چهن جوړ داره له تیره ناروهن، پتر له دارستانه کانی باکووری ئیران دهر وین.

اوج قد: (أق) ایگیا. پیچ امین الدوله

اورس: (آو) ایگیا. سرو (کوهی)

اوروبنخی: (أرب خ) ایگیا. گلک

اوری: (أر) ایگیا.

[اورو، گوری، ترش مازو، پاچه مازو، پالط]
 ترش مازوو، پاچه مازوو، داریکه له تیره داری راش، تابه تی جهنگه له کانی باکووری ئیرانه.

اوزیمون: (أزم) ایگیا. جیرجیر

اوسیرس: (أس ر) ایگیا. [ابولیله]

ٹوسیرس، گیایه که له ره گهزی سهنده ل، پتر له ولاتی ئه فریقا دهر وی.

اوشق: (أ) ایگیا. اشق

سه عدانی، یاقووتی، سوورشامی، سنجیری، عوششاقی، کشمیشی، کلکه ریوی، شاخ سپی، گ. نتووله، گونکه، له قلهقی، میخی، مه فهره، مۆرک، میرانی، سه دانی، تافی، پایزی، بول مازوو، مام برایم، خوشناو، کورده کوژه، ترئ پاشایی، فخرخی، گه زنه یی.

انگور فرنگی: (آگ ف ر گ) ایگیا.

[انگور فرنگی، گروزیل، ریباس]

نام علمی: *Ribes rubrum*

ترئ مارانه، ترئ مارا، ریزه مارانه، ریزه له مارانه، ترئ فهره نگی، هه نگو ره ماره، میوه مارانی، چه شنی میوه ی ورده وهک ترئ ده چی و شه ربه تی لی سازه کری، دهرمانه بو بهر خستن.

انگورک: (آگ ر) ایگیا.

۱- تری ورد، ریزه ترئ، ریزه له ترئ،

۲- ترئ مارانه، ریزه له مارانه، ترئ فهره نگی.

انگور مار: (آگ) ایگیا. ماردارو، فاشرا

نام علمی: *Bryonia dioica*

انگوزاکما: (آگ ک) ایگیا. انجدان

انگوزه: (آگ ز) ایگیا. انقوزه

انگوژه: (آگ ژ) ایگیا. انجدان

انگوم: (آگ) ایگیا. انگم

انگیان: (آگ) ایگیا. انجدان

انگیر: (آگ) ایگیا. انگور

انگینار: (آگ) ایگیا. کنگر فرنگی

انوپا: (آن) ایگیا. کاسنی

انولا: (آن) ایگیا. آمله

انیسون: (آن س) ایگیا.

اھر: (ا) اِگیا. زبان گنجشک

اھل: (ا) اِگیا. زربین

اھلیج: (ا ل ل) اِگیا. ھلیله

اھلیکات: (ا ل ل) اِگیا. ھلیله

اھپکا: (ا پ) اِگیا.

گورگ کوژ، گورگه کوژہ، گریه کوژہ، گریه کوشہ، گیایه کی ٹالھی له تیرہی رۋنیاس.

ایت بورنی: (ا ب ر ن) اِگیا. نسترن

ایدع: (ا د) اِگیا. خون سیاوشان

ایذواسمن: (ا د م) اِگیا. نعناع

ایرس: (ا) اِگیا. ایرسا

ایرسا: (ا) اِگیا. [زنیق، سوسن]

گول زہمہق، زہمہق چہرمگ، سووسہن، جوڑی گولہ و بو دہرمان دہبی.

ایرقی: (ا ق) اِگیا. اریغارون

ایریغارون: (ا ر ر) اِگیا. اریغارون

ایری قلمہ: (ا ر ق ل م) اِگیا. شالک

ایزون: (ا ز) اِگیا. ہمیشک

ایسمامن: (ا م) اِگیا. سنبل

ایگنام: (ا) اِگیا. [فر.] [دیوسقوریا]

ٹیگنام، سیفہ زہوینی ھیندی، پھتاتہ ھیندی، چہشنی گیای ریشہ ٹہستووری ولاتانی چین، ھیند، ژاپونہ، وہک یارہ ماسی کہ لکی لی وہردہ گیری.

ایلغن آقاجی: (ا غ ج) اِگیا. گز

ایماروقالس: (ا ل) اِگیا.

[سوسن ختایی، سوسن چینی، سوسن کبود]

سووسہن چینی، سووسہ خہتایی، سووسہن کہوو، جوڑی گولہ سووسہن بہ رہنگی شین.

نام علمی: *Dorema ammoniacum* (Don)

اوشک: (ا) اِگیا. اشق

اوشین: (ا ش) اِگیا. آویشن

اوفادیا: (ا د) اِگیا. خرخیار

اوفاریقون: (ا ر ق) اِگیا. هوفاریقون

اوقیمن: (ا ق م) اِگیا. اوقیمون

اوقیمون: (ا ق م) اِگیا. [ریحانہ وحشی]

ریحانہ کیوی، ریحانہ دہشتی، جوڑی گیای ٹالھی بہ گولہ سپی بو دہرمان دہبی.

اوکالیپتوس: (ا ل ت) اِگیا. اکالیپتوس

نام علمی: *Eucalyptus globulus*

اولاس: (ا) اِگیا. اولس

اولس: (ا ل) اِگیا.

[اولاس، الس، چیت، فق، شرم]

ٹولاس، ٹولہس، داریکہ له تیرہی داری (غان)، دوو جوڑی له دارسانہ کانی باکووری ٹیران ناسراوہ.

اولسطیون: (ا ل ط ی) اِگیا. جبرہ

اولیرا: (ا ل) اِگیا.

ٹولیرا، ٹولیرا، روه کییکہ له چہشنی گہنم، وہک گہنم ھیشووی دان دہ گری.

اومازی: (ا ز) اِگیا. خرخیار

اومالی: (ا ل) اِگیا. عسل داود

اونوبروخیس: (ا ن ب خ) اِگیا. اسپرس

اونوسما: (ا ن) اِگیا.

ٹونوسما، جوڑی گیایه له تیرہی گوزروان، بہ گولہ زہرد، تابیہ تی ولاتانی ٹوروپایی.

اوشن: (ا و ش) اِگیا. آویشن

اینده خرما: (ا د خ) ا.گیا. کلهو

باتوباب: (ء) ا.گیا.

باتوباب، دارینکی بالابه رزی گول گوره ی ولاتانی
گهرمه سیری ئاسیایه.

بابا آدم: (د) ا.گیا. [اراقیطون]

نام علمی: *Arctium iaooa*-1

بناوه تۆم، به ناوه تۆم، هه ویدار، گه لا بناوه تۆم،
حه چه گیره، حه شه گیره، جل گره، پوو زیچ،
کزینک سه ره، روه کینکی درکاوی له تیره ی
چه قچه قه، گه لاپان و خر، ریشه که ی بو دهرمانی
رؤماتیسیم و نه خوشی پیست و شه کره ده بی.

بابل: (ب) ا.گیا.

[بیل، درمان عقرب، سامربوما، سنط]

نام علمی: *Heliotropium europaeum*

روه کینکی ژاراوی گول سپی، بو دهرمان ده شی،
ئه گهر له سه ر جیی جزووی دوو پیشک یا
مارگه زتووی داینی ژانی ده شکینی.

بابلس: (ل) ا.گیا. خشخاش

بابلون: (ل) ا.گیا. خرخیار

بابونج: (ب ن) ا.گیا. بابونه

بابونق: (ب ن) ا.گیا. بابونه

بابونک: (ب ن) ا.گیا. بابونه

بابونه: (ب ن) ا.گیا. [بابونج، بابونک، بابونق]

نام علمی: *Anthemis nobilis*

بابوونه، گوله بابوونه، گوله حاجیانه، گوله چه رمگ،
باوینه، گوراله، گوراله حاجیانه، گوراله زهردی،
گولاله چه میشه، گول قه نی، گوراله چه لی، بابن،
به بیوون، بابنه پیچ، باوینه، حاجیله، گوله فه قی،
گوله زهرده، گیالکله وانه، گول تووتک، گولی کانی،

گوراله میترگی، گیایه کی خو پرسکه گولی زهرد یا
سپی ده گری، بو نه خوشی هه لامه ت، سه نگی
سه فرا، ئیسک دهرد، ژانی جومگه باشه.

بابونه زرد: (ب ن ز) ا.گیا.

نام علمی: *Anthemis tinctoria*

گوراله زهرده، گوراله زهردی، گوله زهرده، بو میگرین،
سه فرا، بای رؤماتیسیم باشه.

باتا: ا.گیا. گیشدر

باتاوی: (و) ا.گیا. توسرخ

باتس: (ت) ا.گیا. بالنگ

باتسکه: (ت ک) ا.گیا. بادانجیر

باتنگان: (ت) ا.گیا. بادمجان

باتو: (ت) ا.گیا. بالنگ

بادابرنگ: (آ ر) ا.گیا. بالنگ

بادارنگ: (ز) ا.گیا. بالنگ

بادام: ا.گیا.

بادام، بایام، باییم، باییف، بایم، بادوم، به هیف،
به هیف، به هیف، باده م، چواله، چواله بادام، باقی،
بائام، چه قاله، بایی، بادام شیرینه، بادام کاردوک،
دارینکی به ره له تیره ی دارستو و قه یسی، درکاویه
و به رینکی ورد و چه قاله دار ده گری و دوو جووری
شیرین و تالی هه یه، له بادام رۆن ده گیرئ و بو
چاره سه ری نه خوشی ریخۆله و سه نگی سه فرا و
پیشه ی سابوون سازی به کار ده برئ.

بادام تلخ: (ت) ا.گیا. [ارژن]

نام علمی: *Amygdalus communisl. Var*

. amara (Dc) Fock

بادامه تاله، چواله تاله، به هیف تاله، ئارژنگ،
ئه رژنگ، ئه رژن، ئارژنگی، به هیف ئارژنگ، داروام،

بادانجیر: (ا ج) .ا.گیا. [باتسکه]

ههنجیربایی، باقو، با ههنجیر، جوړی ههنجیری
کفله و بی تام و وشکه.

بادانگیز: (ا گ) .ا.گیا.

۱- گوله با، گوله باهین، گولیکه گویا ههركات
جووتیار پیوستی به با هه بی بو شه ن کردن،
هیندی له م گوله هه لده پرویتی و به بای ده کات،
با هه لده کات، ۲- زه عفه ران، زه حفه ران.

بادآرنگ: (ز) .ا.گیا. بالنگ**بادآورد: (و) .ا.گیا. بادآورد****بادآورد: (و) .ا.گیا.**

[بادآورد، خار مقدس، شوک مبارک، مبارک دیکنی،
شوقت اوتی]

نام علمی: Cnicus benedictus

۱- پوورایشی، پوورایشی، پوورایشی، پوورایشی،
پوورایشی، قوما، گیاگه نمه، جوړی درکی
خوړسکه پتر له ناو کیلگه ی گه نم ده روی، ۲-
کنه لاشک، قنه لاشک، درووی کنگر، ۳-
شه له مین کهره، پشی پایزه، پشیله پایزه، گولی شنگ
که با ده بیات، ۴- که رکول، دره دهوا، درکی پیروز،
درکیکی سه رخره به هینانه خواری ته ورمی خوین
باشه.

بادبیز: (ب) .ا.گیا.**نام علمی: Bromus arvensis**

بلویر، پشکه گول، *

بادرنبویه: (ز ب ی) .ا.گیا. بادرنبویه**بادرنج: (ز) .ا.گیا. بادرنگ****بادرنجبویه: (ز ب ی) .ا.گیا. بادرنبویه****بادرنگ: (ز) .ا.گیا. بالنگ**

وامه تاله، بایامه تاله، به هیفه ته حله، بایامه که تانی،
چه شنی هه رجن و بادامی تاله بو خاوین کر نه وهی
چلکی گوی و پیشگری به وه رینی مووی سه ر
باشه. ماکیکی لیده گیری به ناوی زدو یا هه نگوژه
سه ری پنه شوړن.

بادامچه: (ج) .ا.گیا. بادامک**بادام خاتونی: (ت ن) .ا.گیا.**

بادام کاغزی، بایام خاتوونی، پسته بادام،
پسته به هیف، بادام شیرین، بادامه گه لوازه، جوړی
بادامی تویکل ناسک و تام خو شه.

بادام زمینی: (ز م ن) .ا.گیا. پسته شامی

نام علمی: Arachis hypogaea

نام علمی: Cyperus officinalis

بادام شیرین: (ش ر) .ا.گیا.**نام علمی: Amygdalus communis-ا**

بادام، بادام شیرنه، جوړی بادامه بو میشک و
دهس له رزوکی و سه فرا باشه.

بادامک: (م) .ا.گیا. بارشین، جرگه**بادام کوهی: (ک و) .ا.گیا. [ارژن، بخورک]****نام علمی: Amygdalus lycioides spach**

بادام کیوی، بایام کیفیله، ئارژنگ، ئه رژنگ، ئارژنگی،
هه رجن، هه رجان، وامه که شیی، چلدهسه، جوړی
بادامی خوړسکه بو چاره ی قورسی گوی و
ساریژ کر نه وهی برین باشه.

بادام کوهی کرمانشاهی: *؟**بادام هندی: (و د) .ا.گیا.****[بیدام، گارون زنگی، لوز هندی]**

بادام هیندی، بایام هندی، داریکی ولاتی هیند و
ئه فریقاه، به ره که ی بو زگیشه و زگچوون باشه.

بادرنجبویه: (رَبُّ س) ا.گیا.

[بادروج بویه، بارنگبوی، بارنگبویه، بادرویه، ترنگان]

نام علمی: *Melissa officinalis*

فاتمه داروباخ، فاتمه داروباخیی، شاریحان، بارونه، گیاسه ودا، بالنگ، بالنگو، بادرهنگ، بادرهنگ، بارونه، گولیککی وهنه وشه یی بون خوشه له تیره ی ریحانه، بو دهرمانی نه خوشی شیتی (شیزوفرنی)، دلّه کوتی، پالوتنی خوین دهشی.

بادرو: (رُ) ا.گیا. بادرنجبویه

بادروج: (رُ) ا.گیا. ریحان

بادروج بویه: (رُ ب ی) ا.گیا. بادرنجبویه

بادروزبویه: (رُ ب ی) ا.گیا. بادرنجبویه

بادروگ: (رُ) ا.گیا. ریحان

بادروم: (رُ) ا.گیا. بادرنجبویه

بادرونه: (رُن) ا.گیا. بادرنجبویه

بادرویه: (رُ ی) ا.گیا. بادرنجبویه

بادم: (د) ا.گیا. بادام

بادمجان: (د) ا.گیا. بادنجان

بادنج: (د) ا.گیا. نارگیل

بادنجان: (د) ا.گیا.

[بادنگان، باتنگان، بادمجان، تومات، توماتیز]

نام علمی: *Solanum melongena*

بامجان، بایجان، باجان، باینجان، بهیه مجان، بایمجان، باینجو، باجان ره شک، ته ماته، توماته، ته ماته سیاوی، بامجان فهرنگی، باجان رهش، بایمجو، باجانی رهش، روه کیککی بالاکورته به شیوهی شه تل له دیراوا دهنیژری و بهرکه ی پاش پیگه یشتن ده خوری، خوین زور ده کات.

بادیان: (د) ا.گیا. بادیان

بادیان ختایی: (د خ ی) ا.گیا.

بادیان ختایی، بهری داریکه بو زگیشه باشه.

بادیان رومی: (د ر م) ا.گیا. انیسون

نام علمی: *Pimpinella anisum*

بادیانه: (د ن) ا.گیا. رازیانه

بارانک: (ن) ا.گیا.

[گارن، ملج، راج اربو، الم دلی، الندر، غیبربری]

بارانک، سووره چیو، داریککی درکاوی به گولی

سوور یا سپی و بهریکی ریژه له یی و تامداری

جهنگه له کانی باکووری ئیرانه.

بارتنگ: (ت) ا.گیا. بارهنگ

باردان: ا.گیا. بابا آدم

بارزد: (ز) ا.گیا.

[اسنان، بیرزد، بیرزه، برزد، پیرزد، پیرزی]

باریزه، گیانوزینه، گیایه کئی ئالی به گه لای

خوله میشی، داپوشراو به رشته گه لی ورد و گولی

هیشووی و زهرد، بو دهرمان دهشی.

بارسطاریون: (ر ر ی) ا.گیا.

بارسطاریون، دانه کوتر، جوړی ده غله کوتر چه زی

لیته تی، دهیدن به ولاخ تا پی قه له و بی.

بارنج: (ر) ا.گیا. چاودار

بارنگ: (ز) ا.گیا. بالنگ

بارهنگ: (ه) ا.گیا.

[بارتنگ، بلنتاین، جرغول، چرغول، جرغون،

خرغون، خرگوشک، زبان بره، لسان الحمل]

نام علمی: *Plantago major*

رکیشه، روو کیشه، هرکیشه، ریکیشه، راکیشه،

هله گشه، زمانه به رخ، گه لادمه ل، گوی بزنه،

بالنبو: (لَبْ) ا.گيا. باريجه

بالنگ: (لِ) ا.گيا.

[بادرننگ، بادارنگ، واترنگ، وارنگ، باتس، باتو، ترنج]
بالنگ، بالنگو، بالينگ، باتو، باتس، روه کيکي
بيستاني، بهرکهی خر و هيلکهييه، تام ترش و
مزره، مرهباي لئ سازده کري، بو پالاوتني خوين و
هيزي دل و گهده باشه.

بالنگان: (لِ) ا.گيا. بالنگو

بالنگو: (لِ گِ) ا.گيا. [بالنگان، بالنگ]

بالنگو، بالنگو، بادرهنگ، باروونه، روه کيک له
تيره ي ريحانه، بون خوش و گهلاورد و بو درمان
دهشي.

بامبو: (بْ) ا.گيا. [خيزران]

Bambusa vulgaris: نام علمي

بامبو، بامبو، خهيزه ران، خهيزه ران، ههزيران،
تهرگهز، نارچ، قاميشي هيندي، قاميشي گهريمان،
لهله، جوړئ قاميشي ناوپره، گوچان و نيزه ي
لئ سازده کري. درمانيکي باشه بو توري زماني
مندال و نه خوشي چلکي.

باميه: (مِ) ا.گيا.

Hibiscus esculentus: نام علمي

(abelmosehus)

بامي، بامي، باميه، بامي، گيايه کي دهسنيژ و
گهلاپاني يه کساله، له گوله هيزو دهچي و گولي
سيي ثامال زهرده گري، بهرکهی دهخوري و بو
ژاني ريخوله و باي ميتشک و سي، پالاوتني خوين
و سهنگي سهفرا و ميزه لدان باشه.

بان: ا.گيا.

گلادمه ل، گيا دوو پيشک، گلار کيشه، ره کيشه،
ره کيشه، ري کيشه، رکيشه ي گهلاپان، رکيشه ي
گهلا تهسک، کيلانه گيا، بارهنگ، گيايه کي گهلاپان
و چر به گولي هيشوويي، بو درماني ههلامهت
فره خاصه.

باريجه: (رِج) ا.گيا. [گالبانوم]

Ferula gumosa: نام علمي

چه قهلو، لو، باريزه، چه سني گياي ساقه ته تهستور،
گهلا کولکن و توو کدار و گول زهرده، بهري واسه
نوک، شيله يه کي لئ ده رزي بو درمان دهشي،
وهک چه سپ له پيشه ي جواهر سازي به کار
ده بري.

بازميل: (مِ) ا.گيا.

قومام، گيا قومام، گيايه که وهک گهنم يا چيودان
دهچي.

باسبوش: (بْ) ا.گيا.

گوئيچکه هله، مهرزه نجوش، ريحانه، جوړئ
ريحانه يه.

باسليقون: (لِ قِ) ا.گيا. قرنباذ

باشرا: (شْ) ا.گيا. فاشرا

باقل: (قِ) ا.گيا. نشمه

باقلا: ا.گيا. [باقلي، کوسک، کالوسک، باقالي، فول]

Faba vulgaris: نام علمي

باقله، باقله، باقل، باقلا، باقيه، باقله، گرگر،
کالوسک، نوکه پانه، باقلي، باقله، بلوول،
دانه وييله يه کي که لوودار و دنک پان و درشته، له
لووييا دهچي، دهخوري و بو درمانيش به کار
ده بري.

بالاس: ا.گيا. بوتيه

گولهدووگ، گولهدووگه، گولهدووف، نهویران، دارچکیکی چهنساله و پایهدار به گولی درشت و جوان، توینکلی ئه م داره وه ک چایی دهم ده کری ده خوریتته وه.

بدران: (ب) ایگیا. گندگیا

بدسغان: (ب س) ایگیا. بدسگان

بدسگان: (ب س) ایگیا. سکرجا

بدشگان: (ب ش) ایگیا. بدسگان

بذرالبنج: (ب ز ل) ایگیا. بنگ دانه

بذیلیا: (ب ذ ل) ایگیا. شاه بانک

بر: (ب ر) ایگیا. [ع] گندم

برائوا: (ب ث) ایگیا. ابهل

برالیک: (ب ل) ایگیا.

بلاووکه کینوی، ئالووبالووی کینی، داریکی خورسکی بهرداری کینوی.

برباریس: (ب ر) ایگیا. زرشک

برباله: (ب ل) ایگیا. اسارون

برتاشک: (ب ش) ایگیا. بومادران

برتراسک: (ب ت س) ایگیا. بومادران

برتقال: (ب ت) ایگیا. برتقال

بردی: (ب د ی) ایگیا. [ع]

[پیژر، لوخ، کلک، پاپیروس، هیرون]

لوخ، که ره بو، پاپیروس، گیایه که له قامیش ده چی و بو قوره کاری ده بی، کاغزی پاپیروس له م گیایه ساز ده کری.

برسیان: (ب س) ایگیا. پرشیان

برسیان دارو: (ب س ر) ایگیا. انجبار

برسیم: (ب س) ایگیا. شبدر

بان، پان، تامول، تامبول، تانبول، داریکی ولاتی هینده که له به ره که ی رۆن ده گیری.

ببل: (ب ب) ایگیا. بابل

ببله: (ب ل) ایگیا. سلم

ببلیون: (ب ل ی) ایگیا. خرفه

بتشک: (ب ت) ایگیا. نادرک

بتو: (ب ت) ایگیا. اسکنبیل

بته: (ب ت) ایگیا. بوته

بیج: (ب) ایگیا. برنج

بیجم: (ب) ایگیا. گزمازگ

بیجه گربه: (ب ج گ ب) ایگیا.

۱-خرنووک، ئه ستری، سه رینج، شافیر، هه چه مچه، مه هچه، پاکه متیار، داریکی در کاوییه،

۲-که هوور، غاف، داریکی ره قه.

بخچیر: (ب چ) ایگیا. شیرخشت

بخرک: (ب ر) ایگیا. ارژن

بخله: (ب ل) ایگیا. خرفه

بخورتیکان: (ب خ ت) ایگیا. تمشک

بخورک: (ب خ ر) ایگیا. ارژن

بخورمریم: (ب خ م ی) ایگیا.

[چنگ مریم، پنجه مریم، نگونسار]

به نه جه مریه م، بخوورمریه م، گول ئاگرو، گول ئاگرین، گول عه رعه ری، په نجوله ژهن، گیایه کی پایهدار به گولی سپی سه ر تاوه ژوو.

بخیر: (ب خ) ایگیا. بیدگیا، حرشف

بخیل: (ب خ) ایگیا. بخیر

بداغ: (ب) ایگیا. [گل دنبه]

برگ نو: (بَ گِ نَ) اِگیا. [مندارچه، یاسم، فغو]

یاسم، داریکی جهنگه‌لی له تیره‌ی داری زهیتوون، گه‌لا دریزووکه، بوخوش و گول چه‌رمگه.

برنا: (بَ) اِگیا. حنا

برناک: (بَ) اِگیا. حنا

برتقه: (بَ نَ قِ) اِگیا. کمدریس

برنج: (بَ رِ) اِگیا. [ارز، گرنج، بچ، ورنج، برنگ]

نام علمی: *Oryza sativa*

برنج، برینج، برینج، برینج، بیرینج، مہرہ‌زہ، دانه‌وئلہ‌یہ‌ک له چہ‌شنی گہ‌نم، بژیوی سہ‌رہ‌کی مرؤفہ، پتر له جینی تہ‌روتووش دہ‌روی، له برنج نیشاستہ و ئلکول دہ‌گرن. چہن جوری برنج: سہ‌دری، عہ‌نہ‌ریؤ، گردہ، گہ‌رجہ، ساردہ.

برنجاسپ: (بَ رِ) اِگیا.

[بشنیزہ، بشنیز، برنجاسف، برنجاست، بودرمان]

بؤزانہ، بؤزانہ‌کینوی، بؤزانہ‌کیفیله، برینج‌داس، کلآوزرہ، بنہ‌گیایہ‌کی بیابانی پتر له ناف می‌رگ دہ‌روی، گہ‌لاپانہ و بؤ دہ‌رمان دہ‌شی.

برنجاسف: (بَ رِ) اِگیا. برنجاسپ

برنجمشک: (بَ رَ مَ) اِگیا. فرنجمشک

برنگ کابلی: (بَ رِ گِ بَ لِ) اِگیا.

نام علمی: *Terminalia chebula*

برنج کابلی، برینج کابلی، روه‌کینکی توون و تیژہ، گولی سپی دہ‌گری، بؤ چارہ‌سہ‌ری نہ‌خوشی گہ‌دہ و ریخولہ و پووک و تہ‌نگہ‌نہ‌فہ‌سی باشہ.

برنوف: (بَ نَ) اِگیا. شاہبانگ

برواق: (بَ) اِگیا. سریش

بروانیا: (بَ نَ) اِگیا. [ہزارفشان]

برشن: (بَ شَ) اِگیا. داردوست

برشیان‌دارو: (بَ شِ رِ) اِگیا. انجبار

برشیاوشان: (بَ شِ وِ) اِگیا. پرسیاوشان

برطانیقی: (بَ نِ قِ) اِگیا. بستان‌افروز

برطرن: (بَ رِ رِ) اِگیا. آککرا

برطلن: (بَ طِ لِ) اِگیا. آککرا

برغست: (بَ عَ) اِگیا.

[ورغست، برغشت، کرغست، بلغست، بلغس، پزند،

مچہ، ہنجمک]

مؤچہ، روه‌کینکی دہ‌شتی و خورسکہ بہ گولی سپی یا سوور، له چیشٹ دہ‌کری و دہ‌خوری.

برغوثی: (بَ عَ ثِ) اِگیا. اسفرزہ

برف‌ریم: (بَ رِ) اِگیا. زردمرغک

برقوق: (بَ قِ) اِگیا.

۱- گیا. آلو

۲- گیا. آلوچہ

برگ بو: (بَ گِ بَ) اِگیا.

تیروو، تیروی، داریکی لیترہ‌وار، بالابہ‌رز و لق‌وپؤ پرز و بلاوہ، ساقہ‌تہ‌تہ‌ستوور، گہ‌لہ‌ہیلکہ‌یی، بہ‌رہ‌کہ‌ی وہ‌ک نوک دہ‌چی.

برگ بیدی: (بَ بِ دِ) اِگیا.

گولہ‌مہ‌ریہ‌مہ، گولہ‌مہ‌ریہ‌می، چہ‌شنی گولی رہ‌نگ بنہ‌وشی ناو گولدانہ، فرہ بؤن‌خوشہ.

برگت: (بَ گِ) اِگیا. [انجیرمعابد]

ہہ‌نجیرہ‌رہ‌شہ، ہہ‌نجیری پیروژ، چہ‌شنی ہہ‌نجیری درشتی رہ‌شہ، لای بوودایی گہ‌ل پیروژہ.

برگ عطر: (بَ گِ عَ) اِگیا. عطری

برگ کازرونی: (بَ گِ زَ رَ نِ) اِگیا. انیسون (بری)

[بس بايج، بس باي، بسپايه، بسفايج]
 بسپايك، بسپاي، فره پي، پهله كه رگ، سپه پره،
 باوه شين، قژي كه نيشك، جوړي سپه پره به كه
 گه لاکاني ته نيا جاريك دابهش ده بي، پتر له ژير
 دار و دوهون دهر وي. بو دهرماني زگه شوړه و
 رو ماتيسم باشه.

بستان افروز: (ب ا ز) ا.گيا.

۱-گيا. ريحان كوهي

۲-گيا. تاج خروس

بستج: (ب ت) ا.گيا. بستك

بستج: (ب ت) ا.گيا. پسته

بستج: (ب ت) ا.گيا. كندر

بستك: (ب ت) ا.گيا. قسط

بسته: (ب ت) ا.گيا. پسته

بستيياج: (ب ت) ا.گيا.

[بستياج، بستيناج، خلال مکه، خسک]

دروو، درك، جوړي دارچكي دركداره كه له
 درووه كاني بو خاوين كرده وهی كه لينی ديان
 كه لك وهرده گيری.

بسدك: (ب د) ا.گيا. اكليل الملك

بسر: (ب) ا.گيا.

فهریکه خورما، خورمای کال، خورمای نه گه یشوو.

بسفايج: (ب ي) ا.گيا.

نام علمی: *Polypodium vulgare*

پهله كه رگ، باوه شين، گيايه كه بو دهرماني زيپكه و
 خال و په له ی سهر پيست به كه لكه.

بسك: (ب س) ا.گيا. بسدك

بسِل: (ب س) ا.گيا. گاوس

بسله: (ب ل) ا.گيا. [خلر، ملك]

ره زله پيچ، پيچ ره زله، ميشله زهر كو، گيايه كه واسه
 لاولاو، به دار و دوهون دا هه لده گه رې و به ره كه ی
 وهك ههنگوور ده چي، بو كاری دهباغی به كار
 دهری.

برونا: (ب ر) ا.گيا. گاوشير

برهليا: (ب ه) ا.گيا. رازيانه

بريزه: (ب ر ز) ا.گيا. انزروت

بريقليمنون: (ب ر ل ن) ا.گيا. پيچ امين الدوله

بزر قطونا: (ب ر ق ط) ا.گيا. اسفرزه

بزرک: (ب ر) ا.گيا. [بزرک، بزرکتان]

به زره ک، به زره ک، به زره ک، بزر، تووی كه تان،
 دان په موو، به ره می كه تان كه رونی له ده گيری.

بزرغمه: (ب ز س م) ا.گيا. جل وزغ

بزرغمه: (ب ز م) ا.گيا. جل وزغ

بزرغنج: (ب غ) ا.گيا. [بزغند، بزغند، بزغند، قزغند]

۱-پسته ی بی ناوک، کوپروی پسته، پسته ی
 پووچهل بو كاری دهباغی ده بی،

۲- برامازگ، سیچک، به ریکی دار کازوو.

بسباس: (ب) ا.گيا.

۱-گيا. بسباسه

۲-گيا. رازيانه

بسباسا: (ب) ا.گيا.

ئه سپه ندر، چه شني ئه سپه ندره، گه لاکه ی وهك
 بی واسه، گولی یاسه مهنی بوخوش ده گری، له بهر
 بوخوشی ده یسووتینن.

بسباسه: (ب س) ا.گيا. بسباس

بس بايج: (ب ي) ا.گيا. بس پایگ

بسپايگ: (ب ي) ا.گيا.

نام علمی: *Pisum sativum*

پولکه، ولیره، گاگوز، خلیره، بهری جوړی گیایه
وهک ماشی درشت دهچی.

بسلیقن: (ب ل ق) ا.گیا. ریحان

بسلیقون: (ب ل ق) ا.گیا. ریحان

بسه: (ب س) ا.گیا. اکللی الملک

بسپل: (ب س) ا.گیا. اسفرزه

بسپله: (ب س ل) ا.گیا. خلر، لوبیاگرگی

بشام: (ب) ا.گیا. قفل

بشته: (ب ت) ا.گیا. چچم

بشکران: (ب ک) ا.گیا. بوشکرانه

بشلشکه: (ب ل ک) ا.گیا. جنتیانان

بشناقه: (ب ق) ا.گیا. حویج

بشنیز: (ب ن) ا.گیا. بومادران

بشنیزه: (ب ن ز) ا.گیا. بومادران

بشنین: (ب ن) ا.گیا.

بوشنین، چه شنی روک وهک گولی نیلوفه دهچی
و له سهر چه می نیل ده روی، گه لا پان و گول
سپیه.

بشوش: (ب ش) ا.گیا. اسفند

بشولبون: (ب ش ی) ا.گیا. اسفرزه

بصل: (ب ص) ا.گیا. پیاز

بطارس: (ب ر) ا.گیا. سرخس

بطبات: (ب) ا.گیا. هفت بند

بطراسالیون: (ب ل ی) ا.گیا. کرفس

بطونیکا: (ب ط ن) ا.گیا. کستره

بطیخ: (ب ط) ا.گیا.

۱-گیا. خریزه

۲-گیا. خیار

۳-گیا. هندوانه

۴-گیا. کدو

بقس: (ب) ا.گیا.

۱-گیا. شمشاد

۲-گیا. گزمازک

بقل: (ب) ا.گیا. [سیزی، تره]

تهره، تهر، سهوزی، سهوزه، ههر چه شنه
سهوزیه کی خواردن.

بقله: (ب ل) ا.گیا. خبازی

بقله البارده: (ب ل ت ل ر د) ا.گیا. لبلاب

بقله الحمقا: (ب ل ت ل ح) ا.گیا. خرفه

بقله الخراسانیه: (ب ل ت ل خ) ا.گیا. مرزه

بقله الخطاطیف: (ب ل ت ل خ ط) ا.گیا. زرچوبه

بقله اللینه: (ب ل ت ل ل ی) ا.گیا. خرفه

بقله المبارک: (ب ل ت ل م ر) ا.گیا. کاسنی

بقله الملک: (ب ل ت ل م ل) ا.گیا. شاهتره

بقم: (ب ق) ا.گیا. [بگم]

بهقم، داربهقم، داری بهقم، داریکی بالابه رزی
رهنگ سووره، گولی ورد ده گری، له چیوی ثم
داره بو کاری رهنگکردن که لک وهر ده گیری.

بقنقومون: (ب ن ق م) ا.گیا.

یاره ماسی هیندی، په تاته هیندی، سیفه زه وینی
هیندی، جوړی یاره لماسیه.

بکا: (ب) ا.گیا.

بهکا، چه شنی داری گه لاوردی ولاتی مه ککه یه.

بکرای: (ب ی) ا.گیا. توسرخ

بکمون: (ب م) ا.گیا. [کرفج، عرفج]

روه کینکی دهرمانی و ئارامکه ره، دژی فییه و بۆ ناوزگ و گهده و ریخۆله چاکه.

بلادور: (ب ډ) ا.گیا.

[آکاژو، ماهون، بلادر، بلاذر، انقرذیا، بهلاوه]
گول شهیتان، گوله شهیتان، قورسی که مه ر، کورسی که مه ر، گول شهیتانه، ئاکاژو، جۆریک دار له تیره ی سماق، گه لا هیلکه یی و گول کۆیی، بهری زهرده و به قه د نارنجیک ده بی، شیرین و گوشت داره.

بلار: (ب) ا.گیا. اشنان

بلال: (ب) ا.گیا.

نام علمی: *Zea mays*

۱- گیا. آذربویه

۲- گیا. ذرت

بلبس: (ب ب) ا.گیا. تره

بلبل: (ب ب) ا.گیا.

[رمت، رطریط، بلبال، بلبلیل، عجرم، عجرام]
بولبول، بلبال، بلبلیل، جۆری گیا له ره گه زی ئه سپه ناخ، بۆن خوشه و بۆ دهرمان ده شی.

بلبن: (ب ب) ا.گیا. خرفه

بلبوس: (ب ب) ا.گیا. موسیر

بلخ: (ب) ا.گیا. بلوط

بلس: (ب ل) ا.گیا. پلت

بلس: (ب ل) ا.گیا. عدس

بلسان: (ب ل) ا.گیا. [بلسان، بیلسان، بلسم]

۱- شینۆکه، دارشینکه، دارچکینکی درکاویه که تیره ی لی ده گرن، ۲- به له سان، ناوی گشتی هه ر چه شنه دارینکی شیره داره، ۳- به له سان، داربه له سان، دارینکی ره قی سوور و بۆن خوشه،

غهر فچ، که رفج، داریکه وه کی داری ترش ده چی، گول سپیه و له گوپی ئاو ده پروی.

بگم: (ب گ) ا.گیا. بقم

بگونیا: (ب گ ن) ا.گیا.

[بگونیا، بجونیا، بگونیا ی متعارفی]

نام علمی: *Begonia . spp*

گوله هه زار، گوله په ژیان، گولی هه میشه به هار، گولی چوارفه سل، په شیمان، گولینکی جوان به ره نگیلی سوور، زهره، سپی، ئه رخه وانی؛ لاسک کلور و به تاله. بۆ نه خوشی برۆنشیت و کۆکه باشه.

بگیر: (ب گ) ا.گیا. فلوس

بل: (ب) ا.گیا. [نارهندی، طرثوث]

بیل، ناری هیندی، نار دهشتی، جۆری میوه ی ولاتی هینده و مره بای لی سازده کری.

بل: (ب) ا.گیا. سنجد

بلابس: (ب ب) ا.گیا. تره

بلاج: (ب) ا.گیا.

جه گهن، که ره پو، که ره پۆ، لۆخ، هه ر چه شنه گیایه ک که چه سیر و بۆریای لی ساز کری.

بلادانه: (ب ن) ا.گیا. بلادن

بلادور: (ب ډ) ا.گیا. بلادور

بلادن: (ب ډ) ا.گیا.

[مهر گیاه، شایبیزک، بلادانه، علف بلادن]

نام علمی: *Atropa belladonna*

تووله زهره، هه نگووره تاله، ته ماته مارانی، ترئ مارانه، ره زله، ریزه له، ریزه له مارانه، ریزه له ماران، شایبیزه ک، به لادانه، به له دون، ره زله، ره زه روک،

رهشه مازوو، دارمازوو، مازوه ره شه، مازیر، داریکه له تیره ی داربه روو تاییه تی دارستانه کانی باکووری ئیرانه.

بلنگمشک: (ب ل م) ایگیا. فرنجمشک

بلنگمشک: (ب ل م) ایگیا. فرنجمشک

بلوسپیون: (ب ل ط ی) ایگیا. گلنار

بلوسپیوس: (ب ل س ط) ایگیا. گلنار

بلوط: (ب ل) ایگیا. [سندی]

نام علمی: *Quercus brantiikink*

به پروو، به ری، به لو، به لوت، به لوو، به لی، به ری، داربه پروو، داربه لوو، نهره، دارگه زو، دارمازگ، مازوودار، مازووار، مازی دار، مازیر، داریکی پر خیر و به ره داری کورده واری، به پروو بو زامی میته و ریخوله و زیپکه و په له ی پیست باشه. به ره می دارمازوو: مازوج، دهنوکه، سیچکه، قلقات، زشکه، روسکا، خرنوک، کلکاف، برامازگ، گله شینکه، هه مزه به گی، فسقل، کول، پانکه، قرگه، پووزه خوگه، قرزاله، مازوتسکه.

بلیله: (ب ل ل) ایگیا. [بلیچ]

به لیله، دارچیکی ولاتی هینده، به ره که ی وه ک بادام واسه، بونی خوشه و ده خوری، بو زگیشه و نازاری چاو باشه.

بمبار: (ب) ایگیا. سپستان

بن: (ب) ایگیا. بنه

بنا: (ب) ایگیا.

مهندی، مهنی، به نا،

جو ری گیای کوستانه کانی کورده واری ده خوری.

بنبر: (ب) ایگیا. سپستان

بنبو: (ب) ایگیا. [فر]. خیزران

رونی لی ده گیری، بو کوکه و هه ناسه بر کیش خاصه.

بلسکی: (ب ل ک) ایگیا.

[بلشکه، افارین، ارمن، یایشقان، قازوتی]

گیاشیر، شیرگیرسین، گیاهه وین، گیائامیان، ئامیان په نیر، سو تیچکه، که وله گیای، رو ناسه گیای، روه کینکی درکاو ی وه ک کونجره به خوری مهر و مالاته وه دهنووسی، ده خوری و بو دهرمان ده شی.

بلسم: (ب س) ایگیا. بلسان

بلسن: (ب س) ایگیا. عدس

بلغس: (ب غ) ایگیا. برغست

بلغست: (ب غ) ایگیا. برغست

بلشر: (ب ش) ایگیا. اشق

بلفک: (ب ق) ایگیا.

[سفور، جنه ی اسود، چینه ی سیاه، قعبودسیاه]

به لقه ک، چینه ی سیا، داریکه له ریزی داری به، به ره که ی ده خوری بو دهرمانی رو ماتیسیم و سوو ریژه و نزگه ره خاصه.

۱-بلک: (ب ل) ایگیا. [شیرین بیان]

به له ک، میکووک، به له که شین، شیرین به له ک، مه کووک، میکووک، گیایه کی ره گ زهر د و شیرین تال.

۲-بلک: (ب ل) ایگیا. کومار، ولک، سیا کوتی

بلنتاین: (ب ل) ایگیا. بارهنگ

بلنجاسپ: (ب ل) ایگیا. برنجاسپ

بلنجمشک: (ب ل م) ایگیا. فرنجمشک

بلندمازو: (ب ل ز) ایگیا.

[مازومیری، موزی، سیاه مازو، اشپر، پالوط]

بنج: (ب) ا.گیا. بنگ

بنجشک زوان: (ب ج ز) ا.گیا. زبان گنجشک

بندق: (ب د) ا.گیا. فندق

بنزوان: (ب) ا.گیا. [فر.] حسن لبه

بنطابلون: (ب ب ل) ا.گیا. [بنطاقلون، بنطاقلن]

بنتابلون، جوڑی روہ کہ لہ تیرہی گولی سوور، فرہ چہ شن و فرہ رہنگ، ناخوری و بو دەرمان دہشی.

بنفشہ: (ب ن ش) ا.گیا. [بنفسج]

نام علمی: *Viola odoratal*

وہنہوشہ، بہنہوشہ، بہنوشہ، بہنوش، بہنوش، بنہوش، بنہفش، مہنہوشہ، نہفش، وہنوش، گیاریٹینگ، مؤر، گولیکہ، چہن جوڑی ہہیہ وہک: وہنہوشہی ٹیرانی، فہرہنگی، سی پەرہ.... بو دەرمانی تاو، سینگیٹشہ، سہ فرا دہشی.

بنک: (ب ن) ا.گیا. بنہ

بنکل: (ب ک) ا.گیا. نسترن

بنکو: (ب ک) ا.گیا. بنگو

۱- **بنگ:** (ب) ا.گیا. بنگدانہ

۲- **بنگ:** (ب) ا.گیا. شاہدانہ

بنگدانہ: (ب ن) ا.گیا.

[بنگ، نیج، بزربنج، بذربنج، اقطیت، ارسطور،

سکران، سیکران، ازمایلون، اسقیراس، اجواین،

خراسانی، کیرجک، سوکران، بنگ سیاہ، ہیوسامین]

نام علمی: *Cannabis sativa var indica*

نام علمی: *Hyoscyamus niger-I*

خہربہنگ، خہروہنگ، غہربہنگ، گیاقالہمہ،

ہہربہنگ، کەر کوژ، مہنگہ گیا، منگہ گیا، جوڑی

گیای دووسالہی گہ لاپان و گول زہردہ و لاسک

درواوی، بو دەرمان دہشی و خہوہیتنہر و سر کەرہ.

بنگرو: (ب گ ر) ا.گیا. بنگلہ

بنگل: (ب گ) ا.گیا. بنگلک

بنگلک: (ب گ ل) ا.گیا.

قہزوان، قہسوان، قہزقہوان، داربہن، دارہبہن،

داروہن، قہزکہوان، قسقہوان، قہزخوان، بہری

داری قہزوان.

بنگلہ: (ب گ ل) ا.گیا. پنج انگشت

بنگو: (ب گ) ا.گیا. اسفرزہ

بنوالہ: (ب ل) ا.گیا. شش شاخہ

بنوسرخ: (ب ن س) ا.گیا. عدس

بنوسیاه: (ب ن س) ا.گیا. ماش

بنوماش: (ب ن) ا.گیا. ماش

بنہ: (ب ن) ا.گیا. [سقر، کلخنک، بنک، ون]

نام علمی: *Pistacia atlantica ssp mutica*

بہن، وہن، وہنمشک، وہنہمشک، وہنہمشکی،

وہنہ سیاوی، بنہوہشیلہ، وہنوش، کولہنگ،

کولینگ، وہناوشہک، قہسقہوان، رہش قہزوان،

وہینی، پستہ کپوی، داروہن، دارقہسوان، دارجاحکہ،

داربنیشت، داریکی ناسراوی کوردہواربہ، جوڑی

ماکی لیندہگیری و پی ٹیژن: ویژہن، بو نہخوشی

میدہ و ریخولہ باشہ.

بنیولہ: (ب ن ل) ا.گیا. ہزارچشم

بواسیر: (ب س) ا.گیا.

گیای مایہسیر، گیای بیوہسیری، روہ کیککی

گہلازہردہ بو نہخوشی بیوہسیری باشہ.

بوباب: (ب) ا.گیا. بائوباب

بوٹہ: (ب ت) ا.گیا. جلنگ

بوٹیہ: (ب ت ی) ا.گیا.

نام علمی: *Achillea eriophora* DC.
(vermicularis)

نام علمی: *Achillea millefolium*-I

وەرکەمەر، بەردەگیا، بۆژان، بۆژانە کئویله، بیژان، بیژانە، بیژەن، بووژانە، بۆژانە، بۆژانە گۆل زەرد، ژابیژ، بیژان، ئەنیژ، بۆژان سیاوه، بۆماران، بۆمارانە، بۆیماران، بۆمایران، بووماروو، گۆل تۆپ، گۆلەمارانی، شابهنگ، گیاخوین بەس، بۆعەترە، بۆگۆلە، بۆگۆلە و کەشی، گۆلەهەستیل، زەردە شابهنگ، بنه گیایەکی تووکنە بە بۆنیکی زۆر توندەو، بۆ دەرمانی زەخمی مەعیدە و دل باشە، دوویشک لێی رادە کات.

بومادران سیاہ: (ب د س) ایگیا.

نام علمی: *Achillea atrata* (santolina)

بۆژانە سیا، بۆژان سیا، شابهنگ، شابهنگ رەش، روە کینکی کویتانە کانی هەورامان و مەریوانە، بۆ چارە نەخۆشی برونشیت، بەردی گورچو، نەخۆشی ریخۆلە و مەعدە باشە.

بویچە: (ب ی چ) ایگیا. عشقە لیلاب

بوینگ: (ب ر) ایگیا. بادروج

بە: (ب) ایگیا. [بھی، آبی، سفرجل، توج]

نام علمی: *Cydonia oblonga miller*

بەھی، بی، بھئی، بەی، داربەیی، داربەھی، بیە، ہیو، هەییو، حەییو، بیوو، بەیە، میوہی بەهەشت، داریکی بەرە بە گەلای توو کدار و بەری کولکن و زەرد، بەرە کەیی بۆ زۆر کردنی خوین و بەهیزی ماسوولکە و جەرگ خاسە.

بھار: (ب) ایگیا. بابونە

بھرم: (ب) ایگیا.

۱-گیا. کاجیرە

[بالاس، پالاس، پولاس، پرک ہندی، دھاک، لاک]

بالاس، پالاس، دارلاک، لاک، جوڑی گیای نووسەنکەییە، بە دار و دەوہن دا هەلدە گەری، بۆ دەرمان دەشی و زک رەوانکەرە.

بورطخیلە: (ب ط خ ل) ایگیا. لبلاب

بورنگ: (ب ر) ایگیا. بادروج

بوریا: (ب) ایگیا.

نەیی، بۆریە، بۆریا، قامیش، جەگەن، گیاجەگەن، جوڑی قامووش بۆ جەگەن دەبی.

بوزیدان: (ب ز) ایگیا. [مستعجل، ثعلب]

بوزیدان، روہ کە ئازەلی پی قەلەو دەبی.

بوسیاام: (ب س) ایگیا. افرا

بوسیاہ: (ب س) ایگیا. افرە

بوش: (ب) ایگیا.

بوش، بووش، شاف، گیاشاف، گیاہ کە شیافی لێ دروس دەبی.

بوشاد: (ب) ایگیا. شلغم

بوشکرانە: (ب ک ن) ایگیا. شش شاخە

بوغنج: (ب غ) ایگیا. سیاہدانە

بوقتاق: (ب) ایگیا. زول

بوقیصا: (ب ق) ایگیا. نارون

بولاغ اوتی: (ب ا ت) ایگیا. آب ترە

بولاغ اودی: (ب ا د) ایگیا. آب ترە

بومادران: (ب د) ایگیا.

[بوماران، بوی ماداران، برنجاسپ، برنجاسف، برتاشک، اخیلیا، گیاسنگی، ہزاربرگ]

نام علمی:

Achillea montanica (Montana)

شۆرەبى، شەنگەبى، جۆرئى داربى شوخ و جوانە،
بۆ زەردووبى و تاوانگازى و سەفرا باشە.

بیدمشک: (ب م) ا.گيا.

[بیدموش، بهرامە، بهرامج، گر بەبید، شاهبید، خلاف]

نام علمى: *Salix aegyptiaca*

بى مشک، بیدمشک، بیدمشک، بیدمشک، بیدمشک،
بیهمشک، بى شە کەر، بى میسک، بیهمشکە، شاپى،
شاویرۆل، بى میسک، جۆرئى داربى کە گۆلى سپى
بۆن خووش دە گرى.

بیرزد: (ب ز) ا.گيا. بارزد

بیرزە: (ب ز) ا.گيا. بارزد

بیرزى: (ب ز) ا.گيا. بارزد

بیزا: (ب) ا.گيا. ششاک

بیش: (ب) ا.گيا.

گیا ئەجەل، گیامەرگ، ئەجەل گيا، چەشنى روه کى
گە لاپان و سەلک رەقە، لە کاهوو دەچى و خواردنى
زۆر مە ترسى دارە.

بیطس: (ب ط) ا.گيا. صنوبر

پابز: (ب) ا.گيا.

[رجل المعز، حشيشه النقرس]

بزنە ریشە، لووتە وانە، روه کىكى خۆراکى بۆ رىخۆلە
و گە دە باشە.

پاپروس: (پ ر) ا.گيا. پاپيروس

پاپهنه: (پ ن) ا.گيا. پادمچە

پاپیتال: (پ) ا.گيا. [پاپیچال، عشقه]

مە شلە زەرگو، گۆلە سپانە، گۆلە واژ، گۆلە سەر کیش،
باداک، ئالینک، دەوە نىكى رازىتە رى نووسە نکە یە.

پاپیتە: (پ ت) ا.گيا.

۲- گيا. حنا

بهروج: (ب ر) ا.گيا. کندر (هندى)

بهروز: (ب ر) ا.گيا. کندر (هندى)

بهمن: (ب م) ا.گيا. [بهمنين، بهمنان، بهمنى]

مارە چوو کى، فریسک، گيا یە کى درکاوى بە گە لاى
بر گە بر گە، ریشە کە ی سوور یا سپیە و بۆ دەرمان
دە شى.

بیاج: (ب) ا.گيا. بیارە

بیارە: (ب ر) ا.گيا. بوته

بیانک: (ب ن) ا.گيا. نى، بوریا

بید: (ب) ا.گيا.

نام علمى: *Salix spp*

بى، داربى، دارەبى، دارى بى، وى، فئى، بیک، ویکۆل،
بیکۆل، کۆلەبى، بزوو، دارى کى بى بە رى سىبە رخۆش
لق و پۆدار، خواروخیچ، پتر بۆ ئاوردو دەبى. چەن
جۆر دار بى: ۱- بى چەرمگ، ویرۆل چەرمە، ۲-
سیاویرۆل، رەشەبى، ۳- شۆرەبى، شەنگەبى، پیتک،
ماشە بهى، ۴- شاپى، شاویرۆل، ۵- بیکۆل، بى، ویرۆل.
بیدام: (ب) ا.گيا.

[بادام هندی، لوز هندی، گارون زنگی]

بادام هیندى، بايام هیندى، گاروون زەنگى، دارى کە
لە تیرە ی دارە هیلە، بۆ دەرمانى زگە شۆرە باشە.

بیدانجیر: (ب آج) ا.گيا. کرچک

بیدسرخ:

بیدسیاه:

بید گیاه: (ب گ) ا.گيا. مرغ، نجم

نام علمى: *Triticum repens*

بیدمجنون: (ب م ن) ا.گيا.

نام علمى: *Salix babylonica*

نام علمی: *Primula vulgaris*

ئەرخەوان، گۈل ئەرخەوان، توتيا، توتيا، رۇخ توتيا، ریحانە، گۈلەنە ورۆزە، گۈل بەھار، گۈلبەھار، ھەرالە، ھەرالە بەھاری، ھالە کۆکی، ھالە کۆکە باخی، باگر، جۈرئ گۈلە جوانە و بۇ دەرمانی نەخۈشى ماخولیا و شلەژاوی و سەریشە و واریس و تەوژمی خوین دەبی.

پان: ایگیا. تملول

پانە ترو: (ن ت ر) ایگیا. کبر

نام علمی: *Capparis spinosa*

پتابی: (پ ب) ایگیا. توسرخ

پتاس: (پ) ایگیا. گل چاه

پچکو: (پ چ ک) ایگیا. پنیبرک

پچولی: (پ چ ل) ایگیا. [پچولی، پاشولی]

پاچوللی، گیایە که له تیرە ی نەعنا، بۆن خۆشە، بۆ سابوون سازی و بۆدار کردنی تووتن بە کاری دەبەن.

پخل: (پ) ایگیا. خرفە

پدم: (پ د) ایگیا. کاروان کش

پدە: (پ د) ایگیا. [پد، غرب، وزک، ترنگوت]

بە لک، بە لک، سوورە چنار، چنار، زەرگۆز، تەرەنگوت، جەوھەر، سسپیدار، سسپیه چنار، ویرۆل شیرین، بی کانی، جۈرئ داربی رەقە، توپکلی بۆ نەخۈشی مالاریا و زەردی باشە.

پرپهن: (پ پ ە) ایگیا. خرفە

پرپیر: (پ پ) ایگیا. ارغوان

پرپینه: (پ پ ن) ایگیا. خرفە

پرتقال: (پ ت) ایگیا.

نام علمی: *Citrus aurantium*

پایته، گیایە که له تیرە ی پاقلە، گەلاددرشت و پانە،

ھیندئ جۈرئ بە شیوہی دارچکن.

پاپیچال: (پ) ایگیا. پایتال، عشقە

پاپیروس: (پ) ایگیا.

پاپیرووس، کاغەزمیسری، قەرەن، تەرکە، جەگەن، گیایە کی ناو زەل و لیتاوە، مسری گەل بۆ یە کە مچار کاغەزیان لی ساز کردووە.

پاتابی: (پ) ایگیا. توسرخ

[پاتاوی، پتاوی، فتاوی]

پاتنگان: (ت) ایگیا. بادنجان

پاچەمازو: (چ ن) ایگیا. اوری

پاخەر: (خ) ایگیا.

[سعال، حشیشە السعال، دوسە الحمار]

پاکەرە، پینکەرە، پینکەر، روہ کینکی بن دار و گوشتن و دەوامدارە، سەلکی ھەس، بۆ دەرمانی تەقەفیرە و چلکی سنگ باشە.

پادمچە: (د چ) ایگیا. [پاپنە]

پاقلینچکانە، گیایە که له پەلپینە دەچی بۆ خواردن دەبی.

پازی: (ز) ایگیا. [پازو، سلق]

سلق، سرق، زلق، چەشنی روہ کی گەلایانە لە چەوھندەر دەچی و دەخوری.

پاکدامن: (م) ایگیا. پنج انگشت

پاکلاغی: (ک غ) ایگیا. قازیاغی

پالوط: (ل) ایگیا. بلندمازو

پالیزگاہ: (ل) ایگیا.

کەلە، گیاکەلە، کیرکەلە، کیرکەلەگا، کینل کالەگا، گۈل بیستان، روکیکی ئافەتی بیستانە.

پامچال: ایگیا. [گل نوروز، زەر البیع، پریمور، پریمولا]

۱- په رهنډ، پيارنډ، دارينكى خورسكه له دارى كاروان كوژ ده چى، ۲- هه ريز، فريزوو، گياى هه ريز، ۳- بنجى ريواس، بنكه ريواس.

پرنده انكور: (پ ر د ا) ا.گيا. تيس

پروانش: (پ) ا.گيا. [فر.]

پروانش، گولې ته له يفوونى، گوله تيلگرافى، گوليكه له تيره زهيتوون، لق و پوى به زهوى دا ده خشكى، گولې شين يا سپى ده گرى.

پريز: (پ ر) ا.گيا.

۱- فريزوو، فرس، فرووزى، هه ريز، گيا بزار،

۲- گيا. بيدگيا

پريمور: (پ ر م و) ا.گيا. [فر.] پامچال

پريمولا: (پ ر م) ا.گيا. [فر.] پامچال

پژ: (پ) ا.گيا. وج

پژند: (پ ژ) ا.گيا.

۱- خه يارده شتى، هاروى ده شتى، جورى گياى بون خوښ، بو خواردن ده بى و له چيست ده كرى،

۲- كاله كه مارانه، گيايه كى زور تاله.

پستنک: (پ ت ن) ا.گيا. [پستانک]

۱- پستانه ك، دارينكه له تيره دارميو، به ره كهى وه ك سيو خره، بوى ئامال كه سكه، ۲- سنجوو، دارسنجوو، دارى سنجوو.

پسته: (پ ت) ا.گيا.

نام علمى: *Pistacia vera*

پسته، پسته، بسه، پستى، پسه، دارپسته، فستق، دارينكى رهقه، جورى زوره و پستهى هه ره باش پستهى خه ندانه، پسته خوین ساز و دژى كوكه و سه فرايه.

پسته زمينى: (پ ت م ن) ا.گيا. بادام زمينى

پرتغال، پرتغال، فلته قال، فلته قال، دارلكى بهره له تيره دارسيو و قهيسى، له شوپتى مام ناوه ندى تاووهوا ده روى، بهره كهى زهره و خر و مزره.

پرخ: (پ ر) ا.گيا. [پره]

پرخ، دارينكى خورسكه، كائوچوى لى سازده كرى.

پرسیاوشان: (پ ر س و) ا.گيا.

[پرسياوش، برسياوش، سياوشان، سنبل، كرجا، رتكو، مقاير، ارجنقىل، قرشقيه، ارجقىل]

نام علمى: *Adiantum capillus. veneris*

قه تران، گياقه تران، رهش ده رمان، خاربه شه، په لى سياوه شان، په رسياوه شان، په رى سياوه شان، سياوپووز، پاره زه، چه مه سياوله، كه يته تران، قه يته تران، روه كينكى ده وامدار و لاسك ره شه، زورتر له جينى نماوى ده روى و بو ده رمانى جمگه و سنگ و ريخوله و بالووكه باشه.

پرسیاوشان سیاہ: (پ س س) ا.گيا.

ناع: *Asplenium adiantum nigrum*

رهش ده رمان، سياوپووز، په رسياوشانى رهش.

پرشیان: (پ ش) ا.گيا.

۱- گيا. عشقه

۲- گيا. پرسياوشان

پرطاوسی: (پ س) ا.گيا.

په رتاوسى، گولې په رتاوسى، روه كينكى جوان و رازينه تهرى شوپته گه رمه سپره كانه.

پرنج: (پ ر) ا.گيا. [جوگندم، جوبرهنه، برهنه جو]

په رش، په رشت، په رشه، ده غليكه له تيره گهنم، ده خورى چيستى په رشينى لى سازده كرى.

پرند: (پ ر) ا.گيا.

پسته شامی: (پ ت م) ا.گیا.

[آراشید، بادام زمینی، پسته کوهی]

بادام زهروینی، بادام زه مینی، بادام شامی، به هیفه شامی، وه نه شامی، زرفسته ق، گیزه ره مشکانه، پسته زهروینی، روه کیککی به کساله، به ره که ی ده خورئ، رونی لی ده گیرئ. خواردنی ناوکی پسته شامی بو ریخو له، مه عیده باشه و خین ده پالیئوئ.

پسته شرقی: (پ ت ش ق) ا.گیا. [فستق]

نام علمی: *Pistacia vera*

داره وهن، داره وهن کرمانی، داره زوان کرمانی، دارینیشت، داریککی ناسراوی دارستانه کانی کوردستانه که جاچکه ی لیده گیرئ.

پسیلیون: (پ س ی) ا.گیا. اسفرزه

پشه خام: (پ ش) ا.گیا. ملج

پشه خوار: (پ ش خا) ا.گیا. ملج

پشه دار: (پ ش) ا.گیا.

۱- دارتوفانه، بووز، بهوز، بقر، داروهن، بهوزه، بزؤ، بزوو، داریککی رهش، به ره که ی پر ده بی له میشو له، ۲- ناروهن، داره رهش، داریککی بی به ره.

پکن: (پ ک) ا.گیا. ارزن

پگ: (پ) ا.گیا. گاورس

پلاخور: (پ خ) ا.گیا. شونگ، شن

نام علمی: *Lonicera caprifolium*

پلاخورک: (پ خ) ا.گیا. شن، پیچ امین الدوله

پلپل: (پ پ) ا.گیا. فلفل

پلپل بستانی: (پ پ ب ن) ا.گیا.

ثالهت چه رمگ، بیبارسپی، داریکه له ولاتی فارس، پتر له گوئ ئاو ده روئ و گه لاکه ی له گه لای شادانه ده چی.

پلپل مشک: (پ پ م) ا.گیا. مشکدانه

پلپلمویه: (پ پ م ی) ا.گیا. فلفل مویه

پلت: (پ ل) ا.گیا.

۱-گیا. گندلاش، پلاس

۲-گیا. سفیدار

۳-گیا. شیردار

پلخدار: (پ ل) ا.گیا. سپیدار

پلم: (پ ل) ا.گیا. آقطی

پلم: (پ) ا.گیا. کاجیره

پلنگمشک: (پ ل م) ا.گیا. فرنجمشک

پلوشه: (پ ل ش) ا.گیا.

په لوشه، گاده مه، پنچی گیاهه ساقه ته ته ستور، گاده مه ی پی ئیژن.

پلوطس: (پ ل) ا.گیا. بلوط

پلونیاک: (پ ل ن) ا.گیا. [فر]

په لونیا، داریکه به گه لای درشت و گولی شین و تونکلی ری ری، راست و هه لچوو.

پله: (پ ل) ا.گیا. بیدمشک

پنبوق: (پ ب) ا.گیا. پنبه

پنبه: (پ ب) ا.گیا. [قطن، کرسوف، پنبوق]

نام علمی: *Gossypium herbaceum*

به موو، به مبوو، په مبو، په مبی، په م، په مه، لؤکه، هه بی، هه لاج، چه ک، پینه، په نیی، په نبؤ، په مگ، لؤک، لوک، ور، لکه په موو، گیالؤ که، روه کیککی قه دوبالا کورته، دوا ی گول کردن ده پشکوی و

و ژانی سینگ و ههلامهت و پالائوتنی خوین و هه ناسه برکی باشه.

پوت: (پ) ایگیا.

پووت، پوت، چه شنی کاله که.

پوتورو: (پ ت ر) ایگیا. [پوتوروغ]

پووتووروو، پوتووروووغ، دارینکی شویتنه گهرمه سیره کانه وه ک چابه هار.

پود: (پ) ایگیا. پودنه

پودنه: (پ ن) ایگیا.

[پود، پودینه، فوتنج، فودنج، پونا، غاغه، غاغ، نام، حبق، کوهینه، غلیجن، فلیه، جلنجوجه، جلنجوبه، راقوته]

نام علمی: *Mentha longifolia*

پنگه، پونگه، پنگ، پونگ، براپونگه، بودینه، پوونگه، پوونه، پوونا، پینه، پوینه، خه پونگ، خه پونگ، خه پونگه، زرپونگ، زرپونگ، گریز، چووزه پنگه، گوریز، نه عنا، نه عناده شتی، بنه گیایه کی بون خوشی یه کساله له تیره ی نه عنا، ده یکولینن و ئاره قی پنگه ی لی ده گرن، بو سه ر و سینگ و هه ناسه برکی و سه فرا و روماتیسم و به ردی میزه لدان و زوکام خاسه.

پودنه کوهی: (پ ن ک ه) ایگیا. رتک

نام علمی: *Origanium dictamnus*

پوستک: (پ ت) ایگیا.

۱- گیایه افیون

۲- گیایه کوکنار

پوفل: (پ ف) ایگیا. فوفل

پوگافالا: (پ) ایگیا. فوفل

پولاس: (پ) ایگیا. بوتیه

پونگ: (پ) ایگیا. کفک

لوکه ی لیده گرن، بو پیشه ی پارچه چنی و داروسازی به کاری دیتن.

بنج انگشت: (پ آ گ) ایگیا.

[گونگ، بنگرو، بنگله، فلفل بری، دل آشوب، بنجنگشت]

۱- گیایه بنجه، پینج په بنجه، ئاله ته مارانه، پاقلانجه،

جووری گیای گه لا بر گه بر گه یه، گول سپییه، ۲-

دارئاله ت، ئاله ته مارانه، ئاله ته کیوی، دارینکی ره قه

به ره که ی بوئی بیبار ده دات.

بنجه کلاغ: (پ ج ک) ایگیا. آطریلال

بنجه گریه: (پ ج گ ب) ایگیا. بیدمشک

بنجه مرغ: (پ ج م) ایگیا. زرد مرغ

بنجه مرغی: (پ ج م غ) ایگیا. زرد مرغ

نام علمی: *Cynodon dactylon*

بنجه مریم: (پ ج م ی) ایگیا. بخور مریم

پنیرک: (پ ن ر) ایگیا.

[پنیره، نخیلک، نان کلاغ، ورتاج، دبوکی، دبوک،

خبازی، خبیزه، آفتاب گردک، کرکو، ختمی کوچک]

نام علمی: *Malva sylvestris*

نام علمی: *Malva neglecta wallr*

په پکه، په پکه مه لیچکانه، په نیره، په نیره وکه،

په په چه ووره، په پکه چه ووره، په پکه مه لیچک، په نیره،

پامه لووچکانه، تورک، تۆله که، ته ره تۆله که، تۆرک،

توله که، تۆلک، ته ره توووره، توله، تۆره که، تولیه،

تۆله کی، کولیره چه ووره، نانه حاجی له کله ک،

نانکی چویکا، چوچکا، نان حاجیله، چویکا،

نانکی چوچکا، چیچی، نانکی، قه ره توووره،

نانی چوچک، نانی میچکا، گیانان شان، گیایه کی

یه کسالانه ی خورسکی گه لا کولکنه، گولی په مه یی

یا شین ده گری، بو خاوین کرنه وه ی میده و ریخۆله

پیاز، پیازه، کلاوه، سه‌لک، سه‌لکی گیا، بنه‌گیا،

بنۆکه‌ی ماسیوی روه‌ک.

پی‌آبی: (پ ن) ا.گیا. ترنگوت

پیچ: (پ) ا.گیا.

۱- گیا. کتوس

۲- گیا. تاجرزی

۳- گیا. پیچ‌امین‌الدوله

پیچ‌امین‌الدوله: (پ چ آ م د ل) ا.گیا. شن، شونگ

نام‌علمی: *Lonicera caprifolium*

پیچ‌باغی: (پ غ) ا.گیا. شن، شونگ

پیچک: (پ چ) ا.گیا.

۱- گیا. کتوس

۲- گیا. داردوست

۳- گیا. نیلوفر، لوایه

۴- گیا. موجسپ

۵- گیا. عشقه

پیچک‌دیواری: (پ چ د ر) ا.گیا. [موجسپ]

نام‌علمی: *Ampelopsis quinquefolia*

دارچه‌سپ، لاولاوداری، لاولوی داری، گیایه‌کی

نوسه‌تکه‌یه به دار و دیواردا هه‌لده‌گه‌رئ، بۆ توری

مندال باشه.

پی‌چوب: (پ چ) ا.گیا.

چنار، سپیدار، جۆری داری چناره.

پیچه: (پ چ) ا.گیا.

۱- لاولا، له‌ولاه، لافلاف، لافلاک، پیچ، ۲-

مالۆج، مالۆنچه، مالۆجه، مالۆنچه، مه‌له‌گه‌وی،

گیایه‌کی گول‌سپیه.

پی‌خوره: (پ خ ر) ا.گیا. خرزهره

پیدازا: (پ) ا.گیا. [بارزالتناسل]

پونه: (پ ن) ا.گیا. پودنه

پویجه: (پ و ج) ا.گیا. عشقه

پهنور: (پ ن) ا.گیا. [پهی]

۱- گیا. حنظل

۲- گیا. خرزهره، پهی

پیارند: (پ ر) ا.گیا. پرند

پیاز: (پ) ا.گیا. [بصل، صوغان، ازلیم]

نام‌علمی: *Allium cepa -L*

پیاز، پیواز، پیغاز، پیازه، بن، بنج، سه‌لک، سه‌لکه،

سه‌لکه‌پیواز، که‌سخ، فسقه، فیسقه، کخس، فسکه،

خسکه، خلیسکه، خیسکه، کلاوه، سه‌رک، که‌سخ،

سه‌رکه‌پیواز، ۱- پیواز، سه‌وزیه‌که‌خواردنی بۆ بینایی

باشه، کوتراوی پیواز و ره‌شکه‌بالوکه‌لاده‌بات،

پیواز و دووگی لئراو و بیباری ره‌ش هی‌زی

سیکسی زۆر ده‌کات، پیواز و سماق بۆ شه‌ومیزی

مندال باشه، ۲- پیواز، پیازۆکه، پیوازه‌کینوی،

پیازه‌مشکانه، سیف‌سیفۆک، پیازه‌خووگانه،

گون‌گونه‌سه‌گانه، ۳- سه‌لک، سه‌رکی پیواز.

پیازدار: (پ) ا.گیا.

بندار، سه‌لکدار، به‌بن، بنکدار، ئه‌و جۆره‌گیاه‌له‌ی

وه‌ک پیواز سه‌لکیان هه‌س.

پیازدشتی: (پ د ت) ا.گیا. اسقیل

نام‌علمی: *Allium scorodoprasum*

پیازک: (پ ز) ا.گیا. [نی‌بوریا]

جه‌گه‌ن، جه‌گه‌نی هه‌سیر و بۆریا.

پیازموش: (پ م) ا.گیا. پیازدشتی

نام‌علمی: *Urginea maritima*

پیازه: (پ ر) ا.گیا. [پیاز]

ھەر چەشنە رۆھک و گۆل و گیایە کە خاوەنی ریشە و ساقەتە و گۆل بێ.

پیرسن داری: (پ س ر) ای. گی. x؟

[سمنگ، چاشوم، اسفندسگ، کمون دشتی، کمون بری، قرامون کیمیونی، رطریط،]

پیر گیاه: (پ گ) ای. گی. آذرگون

پیرو: (پ ر) ای. گی.

پیرو، ناوی چەن جوۆرە سەوڵە کێفی دارستانە کانی باکووری ئێرانە.

پیزر: (پ ز) ای. گی. [آفا، الفا، حلفا، حلف، جلز]

۱- پیزل، پیزال، پیزل، پیزل، پیزل، رۆه کێکی لقباریک و قایمە و لە گۆبی ئاو دەرووی، بو باغەبین دەبی، ۲- پاپیرووس، پاپیروس، قەرەن، تەرکە، ئالفا، پەرە گیایە کە یە کە مچار کاغەزی لی چیکریاگە، ۳- جەگەن، قامیش، قامووشی حەسیر و بۆریە، ۴- کلۆش، کولۆش، ساقەتە ی وشکی گی.

پیغن: (پ غ) ای. گی. سداب

پیل امرود: (پ آ ر) ای. گی.

فیل ھەرمی، فیل ھەمرۆ، ھەرمی، جوۆری ھەرمی درشتە.

پیل زھرە: (پ ز ر) ای. گی. فیل زھرە

پیل گوش: (پ گ) ای. گی. [پیل گوش]

۱- گی. سوسن

۲- گی. نیلوفر

پیل گوشک: (پ گ ش) ای. گی. فیل گوشک

پیلو: (پ ل) ای. گی. [اراک]

چێوسیواک، سیواک، ئیراک، داری مسواک.

تا: ای. گی. تاقوت، تاغوت

Celtis australis: نام علمی

تابمک: (م) ای. گی. مازریون

تاپسیا: (س) ای. گی. [تافسیا، سداب]

پێچە، نەرمیلی، سوداب، ھەرمەل، گیاپێچن، جوۆری گیای گە لاگۆشتن بو دەرمان دەشی.

تاتورە: (ت ر) ای. گی.

[تاتولە، داتورە، جوژمانل، گوزکنا، تاتول، نفیر]

نام علمی: *Datura stramonium*

گیاگۆپال، گیاگۆیار، پیزل، تاتوولە، تاتوولە، تاتوورە، تاتوولە، تایتولە، تایتولە، بنە گیایە کێ خۆرسکی یە کسالیە، تۆز و گەردیکی ژاراوی ھەبە، بەری خری ھیلکە بی ھەلکە وتوہ.

تاج الملوک: (ج ل م ل) ای. گی. تاج ملوک

نام علمی: *Aquilegia vulgaris*

تاج خروس: (خ ر) ای. گی.

[بادروج، زلف عروسان، بوستان افروز، گل حلو]

نام علمی: *Amaranthus paniculatus*

نام علمی: *Celosia cristata*

تاج خرووس، تاج خرووس، تاج خرووس، تانج خرووش، سەوول، بادروج، بادرو، سوواو، باقلە، پۆپنە کەلە شێرە، گۆل پۆپە کەرە شێرە، گۆلە مەخمور، گۆلە عاشقان، گۆل بادروو، جوۆری گیای یە کسالیە بە گۆلی سوور و شوۆرەو، بو دەرمانی کۆکە، بێقەراری، سەریشە دەشی.

تاجریزی: (ر ز) ای. گی.

[انگور روباه، روباه رزک، روباه رزە، روباه تریک، روپاس،

روس انگروه، سکنگور، پارچ، اورنج، اولنج]

نام علمی: *Solanum nigrum*

رێزەلە، رێزەلە، رێزەلە، رێزەلە، رێزەلە مارانە، تری رێتوی، رەسلی رووفی، توولە زەرە، تری مارا، ھلە زەرە، ھلە زەرە، ھلە لۆزە مزەم، ھلە رێزە،

تەماتەمرۆژە، شىرىن وتال، قەبقەبۆك، گىياھەكى ئالڧى يەكسالانە بە گۈلى سىپى و گەلای دىيانەدار، بەرىكى خىرى سوورى تىرئ ئاسا دەگرئ كە بۆ دەرمانى خارشت، زىپكە، پالاوتنى خوین دەبى.

تاجملوك: (م ل) .ا.گيا. [اقونيطون]

يەزان پەرس، دووچكە تاوسە، رۈه كىكى شوخ لە رەگەزى گۈلەلە سوورە، پتر بۆ جوانكارى لە ئىنجانە و باغچە بە خىو دەكرئ، گىياھەكى ژاراويىيە بۆ نەخۆشى كۆلنج، رۇماتىسم باشە.

تاخ: .ا.گيا. تاغ، تاق

تادار: .ا.گيا. تاقوت، داغداغان

تادانە: (ن) .ا.گيا. تادار، تاقوت

تار: .ا.گيا.

تارى، تارىن، تال، تال، دارىكە لە تىرەى دارخورما، لە ولاتى هيند دەروئ و شەرابى لى سازدەكرئ، لای هيندىگەل پىرۆزە.

تارخىرا: (ر خ) .ا.گيا. خشخاش

تارمكش: (ر ك) .ا.گيا. كاروان كش

تاسلىغۈه: (ل و) .ا.گيا. كراث

تاسمامت: (س) .ا.گيا. ترشك

تاغ: .ا.گيا.

[تاخ، تاق، توغ، تغز، سكساول، آق خزك، قرە خزك]

۱- تاغ، تاخ، تاق، تاوك، تەعەو، دارىكى رەق و دەوامدارى جەنگەلى، بۆ رىژى و خەلۈوز باشە، خەلۈوزى بە ناوبانگە، ۲- گۈلە دووگ، گۈلە دووگە، نەویران، جوړئ دارە لە تىرەى گەنەدار، ۳- سنجووه تالە، سرىنچكە تالە، دارىكە.

تاغدان: .ا.گيا. تاقوت

تاغندست: (غ د) .ا.گيا. عاقرقرا

تاغوت: (غ) .ا.گيا. تاقوت

نام علمى: **Celtis australis**

تافتونى: (ت ن) .ا.گيا.

تافتونى، گۈلە تافتونى، گۈلپكە لە تىرەى كاكوتوس.

تافروت: (ز) .ا.گيا.

تافروت، تافرووت، گىياھەكى دركاوى لە تىرەى كنگر.

تافىسا: (ف) .ا.گيا. تاپىسا، سداب

تاقوت: (ق) .ا.گيا.

[تى پاتوغ، تىاتوغ، توغ، توخ، تاغوت، داغداغان، تە، دغداغان، داغداغە، توغدان، توغران، تاگران، تا، تى، تادار، تەدار، تى گىلە، تايلە، مىس، لوسوس، سلتس، تخم]

نام علمى: **Celtis australis**

تاقوت، توغ، توخ، تاغوت، تايلە، تە يلى، تاوگ، دارىكە لە تىرەى دارگىلاس، بەرى دەخورئ، گۈلى ئەم دارە بۆ گىرسانەوھى زگە شوۈرە و زەردوويى باشە، بۆ پىشە سازىش بە كار دەبرئ.

تاك: .ا.گيا. [مو]

مىو، مەيب، دارمىو، مەيڧى، مۆو، مۆ، مەيو، مەيوى، مىوى، مەو، موو، بنەمىو، بنەترئ، دارترئ، دارى ھەنگوور، رەز، تاك، دالۈوت، دارىكە ھەم بەرى و ھەم گەلاكەى دەخورئ.

تاكوت: (ك) .ا.گيا. فرفيون

تال: .ا.گيا.

۱- گيا. تار

۲- گيا. عشقە

۳- گيا. تمىس

۴- گيا. ريسە

تالىسفر: (ل ف) .ا.گيا. طالىسفر

تامبول: (ب) ا.گيا. تملول

تامشاورت: (و) ا.گيا. [كمون كوهى]

زيرهى كىوى، كومين، كومين كىفى، چه شنى روه كى بون خوشه.

تامول: (م) ا.گيا. تانبول

تانبول: (ب) ا.گيا. تملول

تاووسى: (و س) ا.گيا.

تاووسى، تاوسى، گوله گز گانه، گوله گز ياننه، ته پوله گيراو، روه كىكى لاسك باريكه، گولى زهره و بون خوشى لى دهر وى.

تايله: (ل) ا.گيا. تاقوت

تبرخون: (ت ب خ) ا.گيا.

۱-گيا. عناب

۲-گيا. بقم

تبريزى: (ت ر ز) ا.گيا. [شالك، سفيدار]

Populus nigra: نام علمى

ته ورتيزى، سپيدار، سپيندار، چنار، شوخ، شلى، دار شوخ، دارقه لم، خو، خوچه لى، هولىر، ته سپين، دارىكى بالابه رزى خه زه لوه ره له تيره بى و چنار.

تبل مکه: (ت ل م ك) ا.گيا. گورگياه

تراز: (ت) ا.گيا. صنوبر

ترب: (ت) ا.گيا.

تور، ترب، تفر، تيرپ، توورى، تره، تووير، ترب، تيرپ، گور، ترپه، گياه كى گه لاپانى يه كسالانه يه، بنه كى واسه چوننهر، تيزه و بو نوسك فره خاسه.

ترپچه: (ت چ) ا.گيا. [فجل]

Raphanus sativus: نام علمى

تور، تووره سووره، ترپچه، توورچه، شيمى، فجيل، چه شنى توورى وردى سوور بو خواردنه، بو خارش و گازى میده و ريخوله باشه.

تربد: (ت ب) ا.گيا. [تربيت، توربيت]

شه له مه، شهروال به كول، ئاله كوكه ريخه، بنه گياه كى چهن ساله بى بن داره، كه ريشه كى زك ريخه ريكي زور به هيزه.

ترب سياه: (ت ب س) ا.گيا.

Raphanus niger: نام علمى

ترهوى، تور، تورى رهش، جورى تووره بو میده و ريخوله و خلتى گه لوو باشه.

تربك: (ت ب) ا.گيا. انگور، رز

تربيت: (ت ب) ا.گيا. تربد

ترپياز: (ت پ) ا.گيا.

ته ره پيواز، ته ره پياز، جورى پيوازى خورسكه وه ك سير ده چى و له زور شوپتان دهر وى.

ترتوف: (ت ت) ا.گيا.

سى بنه ههره، سى بنه هره، سى بنه هه رده، سى بوه بن عه رزيله، سى بنه عه رزيله، گوله سى بوه، په لوو كه باغى، سى بوه عه رزيله، سيقه روك، گياه كى ئالفى به گولى زهره و بنكىكى ژيرزه وىنى پتر بو ناو ترشى به كار دهر وى.

ترتيزك: (ت ت ز) ا.گيا.

[تره تيزه، تراتيزك، تره تيزك، تره تندك، ككز، ككش،

كيك، كيكيز، شاهى، شاهى آبى]

ته ره تيزه، ته ره، تووره، تووز، كويز، تووزك، كوزه له، كيزه له، ره شادوك، به رگه مى، ته ره تووره، كوز، كوزى، ديتك، ته ره تووله، روه كىكى تيزى ناو ئاوه، ده خورى.

نام علمی: *Oxydendrum arboretum*

ترشه دار، دارترش، داره لَوو، ×

ترش مازو: (تُ زُ) اِگیا. اوری

ترگز: (ت گُ) اِگیا. تاغ

ترمس: (ت مُ) اِگیا.

[ترمش، لوبیاگرگی، باقلاشامی، باقلاقبطی]

ترمس، ترمش، تالیش، تالگ، تالگه، هه رزه له، گیا که وان، تالیشکه، روه کینکی فره تاله، کهو حه زی لیتیه تی، بو چاره سه ری هیندی نه خوشی ده بی و ده بیته هوی به رخستنی دوو گیان.

ترن: (ت رُ) اِگیا. نسترن

ترنج: (ت رُ) اِگیا. بالنگ

ترنجان: (ت رُ) اِگیا. بادرنجبویه

ترنجانی: (ت رُ) اِگیا. بادرنجبویه

ترنجبین: (ت رُ) اِگیا.

ترنجه مین، ترنجه بین، ترنگه، ترنجه، دهرمانیکه له شیله ی گیای و شترخور ده گیری و بو زگه شوره باشه.

ترنگوت: (ت رُ) اِگیا. پده

ترنیق: (ت نِ) اِگیا. جالیگون

تروش: (ت رُ) اِگیا. ترشک

تره: (ت رُ) اِگیا. [گندنا، بقل، تره فرنگی]

که وهر، که ره وه زان، که ره سا، کاراد، کوراده، کوراد، که وهرگ، که وهرگ، کورگ، که فهر، که وهری، گورهد، گورهو، گورگ، تهره، تهره بار، قوراده، قوراله، کنیوال، که وهر کیوی، کنیواله هه ردیله، جورئ سه وزی کوپستانیه، ده خوری بو دل و مه عیده و کهم خویتی باشه.

تره توت: (ت رُ) اِگیا.

ترتیزک چمنی: (ت ت رَ چ م نِ) اِگیا.

نام علمی: *Cardamine pratensis*

درپله، درپله باغی، درپله باخی، قه یسه کوژه، مه جنون کوژه، گیایه کی ئالی، به ری ورده وه ک فندق ده چی.

ترتیزک وحشی: (ت ت رَ و شِ) اِگیا.

[خردل فارسی]

نام علمی: *Lepidium cardaria draba*

چمه ماره، پسل، ×

ترخان: (ت) اِگیا. ترخون

ترخوان: (ت خا) اِگیا. ترخون

ترخون: (ت خُ) اِگیا. [طرخون]

نام علمی: *Artemisia dracunculus*

۱- گیا. بقم

۲- ته رخون، ته رخوون، ریشالوک، ریشالوو، توونه گیواو، سه وزیه کی خواردنه بو ته و که سانه ی نه خوشی دلپان هه س یا قه له ون ده توانن له جیی خوی به کاری بینن.

ترشک: (ت شِ) اِگیا.

[ترشه، ساق ترشک، ساق تروشک، ترشینک، ترشینه،

ترش گیاه، چلس، تره خراسانی]

نام علمی: *Rumex conglomerates murr*

ترشه ک، ترشک، ترشوکه، ترشکی، تووشکه، توریشکه، تیرشک، ترشوک، تروشکه، به ره سماق، سیچک، سیچکی، سیچکه، سیچکه، روه کینکی کوپستانیه له تیره ی ریواس، بنه که ی ته ستوره و ده خوری، بو دهرمانی جومگه، به ردی گورچو، چه وری خوی به کار ده بری.

ترشک درختی: (ت شِ د رَ تِ) اِگیا.

۲-تهک، چه‌شنی گیای ناف ثاقه که مسریگه‌ل، کاغه‌زیان لی‌ساز کر‌گه.

تلخک: (تَخ) اِگیا. [چچم، علف‌چمن]

نام‌علمی: *Lolium temulentum*

گه‌نم‌ره‌نگ، دانه‌ویله‌ی دی‌می، ده‌غلیکی ناو گه‌نمه، له گه‌نم و جو ده‌کات، له‌گه‌ل ئارد تیکه‌ل ده‌بی و ژاراوی و مه‌ترسیداره.

تلفونی: (تَلْفُن) اِگیا. [پروانش، گل‌تلفونی]

نام‌علمی: *Vinca minor*

میراقه‌مار، xxx

تلک: (تَل) اِگیا. کرکو

تلکک: (تَلک) اِگیا. زبان‌گنجشک

تلم: (تَل) اِگیا. همیشک

تلو: (تَل) اِگیا. تمشک

تله: (تَل) اِگیا. کرکو

تلین: (تَل) اِگیا. کرب

تمات: (ت) اِگیا. گوجه‌فرنگی

تماته: (ت) اِگیا. گوجه‌فرنگی

تمباکو: (ت) اِگیا. تنباکو

تمبرهندی: (تَرِه‌د) اِگیا. تورؤندی

تمتم: (ت) اِگیا. سماق

۱-**تمر:** (ت) اِگیا.

[تمر‌هندی، تمر‌گجراتی، خبیچه، انبله، امله، خرما‌هندی]

خورما‌هیندی، ته‌مری هیندی، ته‌مر، خه‌وجه، خورمای گجراتی، داریکی بالابه‌رز و گول‌زه‌رد و شوخه، ره‌ق و پته‌وه، به‌ری واسه گوپز، تام ترشه، بو نه‌خوشی دل و مه‌عیده خاسه.

۲-**تمر:** (ت) اِگیا. خرما

۱-گیا. ترتیزک

۲-گیا. سلیخه

تره‌تیزک: (تَرَتَز) اِگیا. ترتیزک

تره‌فرنگی: (تَرَفَرَنگ) اِگیا. [گندنا]

نام‌علمی: *Allium (porrum)*

که‌ره‌وزان، که‌وه‌ر، که‌ره‌سا، ته‌ره‌کیوی.

تره‌لان: (تَرَه) اِگیا. قونیزه

تره‌لی: (تَرِ ل) اِگیا. شابانگ

تره‌وحشی: (تَرَوَش) اِگیا.

[تره‌چمنی، تره‌کوهی]

نام‌علمی: *Allium ampeloprasum*

var iranicum

ته‌ره‌کیوی، ته‌ره‌چیمه‌نی، ته‌ره‌وه‌حشی، کنیوال، کنیوالی، جوړی روه‌کی ده‌ستی بو نه‌خوشی دل، ژانی چاو، کرمی مه‌عه‌ه چاکه.

تریاک برگردان: (تَب‌گ) اِگیا. گندل

تس‌سگ: (تَس) اِگیا.

شابانه، شاوانه، گیایه‌که بو ده‌رمان ده‌بی.

تغر: (تَغ) اِگیا. ممرز

تغز: (ت) اِگیا. تاغ

تفاح الارض: (تَفاحُ لَأ) اِگیا. بابونه

تفاح الارمینی: (تَفاحُ لَأ مِ ن) اِگیا. زردالو

تفاح الجن: (تَفاحُ لَج) اِگیا. مهرگیاه

تفت: (ت) اِگیا. شوکران

تفی: (تَف) اِگیا. انجیلی

تق‌تق: (ت) اِگیا. کام

تک: (ت) اِگیا.

۱-تهک، گیایه‌کی ناو گه‌نمه، له گه‌نم ره‌قتره،

نام علمی: *Nicotiana sanderae*-
tabacuml

تووتن، تووتوون، تیتن، تتن، چه توون، هیتووین،
ته ماکو، ته نیه کی، ته ماک، ته ماک، گیایه کی
یه کسالانه ی گه لاپانه، گه لاکه ی پاش
وشک کردنه وه، ده یکیشن.

تباکوی کوهی: (ت ک ی ک ه) ا.گیا.

نام علمی: *Amica montana*

ته ماکوچنانه، گوشه نونه، ته ماکوی کیوی، ئەم
گیایه بو فریدانی به ردی میزه لدان باشه.

تنبول: (ت ب) ا.گیا.

۱- گیا. تملول

۲- گیا. فوفل

تنگرس: (ت گ) ا.گیا.

[ارجنگ، شال چس، شغال چس، قره میخ، گیزی، تنگز]
چالووک، چالووک، چالوک، تنس، ته نس،
ته نگهز، ته نگهزی، ته نسک، تینگیز، ته نگهس،
ته نگز، تنگز، تنز، ته نگس، ته نگهز کولی، بنه داریکی
درکاوای ناوچه گه لی کویتستانییه، لق کورت و گول
هیشووپی سوور، به ره که ی بو ده رمان ده شی.

تنگز: (ت گ) ا.گیا. x

تنگس: (ت گ) ا.گیا.

نام علمی: *Amygdalus lycioides*-spach

۱- بادام، بادام کیوی، وام کیوی، دارجه وگ،

۲- چالووک، دارچالووک، تنس، ته نگهزی.

توت: (ت ت) ا.گیا. [تود، تود، توت]

توو، تو، توک، تووی، تی، تفی، تفی، تووت، تیت،
تفه، تی، تووی، تووی، قه سپه توو، شمی، داریکی
بالابه رز و گه لا بر گه بر گه یه، به ره که ی ورد و
شیرینه و ده خوری، چن جور توو: ۱-

تمس: (ت م) ا.گیا. تمیس

تمش: (ت م) ا.گیا. تمشک

تمشک: (ت م) ا.گیا.

[تمش، تمشک، کیهه، تموش، تمیش، تلو، علیق]

نام علمی: *Rubus fruticos*

تودرک، توورک، توودره، تودره، تودره ی، تودری،
تووترک، دری، دروو، توترگ، توترک، ته مشک،
تووته رگ، توورگ، دروو، ده ر دووک، دارتوورک،
تیرک، تیره، توودزیه، توودلقی، ستری، تفه دره ی،
دوولقی، دوودرک، دوودرگ، بنچکه داریکی
خورسکی درووداره، تاییه تی ناوچه
گهرمه سیره کانه، به ره که ی ترش و ئاوداره، بو
هیندی نه خوشی باشه و خین ده پالئیوی.

تمک: (ت م) ا.گیا. [تمک، حربس] x ۳ن

ته مهک، سه مهک، جورئ روه کی ده رمانییه،
ده مکرای ئەم گیایه بو روماتیسم باشه.

تملول: (ت ل) ا.گیا.

[تامول، تنبل، تنبول، پان، شاحسینی، تانبول]

تانبول، ته ملول، پان، شاحوسه نی، داریکی خومالی
ولاتانی هیند و مالیزی و چین، له وشک کراوی
ئەم داره مایک ده گیری به ناوی (بتل)، دژی
کرمی ناو زگه و ئیشتیاهینه ره.

تمیس: (ت م) ا.گیا.

[تال، ورزک]

میوه مارانه، ته میس، تال، تال، گیایه کی نووسه نکه
وهک لاو لاو ده چی، به دار و ده وهن دا هه لده گه ری،
گول هیشووپی و سه وزه، به ری ریزه لیه ی و خره.

تباکو: (ت ک) ا.گیا.

[تونباکو، تمباکو، توتون، تتن، تومباکو، دخان]

تودرى: (تْ دَر) .ا.گيا. [قدومه، قدامه]
گياوهردېته، وهردينه، وهردينه، وهردينه،
وهردينه كيو، وهردينه، روه كيكى خورسكه
دهشتى بۇ دهرمان دهشتى.

تودريون: (تْ دَر) .ا.گيا. شوكران

توذرنج: (تْ دَر) .ا.گيا. تودرى

توذرى: (تْ دَر) .ا.گيا. تودرى

تورک: (تْ ر) .ا.گيا. خرفه

توز: (تْ) .ا.گيا. توسکا

توس: (تْ) .ا.گيا. [غان،غوش،تيس، سندر]

تووس، تووز، دارتووز، دارتوويس، دارىكى ليرهوار
به گه لاي برگه دار و چيو رقه، قه تران و
شهرابى ليه ده گرن، بۇ دهرمان دهبتى.

توسا: (تْ) .ا.گيا. توسکا

توسبز: (تْ س) .ا.گيا.

تووسهوز، تووى سهوز، جورى دارتووه كه
به ره كهى سهوزه.

توسرخ: (تْ س) .ا.گيا. [بکراهى، بکراهى، بکروى]

تووسوور، تووسوور، دارىكى به ره له تيره
دارپرته قال و ليمو، بهرى درشت و مزره، بۇ مرهبا
دهبتى.

توسک: (تْ س) .ا.گيا. طوسک

توسکا: (تْ) .ا.گيا.

[توسا، توز، توسه، حورومى، قزل، آغاج، آقچه آغاج]

ههرجنهك، ئه رنهك، به هيفه چيا، دارىكى ليرهوار
و دارسانه، پتر له جى شيدار دهروى، بۇ كارى
دهباغى به كار دهبرئ.

توسه: (تْ س) .ا.گيا. توسکا

تووه فهرنگى، چليک، چلهك، ۲-تووه سپى،
قه سپه توو، تووچه رمگ، بۇ دهس له رزو كى باشه، ۳-
تووه ره شه، تووشامى، توو شمى، گاتوو، شاتوو،
تووه سووره، تفه سياوى، تفه نيروك، شووره توو،
شهنگه توو، تووى مه جنوون، بۇ شه كره، سه فرا،
زهردويى، پالاوتنى خوین و خارشت باشه.

توت سفيد: (تْ س) .ا.گيا.

نام علمى: *Morus alba*

توو، دارتوو، تفى، توى سپى، جورى توه بۇ ژانى
پشت و كه مهر باشه.

توت سه گول: (تْ س) .ا.گيا. تمشک

توت سياه: (تْ س) .ا.گيا. شاه توت

نام علمى: *Morus nigra*

توت فرنگى: (تْ ف ر) .ا.گيا.

[چيالک، چيلک، چلم، فراوله، شليک]

نام علمى: *Fragaria vulgaris(vesca)*

تووه فهرنگى، چليک، چلهك، شليک، شيلهك،
تووه زه مينه، تفه زهوينى، تووه زهوينه، چه شنى تووى
چهن ساله يه، به ره كهى درشته، بۇ نه خو شى سيل و
كهم خويتى و روماتيسم و زهردويى و بهردى
گورچوو باشه.

توتک: (تْ) .ا.گيا. [نى لىک، نى توتک]

زهل، قاميش، قاموش، نهى، بلو پتر شامى، چووزله،
جورى قاميشه كه شقان و گولگقان ليه دهدهن.

توتون: (تْ) .ا.گيا. تنباکو

توت: (تْ) .ا.گيا. توت

توج: (تْ) .ا.گيا. به، آبى

توخ: (تْ) .ا.گيا. ناقوت

تود: (تْ) .ا.گيا. توت

توسی: (تُ سِ) اِگیا.

تویسی، تووسی، تویسی، تیسوو، تیسوی،

گیایه کی در کاوی به ناوبانگه.

توسی شیرین: (تُ سِ شِ رِ) اِگیا.

تویسی شیرین، تووسی شیرین، شه کره تووسی،

جوریک تووسی.

توغ: (تِ) اِگیا.

۱-گیا. تاقت

۲-گیا. آزاددرخت

توله: (تُ لَ) اِگیا. پنیرك، خبازی

تومات: (تِ) اِگیا. بادوجان

توماتیز: (تِ تِ) اِگیا. بادمجان

تومرون: (تُ رُ) اِگیا. سیسنبر

توی: (تِ) اِگیا. انجیلی

تویج: (تِ) اِگیا. پیچک

تویی: (تِ یِ) اِگیا. انجیلی

ته: (تِ) اِگیا. تاقت

تیابشت: (تِ بِ) اِگیا. سقر

تیرازن: (تِ زِ) اِگیا. شاهافسر

تیرکمان آبی: (تِ کِ بِ) اِگیا.

تیروکه وانی ئاوی، جوری گیای لاسک دریزی ناو

ئاوه گه لای وه ک په یکان نوک تیژه.

تیزک: (تِ زِ) اِگیا. تره تیزک

تیژ: (تِ) اِگیا. تز

تیس: (تِ) اِگیا. توس

تیفاف: (تِ) اِگیا. کاسنی

تیکوت: (تِ کِ) اِگیا. تاکوت

تیگیله: (تِ گِ لِ) اِگیا. تاقت

تیمر: (تِ مِ) اِگیا.

تیمر، گیایه که له تیره ی شاپه سند، به شیوه ی دار

یا دارچک د پروی.

تین: (تِ) اِگیا. انجیر

تی یا توغ: (تِ تِ) اِگیا. تاقت

ثافسیا: (سِ) اِگیا.

ثافسیا: (فِ) اِگیا. تاپیسا

ثالسقیس: (لِ قِ) اِگیا. طالسقیر

ثری: (ثِ رِ) اِگیا. دنقه

ثعلب: (ثِ لِ) اِگیا.

[و نیله، ثعلبی]

سالمه، سه علمه، گیاسالمه، سارمه، سالم،

گیواوسالمه، گوراله میرگه، بنه گیایه کی دهس چینه و

ریشه که ی بو ساز کرنی به سته نی و شیرینی به کار

ده بری، بو چاره سهری هیندی نه خوشیش ده بی.

ثعلبی: (ثِ لِ بِ) اِگیا. ثعلب

ثغام: (ثِ) اِگیا. x

ثفسیا: (ثِ فِ) اِگیا. ثافسیا

ثلثان: (ثِ لِ) اِگیا. تاجریزی

ثوم: (ثِ) اِگیا. سیر

ثیل: (ثِ) اِگیا.

۱-گیا. فریز، فرزد

۲-گیا. پنجه مرغ

جاتف: (تِ) اِگیا. قطفه

جادی: (دِ) اِگیا. زعفران

جارکون: (کِ) اِگیا. بسباسه

جارگون: (گِ) اِگیا. بسباسه

جارو: (رُ) اِگیا. درمنه

جاروب: (ژ) ا.گيا. درمنه

جاشير: (ش) ا.گيا.

۱- سهرتيكه، لؤ، هه لئز، هه لهز، هه لهز، هه ليز، هه لس، هه ليز، گيايه كي ئالفى ناسراوه، بؤ ئاژه ل له وه رتيكى خؤشه، گه لاده رزي له تيره ي كه ما و لؤبه، بؤ دهرمان ده بي و ده خورئ و تام خؤشكهرى چيشته، ۲- وي رينگه، وي لنگه، جو رى گياى گه لباريك و شيره داره، له وه رى ئاژه له بؤ دهرمان ده شئ.

جالى: (ل) ا.گيا. اراك

جالىگون: (ل گ) ا.گيا.

جاليقوون، جالىگون، روه كيكه له تيره ي نه عنا.

جامسه: (س) ا.گيا. غالالوط

جاورد: (و) ا.گيا.

جاوهر د، در وه سپيه، چه شنى در كي چه رمگه.

جاورس: (و) ا.گيا. گاورس

جاوشير: (ش) ا.گيا. گاوشير

جاوى: (و) ا.گيا. حسن ليه

جبر آهنگ: (ج ه) ا.گيا. زرد خار

جبرو: (ج ز) ا.گيا. جبره

جبره: (ج ز) ا.گيا. [اوليسطون]

جه بره، جه برو، گيايه كه له تيره ي ميخه ك، بؤنى

خؤشه و پتر له شوئنى شيندار ده پروئ.

جبن: (ج) ا.گيا. خرزهره

جبين: (ج ب) ا.گيا. خرزهره

جثجاث: (ج) ا.گيا. [ع] غاфт

جدوار: (ج) ا.گيا. زرنباد

جراسيا: (ج س) ا.گيا. آلبالو

جرامقه: (ج م ق) ا.گيا.

ئاميان په نير، ئاميان ده له مه، گيايه وين، جو رى

در كي كرم داره بؤ هه وينى ماست و په نير ده بي.

جرانه: (ج ر ن) ا.گيا. جنتيانا

جراه: (ج) ا.گيا.

بيزا، بيزا، بيزا، گيايه كي بؤن خؤشى كوئستانيه، له

كه ره وس ده چئ، بؤ ناو دؤ و سيرئ به كار ده برئ.

جربوا: (ج ب) ا.گيا. [جزبوا]

۱- گيا. جوزبوا

۲- گيا. هل

جربوب: (ج ب) ا.گيا. سلمه

جرجر: (ج ج) ا.گيا. باقلا

جرجير: (ج ج) ا.گيا. شاهى آبي

جرغول: (ج غ) ا.گيا. زبان بره

[چرغول، چرغون، چرغون، بارهنگ]

جرموج: (ج م) ا.گيا. ثعلب

جرموز: (ج م) ا.گيا. پازى

جزر: (ج ز) ا.گيا. هويج

جزمازج: (ج ز) ا.گيا. گزمازك

جزمازو: (ج ز) ا.گيا. گزمازك

جساد: (ج) ا.گيا. زعفران

جسمى: (ج م) ا.گيا. خارخسك

جشيش: (ج ش) ا.گيا. بلغور

جعهده: (ج د) ا.گيا. [ع] مريم نخودى

جعفرى: (ج ف ر) ا.گيا. [بطرساليون]

نام علمى: *Petroselinum sativum*

جافرى، جه عفه رى، جه حفه رى، جافرى كئوى،

زورك، مه يدنؤز، گيژنؤك، مه عده نووس،

كەفز، كەفزەر، كەژەو، كەژاۋ، گيوقورواق، خەزە،
جلشين، جەلاۋى، جەشەرە، لمر، ليم قورمان،
خورى پەچنە، كەۋگى، ۱-رۈكە كىكى سەر ئاۋە بە
رېشالى دريژ و سەۋزەو، ۲-قەۋزە بەرد، كرىژە بەرد،
قريژ بەرد، قۋزە بەرد، گلەۋەز، مەخمەلېنە، رۈكە كىكى
بۆر بەسەر بەرد و دارەۋە دەنىشى.

جلبو: (ج ب) ا.گيا. سوسنبر

جلبوب: (ج ب) ا.گيا. عشقه

جلبهنك: (ج ب) ا.گيا. زردخار

جلبهنك: (ج ب) ا.گيا. زردخار

جليثا: (ج ب) ا.گيا. فرخ

جلتاق: (ج) ا.گيا.

جلتاق، حەلېموو، رېشەى گيايە كە.

جلجلان: (ج ج) ا.گيا.

۱-كونجى، كونجو، كونجە، دان كونجى،

۲-گژنيژ، گشنيژ، گشنيژە، تاۋلە، دان گژنيژ.

جلمائا: (ج) ا.گيا. خيار

جلنار: (ج) ا.گيا. گلنار

جلنجوجە: (ج ل ج) ا.گيا.

[پودينە برى، فوتنج برى]

پنگە كىۋى، پونگە كىۋى، پنگە كىفى، چەشنى پنگەى
خۇرسكى دەشتە.

جلنگ: (ج ل) ا.گيا.

[بوته، بيارە، بياج، جلونك، چلونك]

بنچك، پنچ، پنجه گيا، پنچار، بنجگ، بنچكە گيا،
بنج، بنجه، قولانجه، يارما، برک، برکەى بيستان
ۋەك: شووتى و كاله ك.

جلوز: (ج ل) ا.گيا. فندق

جلوزغ: (ج و ز) ا.گيا.

مەدەنووس، بەقدەنووس، مەيلنۇز، شانۇكەباغى،
شانۇكى، جۇرى سەۋزى خواردنه بە گەلاى
برگە برگە، بۇ نەخۇشى گورچيلە و چلكى و
پالاۋتنى خوين باشە، جەغفەرى بۇ گەشەى ئيسك
و نينۇخ و ددان بە كەلكە.

جعيدە: (ج ع د) ا.گيا. مريم نخودى

جفجغه: (ج ج غ) ا.گيا. [بچە گرە]

جفجغه، گيايە كى دەرمانى ولاتى هيندە بە شيۋەى
دار يا دارچكە و گولى هيشوۋى دە گرى.

جغش: (ج ج غ) ا.گيا. [جغازە، جغازە، جغشت]

جەغارە، رۈكە كىكى بەھارى بۇ ناۋ سركە بە كار
دە برى.

جفرى: (ج ف ر) ا.گيا. كوپورە

جگن: (ج گ) ا.گيا. [سعادى]

نام علمى: *Carex comans*

جەگەن، جاگەن، جەگان، لەبان، سى سوۋە، سى سو،
گياحە سىر، گياى حيسيل، ناردىن، رۈكە كىكى گەلا
سى سوۋچە زۇرتەر لە شويتى شىدار و زەل دە روى،
بۇ بۇرىيە و حەسىر دەبى. لە كۆن دا بۇ نەخۇشى
گولى و تىراۋى كەلكى ديۋەر گىراۋە.

جگن نهرى: (ج گ ن ر) ا.گيا. هزارنى

نام علمى: *Butomus umbellatus*

جل: (ج) ا.گيا. غارگيلاس

جلب: (ج ل) ا.گيا. ژالاب

جلبان: (ج) ا.گيا. خلر

جلبک: (ج ب) ا.گيا.

[آلگ، گاۋآب، خزە، جلوزغ، جامه غوك، چغزوارە]

قەۋزە، قەبزە، قەۋزە قورواق، قەۋزە قورماق، قۆزە،
قورواق، كەز، كەۋز، كەزى، گاۋك، گاۋەك، كەفز،

جوالدوزک: (ج د ز) ا.گیا. [کتلبه، قتالبه]

نام علمی: *Catalpa sp*

داردرهوش، داردرینوش، ئەم داره خوُمالی ئیران نییه و له دهرهوه هاتووه، داریکی گهلاپانه، بهری وهک مؤز واسه، خونچهی ئەم داره بو هیزی سیکسی به که لکه.

جوان سپرم: (ج س پ ز) ا.گیا. یاسمن

جواسفرم: (ج ا ف ز) ا.گیا. شاهدانه

جوجادو: (ج د) ا.گیا.

جو، جوجادو، جوئی دهغله وهک جو، هیندی باریکتره له جهو.

جودان: (ج) ا.گیا. [جودانک، جودانه]

۱- بی کۆل، بیر کۆل، میتور، چهشنی داربی رهق و قایمه دهسکه بیل و پاچی لی دروس ده کری، ۲- کافور، جوئی کافوری بون خوشه، ۳- هه نار، چهشنی هه ناری وشک و بی تاوه.

جودر: (ج د) ا.گیا. چاودار

جودوسر: (ج د س) ا.گیا.

نام علمی: *Avena sativa*

جوشامی، یهوه رومی، جوئی دهغله بهره که ی بو نه خوشی زهردووی، سه ریشه باشه.

جوز: (ج) ا.گیا. [درخت جوز]

نام علمی: *Myristica fragrans*

۱- گویتز، گویتزۆکه، گووز، گردهکان، گهوز، گیز، گیز، ۲- نارگیل، گویتز هیندی، داری نارگیل، جهوز، داریکه له ولاتی هیند، وهک زه عفران و زیره بون خوشه و بو سه برنج به کاری دین. بو سه فرا و تالی دهم و روماتیسم به که لکه.

جوزبویا: (ج ب) ا.گیا.

۱- گیا. آگ، خزه

۲- گیا. اسپروژیر

جله: (ج ل) ا.گیا.

قارچکه گولانه، کارگی دار، هه لچه گیوایی، جوئی قارچکی ژاراویه و ناخوئی.

جلهم: (ج) ا.گیا. عوسج

جماز: (ج) ا.گیا. سرخس، شرده

جمان: (ج) ا.گیا. گیل دارو

جم اسپرم: (ج ا پ ز) ا.گیا. [ریحان سلیمانی]

ریحانه سوله یمانی، ره یحانه، چهشنی ریحانهی گهلاورده به گز و گیاهه دنووسی.

جمسفرم: (ج م ف ز) ا.گیا. جماسفرم

جنتیانا: (ج ت) ا.گیا. [فر]

[جنتیانه، ژانسیانا، کوشاد، زانسیانا]

نام علمی: (*Gentiana lupulus = lutea*)

کوجیله، کوجیله به رزه، کوجیله، کولیچه گیواو، ته شیمل، روه کیککی گهلاپانه وهک گویتز، گول سووره و ریشه که ی تاله، گیایه کی ئیشتیاهینره و بو دهرمان زگ گیرسانه وه باشه.

جنئی: (ج ئا) ا.گیا. [ع] سریش

جنطی: (ج ط) ا.گیا. جنتیانا

جنفج: (ج ف) ا.گیا. تودری، قدومه شیرازی

جو: (ج) ا.گیا.

نام علمی: *Hordeum vulgare*

جو، جهو، جه، جوویه، جهه، جاو، جیو، یهوه، یهوه، یهوی، ئیو، روه کیک له تیره ی گهنم، نانی لی ده کری و بو میده، هینانه خواری تهوژمی خوین، سه فرا و تالی دهم باشه.

جواری: (ج ر) ا.گیا. ذرت

جۆفهره نگی، ۱- گیایه که له ریزی گهنم و جۆ له وه پیش نانی لی کراوه، ۲- په رش، په رشت، په رشه، په رهشت، ده غلیکه.

چای: ا.گیا. [شای]

نام علمی: *Camelia sinensis*

چای، چایی، چا، چائی، تۆچا، چهی، چایه، سار، فیتک، روه کینکی گه لاسه وز و گول سپی، له شویتی شیدار دیته به رهه م، دم ده کری و ده خوریته وه، چایی پیش به هیندی شیرپه نجه ده گری.

چپ چپی: (چ چ پ) ا.گیا. شقت

چپک: (چ پ ق) ا.گیا. زر آوند

چتلانقوج: (چ ق) ا.گیا. بنه

چتلانقوش: (چ ق) ا.گیا. بنه

چچم: (چ چ) ا.گیا. شلمک

نام علمی: *Lolium temulentum*

چچن: (چ چ) ا.گیا. شلمک

نام علمی: *Lolium temulentum*

چخ: (چ) ا.گیا. خاس

چدراو: (چ د) ا.گیا. [صبر]

تالی شاری، قالی شاری، هه زاوا، شه وبار، عه زاوا، گیایه کی در کاوی و سه لکداره، شیراوه یه کی تالی لی ده گرن بۆ دهرمان ده شی.

چرخله: (چ خ ل) ا.گیا. کافیلو

چرخه: (چ خ) ا.گیا. کافیلو

چرس: (چ) ا.گیا. بنگ

چرغول: (چ غ) ا.گیا. بارهنگ

چرغون: (چ غ) ا.گیا. بارهنگ

چریش: (چ ر) ا.گیا.

[بسباسه، گوزبویا، جوزبویه، جوزبوا]

جهوزبویا، جووزبویا، جهوز، داریکی بالابه رز وه ک دارگویتز، له ولاتی هیند و جاوه ده روی، بهری واسه به روو، بۆ دهرمانی نه خووشی به کار ده بری.

جووحشی: (ج و ش) ا.گیا. یولاف

نام علمی: *Avenafatus*

جوهرز: (ج و د) ا.گیا. یولاف (صحرايي)

نام علمی: *Aegilops ovate*

جیرجیر: (ج ج) ا.گیا. منداب

جیوه: (ج و) ا.گیا. [حلوب]

نام علمی: *Mercurialis annua*

ماران گاز، سه لمه ته ره، گیایه کی پایه دار و ئالفیه، جووری شیری هه یه که خواردنی ده بیته هوئی رشانه وه و زگه شووره.

چائیر: (ء) ا.گیا.

هه لیتیر، هه لیتیرگ، هه لیتیرگ، هه لیتیری، کارووش، گیا کارووش، هه لی ته ر، روه کینکه ئاژهل حه زی لینه تی و پی ده قه له شی.

چاتلانقوش: (ق) ا.گیا. چاتلانقوش

چاتلانقوش: (ق) ا.گیا. بنه

چاق چاق کنک: (ک ن) ا.گیا.

گیاته قله، ته قلۆک، ته قیله، ته قله، روه کینکی کویتسانی کوردوستانه.

چاودار: ا.گیا.

[بارنج، دیرک، دیله، آلس، چودار، چودان، جودره]

نام علمی: *Secale cereale*

نام علمی: *Arrhenatherum avenaceum*
چاودار، چودار، چه ودار، چه وده ر، چه وده ن، چودان، چبودان، چاویبار، ره شه گهنم، جوئی باخی،

[چغزابه، چغزاوه، چغزباره، چغزپاره، چغزللاوه]

چغندر: (چ غ د) .ا.گيا.

[چگندر، چندر، بنجر، پنجار، ليو، سلق]

نام علمي: *Beta vulgaris var*

چۆنەر، چەوہەندەر، چەنەوەر، چەوہەنەر، چۆندەری، چۆنەوەر، سلکی سۆر، سلک، چۆنەری، شەواندەر، روکینکی سەلکدارە، ھەم بنی و ھەم گەلای بۆ کەلک لێ وەرگرتن دەبی و قەندی لێ ساز دەکری. بۆ ھەلامەت و سینەئیش باشە.

چلش: (چ ل) .ا.گيا. ترشک

چلغوزە: (چ غ ز) .ا.گيا. [بندق، فستق]

بونقد، فستق، بەری داری سەنەوہەرە لە پستەشامی دەچی.

چلقوزە: (چ ق ز) .ا.گيا. چلغوزە

چلم: (چ ل) .ا.گيا.

۱-گيا. توت فرنگی

۲-گيا. ھمیشک

چلیم: (چ ل) .ا.گيا. [شاہبلوط آبی، ابوقرنین]

شاہبەرۆو، بەرۆوی ئاوی، گیایە کە پتر لە ناو مرداوا دەرۆی.

چمکانی: (چ ن) .ا.گيا. فلوس

چمن: (چ م) .ا.گيا. [چمان، فریز، قلیب]

ھەرێز، فریزوو، چەمەن، چیمەن، جووری گیای ریشەدریژ کە بژارینکی دژوارە.

چمیکانی: (چ م ن) .ا.گيا. فلوس

چنار: (چ) .ا.گيا.

[صنار، چنال، ارس، اسپیدار، سپیدار]

نام علمي: *Platanus orientalis*

چریش، داریکە وەک داری سەرتیچکە تالە، لە باشووری ئێران دەرۆی.

چشم: (چ) .ا.گيا.

[چشم، چشمزک، چشمزج، تشمزک، جاکسو، چشموم، چشمیزک، چشمخام، چاکشو، چاکش، خاکشو، چاکسی، چشملان، تشن]

چاکسو، چاکشو، چاکشی، پوہ کیتی خوړسکی ولاتانی میسر و سودانە، وەک سەنای مەکی دەچی، بەری وەکی پۆلکە قاوخذارە، بۆ دەرمانی چاوتەشی.

چشم خروس: (چ م خ ر) .ا.گيا.

[عین الدیك، عشقە چشم خروس]

چاوە کە لە شپیرە، چاوە کەرەشپیرە، جووری روہکی گولەھیشوویی، بەری سوور ھیندەیی بیاریکە، وەک چاوی کە لە شپیر دەچی و ژاراویە، بۆ نەخۆشی چاوتەبی.

چشم قرناول: (چ ق و) .ا.گيا. [آدونیس]

نام علمي: *Adonis auonis autumnalis*

گولەنەوورۆزە، گولێ نەوورۆزان، گولەوہارە.

چشمک: (چ م) .ا.گيا. چشم

چشم گاو: (چ) .ا.گيا.

چاوەگا، چاوەگامیش، چاوەگایە، جووری گولە بۆ دەرمان دەشی.

چشم گاو میش: (چ م) .ا.گيا. چشم گاو

چغز: (چ غ) .ا.گيا.

چەغز، بنەگیایە کە وەک زەنگولەگیا، خوړسکە و بالاکورتە.

چغزواری: (چ) .ا.گيا.

چغزواری: (چ ز) .ا.گيا. جلوزغ

چوج: (چُ) اِگيا. اراك

چونتور: (چُ ت) اِگيا. فلوس

چويل: (چ و) اِگيا.

چنوور، چهوير، گيارون،
روه كيكى كويستانى بون خوشه و ده كريتته ناو
رونهوه، خهوهيننه ره و وهك ده رمان به كار ده برئ.

چيالک: (چ ل) اِگيا. توت فرنگى

چيت: (چ) اِگيا.

۱-گيا. كرب
۲-گيا. اولس

چيلان: (چ) اِگيا. شيلان، عنب

نام علمى: *Zizyphus vulgaris*

چيلک: (چ ل) اِگيا. چيالک

چيمکانى: (چ ن) اِگيا. فلوس

حاج: اِگيا.

وشترخور، وشترخورکه، وشترخوره، گيايه کى به
ناوبانگه و ترنجه بين دهنشيتته سه رى.

حاجى ترخانى: (ج ت ن) اِگيا. رشتى

حاره: (ر) اِگيا.

توور، ترپ، توورى ره شتى، ترپ ره شت.

حاشا: اِگيا. آويشن (شيرازى)

حاشيش: (ش) اِگيا. حسن يوسف

حافر البغل: (ف ر ل ب) اِگيا. مهرگياه

حافر المهر: (ف ر ل م) اِگيا. سورنجان

حالبى: (ل ب) اِگيا. [خرم، بوبونون]

حالبى، گيايه که له تيره ي گوله به بيوونه، گول زهره،
بو چاره سه رى نه خوشى ده بى.

حالوم: (ل) اِگيا. انخوسا

چنار، سپيدار، سپيندار، سپيه چنار، ئەسپندار،
ئەسپين، سپندار، ئەسپيدار، جهوههردار، ههقران،
شهلى، هۆلير، والهرين، سووره چنار، شوخ، ههوران،
به تکه، دارجه وههه، دارتويکل، جوړئ دارى
بى به ره بو كارى پيشه سازى و داپوشينى ميچى
خانوو به كار ده برئ.

چنال: (چ) اِگيا. چنار

چنال: (چ) اِگيا.

چنال، چنال، دارىكى ولاتى هيتده له تيره ي
گول هاويريشم، له باشوورى ئيران ده روئ.

چندر: (چ د) اِگيا. چغندر

چندسر: (چ س) اِگيا. جيرجير، منداب

چندسور: (چ س) اِگيا. منداب

چندل: (چ د) اِگيا. سندل، صندل

چندن: (چ د) اِگيا. چندل، صندل

چنگل: (چ گ) اِگيا. سپياه تلو

چنگ مريم: (چ م ي) اِگيا. بخور مريم

چوبدانه: (چ ن) اِگيا. سنجد

چوبک: (چ ب) اِگيا. اشنان

چوبلمه: (چ ل م) اِگيا. خريق (سفید)

چوب نظر: (چ ب ن ظ) اِگيا. تاقوت

چوبک: (چ ب) اِگيا. [قرنفل برى، صابونى]

نام علمى: *Acanthopyllum squrosum*

توپزه گياواو، سابوونى، ميخه که ده شتى،
ميخه که وه حشى، گيايه که گولى سپى يا په ميه ي
ده گرى، ده رمانى گه لوئيشه و برؤنشيتته، بو
زهر دووى و زيپکه ي روو باشه.

چوبه: (چ ب) اِگيا. چوبک، اشنان

حالموما: (ل) اِگیا. حالوم
حباقا: (ح) اِگیا. شبدر (وحشی)
حباقی: (ح ق) اِگیا. حباقا
حب الآس: (ح ب ل) اِگیا. مورد
حب الاثل: (ح ب ل ا) اِگیا. گز، اثل
حب البان: (ح ب ل) اِگیا. [بان]
 بهری داری بان، دهنکھی داربان.
حب البتم: (ح ب ل ب) اِگیا. چاتلانقوش
حب البلسان: (ح ب ل ب ل) اِگیا. بلسان
حب الخروع: (ح ب ل خ و) اِگیا. کرچک
حب الرشاد: (ح ب ر ز) اِگیا. خردل
حب الشوم: (ح ب ش ش) اِگیا. زغال اخته
حب العرعر: (ح ب ل ع ع) اِگیا. ابهل
حب العصفر: (ح ب ل ع ف) اِگیا. کاجیره
حب العلق: (ح ب ل ع ل) اِگیا. تمشک
حب الغار: (ح ب ل) اِگیا. غار
حب الفقد: (ح ب ل ف) اِگیا. پنج انگشت
حب المحلب: (ح ب ل م ل) اِگیا. پیوند مریم
حب الملوک: (ح ب ل م ل) اِگیا. ماهودانه
حبق: (ح ب) اِگیا. بنه، بوتہ
حبقاله: (ح ل) اِگیا. گوش موش
حبق البقر: (ح ب ق ل ب ق) اِگیا. بابونه
حبن: (ح) اِگیا. خرزهره
حبوره: (ح ب ر) اِگیا. خشخاش
حبین: (ح ب) اِگیا. خرزهره
حترات: (ح) اِگیا. گزردشتی
حتی: (ح ت) اِگیا. مقل مکی
حثرما: (ح ر) اِگیا. پودنه
حدج: (ح د) اِگیا. حنظل
حدق: (ح د) اِگیا. [عرصم، شوکھ العقرب]
 باینجان، بامجان، بایجان، بادمجان، چه شنی روہ ک
 وہ کی تہ ماتہ دهچی، له عہرہ بستان و ئہ فریقا
 دہروئ.
حرا: (ح ر) اِگیا.
 حہرا، حرا، داریکہ له جیی زہل و شیدار دہروئ.
حربث: (ح ب) اِگیا. تمک
حرشا: (ح) اِگیا. [ع] خردل
حرف: (ح ش) اِگیا. کنگر
حرف: (ح) اِگیا. [حرفہ]
 ۱- تہرہ، تہرہ تیزہ، ہہر جوہرہ گیایہ کی تیز،
 ۲- خہردہل، توہ تہرہ تیزہ.
حرم: (ح م) اِگیا. اسفند
 نام علمی: Peganum harmalal
حرمہ: (ح م ل) اِگیا.
 ۱- گیا. توت فرنگی
 ۲- گیا. قضبان
حزا: (ح) اِگیا. آہودوست
حساسہ: (ح س س) اِگیا. مستحیہ
حسک: (ح س) اِگیا. خارخسک
حسل: (ح ش) اِگیا. زوفا
حسن بک اودی: (ح س ب ا د) اِگیا. گال بنگ
حسن لبہ: (ح س ل ب) اِگیا.
 حہسہ لہ بہ، جوڑیک دارچکی ناوچہ
 گہرمہ سیرہ کانہ، گہ لا سادہ و کولکہ دارہ.
حسن یوسف: (ح ن ی س) اِگیا.

حالموما: (ل) اِگیا. حالوم
حباقا: (ح) اِگیا. شبدر (وحشی)
حباقی: (ح ق) اِگیا. حباقا
حب الآس: (ح ب ل) اِگیا. مورد
حب الاثل: (ح ب ل ا) اِگیا. گز، اثل
حب البان: (ح ب ل) اِگیا. [بان]
 بهری داری بان، دهنکھی داربان.
حب البتم: (ح ب ل ب) اِگیا. چاتلانقوش
حب البلسان: (ح ب ل ب ل) اِگیا. بلسان
حب الخروع: (ح ب ل خ و) اِگیا. کرچک
حب الرشاد: (ح ب ر ز) اِگیا. خردل
حب الشوم: (ح ب ش ش) اِگیا. زغال اخته
حب العرعر: (ح ب ل ع ع) اِگیا. ابهل
حب العصفر: (ح ب ل ع ف) اِگیا. کاجیره
حب العلق: (ح ب ل ع ل) اِگیا. تمشک
حب الغار: (ح ب ل) اِگیا. غار
حب الفقد: (ح ب ل ف) اِگیا. پنج انگشت
حب المحلب: (ح ب ل م ل) اِگیا. پیوند مریم
حب الملوک: (ح ب ل م ل) اِگیا. ماهودانه
حبق: (ح ب) اِگیا. بنه، بوتہ
حبقاله: (ح ل) اِگیا. گوش موش
حبق البقر: (ح ب ق ل ب ق) اِگیا. بابونه
حبن: (ح) اِگیا. خرزهره
حبوره: (ح ب ر) اِگیا. خشخاش
حبین: (ح ب) اِگیا. خرزهره
حترات: (ح) اِگیا. گزردشتی
حتی: (ح ت) اِگیا. مقل مکی

حلق: (ح) ا.گیا۔
 حهلق، گیاهه که له تیره ی گه زگه ز، شه ش جوړی
 لی ناسراوه و پتر له ئه فریقا ده روئ۔
حلوسیاہ: (ح ل س) ا.گیا۔ [ع] کتیرا
حلیمو: (ح ل م) ا.گیا۔ جلتاق
حماحم: (ح ح) ا.گیا۔
 ۱-خه رپونگه، پونگه باخی، ریحانه ی سهوز، جوړی
 گیای گه لاپانه، ۲-گول ئاشقان، گوله عاشقان،
 گولیکه۔
حماض: (ح م) ا.گیا۔ [ع]
 ۱-گیا۔ ترشک
 ۲-گیا۔ شیدرترشک
حماما: (ح) ا.گیا۔ هل
حمبلاس: (ح ب) ا.گیا۔ مورد
حمحم: (ح ح) ا.گیا۔ گاوزبان
حمراه: (ح ی) ا.گیا۔ توسکا
حمزه: (ح ز) ا.گیا۔ تره تیزک
حمص: (ح) ا.گیا۔ نخود
حمض: (ح) ا.گیا۔ اشنان
حمضیض: (ح ض) ا.گیا۔ شیدرترشک
حمیرا: (ح م) ا.گیا۔ هوه چوبه
حمیضه: (ح م ض) ا.گیا۔ شیدرترشک
حنا: (ح) ا.گیا۔ [گل حنا، بها]
 نام علمی: *Impatiens balsamina*
 نام علمی: *Lawsonia inermis*-۱
 ۱-خه نه، خنیه، خنه، خه نی، هنه، هونه، هه نه،
 داریکی کورته بالایه، گولی سپی و هینشوویی و
 بون خووش ده گری، گه لای ئه م داره ده ساون بو

چافره شوک، گول مه خمه ری، گوله مه خمه لی،
 گولیکی جوان بون خووشه له بنه مالئی ریحانه۔
حشیش: (ح ش) ا.گیا۔ [شاهدانه]
 حه شیش، حه شیشه، شادانه، شاهدانه، چهرس،
 گیاهه ندر، گول تریاک، مه نگه گیا، سه بیله گیا،
 روه کیکه له سه رچله کانی شیله ی تریاک ده گرن۔
حشیشه السعال: (ح ش ش ت س س) ا.گیا۔
 گیاهه کی لیواری جوگه و جو باره، گه لا پان و
 بونداره، بو چاره ی په تا و ماسینی میزه لدان باشه۔
حشیشه الکلب: (ح ش ش ت ل ک) ا.گیا۔ فراسیون
حص: (ح ص) ا.گیا۔ جساد، زعفران
حصر: (ح ص) ا.گیا۔ چچم، شلک
حضال: (ح) ا.گیا۔ شیرینک
حضض: (ح ض) ا.گیا۔ فیل زهره
حفا: (ح) ا.گیا۔
 ۱-گیا۔ پاپیروس
 ۲-گیا۔ لوئی
حلال: (ح) ا.گیا۔ نی بوریا
حلبلاب: (ح ل) ا.گیا۔
 ۱-گیا۔ عشقه
 ۲-گیا۔ فرفیون
حلبوب: (ح ب) ا.گیا۔ سلمه
حلبه: (ح ب) ا.گیا۔ سنبليله
حلبیتا: (ح ل ب) ا.گیا۔ فرفخ
حلبینک: (ح ب ن) ا.گیا۔ خربق سیاه
حلتیت: (ح ت) ا.گیا۔ انگوزه
حلحال: (ح) ا.گیا۔ استوفدوس
حلفا: (ح) ا.گیا۔ دخ، دوخ

حهیزه‌ران، دارحه‌یزه‌ران، ئارج، قاویشی هیندی، داریکه له شوپتی گهرم ده‌روی و له قامیشی ناوپر ده‌چی، گوچان و داردهستی لی ساز ده‌کری.

خاتم سلیمان: (ت س ل) ایگیا. [مؤرسلیمان]

نام علمی: *Polygonatum polyanthemum*
link

گول پزین، قیره‌گیا، روه‌کینکی کورته‌بالای خوگر و پایه‌داره، گول سپی و میوه خره.

خار: ایگیا. [شوک]

دروو، درک، دری، خار، غار، زی، درکه‌زی، ستیری، ئه‌ستیری، چقل، چوقل، چهقل، چقول، ۱- جویری گیای لق باریک و نووک تیژ و رووشینه، ۲- ههر جویره گیایه کی دروودار.

خاراگوش: (گ) ایگیا. [افسنتین، کسوت‌رومی]

نام علمی: *Absinthium ponticum*

گوله‌هه‌نگ، گول‌هه‌نگ، گورزه‌گیا، گیخاوا، گیاهه‌نگی، گول‌مشکه، گولمه‌شکه، گول‌رۆن، گولی رۆن، گوشه‌به‌رۆنه، گوله‌زه‌رد، گوله‌ریزان، گوله‌رۆمینه، گوله‌رۆنینه، گوله‌مارانه، چه‌شنی بنچکه گیای کورته‌بالا، تایه‌تی شوپتی پرووت و قاقره، گول‌زه‌رد و بوگه‌نه، بو درمانی ریخوله و مه‌عیده و بای زگ ده‌شی.

خاراشر: (أ ت) ایگیا. خارشر

نام علمی:

Alhagi pseudoalhagi (M.B) Desv

خاربادرنگ: (ز) ایگیا. خیاربادرنگ

خارباغی: (غ) ایگیا. سیاه‌تلو

نام علمی: *Paliurus spina*-(Christi)

خاربن: (ب) ایگیا.

ره‌نگ کردنی قز و ده‌سی ژنان به‌کار ده‌بری، خه‌نه بو خارشت و به‌هیزی مووی سهر به‌که‌لکه، ۲- گول خه‌نه، گولی خه‌نه، گولیکی ناو باغچه‌یه.

حندقوق: (ح ذ ق) ایگیا. شبدر

حندقوقی: (ح ذ ق) ایگیا. شبدر

حنطه: (ح ط) ایگیا. گندم

حنظل: (ح ظ) ایگیا.

[هندوانه‌ابوجهل، هندوانه‌تلخ، خربزه‌روبا، کبست، کبسته، گبست، کوست، شرنگ، بهی، په‌نور، زراوند، چپک]

نام علمی: *Citrullus colocynthis schrad*

کاله‌که‌مارانه، کاله‌ماران، کاره‌ک، کالیاره، گوژالک، گوژالک، گیاتاله، گوژهل، تالی، تاله، تالکه، تالی‌توس، شوتیه‌مارنه، هه‌نزه‌ل، زهره‌نگ، زهره‌ند، گوهی‌شه‌یتانک، ته‌حله‌سیف، خه‌یاردیمی، ژوژالک، زرکه‌تال، شفتی‌تالک، شمتی‌تاله، گونه‌سه‌ر، گوئی‌به‌له، بنه‌گیایه کی کورته‌بالایه به‌ری خر و زور تاله، تووه‌که‌ی زهره‌د یا ره‌شه، بو درمانی نه‌خوشی جه‌رگ و شه‌کره و بیوه‌سیری و روماتیسم خاسه.

حوجم: (ح ج) ایگیا. [حوجن، گل‌سرخ]

گولی سوور، گوله‌سووری فه‌ره‌نگی، جویریکی هه‌ره باشی گولی سووره.

هودان: (ح) ایگیا. آلاله

حور: (ح) ایگیا. تبریزی

حوک: (ح) ایگیا. ریحان

حومانه: (ح ن) ایگیا. عوینه

حومر: (ح م) ایگیا. تمره‌ندی

حیزران: (ح ز) ایگیا.

که رته شی، سه لکه ته شی، سه رکه ته شی، شه کرۆکه، شه کرووکه، قه ن شه کرۆک، قه ن شه کیرووک، شه کره شوانه، شه کره تۆسی، درکه گورز، دروویه کی سه لکداره، ماکیکی شیله داری لی ده گیری و بو ده رمان ده بی.

خارک: (ز) ایگیا.

١- درووی ورد، ورده درک، چقل،

٢- خورمای وشک، خورمای زهرد.

خارکو: (ک) ایگیا.

سه ونجه، سه ونجک، سه ونچک درودار، جوړی داری دروودار کورده واریه.

خارمقدس: (ر م ق د) ایگیا. بادآورد

نام علمی: *Cnicus benedictus*

خارمهک: (م ه) ایگیا.

جوړی گیای تایبه تی شویتی ره قه ن و به رده لانه.

خارنقره ای: (ن ر ا) ایگیا. [شوک عتتر]

نام علمی: *Carduus argentatus*

دره بوولینه، درکه که وه، جوړی دروه بو نه خوشی چلکی، جزوی مار و دوپشک گه زتوو باشه.

خاروخو: (ز خ) ایگیا.

گیابزار، هه ریز، گیایه کی خوړسکه له تیره ی هه ریز، بزاری ده که ن.

خاروک: (ز) ایگیا. کبر

خاس: ایگیا. [راج]

خاس، دارخاس، داریکی درواوی دارستانه کانی باکووری ئیرانه.

خاسپ: ایگیا. سیب، تفاح

خاف خاندرد: (د) ایگیا. کبر، کور

خافور: (ف) ایگیا. [ع] یولاف

بنه دروو، بنچکه دروو، کندرک، قیقار، ستیری مشک، درکه زی، بنه گیای دروودار.

خارخسک: (خ) ایگیا.

[حسک، سه کوهک، شکر خنج، سیالخ، سکوهنج، جسمی]

نام علمی: *Tribulus terrestris*

پینکول، په یکول، پینکول، په یکول، په یکوله، پینکوله،

پینکولی، په یکولی، کونجره، کونجرکه، قونجرکه،

سی شاخه، سی چوکل، خارخه سک، دره سووچه،

سی چوکل، سی دانه، سی ددانه، سی دیانه،

درکینی سی چوکل به زهوی دا راده کشی.

خارزرد: (ز) ایگیا. کلونک

نام علمی: *Carthmus tinctoria*

خارشر: (ش ت) ایگیا.

[اشترخار، خاراشتر، خارزرد، خارشتری،

خارشیری، اشترگیا، کرته، راویز، کستیمه، عاقول،

خارترنجبین]

نام علمی: *Alhagi camelorum*

نام علمی:

Alhagi pseudoalhagi (M.B) Desv

درکه شینه، دروه شینه، ستیری شینک، وشترخوره،

وشترالوک، حوشترخوره، وشترخوره، وشترخوار،

هوشترالوک، شیرحوشتر، یانداخ، کوله وار،

درکه ژال، دروه ده رزی، دره بز ماری، عه گول،

عاگول، کاویر، ووشرخوار، دروویه کی شینه وشتر

حه زی له خواردنیه تی، شیریه کی لی ده گیری به

ناوی (ترنجبین)، بو زور نه خوشی باشه وه ک:

هاوله، گرت، زکه شوره.

خارشکری: (ش ک) ایگیا. [شکر تیغال]

Althea officinalis (Alcea koelzii)

ختمی فرنگی: (خ م ف ر گ) ایگیا.

نام علمی: Althea rosa

هیرۆ، هیرۆفه رهنگی، جوړی روہ کی گیایی
بالا به رزه، له زور شوینی کوردستان د پروی، گولی
شین، په مہیی یا سپی ده گری، بو کوخه رشه
باشه.

خجسته: (خ ج ت) ایگیا. همیشه بهار

خدنگ: (خ د) ایگیا.

خه دهنګ، غه دهنګ، خه دنګ، داریکی رهق و
راست و سهخته، بو تیر و رم و شتی وا به کار
ده بری.

خربزه: (خ ب ز) ایگیا. [خربز، خربوزه، قاوون]

نام علمی: Cucumis melo

کاله ک، کاره ک، گندوره، گندوره، گندوره، گنوره،
گوندوور، خرچه، خه ریزه، خه رفیزه، خه ربوزه،
قهره خرچه، خرچ، خرتک، هه ریزه، قهرپوز، قارپوز،
قاون، قاوون، قولتیک، توله، زړک، زړکه، پردو،
شه کروک، شه کروکه، جوړی پنجه گیای لق
کورت، بهریکی خر و گوشتن ده گری و بو
نه خووشی ریخوله و مهده و نافزگ باشه.

خربق: (خ ب) ایگیا. [خربنگ]

نام علمی: Veratrum album

خه ربه نګ، کرنگ فہ رهنگی، گه رچه ک فہ رهنگی،
خه ربه نند، غه ربه نګ، سیاداری، سیاچاوه، سیاچاوه،
گیاقاله مه، روہ کیکه له تیره ی هه لالان، ریشہ ی
باریک و لاسک چه ماوه، گول سوور، ثاوی ئەم
گیایه بو نه خووشی چاوه خاسه.

خرخیار: (خ خ) ایگیا. [سیمهانګ، کرپز، خیاززه]

خاکشو: (ش) ایگیا. خاکشیر

خاکشی: (ش) ایگیا. خاکشیر

خاکشیر: (ش) ایگیا [خاکشی، خاکشو، خاکزی، شماره]

نام علمی: Sisymbrium sophia

خاکشیر، شیرین شاتره، شیوه ران، خو لوشیر،
خوه له شیره، خاشیره، گیایه کی یه کساله ی گه لا
برگه برگه، گول زه رده، توویکی وردی لی ده گیرئ
بو دهرمان ده بی.

خالوان: (و) ایگیا. خندروس

خالواش: ایگیا.

خالواش، گیایه کی خالدار له جوړی نه عنا، لاسک
بنه وشه.

خالولنجان: (ل ل) ایگیا. خولنجان

خالوما: (ل) ایگیا. سنگار

خاما قطنی: (ا ط) ایگیا. خمان

خامادریوس: (ر ی) ایگیا.

خاماده ریوس، که ماده ریوس، جوړی گیا زور تاله.

خامالا: ایگیا. خامالاون

خامالاون: (و) ایگیا. ماذریون

خاورک: (ز) ایگیا. کبر، پانه ترو

نام علمی: Capparis spinosa

خاولان: ایگیا. خندروس

خایه دیس: (ی د) ایگیا. قارچ، سماروغ

خایه ویس: (ی و) ایگیا. خایه دیس

خبازی: (خ ز) ایگیا. پنیرک

خبر آور: (خ ب و) ایگیا. قاصدک

ختمی: (خ م) ایگیا. ختمی

نام علمی:

خرشوف: (خُ شُ) ا.گيا. [کنگر فرنگی، آرتیشو]

نام علمی: *Cynara scolymus*

کنگر، کهنگرفه رهنگی، در که پووشین، دره با، گیایه کی ئالقی یه کساله، بؤ نه خووشی بیوه سیری و دل باشه.

۱- **خرطال:** (خ) ا.گيا. [خرطل، پرنج، جوگندم]

په رشه، په رشت، په رش، برویش، ده غلیکه له جو ده چی، کره ی ده کهن، وه ک برنج به کاری ده بنه.

۲- **خرطال:** (خ) ا.گيا. یولاف

خرفه: (خ ف) ا.گيا.

[خفرج، خنفرج، پرپهن، فرپهن، پلپهن، فرین، فرینه، بلبن، تورک، بوخل، بوخله، بخيله، فرخین، رجه]

نام علمی: *Portulaca oleraceal*

په لپینه، په لپین، په ره پین، په رینه، پارپار، پاره پاره، په ره لینگ، پریره، پریره، پرپرک، پرپلیک، پیرپیلیک، په ره پیلیک، ددان تیز که ره، دگان تیز که ره، په لپینه، په لپین، پلین، پلپین، په لپوونه، پلپینه، گیایه کی خوړسکی ده رمانی، ساقه ته سوور، گول سپیه، بهری ورد و ره شه، ده خوری و بؤ بیوه سیری و بهردی گورچوو باشه.

خرقطان: (خ ق) ا.گيا.

خه رقه تان، گیایه کی نووسه نکه به، له بن هیندی دار و دوهن ده روی و پیتدا هه لده گه ری.

خرگوشک: (خ گ ش) ا.گيا. بارهنگ

خرم: (خ ر) ا.گيا. حالی

خرما: (خ) ا.گيا. [نخل، خرما بن]

نام علمی: *Phoenix dactylifera*

خورما، خورمه، هورما، خورما، خورمای، قه سپ، دارقه سپ، خورماوه، داریکی بالابه رز و

خه یاره دیمیله، هاروی دیمی، قه تکه خه یاره، خیاره مارانه، قه تک، بنه گیایه که له تیره ی خیار، بهری له زهیتوون درشت تره.

خردل: (خ د) ا.گيا.

[تخم سپندان، اسپندان، اسفندان، سپندین، فاتر سین، فاتر سین، آهوری، سپندان، حب الرشاد، خردل بری]

نام علمی: *Brassica campestris*

خه ردهل، خه ردهل، غه ردهل، خه ردهاله، خه رته له، خه رتهل، غه ردهل، تره وکه، شیلموک، شیلمو، شه له مه باغی، توپله گيا، تیرپوکه، بنه گیایه کی یه کساله له تیره ئالته و ئیسوه ته، بهری ده گرن و ده یهارن و ده خوری، بؤ هیندی نه خووشی میده و ریخوله باشه.

خردل سفید: (خ د ل س ف) ا.گيا.

نام علمی: *Sinapis alba*

تینه گيا، تاس ئور، خه ردهل، خه ردهل، گیایه که بؤ ریخوله و میده و بای سک باشه.

خردل وحشی: (خ د ل و ش) ا.گيا.

نام علمی: *Sinapis arvensis*

وتوونه گيا، گه رمه زن، شانه ره دیمی،

خرزهره: (خ ز ر) ا.گيا.

[دفلی، زقوم، گیسوچمن، جار، سم الحمار]

نام علمی: *Nerium oleander*

که رکوز، که رکوزه، که رخنکینه، که ردی، لوورک، روول، روولک، لوولک، قرژانک، سنج، روویل، ریل، لویر، ژله، ژاله، ژله، گیایه ک (دارچک) به لق و پوی باریک و گه لای دریزووکه وه ک گه لای بی، گول سوور، ژاراوی و تال، مروف یا ئارهل بی خوات پیی دهمری، بؤ هیندی نه خووشی و جیی مارگه زتویی باشه.

خلاف: (خ) ا.گيا. بیدمشک

خلخان: (خ) ا.گيا. اشنان

خلر: (خ ل) ا.گيا. [جلبان، ملک، بسله، بسيله، کلول]

نام علمی: *Lathyrus sativus*

پۆلكه، پۆلكه، گاگوز، گاگوز، گاگروس، وليره، وليره، وهلره، مروره، خوليره، خوليره، هوليره، خلييره، شوقل، پۆلكه خاتوونه، گيايه كه كه لوودار، بهر كه هه هه به شيني و هه به كه لولوي ده خوري، ئالفيني خۆشه بو پاتال.

خلنگ: (خ ل) ا.گيا. [خلنج، كنج، كرته]

گزك، گهسك، گياگهسك، گسك، گزگه جار، خهلهنگ، چار، بنجه گيايه كه بو گهسك ده بي.

خلو: (خ ل) ا.گيا. هلو

خلوق: (خ ل) ا.گيا. زعفران

خله: (خ ل) ا.گيا. قارج، سماروغ

خمان: (خ) ا.گيا. آقطي

نام علمی: *Sambucus nigra(ebulus)*

خمل: (خ م) ا.گيا. گل حسرت

خنج: (خ) ا.گيا.

بهرزلهنگ، بهرزلهنگ، زهنگولهگيا، كلاوزره، برينجدان، گيا بهرگ، بنه گيايه كي خورسكي گهلاپان و تووكني گول توپ و بون خۆشه.

خنج: (خ) ا.گيا. [خنجك، ون]

وهن، وهني، داروهن، داربهن، ونه مشك، ونه مشكي، بناو، بناف، بهناف، بنه وشيله، ونه وش، كولهنگ، كولينگ، وهناوشهك، داريكي كورته بالا له تيره ي زهبتون، گهلا بر گه بر گه، گول سبي و ميوه خيپر دار.

خنجك: (خ ج) ا.گيا. [خارخسك]

پينكول، په يكول، خهسهك، دركيكي سي سووچه.

خنجك: (خ ج) ا.گيا. [خنج، ون]

وهن، داربهن، وهنه كيو، داري بهن.

خنجك: (خ ج) ا.گيا. [خونجك]

١- گيا بهرگ، بهرزلهنگ، زهنگولهگيا،

٢- سياوله، سيادانه، رهشكه ي كوليره.

خندروس: (خ ز) ا.گيا.

[جورومي، علس، ذرت، ..... خاولان، گندم رومي]

گهرمه شاني رومي، زه رات رومي، گهنمه رومي، گهرمه شاني هيتشويي، جورئ گهرمه شانيه.

خندريلی: (خ د ر ل) ا.گيا.

[پروتيزك، مروريه، خس بري]

چه قچه قه، جورئ چه قچه قه يه، رهنگ زهره و تام تاله، شيله يه كي چه سپناكي لي دي.

خنشار: (خ) ا.گيا. [سرخس ماده]

نام علمی: *Polypodium fillix-foemina*

باوه شين، گيايه كه له زور شويتي كوردستان ده روي، بو نه خۆشي سي و گرفت باشه.

خننگ بييد: (خ ب) ا.گيا.

١- درك، دروو، چقل، درك ودال (به گشتي)،

٢- دركي سبي، چقلي چه رمگ (تايه تي).

خو: (خ) ا.گيا.

١- ههريز، فريزوو، بزار، گيا بزار،

٢- ههر جوهره روه كيك كه به دارا هه لگه رئ،

٣- لاولاو، لهولاو، گياي لاولاو.

خوج: (خ) ا.گيا. [تاج خروس]

بادرؤ، بادرؤ، تانج خرؤس، گولي پويه كه له شيره.

خوخ: (خ) ا.گيا. شفتالو

خوشاريزه: (خ ر ز) ا.گيا.

نام علمی: *Cucmis sativus var.*

تەرۆزی، تەرۆزی، تریزوو، خەیارچەمەر،
چەمەرەخەیار، خیارچەملەر، چەماو، چەمیلە،
شارۆخ، قتی، دیمیلە، خیارشینگ، جۆری میوہی لە
خیار درشتەر و رەقتەر.

خیارخر: (خ خ) ایگیا. [خیاروحشی]

نام علمی: *Ecballium elaterium*

خەیاردیمی، خیارەدەیمی، خیارەمارانە، جۆری
رۆهکی خزۆک و گۆل زەرەدە، ساقەتە ی کۆلکەدارە،
لە زۆر شوینی کوردستان دەروێ. خیاردیمی بو
چارەسەری نەخۆشی پینستی و زیپکە باشە.

خیارزە: (خ ز) ایگیا. خیارچنبر

خیارشنبەر: (خ ش ب) ایگیا. خیارچنبر، فلوس

خیارشنگ: (خ ش) ایگیا. خیارچنبر

خیرە: (خ ر) ایگیا. خیری

خیری: (خ ر) ایگیا.

۱- گیا. شەبو

۲- گیا. هەمیشەبەهار

خیزران: (خ ز) ایگیا. [بامبو، نی هندی]

نام علمی: *Bambusa vulgaris*

خەیزەرەن، هەیزەرەن، هەیزەرەن، گۆهیش، ئارج،
بامبو، تەرگەز، قامیش هیندی، قامیشی گەرمیان،
جۆری گیای بالابەرزی ناوێر، گۆچان و داردەسی
لێ سازدەکرێ.

خیشەرە: (خ ز) ایگیا. علف پنیەر

خیلور: (خ ل) ایگیا. خطمی

داتورە: (ت ر) ایگیا.

تاتوورە، تاتۆلە، تاتۆرە، تاتوولە، تاتیولە، گیابۆگەنە،
پیرەژنانە، رۆه کینکی تال و ژاراوی و دەرمانیە.

کوشەندەر، کوشەنەر، کوشەندەر، رۆه کینکی
بۆن خۆشی کوردەواریە.

خولنجان: (خ ل) ایگیا. [خسرودارو]

خۆلنجان، کۆلنجان، قۆرنجان، قۆلنجان، قۆلیجان،
قۆرپینگان، خردان، گیایە کە بە رەنگی سووری
تۆخ، بۆخۆش و بۆ دەرمان دەبێ.

خون سیاوشان: (خ ن س و) ایگیا.

[خون سیاوش، قاطر، قاطرالد، عندم]

نام علمی: *Dracaena draco*

خوین سیاووش، خین سیاووش، گۆلەمەخمەلی،
گۆلەمەخمەلی، گۆلەمەخمەلە، گۆلەمەخمەری،
گۆلەمەغمەل، خوین سیاووشان، خویتی سیاووشان،
ونە سیاووش، گۆل ئاشقان، گۆل عاشقانی، داریکە لە
تیرە ی دارخورما، لە ولاتانی جەزایر و سوماتر
دەروێ، جۆری ماکی رەنگ سوور و بۆن خۆشی لێ
دەگیرێ بە ناوی خوین سیاووش (بەقم)، بۆ
خاوین کرەنەوی زار و توندوتۆلی پووک باشە.

خون فام: (خ) ایگیا.

خەرپونە، خەرپوون، خەرپۆن، خەرپونگ،
خەرپوونگە، خەرپۆنگە، زەرپۆنگە، زەرپونگە،
پنگە یە کە.

خیار: (خ) ایگیا.

نام علمی: *Cucumis sativus-L*

خیار، خەیار، خینار، هارووی، هاروو، ئارو، یارو،
ئارووی، قەتک، کووتە، بنە گیایەکی زەر و راکشاو و
دەس چین، لە دێراوا دەنیزێری، گۆلی ورد و زەرد
دەگرێ، بەری دەخورێ و بۆ ترشیات دەبێ.
خواردنی خەیار بۆ خاوین کرەنەوی ریکخۆلە و
مەعیدە، لابرنی سەفرا و زەردوویی باشە.

خیارچنبر: (خ چ ب) ایگیا. [فلوس]

دارکیسه، کیسه‌دار، نهو دارانه‌ی وه‌ک داربووز، کیسه‌یان هه‌س.

دارمازو: (ژ) ا.گیا. بلوط

دارمک: (م) ا.گیا. مرو

دارنهال: (ن) ا.گیا. بقم

دارواش: ا.گیا. دبق

داروش: (ز) ا.گیا. دبق

داز: ا.گیا.

داز، خورمای کپوی، جوړی داری گه‌لایانی ناوچه گهرمه‌سیره‌کانه.

دازی: (ز) ا.گیا. [هوفاریقون]

دازی، گیایه‌که له تیره‌ی چل‌چاو، دهنکی واسه جو پرره‌نگ و تالّه، بو بیوه‌سیری و زگه‌شوره‌باشه.

داغداغان: ا.گیا.

[دغداغان، داغداغه، توغداغان، توغران، تاغران، تاغوت، تاقوت، توغ، تا، تی، تادار، تادانه، ته‌دار، تایله، تی‌گیله]

نام‌علمی: *Celtis australis*

تاوگ، تاوک، تاوه‌ک، تایله، تایلی، تاوی، تاووت، ته‌یله، ته‌یلی، تیره‌یه‌ک له دارگه‌لی دارستانه‌کانی باکووری ئیران، گه‌لاباریک و نووک‌تیژ و گول‌سه‌وزن، به‌ریان واسه‌گیلاس، بو‌ده‌رمانی ماسینی سپه‌لاک ده‌بی، روئی لی ده‌گیری.

دانج‌ابرو: (ن آ ز) ا.گیا. انچوچک

دانجه: (ج) ا.گیا. عدس

دانچه: (چ) ا.گیا. عدس

دانه‌زه: (ژ) ا.گیا. عدس

دانوله: (ن ل) ا.گیا.

دانوله، دانووله، گیایه‌کی به‌ناوبانگه.

دادی: (د) ا.گیا.

۱-گیا. هوفاریون

۲-گیا. جوجادو

دازی: (ذ) ا.گیا. دادی

دارابی: (ب) ا.گیا.

دارابی، داریکه له تیره‌ی داری پرته‌قال و نارنج، به‌ری شیرین و مه‌خوشه.

داربوی: (ب) ا.گیا. عود

دارپریان: (پ ن) ا.گیا. بقم

دارچین: (چ) ا.گیا. [دارچینی، قرفه]

نام‌علمی: *Cinnamomum zeylanicum*

نام‌علمی:

Cinnamomum zeylanicum ness

دارچین، دارچینی، توونه‌دار، داریکی بالابه‌رزی هیند و چین، تویکل‌سه‌وز و گول‌هیشوویی، به‌ری ئەم داره ده‌خوری، بو نه‌خوشی روماتیسم، بای جومگه، لابرنی ژاری ناو‌خوین، ریخووله و وه‌عیده‌باشه.

داردوست: (د) ا.گیا. عشقه

دارزرد: (ز) ا.گیا. زردچوبه

دارسج: (س) ا.گیا. عشقه

دارشک: (ر) ا.گیا. زرشک

دارشیشان: (ش) ا.گیا.

[دارشیشان، دارشیشان، شیشان]

دارشیشان، شیشان، داریکی بالابه‌رز و درکاوی و توخی‌سوور و بو‌ن‌خوشه، بو ژانی ددان‌خاسه.

دارفلل: (ف ف) ا.گیا. فلفل‌مویه

دارکیسه: (ک س) ا.گیا.

نام علمی: *Alopecurus agrestis*

۱- گاکوژ، روه کینکه بۆ قوماش به کارى دیتن،
۲- گیادل ژان، خاوين، گیایه که بۆ کۆلنج و خاوتنى
ريخۆله و ناوزگ باشه.

دمشقيه: (د م ق ي) .إ.گيا. مرموزه

دنبلان: (د ب) .إ.گيا.

گه پله، کارک، کارگ، که یارک، کوارک، دومه لان،
چەشنى قارچکە.

دوجه: (د ج) .إ.گيا. دوزه

دوخ: (د) .إ.گيا. لوخ

دورخولى: (د خ ل) .إ.گيا. گلايول

دورو: (د ر) .إ.گيا. رعنا

دوزه: (د ز) .إ.گيا. دوزه

دوزه: (د ژ) .إ.گيا. [دوزه، دوجه، دوستو، سرواله]

نووسه نکه، نووسه نه که، نوسه که، پهره نیشک،
په زشکه، په زیشکه، پیزشکه، پرمیشک، پره نیشک،
په نیشک، په نرشکه، کونجره، جۆرى دركى خر و
سه ر قولاپى به جلک و خورى مهر و مالاته وه
دهنووسى.

دوسر: (د س) .إ.گيا. زُن

دوقوس: (د ق) .إ.گيا. زردک (صحرايى)

دهاک: (د) .إ.گيا. بوتيه

دهله: (د ل) .إ.گيا. گون

دهم: (د) .إ.گيا. دهمست

دهمست: (د م) .إ.گيا. غار

دهيله: (د و ل) .إ.گيا. [گل کوكب]

نام علمی: *Dahlia variabilis*

[دست انبوى، دستنبو، دستنبوى، دستنبويه،

شروعف، خربزه، خربزه عطرى]

نام علمی: *Cucumis schemma*

۱- شه مامه، شه مامۆ، شه مامۆك، گیایه که وهك
شووتى و گوندوز، جۆرى گرکهى خه تخه تى
بۆن خوش ده گرى، بۆ سه فرا و ريخۆله باشه، ۲-
ههر جۆره گیایه كى بۆنخوش.

دفل: (د) .إ.گيا. خرزهره

دفلى: (د لا) .إ.گيا. خرزهره

دقمامانون: (د ن) .إ.گيا. پودنه برى

دقل: (د ق) .إ.گيا. خرما

دل آشوب: (د ش) .إ.گيا. [پنج انگشت]

دارئالته، ئالته، بنچکینکه چپوه کهى رهقه و
به ره کهى بۆى بيبار ده دات.

دلپ: (د) .إ.گيا. چنار

دلپوپ: (د ب) .إ.گيا. گلايول

دلپوٹ: (د ب) .إ.گيا. گلايول

دلفين: (د ف) .إ.گيا. [زبان درقفا]

گوله ئالۆز، زوانه بووکه، گیایه که له تيرهى هه لالان،
به هيشووى دريژ و پيچ پيچ و رهنگى بنهوش،
سوور يل سپى.

دليک: (د ل) .إ.گيا.

شيلان، جليق، دلق، دليق، دليق، دليک،
گوله سه گانه، دارشيلان.

دماسب: (د ا) .إ.گيا. [دماسبى]

کلکه ته سپ، کلکه ته سپى، فلچهى بۆتل، گیایه كى
تاييه تى ناوچه شيداره كانه، دانى بچووك و قاوه ييه،
بۆ ته زيبح و رهنگى موو به كارى دیتن.

دمروباه: (د ر) .إ.گيا.

گه‌رمه‌شانی، گه‌نمه‌شامی، گه‌رمه‌شامی، گه‌نم‌شامی، شامی، گه‌نمه‌کابه، لازویت، زه‌رات، زوره‌ت، زه‌راته، زورات، کارس، گارس، گوله‌پینگه‌مبه‌ره، سه‌رداری، گه‌نم‌وک، گه‌نه، که‌رچک، گل‌گل، دیمیله، گه‌نمه‌پینگه‌مبه‌ره، گه‌نمه‌پینگه‌مبه‌رانه، باچک، گه‌نم، گه‌نمه‌کابی، گه‌نمه‌شام، روه‌کیکی ده‌س‌چینه و له زور شوین ده‌چیندری بو خواردنی مرؤف و ئازهل ده‌بی، خواردنی بو ناو زگ و ریخوله‌باشه.

ذرق: (ذ ر) ایگیا.

[حندقوقی، ذرق، دیواسپست، انده‌قوقو]

شه‌وه‌رکیوی، شه‌وه‌رکیفی، جوړی شه‌وه‌ره ئالفیکی باشه بو ئازهل.

ذریه: (ذ ر) ایگیا.

ذفکر: (ذ ک) ایگیا.

توو‌که‌ره‌وس، توم که‌ره‌فس.

ذهبیه: (ذ ب ی) ایگیا. بخورمریم

ذهل: (ذ) ایگیا. بشام

راتانیا: (ن) ایگیا.

راتانیا، روه‌کیکی ده‌رمانی ولاتانی پرو، بولیوی، ریشه‌که‌ی سووره و گولی هیشوویی ده‌گری.

راتیانج: (ت ن) ایگیا.

سریش، شیله، شریز، چریش، چریژ، که‌مکام، سه‌سه‌ن‌له‌به، که‌تیره‌ی دارکاج که بو ده‌رمان ده‌بی.

راتیانه: (ت ن) ایگیا. راتیانج

راتینج: (ت ن) ایگیا. راتیانج

راج: ایگیا. آلاس، خاس

رادبو: (ب) ایگیا. عود، داربو

که‌وه‌که‌و، که‌وی، گول‌که‌وه‌که‌و، گوله‌که‌وی، توپه‌گولیکی سووری جوانه، لاسک کولکاوی، بو چاره‌ی قه‌له‌شتی لیو، قه‌له‌شتی پاژنه و برینی هه‌وکرده به‌کار ده‌بری.

دیژیتال: (د ژ) ایگیا. انگستانه

دیله: (د ل) ایگیا. چاودار

دینارویه: (د ر ی) ایگیا. آهودوستک

دیواسپست: (د ا پ) ایگیا. شبدر

دیوخار: (د) ایگیا.

[عوسج، عرفد، فیل‌زه‌ره، فیل‌زه‌رج، آسه، حضض]

۱- چالی، ئال‌چالی، ئاق‌چالی، ده‌وه‌نیکی درووداره،
۲- داری دروواوی، بنه‌گیای درکاوی.

دیودار: (د) ایگیا.

۱- دیودار، دیودار، داریکه له تیره‌ی سه‌رو، خاوه‌ن چینیکی چه‌ور و بو‌دار، بو‌که‌له‌ک و گه‌می و که‌شتی به‌کار ده‌بری، ۲- جوړی دار له تیره‌ی دارکاج، له شیله‌ی ئەم داره بو‌نه‌خووشی که‌لک وهر ده‌گیری.

دیوگندم: (د گ د) ایگیا.

دیوگه‌نم، دیوگه‌نم، جوړی گه‌نمه که هه‌ر دوو ده‌نکه‌ی له نیو توخیلیک دایه.

دیومشنگ: (د م ش) ایگیا. گاومشنگ

دیونه: (د و ن) ایگیا. مگس‌گیر

نام‌علمی: *Dionaea muscipula*

ذبح: (ذ ب) ایگیا.

۱- گیای بیازدستی

۲- گیای قاج

ذرت: (ذ ر) ایگیا. [گندم‌که، بلال، جواری]

نام‌علمی: *Zea mays*

رامی، گیایه که له تیره ی گیا گه زنه، گه لادریژ،
سالی چهن جار ده دروی، بو پارچه به کار ده بری.
راناس: ا.گیا.

راناس، دارسه بیله، داریکی چیو ره قه بو
دروس کردنی سه بیله و گوچان ده بی.

رانج: (ن) ا.گیا. نارگیل

راوند: (و) ا.گیا. [ریوند، ریوندچینی]

نام علمی: *Rheum palmatum*

ریوهن، ریواس چه رمگ، ریواوچو، کلاوبن،
کالافنگ، ریواس، باسکلاو، ریواسی بی نیرک، بنی
ریواس، ریشه ی ئەم گیایه بو دلّه کوتی، پالوتنی
خوین، هه ناسه برکی باشه.

راویز: (و) ا.گیا. خارشتر

ربل: (ر) ا.گیا. بومادران

رتک: (رُت) ا.گیا. [بودنه کوهی، مشک طرامشیح]

نام علمی: *Organium dictamnus*

پنگه کیتی، پونگه کیفی، پنگه، پودنه دیمی، مشک
ته رامشیح، جوړی پنگه ی خورسکی کتیویه.

رتم: (رَت) ا.گیا. طاوسی

رته: (رَت) ا.گیا. فندق هندی

رجله: (رِل) ا.گیا. خرفه

رخ: (رُ) ا.گیا. لوخ، پایروس

رخبینه: (رُ بِن) ا.گیا. راتیانج

رز: (ر) ا.گیا. رازیانه

رز: (ر) ا.گیا. [مو]

۱- رهز، تری، هه نگوور، میو، داری تری،

۲- تری، هه نگوور، بهری دارمیو.

رز: (رُ ز) ا.گیا. [ع] [برنج، ارز]

رازقی: (ز ق) ا.گیا.

رازقی، گولیکی بوخوش، په رپه ره وهک نه سته رهن.

رازک: (ز) ا.گیا. [جنجل]

نام علمی: *Humulus lupulus*

رازک، رازهک، گیازام، گول به یان، گیایه کی
خورسک و پایه دار، به دارا هه لده گه ری، لاسکی
وهک قالور ناوهو لوله، بو شهراب و ئاوجو به کاری
دیتن، بهی کهم خهوی خاسه.

رازیانه: (ز ن) ا.گیا.

[رازیانج، رازیانک، رازیان، رازیام، شمار، شمره،
بسباس، سونف، بادیان، انیسون]

نام علمی: *Foenicuium vulgar mill*

رازیانه، رهزیانه، رهزیانک، رازانه، رهزنه، به رهزا،
رازیانک، هه بووسان، هه پوسان، گزنیژه کیتیوی،
ماردوس، گزنیژه کیتیویله، گیایه کی بون خوش و
ریشه دریژ و لاسک به رزی دوساله یه، شیرری دایک
زور ده کات، بو مه عیده و ریخوله باشه.

راسن: (س) ا.گیا.

۱- گیا. سوسن کوهی

۲- گیا. غرسا

راش: ا.گیا.

[راج، آلاش، الاش، آلوش، آالش، چهلز، چلر،
مرس، قزل گز، قزل آغاچ]

راش، داری راش، داریکی پته و هه لچوو، بو
سازکرنی که لویه لی ناومال ده بی.

رافه: (ف) ا.گیا. [زافه]

رافه، روه کیتی بیبانیه بو خواردن ده بی، له
مووسیر ده چی.

رامی: (م) ا.گیا. [فر].

رنگینا: (رَگِ) اِگیا. شلیل
 رنگینان: (رَگِ) اِگیا. شلیل
 رواس: (رِ) اِگیا.
 رِهواس، که رهوس، که رهفس، که رهوسی ئاوی،
 جوړی گیا پتر له ناو زهل دهروی.
 روباه تربک: (رُتَب) اِگیا. تاجریزی
 روباه رزه: (رُ رَز) اِجا. تاجریزی
 روپياسه: (رُ س) اِگیا.
 رووپياسه، تیره بهک له گیای رُونیاسه.
 روپاس: (رُ) اِگیا. تاجریزی
 روخ: (رُ) اِگیا. لوخ
 رودن: (رُ د) اِگیا. روناس
 رودنگ: (رُ د) اِگیا. روناس
 روزبارج: (رُ ر) اِگیا. تاجریزی
 روزگردان: (رُ گ) اِگیا. آفتاب گردان
 روزگردک: (رُ گ د) اِگیا. آفتاب گردان
 روس انگرده: (رُ آ گ د) اِگیا. تاجریزی
 روس انگرده: (رُ آ گ و) اِگیا. تاجریزی
 روشنک: (رُ ش ن) اِگیا. شاتل
 روغناس: (رُ) اِگیا. روناس
 روف: (رُ) اِگیا. اسفرزه
 روناس: (رُ) اِگیا.
 [رویناس، روغناس، زغنا، روین، رودن، رودنگ،
 روینگ]
 نام علمی: *Rubia tinctorium*
 رُونیاس، رُونیاس، رُونیاس، رُونیاسه گیا، رُونیاس،
 رونه ریس، سورنگ، گه فهز، تووسه ک، روه کیکي

برنج، برینج، برنجی خواردن.
 رز: (رُ) اِگیا. [فر] [گل سرخ، گل محمدی، گل رشتی]
 گول باخی، گوله باخ، گولاله سووره، گولاسور، گولی
 گولاو، گولی محمه دی، رُز.
 رزک: (رَز) اِگیا. تمیس
 رزماری: (رِ) اِگیا. اکلیل الجیل
 نام علمی: *Rosmarinus officinalis*
 رزه: (رَز) اِگیا. تاجریزی
 رشاد: (رِ) اِگیا. تره تیزک
 رشتی: (رَت) اِگیا.
 [گل هشرخانی، گل همیشه بهار، نسترن پرپر]
 گولی هه همیشه بهار، حاجی ته رخانی، گول
 هه شته رخانی، نه سته رهن، نه سته رهنی په رپه ر،
 جوړی گولی سووره.
 رشد: (رُ ش) اِگیا. رشاد
 رصن: (رُ ص) اِگیا. x
 رطب: (رُ ط) اِگیا.
 رعلول: (رُ ل) اِگیا. ترخون
 رغل: (رُ غ) اِگیا. سلمه
 رغیدا: (رُ غ) اِگیا. هر
 رقاقس: (رُ ق) اِگیا. سورنجان
 رقان: (رُ) اِگیا. حنا
 رقعا: (رُ) اِگیا. سرخس
 رقون: (رُ ق) اِگیا. حنا
 رکیب: (رُ ک) اِگیا. گور گیاه
 رماس: (رُ) اِگیا. مصطکی
 رمان: (رُ م) اِگیا. انار
 رند: (رُ) اِگیا. غار، برگ بو

ریش بابا: (ر) ا.گیا.

ریش بابا، ریش باوا، سەرەقوولە، ھەبگورە کەلەشپەرە،
جۆری تری دەنک درشته.

ریش بز: (ر ب) ا.گیا. [درخت هوم، علد]

نام علمی: *Ephedra intermedia schr*

۱-بزنە ریشە، ریشە بز، گیاژانە، دارژانوبا، جۆری
دارچکی کویتستانی کوردەواریە، گەلاکە ی
دەکولتینن بۆ دەرمانی نەخۆشی چلکی دەشی، ۲-
بزنە ریشە، گیاپە کە لە شیوت دەچی و سەلکدارە.

ریش ولک: (ر و ل) ا.گیا. زالزالک**ریواس:** (ر) ا.گیا

[ریواج، رواس، ریباس، اشغرخ، چکری، وزرنیلە]

نام علمی: *Rheum ribesl*

ریواس، ریفا، ریفا، ریواس، رییز، رییس،
رییز، رییز، رییا، ریوج، رییس، ریواسی،
ریواو، ریواوی، راوند، راوهند، نیر، قالەقنگ،
قەلاعی، زەرنیلە، نیرکی باسکلاو، ریواو، ریواوی،
نیرە گیاپە کە بە ناوی کلاوبن، تام ترش و مزەر، بۆ
ناو زگ و دەروون باشە، پیتش بە موو وەرین
دەگرئ.

ریوند: (ر و) ا.گیا.

ریو، ریو، ریو، راوهند، راوهند، کلاوبن، کالاقنگ، رەگی
کلاوبن، بنکی ریواس، بنە گیاپە کە لاپانی
رەوانکەرە.

زارچ: (ر) ا.گیا. زرشک**زارچ:** (ر) ا.گیا. زرشک**زاغک:** (غ) ا.گیا.

گەلاباریک و گولزەرد، ریشە سوور، بۆ کاری
رەنگریتی بە کار دەبری و بۆ دەرمایش دەبی.

روند: (ر و) ا.گیا. ریوند**ریباج:** (ر) ا.گیا. ریواس**ریباس:** (ر) ا.گیا. ریواس**ریتانج:** (ر) ا.گیا. راتیانج**ریحان:** (ر) ا.گیا. [اسفرم]

نام علمی: *Ocimum basilicum*

۱-ریحانە، ریحان، ریحانە، ریحان، ریحانە، ریان،
رحان، ریوون، ریون، بۆنخۆشکە، ھەر جۆرە
رۆه کیکی بۆنخۆش بە گشتی، ۲-ریحانە، رۆه کیکی
بۆخۆشە، بۆ خواردن دەبی و تاییەتمەندی دەرمانی
کۆکە، ھەناسەبرکئ و برۆنشیتی ھەس.

ریحان سیاہ: (ر س) ا.گیا.

نام علمی: *Ocimum minimuml*

رەشەریحانە، ریحانە سیاو، ھەک ریحانە ی ئاسایی
واسە بەلان تاییەتمەندی دەرمانی پترە، بۆ بینایی
و میزەچرکی باشە.

ریحان وحشی: (ر و ش) ا.گیا.

نام علمی: *Calaintha acinos*

ریحانە کینوی، ریحانە کینوی، گیاپە کی ئافی بە
گولی سی و شین، خۆمالی کویتانەکانی
کوردستانە، بۆ ھەناسەبرکئ، کۆکەرەشە، برۆنشیت
و خاوین کرنەوہی میزەلدان باشە.

ریزوفور: (ر ژ ف) ا.گیا. [تین ہندی، شوری]

ریزخوور، داریکی بو دار و شیلەداری ولاتی ھیند و
برەزیلە، بەر گوشتن و ئاودارە.

ریس: (ر) ا.گیا. ابھل

نام علمی: *Juniperus Sabina-I*

زبان گنجشک: (ز گ ج) ا.گیا.

[ون، گنجشک زبان، مرغ زبانک، شجرالبق]

نام علمی: *Fraxinus excelsior*

بناو، بناوهج، بناوهچ، بناوچ، بناوی، بهناف، بناف، بهناف، بهناو، وناو، وناوچ، وهناو، داربناو، دارچوله که، زمانه مه لیچک، زوانه مه لـووچکه، زمانه چوله که، داریکی بالابه رزی دارستانه کانی باکووری ئیرانه، توپخلی ئه داره وه ک چایی دهم ده کروی و ده خوریتته وه، بو زگه شووره، روماتیسمی، جومگه یی و دلی، به هیزی هیزی سینکسی، که م کر نه وهی ته وژمی خوین باشه.

زییده: (ز ب د) ا.گیا. همیشه بهار

زجمول: (ز م) ا.گیا. ایتیمون

زخموک: (ز م) ا.گیا. ایتیمون

زر: (ز) ا.گیا. ازگیل

زراج: (ز) ا.گیا. زرشک

زراوشان: (ز و) ا.گیا. شب بو

زراوند: (ز و) ا.گیا.

[سراوند، زر آوند، غاغه، ارسطولوخیا، زهر زمین]

کاله که مارانه، کاله که ماران، کاره که ماران، کالیاره تاله، کالیاره، کالیار، جوړی گیایه بهریکی خری تال ده گری بو ده رمانی کرمی میده ده بی.

زربین: (ز ب) ا.گیا. سرو

زرت: (ز) ا.گیا. زرشک

زرتک: (ز ت) ا.گیا. زرشک

زرچوب: (ز چ) ا.گیا. زردچوبه

زرچوبه: (ز چ ب) ا.گیا. زردچوبه

زردالو: (ز ل) ا.گیا. [زرد آلو، مشمش، اروک، اروق]

قالاوخوره، قالاوخوره، قه ل خوره، قه ل خوره، قه ل خوره، گوراله مووسایبانه، ناوی چهن جوړه بنه گیای تالکی خورسکه.

زرافه: (ف) ا.گیا. [رافه]

زرافه، رافه، گیایه که وه ک سیر ده چی و بو گه نه.

زالزالک: (ل) ا.گیا.

[کیالک، کویچ، زعرور، عوسج، سرخ ولیک]

نام علمی: *Crataegus monogyna*

نام علمی: *Crataegus microphyllac.kach*

گیوژ، گویژ، گیژله، گیژچ، گیژوک، گفیشک، گویشک، گیوژه سووره، گیوژه زهرده، گوهووشک، گوهیژ، گویچ، گویچ، گویچ، گویچ، گویژ، کینوژ، گفیژ، گفیر، گفیش، گووچ، گوژ، گووژ، گهووژ، گیژ، گوریچ، گوویشک، گویشک، گوشک، گوشک، گویشک، گویشک، گوهیشک، گوهووشک، گومش، سووره بله تی، دیژله، ریلی، ته نگیز، بلج، بلج، بله تی، بله تی، کینوژ، به له ج، بلچی، بلچی، داریکی درکاوای و گه لاورد، بهریکی خری ده گری بو ده رمانی ته وژمی خوین، که مکاری دل، دله کپی ده شی.

زان: ا.گیا. بلوط، راش

زبان: (ز) ا.گیا.

۱-گیا. زبان گنجشک

۲-گیا. گاوزبان

زبان بره: (ز ب ر) ا.گیا. بارهنگ

زبان درقفا: (ز د ق) ا.گیا. [زبان پس قفا]

نام علمی: *Delphinium consolida*

گوله ئالوز، زوانه بووکه، روه گیکی کویستانی گول شه پیووری، بو ده رمانی سپل و جهرگ و سه ریشه ده بی.

سهخته. بۆ خاوين كرنه وهى لولهى ميزه لدان،
سۆزهنهك و رۆماتيسم باشه.

زردمرغك: (ز م غ) ا.گيا. [برفريم]

سهيران، جۆرى گياى كوستانيه.

زردينه: (ز د ن) ا.گيا.

حشه گيره، گيايه كى كوستانى له ته ماته ده چى،
بهرى وهك لهرى گهرچه كه.

زرشك: (ز ر) ا.گيا.

[برباريس، انبرباريس، زرك، زرشك، سرشك]

نام علمى: *Berberis-vulgaris*

نام علمى: *Berberis integerrima*

زرشك، زريشك، زريشك، زى، زى، دركه زى،
زريشك، ترشه كشمش، كشميش كه ولى،
ههنگوره ديمى، ميوژسور، سهرچك، دارچكىكى
دركاوى به گولى هيشوويى، بهرى ورد و سوور و
تام ترش. خواردنى زريشك بۆ كه م كرنه وهى
گهرماى خوين، لابرني زيپكهى گهنجى، پالاوتنى
خوين، بههيزى دهزگاي ههرهس و جهرك باشه.

زرغنج: (ز غ) ا.گيا. زرغنج

زرقورى: (ز ق ر) ا.گيا. پاكلاغى، غازياقى

زرك: (ز ر) ا.گيا. زرشك

زرگن: (ز گ) ا.گيا. هميشك

زرگنج: (ز گ) ا.گيا.

زهركه نج، جۆرى گياى بۆن ناخۆشى ولاتى چينه.

زرگون: (ز گ) ا.گيا. مو

زرنب: (ز ن) ا.گيا. سرخدار

زرنبات: (ز ر) ا.گيا. زرنباد

زرنباد: (ز ر) ا.گيا.

نام علمى: *Armeniaca vulgaris lamk*

۱- قهيسى، شيلانه، شيلانه، شيلانه، شيلانه، شيلانى، شيلانى،
شه لان، شه لانه، زهر دالوو، زهر دالوو، زهر دالى،
زهر دلى، زهر دلى، زهر دلو، مژمه، مژمه، مژمه، مژمه،
هيروگ، دارىكى بهرى ناسراوه، بهرى خر و زهر
و ئاودار و مزر و چهقاله داره، ۲- ئالوو زهر،
ههلو و كه زهر، فاتر داشاغى، ههروه زهر دى،
ههلو و كازهر، ههلو و ژه پايه زهر دى.

زردبيد: (ز ب) ا.گيا.

زه رده بى، سيبه بى، زه ربىك، جۆرى داربى ناوچهى
وشك و كه م ئاوه كانه.

زردچوبه: (ز چ ب) ا.گيا. [زردچوبه، زرده چوب]

نام علمى: *Curcuma longal*

زه رده چيوه، زه رده چيو، زه رده چيو، زه رده چيو،
ره هازهر، زه رچهو، زه رده چيو، زه رچهو، زه رده چيو،
ژه رژوو، زه رده چيوه، زه رچوبه، زه زچوبه، كركم،
سمله كيو، گيايه كى بۆن خۆش له ريزى
زه نجه فيل، به وشكى ده بهارن بۆ ناو چيست و
خواردنه مهنى ده بى، پهى ميده و ريخۆله باشه و
ئيشته هينه ره، زۆر خواردنى باش نيه.

زردخار: (ز) ا.گيا.

[جلهنگ، جلهنگ، جيلهنگ، جبر آهنگ، تربد زرد]

دروه زه رده، زه رده درك، سترى زهرك، زه رده سترى،
روه كيكى زه ردى دركاويه بۆ ده رمان ده شى.

زردك: (ز د) ا.گيا. گزر، هويج

زردمرغ: (ز م) ا.گيا. [پنجه مرغى، نجير]

نام علمى: *Cynodon dactylon*

هه لىت، هه ريز، فريزو، گزيه پينغه مبه رانه، جۆرى
روه كى سه وزه له جى تهر ده روى و بزارى

دهبرئ، زهعهفران بو بههیزی دل، کوئهندامی
ههرهس، کولنج، پالوتنی خوین باشه.

زعفران وحشی: (زَف وَش) ا.گیا. [جوقاسم]

نام علمی:

Crous haussknechtii boisset reut

پیژوکی، پیژوک، زافهران کیوی، ××

زغارچه: (زَج) ا.گیا. قازیاقی

زغال اخته: (زُآت) ا.گیا. [اخته زغال، حب الشوم]

کفری، کوفیری، کیفری، مر، دارچینکی لیره واره،
بهری وهک سنجوو دهچی، بو مرهبا دهبی.

زغبر: (زَب) ا.گیا. فراسیون

زغلنته: (زَلَت) ا.گیا. آلاله

زغنار: (ز) ا.گیا. روناس

زقوم: (زَق) ا.گیا. سنجد

زلزلک: (زَلَل) ا.گیا. زالزالک

زلف عروسان: (زُع ر) ا.گیا. تاج خروس

نام علمی: *Celosia cristata*

زلنگ: (زَل) ا.گیا. بیزا

زله: (زَل) ا.گیا. سله

زماروغ: (زَر) ا.گیا. سماروغ

زمرد گیاه: (زَم رَگ) ا.گیا. شاهدانه

زمرموزه: (زَم ز) ا.گیا. مرموزه

زن: (زِن) ا.گیا. [ع] ماش

زن: (ز) ا.گیا. [دوسر]

دووسهر، دووسهره، دووگونه، گیایه کی به ناوبانگه
له ناو پهله گهنم دهروئ.

زنبق: (زَب) ا.گیا. [زنبک، زنبه، سوسن، سیاف]

نام علمی: *Iris pseudacorus*

[زرنبات، زرمباد، زرنبه، زنجبیل بیابانی، امامون

دشتی، سمار، عرق الکافور]

نام علمی: *Zingiber zerumbet (Rose)*

زوخم، ریش دهرمان، بنه گیایه کی تالی بون خوشه له
تیره ی زهنجه فیل، تاییه تی ولاتانی هیند و
مالیزیا به.

زرنبه: (زُرَب) ا.گیا. زرنباد

زرنند: (زَر) ا.گیا.

زهره نند، گونگونوؤک، گیازه رنگ، پوه کیکه بو
دهرمانی تاژهل دهبی.

زرننگ: (زَر) ا.گیا.

۱- گهز، دارگهز، داره گهز، دارگهز، دارینکی رهق و
سهخته، گوچان و نیزه ی لی سازده کری،

۲- زهر دچینوه، زهرده چوؤ،

زرنیلج: (زَن ل) ا.گیا. زرنیله

زرنیله: (زَن ل) ا.گیا. ریواس

زریر: (زَر) ا.گیا. [اسپرک]

ئه سپهره، گینوؤ، گیازه رتک، پیژگ، گیایه که به نی
پنی زهرده ده کری.

زریرا: (زَر) ا.گیا. خرفه

زعترا: (زَت) ا.گیا. آویشن

زعرور: (زُر) ا.گیا. [ع]

۱- گیا. گوجه وحشی

۲- گیا. زالزالک

زعفران: (زَف) ا.گیا. [جساد، جادی، صفران]

نام علمی: *Crocus sativus*

زهعهفران، زهحفهفران، زهحفهفران، زافهران، زافهران،
زه فیروو، زهردی باخ، پوه کیکی پایه داری شویتنی
فینک، بون خوشه و بو سهر برنج و خوراک به کار

زیرفون، زیرفون، دارینکی رازینه‌ری باغچه و ماله، دهمکراوی گولی ئەم داره بۆ کهم کردنه‌وهی ئیش و ژان به‌که‌لکه.

زیل درخت: (ز د ر) ایگیا. انگم

زینان: (ز) ایگیا. [زینان، نانخوا]

زینان، زنیان، زیره‌ی رۆمی، کراوی، کراوبه، گیایه‌کی زۆر بۆن خۆشه.

ژاژ: ایگیا. [ژاژه]

۱- مەرەزە‌ی کینوی، مەرەزە‌کیفیلە، ئەزبۆه، جاتره کینوی، روه‌کینکی بۆن‌خۆشه، ۲- کنگر، که‌نگر، روه‌کینکی درووداری به‌هاریه.

ژاژک: (ژ) ایگیا. لوبیا

ژاژمک: (م) ایگیا. لوبیا

ژاژوک: (ژ) ایگیا. لوبیا

ژاژومک: (ژ م) ایگیا. لوبیا

ژالاب: ایگیا. [جالاب، جلب]

په‌لکوت، گیاپه‌لکوت، جوړی گیای چه‌سپه‌نده‌یه و به‌دار و ده‌وه‌ندا هه‌لده‌گه‌ری، بۆ دەرمان ده‌شی.

ژالکه: (ک) ایگیا.

ژالکه، ژالکه، چه‌شنی گیای خۆرسکه، گه‌لای وه‌ک په‌نجە‌ی قه‌له‌ره‌شه‌ ده‌چی، بۆ دەرمان ده‌بی.

ژنکو: (ژ ک) ایگیا.

[درخت‌معبد، شجره‌المعبد، درخت‌چه‌ل‌سکه]

ژه‌نکو، ژه‌نکو، داری مه‌عبه‌د، داری چل‌سکه، دارینکی بالابه‌رز و گه‌لاپان و رازینه‌ری ولاته.

سابوس: (ب) ایگیا. اسفرزه

سایبیزج: (ب ز) ایگیا.

[مهر‌گیا، مردم‌گیا، سایبیزک، لفاع، بیروج، استرنگ]

زهرناک: (ز) ایگیا. مودار

زهم: (ژ) ایگیا.

زوخم، بنکی گیایه‌کی تال و بۆن‌خۆشه.

زیبا: (ز) ایگیا.

زیوا، زه‌مبه‌ق، زه‌مه‌ق، گول‌زیوا.

زیتون: (ز ت) ایگیا.

نام‌علمی: *Olea europaeal*

زه‌یتوون، دارزه‌یتوون، دارینکی گه‌لاباریک و نووک‌تیژه، له‌به‌ری ئەم داره رۆن ده‌گیرئ، بۆ دەرمان ده‌بی، خواردنی زه‌یتوون بۆ مه‌عیده و ناوژگ باشه.

زیتون وحشی: (ز ت و ش) ایگیا.

نام‌علمی: *Olea sylvestris*

زه‌یتونه‌تال، زه‌یتونه‌کینوی، دارزه‌یتون، دارینکی کورته‌بالایه، به‌ری تال و رۆنی لی ده‌گیرئ.

زیر: (ز) ایگیا. [هاپلوك]

پیژگ، پیفۆک، پیژک، پیژۆک، پیژۆکه، روه‌کینکی به‌هاریه‌بنه‌که‌ی سه‌لکداره و ده‌خوری.

زیره: (ز ر) ایگیا.

زیره، زیرن، ژیره، گه‌زرۆکه، کومین، روه‌کینکی بۆن‌خۆشه، تووه‌که‌ی بۆ ناو‌چیشته‌ ده‌بی. زیره‌ی سه‌وزی کولاو بۆ نه‌خۆشی رۆمایسم و ژانی جومگه‌باشه.

زیره‌سبز: (ز ر س) ایگیا. کمون‌ارمنی

نام‌علمی: *Cuminum cyminum*

زیره‌سیاه: (ز ر س) ایگیا.

نام‌علمی: *Carum carvil*

زیرفون: (ز ژ ف) ایگیا. [زیرفون]

سالسپاری، گیایه کی درواوی و پایهدار و نووسه نکه یه، به دار و دوهون دا هه لده گه رئی، بهری واسه گیللاس، ریشه که ی بو دهرمان ده بی.

سالویا: (و) ا.گیا. مریم گلی

سام: ا.گیا. خیزران

ساهر: (ه) ا.گیا. [ع] [کوپک قریروغی]

روه کینکی ئالفی له تیره ی گه نم، پتر بو پاتال ده بی، ساهر، ساهتر.

سایه خوش: (ی خ) ا.گیا. نارون

سبزک: (س ز) ا.گیا. بنگ

سبستان: (س ب) ا.گیا. سپستان

سبوس: (س ب) ا.گیا. [شوفان، زمیر، خافور، قرتمان] خافور، زمیر، گیایه کی ئالفی له تیره ی گه نم، زوو دهروی و له نئوبه ری بزار و هه ریزه.

سبیدار: (س ب) ا.گیا. سپیدار

سبیس: (س ب) ا.گیا. اسپرس

سبیوش: (س ی) ا.گیا. اسفرزه

سپاری: (س ر) ا.گیا. فوفل

سپان: (س) ا.گیا. عشقه

سپرغم: (س پ غ) ا.گیا. اسپرغم

سپرک: (س پ ر) ا.گیا. اسپرک

سپرهم: (س پ ه) ا.گیا. اسپرغم

سپست: (س پ) ا.گیا. یونجه

سپستان: (س پ) ا.گیا. [دبق، مخاطه، مخیاط]

سپستان، سپسوور، سه یه سوو، سپیسو، دمکانه، ده مکانه، ده موو کانه، داریکی ناوچه ی گه رمه سیتره، گول هیشووی، بهری خر وه ک گیللاسه.

سپند: (س پ) ا.گیا. اسفند

هه سه ن به گی، هه سه ن به گی، گیائده مه، روه کیکه لق و پو و گه لای واسه مرؤف.

ساپوس: (پ) ا.گیا. سابوس، اسفرزه

ساتراج: (ت) ا.گیا. شاهتره

ساج: ا.گیا. [ساگ، سال]

ساج، سووره چناری هیندی، داریکی ولاتی هینده، چیسوی رهقه، لق و بووی وهگ چنار ده چئی، بهری واسه پسته.

سازج: (ز) ا.گیا. [ساذج، سادج]

سازج، سادج، دارچینی جاوه، جووری دارچینه تام و بوئی له دارچینی ئاسایی که متر.

ساسم: (س) ا.گیا. زنیان، نانخوا

ساطوریون: (ط ی) ا.گیا. ساطوریون

ساطوریون: (ط ی) ا.گیا. ثعلب

سافیه: (ف ی) ا.گیا.

سافیه، داریکی بیابانییه، تووه که ی وهک هه رزن ده چئی، خوراکی په له وه ره.

ساق ترشک: (ت ش) ا.گیا. ترشک

ساق تروشک: (ت ش) ا.گیا. ترشک

ساق زر: (ز) ا.گیا.

ساق زتر، گوچانه زترینه، روه کینکی دهرمانیه.

ساگ: ا.گیا. ساج

سال: ا.گیا.

سال، سال، ساج، داریکی رهق و پتهوی هیند و ئه فریقاییه، بو که شتی سازی ده بی.

سالج: (ل) ا.گیا. بیدمشک

سالسپاری: (س ر) ا.گیا. [سالسپرنیه، سپارنه، عشبه]

سخینوس: (سَخ ن) اِگیا. گورگیا

سذاب: (سُ) اِگیا.

[فیجن، خفت، آهودوستک صحرائی، سذاب]

نام علمی: *Ruta graveolens*

سوداب، پیچن، پیچہ، پیچی، پیچن، ہہمہل، نہرمیلی، گیایہ کی پر لق و بہرگہ، گوشتنہ، بون ناخوش و تام تالہ، گولی زہرد دہگری، بو دہرمانی دل دہشی.

سذاب کوهی: (شُ کُ و) اِگیا. اسفند

نام علمی: *Peganum harmalal*

سدر: (س) اِگیا.

[ارز، شربین، درخت سلیمان، شجرہ القطران]

کونار، کینار، کونار، کہنار، تہعو، سیتہ، سیدرہ، داریکی بالابہرز و تہمہن دریزی ناوچہی، گہرمہ سیرہ، دلین تا ۳۰۰۰ ہزار سال دہمینتی، بہری وک سنجوو دہچی و دہخوری. گہ لاکہی بو خوشوردن دہبی.

سدہ: (س د) اِگیا. نارون

سراس: (س) اِگیا. سریش

سراسیا: (س س) اِگیا. آلبالو

سرخ بید: (س ب) اِگیا.

سوورہبی، بیہ سوورہ، کولہبی، سوورہ ویکول، ویرکولہ سوورہ، جورئ داربیہ.

سرخ دار: (س) اِگیا.

[سرخہ دار، سخدار، سوختال، سیردار، زرنب]

سوورہ دار، سیرہ دار، سورخہ دار، داریکی دارستانہ کانی باکووری ئیرانہ، توکل و گہ لای ژارایہ، بو کاری پیشہ سازی دہبی.

سرخس: (س ر) اِگیا. [بطارس، دیشار، جماز]

سپندان: (س پ) اِگیا. خردل

سپیدار: (س پ) اِگیا.

[اسپیدار، اسپیار، سفیدار، حور، غرب، ابودقیق]

نام علمی: *Populus alba*

سپیدار، سپیندار، سپی چنار، بی چہرمگ، کوولہ کہ چنار، پہلگ، پەد، پەدہ، وەسەک، ہہوران، ہہقران، شاتان، شہلی، شوخ، خوچہلی، داریکہ لہ ریزی چنار، توپکلی بو قہبزی، تورہبی باشہ.

سپیدبرگی: (س پ ب گ) اِگیا. پازی

سپیدبید: (س پ ب) اِگیا.

سپی بی، بی چہرمگ، جورئ داربی، پشت گہ لاکانی سپیہ، لہ جورہ کانی تر بہرزترہ.

سپیدتاک: (س پ) اِگیا. فاشرا، ہزارچشان

سپیدخار: (س پ) اِگیا. باد آورد

سپیددار: (س پ) اِگیا. سفیدار

سپیدکدو: (س پ ک د) اِگیا.

کوولہ کہی سپی، کوولہ کہ چہرمگ، کوولہ کہ بہروولہ، جورئ کوولہ کہی خواردنہ.

سپیدمرد: (س پ م) اِگیا.

سپی مہرد، گیایہ کہ وک گولہ مہمہر دہچی، لاسک سپی و گہ لاسہوزہ.

سپیددم: (س پ د د) اِگیا. سرخ مرز

سپیوش: (س ی) اِگیا. اسفرزہ

ستروطیون: (س ر ط ی) اِگیا.

سہ تروٹیون، دارچکیکی ولاتی ٹہ فریقایہ، گول ورد و بی گولپہر.

سبخار: (س) اِگیا.

سہ خار، بنہ گیایہ کی دروودارہ، تام تال و بون ناخوشہ، بو چارہ سہری فی و کوتوپر بہ کہ لکہ.

سعدان، گيايه كى دركاوى و گه لاپانه، وشتر فره
 هزى لتيه تى، له ئه فرىقا ده روى.

سعران: (سَ لَ) .گيا. نشمه

سعلب: (سَ لَ) .گيا.

گياسالمه، سالمه، سارمه، سالم، بنه گيايه كى ناسراوه
 گولې سوور ده گرى.

سف: (سَ لَ) .گيا. سيب

سفاجنوم: (سَ نَ) .گيا. اشنه

سفارج: (سَ رَ) .گيا. مارچوبه

سفراس: (سَ لَ) .گيا. سسفراس

سفرجل: (سَ فَ جَ) .گيا. به، آبي

سفسف: (سَ سَ) .گيا. يونجه

سفنند: (سَ فَ) .گيا. سپند

سفنندوليون: (سَ فَ لَ يَ) .گيا. گلپر

سفون: (سَ فَ) .گيا. گورگياه

سفیدآل: (سَ فِ) .گيا.

سپي ئال، دارچكيني گه لاکولكنى ليتره واره.

سفیدار: (سَ فِ) .گيا. سپيدار

نام علمى: *Populus nigra*

سفیدال: (سَ فِ) .گيا. سپيدار

سفیداسفند: (سَ فِ اِ فَ) .گيا. خردل

سفیدخار: (سَ فِ) .گيا. ديوخار

سفیددار: (سَ فِ) .گيا. سپيدار

سقز: (سَ قَ) .گيا. [سكز]

داره وهن، داربهن، وهن، دارقه زوان، داربنيشت،
 داراچكه، دارىكى ناسراوى كوئستانه كانى
 كوردستانه و به بهرى ده لئين قه زوان، بنيشتى لى
 ده گرن.

ترتره، ميوه خوړكه، ميوه خوهركه، ميوه خوړه، گورگه،
 گياكه له، ميمل گيا، سه راجه، ئالف پيچ، سوهيل،
 روه كينكى باريك وهك ده زوو، له گزوگيا ده هالى و
 ويشكى ده كات.

سسالى: (سَ لَ) .گيا.

سه سالى، گيايه كه گول سوور يا سپي ئوروپايه، بو
 چاره سه رى نه خوشى في به كار ده برى.

سساليوس: (سَ لَ يَ) .گيا. سسالى

سسفراس: (سَ سَ) .گيا. ماگنوليا

سطاخيس: (سَ خَ) .گيا. شاطرا

سطاخينس: (سَ خَ نَ) .گيا. گندنای كوهى

سطاريون: (سَ رَ يَ) .گيا. بربران

سطرکا: (سَ طَ) .گيا.

بنژوان، دارى بنژوان، جوړى دارى بون خوشى
 هيئد و ماليزيايه، تراوئكى بيندارى لى دپته ده رى.

سطوبى: (سَ طَ بَ) .گيا.

ستوبى، دارچكيني كورته بالايى ولاتانى ئه فرىقاي
 باشوورى ناوچه ي كاپ.

سعدى: (سَ دَا) .گيا. جگن

سعالى: (سَ لَ) .گيا. پاخر

سعتري: (سَ تَ) .گيا.

مهره زه، مهره زه كپوى، مهره زه كيفيله، مهره زه ي
 خوړسك، كاكووتى، جاتره، جاتره كينوله، گيادانو،
 روه كينكى گه لاوردى بون خوشه بو ناو چيشت ده بى
 و ده خوړى.

سعد: (سَ) .گيا. [مشك زمين]

سوټكه، سمل، گيايه كى بون خوښ و ده رمانيه، پتر
 به سه رسينگ دا هه لده واسرى.

سعدان: (سَ) .گيا.

سقلینون: (سَلِ نْ) اِگیا. زنگی دارو

سقمولیمس: (سَم لِم) اِگیا.

دروہ زہردہ، درکہ زہرد، زہردہ سیری، درکینکی دہشتہ کہ گولی بنہوش دہ گری.

سقمونیا: (سَم نِ) اِگیا. [محمودہ]

خوژیلک، خوشیل، خوشیلک، ماموتہ، سہ قمونیا، گیایہ کہ وہک لاولاو دہ چئی بنی ٹہستور و بؤگہنہ، لہ ریشہ کہی بؤ دەرمان کہ لک وەر دہ گرن.

سقوردیون: (سَق دِ ی) اِگیا. مریم نخودی وحشی

[شقردیون، اشقردیون، اسقوردین]

سقولوفندریون: (سَق لُ ف رِ ی) اِگیا. زنگی دارو

سقی رغلا: (سَق رِ) اِگیا. بس پایک

سکبنیہ: (سَب نِ) اِگیا.

[سکبنی، سکبنیج، سقبین، سکونیہ، *]

سہ کبنیہ، گیایہ کی خوړسکی پایہ دار بہ گہ لای کولکن و گولی زہرد، جوړی شیلہی لیندہ گری بؤ نہ خوښی بہ کار دہ بری.

سکر جا: (سِ کِ) اِگیا. [نیلوفہ ریچ]

لاولاو، لہ لولاو، لاولاو، لہ لولاو، گیایہ کہ لہ تیرہی گولبہ ہار، گول چیرہ بیہ.

سکساوول: (سَوُ) اِگیا. تاغ

سکوہنج: (سُ کُ ه) اِگیا. خارخسک

سکونینہ: (سَو نِ) اِگیا. سکبنیہ

سگ انگور: (سَا) اِگیا.

[سگنگور، تاجریزی سیاہ، بارچ]

ریژہ لہ، رہ زلہ، بہری گیایہ کہ بؤ دەرمان دہ شی.

سگ پستان: (سَ پِ) اِگیا. سپستان

سگ زبان: (سَ زِ) اِگیا.

سہ گ زمان، زمانہ سہی، گہ مال دوو، گہ مال دؤ، دوودی کہرہ، گیایہ کی ٹالکی ریشہی بؤ دەرمان دہ بی.

سگسنبویہ: (سَسَبِ ی) اِگیا. پنج انگشت

سگ شکن: (سَسِ کِ) اِگیا. مہر گیاہ

سگک: (سَ گِ) اِگیا.

کونجرہ، پەرہ نیشک، پہنہرہ نیشک، نووسہ نکہ، سہروالہ، جوړی دروہ بہ جلک و خوری ٹاژہ لہ وہ دہ نووسی.

سگ کش: (سَ کِ) اِگیا.

سہ گ کوژ، سہ وکوش، بیباری ٹاوی، جوړی روہ کی قہراغ جوگہ و جوہارہ.

سگ کن: (سَ کِ) اِگیا. مہر گیاہ

سگ کنک: (سَ کِ نِ) اِگیا. مہر گیاہ

سگی رغلا: (سَ گِ رِ) اِگیا. بس پایک

سل: (سِ) اِگیا. سیاہال

سلت: (سِ) اِگیا. جو

سلدانیون: (سَل نِ ی) اِگیا.

داریکہ لہ تیرہی داریبی، بہ گولی سوور، بؤ چارہ سہری نہ خوښی دہ بی.

سلسفیل: (سَسَفِ) اِگیا. شنگ

سلق: (سِ) اِگیا. [چغندر، بنجر]

نام علمی: *Beta vulgaris var*

سلق، سلق، سرق، زلق، گیایہ کی دہسچینہ لہ چہوہندہر دہ چئی.

سلم: (سَل) اِگیا.

۱- گیا. خاکشیر

سقلینون: (سَلِ نْ) اِگیا. زنگی دارو

سقمولیمس: (سَم لِم) اِگیا.

دروہ زہردہ، درکہ زہرد، زہردہ سیری، درکینکی دہشتہ کہ گولی بنہوش دہ گری.

سقمونیا: (سَم نِ) اِگیا. [محمودہ]

خوژیلک، خوشیل، خوشیلک، ماموتہ، سہ قمونیا، گیایہ کہ وہک لاولاو دہ چئی بنی ٹہستور و بؤگہنہ، لہ ریشہ کہی بؤ دەرمان کہ لک وەر دہ گرن.

سقوردیون: (سَق دِ ی) اِگیا. مریم نخودی وحشی

[شقردیون، اشقردیون، اسقوردین]

سقولوفندریون: (سَق لُ ف رِ ی) اِگیا. زنگی دارو

سقی رغلا: (سَق رِ) اِگیا. بس پایک

سکبنیہ: (سَب نِ) اِگیا.

[سکبنی، سکبنیج، سقبین، سکونیہ، *]

سہ کبنیہ، گیایہ کی خوړسکی پایہ دار بہ گہ لای کولکن و گولی زہرد، جوړی شیلہی لیندہ گری بؤ نہ خوښی بہ کار دہ بری.

سکر جا: (سِ کِ) اِگیا. [نیلوفہ ریچ]

لاولاو، لہ لولاو، لاولاو، لہ لولاو، گیایہ کہ لہ تیرہی گولبہ ہار، گول چیرہ بیہ.

سکساوول: (سَوُ) اِگیا. تاغ

سکوہنج: (سُ کُ ه) اِگیا. خارخسک

سکونینہ: (سَو نِ) اِگیا. سکبنیہ

سگ انگور: (سَا) اِگیا.

[سگنگور، تاجریزی سیاہ، بارچ]

ریژہ لہ، رہ زلہ، بہری گیایہ کہ بؤ دەرمان دہ شی.

سگ پستان: (سَ پِ) اِگیا. سپستان

سماق، سوماق، ترش، دارترش، توتوم، تووتم، سماقی، سوماخ، سپووک، سفوک، متم، سماق بۆ کهم کرنه وهی کولوستروۆل و چهوری خوین و پوک و میده باشه.

سمبل: (س ب) ایگیا. سنبل

سمرینون: (س ر ن) ایگیا. گندگیا

سمسار: (س س) ایگیا. گز

سمسم: (س س) ایگیا. کنجد

سمساق: (س س م) ایگیا. [سندریطس، حدیدی]

سه مسیقا، شاترا، گیایه که له تیره ی نه عنا، بۆ چاره سه ری نه خویشی به کاری دیتن.

سمن: (س م) ایگیا.

۱- گیایا. شبدر

۲- گیایا. یاسمن

سمنه: (س م ن) ایگیا.

۱- گیایا. کیس الراعی

۲- گیایا. شیرینک

سمنی: (س م ن) ایگیا.

سمو: (س م) ایگیا.

[بلابس، بلیس، تره بیبانی، یبانی پراسه]

سموق: (س م) ایگیا. [سماق]

ترش، تورش، سماق، دارترش.

سمه: (س م) ایگیا. [نسیل]

سمیراء: (س م) ایگیا. ماهی زهره

سمیلقس: (س م ل ق) ایگیا. سرخ دار

سن: (س) ایگیا. عشقه، سرنده، کنشور

۱- سنا: (س) ایگیا. [ع]

[عشوق، سنامکی، سناهنده، سیا]

۲- گیایا. کرت

سلماچو: (س چ) ایگیا. آب تره

سلمه: (س م) ایگیا. [سرمه، سرمج، سرمق، قطف]

سارمه، سالمه، سالم، سه لمکه، سه سپه ناغه کیوی، سپیناغه کیفی، پی قاز، تهره سیمان، گیایه کی بیابانی خورسکه، بۆ چیشته ده بی و ده خوری، بۆ ده قی شیش به کار ده بری.

سلمه تره: (س م ت ر) ایگیا. سلمه

سلوی: (س و) ایگیا. مریم گلی

سله: (س ل) ایگیا. [زله]

سله، سلّه، زله، زله، سیله،

گیایه کی تایه تی ولاتانی ئوروپا و نه فریقایه.

سلیخه: (س ل خ) ایگیا.

دارچین، دارچین خه تای، گیایه که وه ک دارچین ده چی.

سلیس: (س ل) ایگیا. کحلان

سلیل: (س ل) ایگیا. [مو]

میو، دارمیو، رهز، داری رهز.

سلینون: (س ل ن) ایگیا. کرفس آبی

سمار: (س) ایگیا.

۱- جه گهن، قامیش، قاموشی حه سیر و بۆریه،

۲- کهر کوژ، ژاله، روولک، گولی ژاله.

سماروغ: (س ر) ایگیا.

[سماروخ، سماروک، سماروگ، زماروخ، قارچ]

دومه لان، دومه لان، گونته لان، کفارک، کوارک، کوارگ، قارچ، قارچکی خواردن.

سماره: (س ر) ایگیا. خاکشیر

سماق: (س) ایگیا. [سماک، تتم]

نام علمی: *Rhus coriaria*

تری، تری ریشه، ههنگوره ریشه،
سنف: (س) ایگیا.

[علف کنگر، افنیتون، کنگراوتی]

۱- گیاکنگر، گیایه کی درکاوییه له کنگر دهچی، ۲-
چیودان، چهودان، چاودار، دهنکه، گیایه کی ناو
گه نمه.

سنفیتون: (س ف ت) ایگیا. [گوش خر]

گویی کهر، گویی مانگا، گاگورال، گاگورال، گیایه که
له تیره ی گوزروان، گول سپی یا بنه وشه و له جیی
شیدار دهروی، روه کیکسی ژاروییه و خواردنی
ده بیته هوی کاسی و سه ریشه و بهر خستن (بو
ئاژهل).

سنگ پستان: (س پ) ایگیا. سپستان

سنگروی: (س ر) ایگیا.

بهردینه، تری قهله ریشه، گیایه که بهری خره
وهک تری، بو دهرمان ده بی.

سنگسبویه: (س ب ی) ایگیا.

۱- ئالهت، دارچکیکه لقه کانی وهک په نجه ی
مروف پینج پهلن، ۲- دهنکیکی رهق و سهختی وهک
دهنکی ماش، بو دهرمان ده بی.

سنگ شکن: (س ش) ایگیا.

۱- سهنگ شکن، بهر شکه ن، کهوله شوانه،
بنه داریکی کورته بالای ناوچه شیداره کانه،
۲- جووری خورمایه.

سنگک: (س گ) ایگیا.

پولکه، جووریک دانه ویله یه قاوغداره.

سنگل: (س گ) ایگیا. [زوفا]

زوفا، گیازوفا، گیایه کی بوخوشه وهک نه عناکیوی.

سنیز: (س ن) ایگیا. شونیز، سیاه دانه

داریکی درکای گول هیشوی، بهری ورده و
زهره.

سنجد تلخ: (س ج ت) ایگیا.

سنجووه تاله، سیرنچکه تاله، داریکی درکای
گول هیشوی، بهری زهره و ژاروی.

سنجد صحرایی: (س ج ص ی) ایگیا. [کام]

Hippophae rhamnoides: نام علمی

تهروو، ته ره زیه، داریکه له زور شویتی کوردستان
دهرووی و په ی نه خوشی میده و ریخوله خاسه.

سنجد گرجی: (س ج گ ج) ایگیا. x

سنجسبویه: (س ب ی) ایگیا. سنگسبویه

سندان: (س ن) ایگیا. گندنا ی کوهی

سندر: (س د) ایگیا.

۱- گیای سندروس

۲- گیای توس، غان

سندروس: (س د ر) ایگیا.

۱- گیای سرو کوهی

۲- گیای تبریزی

۳- گیای نارون

سندره: (س د ر) ایگیا. سندروس

سندریطس: (س د ت) ایگیا. سمسیق

سندل: (س د) ایگیا. صندل

سندهان: (س د) ایگیا. عود

سندی: (س د) ایگیا. بلوط

سندیان: (س د) ایگیا. بلوط

سندیانه: (س د ن) ایگیا. بلوط

سنسفیل: (س س ف) ایگیا. شنگ

سنسه: (س س ن) ایگیا.

سیاکوتی: (س ک ت) ایگیا.

[سیاکوتیل، کومار، مارخ، بلک، کورچ، کوچ، وبلک، ولک، ولیک، سرخ، سرخ ولیک، سیاہلله، [سیاکوتی، مارخ، کورچ، دارچکیکه له تیره ی گولہ باخ، درکاوی و پرگه لآ، بو دهرمان به کاری دیتن.

سیالغ: (س ل) ایگیا.

سی پالوو، سی سیخه، سی حچه، سی لقه، درکینی سی چو کله.

سیان: (س) ایگیا. عشقه

سیاه آل: (س) ایگیا. سیاہال

سیاهال: (س) ایگیا.

[ال، آل، سال، سل، سهال، چوه، سیاہ آل]

دارچکیکی دارستانه کانی باکوری ئیرانه بهری وهک پؤلوی گه شاهوه ده چی.

سیاه بید: (س ب) ایگیا.

نام علمی: *Salix nigra . marsh*

ره شه بی، داربی، جوړیک داره بی ره شه.

سیاه پوشک: (س پ ش) ایگیا.

درکه زهرده، چه شنی چقلی زهردی بیابانیه.

سیاه تخمه: (س ت م) ایگیا. سیاہدانه

سیاه تلو: (س ت ل) ایگیا.

[سیاه تلی، خارباغی، چنگل، کرکت، وورگان، شبه، صامور]

ته لووک، ته لووک، ته لووک، ته لووکی، درکه زی، درکه زی، داریکه له تیره ی ره ز و ترئ له دارستانه کانی باکووری ئیران ده روئ، پتر بو په رژین و سوتاندن ده بی، له سوتاندنی جوړی رؤن دهس ده که وی بو بالووکه باشه.

سیاه توت: (س ت) ایگیا. [توت]

ره شه توو، سیاتوو، شاتوو، تووه ره شه، گاتوو، جوړیک تووی درشته.

سیاه توسکا: (س ت) ایگیا. سیاہتوسه

سیاه توسه: (س ت س) ایگیا. [زغال اخته]

ره شه ههرجنک، ره شه نه رژن، ره شه بادام، کفری، کوفیری، دارچکیکی تایبه تی ناوچه شیداره کانه، بهری وهک سنجوو ده چی و بو کاری پیشه سازی به کاری دیتن.

سیاه دار: (س) ایگیا. [سیاه اربه، سیاہدرخت]

۱- پیچ، میشله زهرگو، میشله زهرگون، میشله زهرگه، گیایه کی گه لاپانه بو دهرمان ده بی، ۲- سیادار، ههر دره ختیکی توئکل ره ش، ۳- ههر داریکی میوه گر و بهردار، ۴- داریکی درکاوی به گه لای برگه برگه، گول زهرد، بهری وهک نوک ده چی، بو دهرمان ده بی.

سیاه دارو: (س ر) ایگیا. هزارچشان

سیاه دانه: (س ن) ایگیا. [شونیز، شونز، شینیز، شنیز]

نام علمی: *Nigella sativa-sibth*

ره شکه، سیاوله، سیاوله، سیاسونی، هه بره ش، هه بره شک، کوری، بو ن دو، ره شکه ی نان و کولیره، گیایه کی ده ستچینه دانی ره ش و ورده، بو زهردوی، سهنگی سه فرا، سهنگی میزه لدان، بینایی و بای میده باشه.

سیاه درخت: (س د ر) ایگیا. سیاہدار

سیاهک: (س ه) ایگیا. [قره جه]

۱- کوپروو، کوپروو، کیرو، کوپرهک، کوپرک، ره شک، زیشان، زیوان، زیزانه، زیزان، کوپرگ، کوپرگ، جوړی گهنمه که ههر دو سهری ره ش هه لده گه ری،

۲- گیا. لیخنیس.

سیاه گیلہ: (سِ گِ ل) اِ گیا.

[گوشوارک، گوشوارہ، سیردار]

سیردار، دارچکیکہ به گولّی سپی و گه لای
همیشه سهوز و کهسکهوه، بهری خر و گوشتی و
نیو کداره.

سیاهمازو: (سِ ز) اِ گیا. بلندمازو

سیاهه: (سِ ه) اِ گیا.

کویروو، کویرگ، گهنمه کویرو، گهنمی
رہش هه لگه راو.

سیب: (سِ اِ گیا. [تفاح، آلمه]

نام علمی: *Pyrus malus* -1

سیو، سیف، سیف، ساو، سام، ساوی، ساوی،
ثالی سوور، ثالی سوور، لاسوره، سیوه لاسوره، داریکی
به ره له تیره ی گویر و قه یسی، سیو بو بینایی و
شه و کویری باشه. جوړه کانی سیو: گولاو، شه کره،
قه پاقه، قره یاس، میزایی، پاییزه، ترشه،
ترشه تاوسانه، ووس.

سیب زمینی: (سِ ز م ن) اِ گیا.

نام علمی: *Solanum tuberosum*

یاره ماسی، یاره لّماسی، هیره لّماسی، هیره ماسی،
هیلّهماسی، هیلّهماسی، سیفزه مینه، سیفزه مینه،
سیبزه مینی، سیفزه مینه، سیفی، سیفهرؤک،
سیونک، سیوخاکی، سیننه عه رزبله، سیوه بن هه ردیله،
پاکه پاکه، په تاته، پتات، پته پته، پتیته، پوتیته، رتاخ،
کارتول، کهرتوف، کر کرووک، کرتوپل، کرتوفل،
کارتینه، کهرتوپه، کهرتول، خر که گازووله، گیاه که
گولّ سپی بنه که ی خره و ده خوری.

سیب قندی: (سِ قِ د) اِ گیا.

شه کره سیو، شه که رسیف، سیف شه کری، جوړی
سیون گچکه و شیرینه.

سیبوس: (سِ ب) اِ گیا. اسفرزه، سابوس

سیبوس: (سِ پ) اِ گیا. ساپوس

سیر: (سِ اِ گیا.

نام علمی: *Allium sativum*

۱- سیر، سیرؤک، سیری، سیرک، سیره عه جهمه،
سیری عه جهم، مووسیر، سیره کینوی، سیرمؤک،
سیرمؤکه، سیرپفک، سوورپاز، گیاه کی گه لّباریکه
بنه که ی ده خوری و بو ترشیات ده بی، سیر بو
هینانه خواری ته وژمی خوین، خاوین کر نه وه ی
مه عیده و ریخولّ، بیوه سیری، بالووک، روماتیسیم،
ژانی که مه ر زور باشه.

۲- کووزله، کووز، گیاه کی تیژی ئاویه.

سیر جنگلی: (سِ جِ گِ ل) اِ گیا. سیرخرس

سیر خرس: (سِ خ) اِ گیا.

نام علمی: *Allium ursinum*

سیرجه نکه لی، سیرورج، سیره کینوی، سیره کینوی،
سیمرووکه، جوړیک سیره ی خوړسکه.

سیردار: (سِ اِ گیا. سیاه گیله

سیرزرد: (سِ ز) اِ گیا.

نام علمی: *Allium moly*

گیاساج، سهیده ران، گیاه کی یه کساله یه به گولی
زهرد و گه لای خر، بو میده فره خاصه.

سیرک: (سِ ر) اِ گیا. سیر

سیراب: (سِ اِ گیا.

گیا تیراوی، گه ری گیا، گازین گیا، چهن جوړ گیای
گولّ داری هه همیشه یین، بو نه خوشتی سه فرا و زامی
هه وکرده باشن.

سەررۆو، سەرۆل، داری سەرۆی گه لاورد.	سیسارون: (سِ رُ) ایگیا. سیاه دانه
سیه سنبل: (سِ یِ سُب) ایگیا. سیسنبر	سیسالیوس: (سِ لُ) ایگیا. انگدان
شابانج: ایگیا. شابانک	سیسبان: (سِ) ایگیا. پنج انگشت
شابانک: ایگیا.	سیسنبر: (سِ سَب) ایگیا. سوسنبر
[فجل الجم، رشاد البحر، فجیله، شرتیله]	سیسنبرون: (سِ سَب رُ) ایگیا. سوسنبر
شوانه، شابانه، شابانک، شابانگ، برنوف، جوړی	سیفوس: (سِ ف) ایگیا. سابوس، اسفرزه
داری خواردنه و بو دهرمانیش دهبی، له ولاتی	سیکاس: (سِ) ایگیا.
میسر دهرۆی.	سیکاس، جوړی داری شویتنه گهرمه سیره کانه،
شابانگ: ایگیا. شابانک	همیشه سهوزه و جوانه.
شابانه: (ن) ایگیا. شابانک	سیکران: (سِ ک) ایگیا. شوکران
شایبیزج: (ب ز) ایگیا. مهرگیاه	سیکلامن: (سِ م) ایگیا. نگونسار
شایبیزک: (ب ز) ایگیا. مهرگیاه	نام علمی: Cyclamen officinale
شاتره: (ت ز) ایگیا. شاهتره	سیکلمه: (سِ لَم) ایگیا. نگونسار
شاتل: (ت) ایگیا. [ساتل، روشنک، شاطل، ساطل]	سیلانک: (سِ ن) ایگیا. عناب
شاتل، ساتل، بهری گیابه که هی ولاتی هینده و بو	سیلانه: (سِ ن) ایگیا. عناب
دهرمان دهشی.	سیلن: [علوک، طریراش]
شاتوت: (ت) ایگیا. شاهتوت	مه شه گیره، ته فله چه رمگ، جوړی گیا له تیره ی
شادانج: (ن) ایگیا. شاهدانه	میخه ک، ریشه که ی بو دهرمان دهبی.
شاداسپریم: (ا پ ز) ایگیا.	سیماکما: (سِ ک) ایگیا. وشا، اشق
ریشانه، ره شه ریشانه، جوړیک ریشانه یه.	نام علمی: Dorema aucheri
شاسپریم: (پ ز) ایگیا. شاه اسپریم	سیماهنگ: (سِ ه) ایگیا. خرخیار
شاسترسون: (سِ ت س) ایگیا.	سینرر: (سِ ن ر) ایگیا. [سینره]
ماره چووکی، فریسک، جوړی روه کی گول سووره و	سینره، روه کینکی جوان و شوخه به گولی شین و
له گوی ئاو دهرۆی.	بنهوش، له گول دانداندا لیده دری.
شاطرا: ایگیا.	سینره: (سِ ن ر) ایگیا. سینرر
[بتونیکه، کستره، کتره، سیسترون، سطاخیس]	سینه بیخ: (سِ ن ب) ایگیا. لبانه
	سیو: (سِ) ایگیا. سیب
	سیور: (سِ ی) ایگیا. [سرو]

شابه پروو، شابه لوو، بهرووخاسه، قسقه، كهستانه، شه مبه لووت، جوړی داربه پرووی زله، بهریکی شیرین ده گری و روئی ههس.

شاه بلوط هندی: (ب ل و د) ا.گیا.

نام علمی: *Aesculus hippocastanum*-I

به پروو چه رمگ، به پروو چه رموو، شابه پروو، شابه پرووی هیندی، داریکه له ولاتی پاوه و هورامان ده روئی، گه لاکه ی ده خوری و له جه لغمی خوین به رگری ده کات، بو بیوه سیری و وهستاندن خوینی مانگانه ی ژنان به که لکه.

شاه بیید: (ب) ا.گیا. x

شاه پسند: (پ س) ا.گیا. [برینا]

نام علمی: *Verbena hybrida*

شاپه سن، شاپه سهند، مینا، ته و قه گول، گیاده ریمان، گولیکی نافداره و جوړی فرهس، بو ده رمانی ددانه ریچه ده بی.

شاه ترج: (ت ر) ا.گیا. شاهتره

شاه تره: (ت ر) ا.گیا. [سرخیوس]

نام علمی: *Fumaria capreolata*

شاتره، شاتهره، شاتهره تاله، شه ته ره، شیرین شاتهره، چاران چه قیله، چاره چه قیله، خوین پالین، خوین پالینو، لیرا، شاپاقا، گیایه کی خوړسکی گه لاورده بو ده رمانی زیپکه و خارشت و پالاوتنی خوین ده بی، له گه ل خه نه له پیستی هه لده سوون.

شاهتوت: (ت) ا.گیا. [توت سیاه]

نام علمی: *Morus nigra*

شاتوو، گاتوو، تووه سووره، تووی سوور، سووره توه، سووره تفی، توهره شه، تفره وهن، تفه سیاوئی، تیشه م، هوویرک، جوړی تووی درشته، بو

گیابراین، گیادایکه، روه کیکه له تیره ی نه عنا، پایه دار و چهن ساله، بنکی وه ک هیله ماسی ده گری و ده خوری، بو ده رمانیش ده شی.

شاکله: (ک ل) ا.گیا. [توت فرنگی]

توو، تووه ره نگی، تووه مینه، شیلک.

شال پستانه: (پ ن) ا.گیا. [سنجد، شال سنجد]

سنجوو، سنجوه تاله، سرینچکه ته حل، جوړیک دار سنجوو.

شالک: (ل) ا.گیا. تبریزی

نام علمی: *Populus nigra*

شالم: (ل) ا.گیا. شیلیم

شال ولیک: (و ل) ا.گیا. ولیک

شاه اسپرغم: (ا پ غ) ا.گیا. ریحان

شاه اسپرم: (ا پ) ا.گیا. ریحان

شاه اسپرهم: (ا پ ه) ا.گیا. ریحان

شاه اسفرهم: (ا ف ه) ا.گیا. [ریحان]

نام علمی: *Tanacetum balsamita*

گوله هه نگوین، شاریحانه، زروه زرده، گیایه کی ئالقی پایه داره، بو ی وه ک نه عنا ده چی، له زور جیی کوردستان ده روئی، بو مه عیده و ریخوله و سه فرا و زهردی باشه.

شاه افسر: (ا س) ا.گیا. اسپرک

شاه انجیر: (ا ج) ا.گیا.

شاه انجیر، هه نجیری وه زیری، جوړیک هه نجیره.

شاه بانج: (ن) ا.گیا. شابانک

شاه بانک: (ن) ا.گیا. شابانک

شاه بسه: (ب س) ا.گیا. اسپرک

شاه بلوط: (ب ل) ا.گیا.

نام علمی: *Mathiola alyssifolia*

شەوېۆ، شەوېۆن، شەوېۆباخى، شەوېۆسان، شەقېۆ، گىبابەن، گولئىكە چەن رەنگى ھەيە و بە شەودا بۆنى دى، جۆرى خۇمالى و دىمى ھەيە. بۆ چارەسەرى زەردويى، پالاوتنى خوین، گرفت، باى زک، گىرساندەنەوھى خوین بە کەلکە.

شېت: (ش ب) .گيا. [ع] شويد

نام علمی: *Anethum graveolens*

شېت: (ش ب) .گيا. شويد

شېخيزک: (ش خ ز) .گيا. ترەتيزک

شېدر: (ش د) .گيا. [ارنى]

نام علمی: *Trifolium arvense*

شەوەر، شەوەرگ، شەبەر، شەقدەر، شەودەر، شەوەر، سېپەر، ھەندەقۆ، ھەندەکوو، ھەندکۆ، ھەنەكە، سېوەر، سېوەر، بارئزە، دانۆك، گىايەكى ئالفىيە وەك وىنجە دەجى.

شېدرترشک: (ش د ت ش) .گيا.

شەوەرەترشە، سېپەرەترشە، جۆرى گىاي سېپەرە لە تىرەى شەوەر، گولئى ئەرخەوانى دەگرئ و دەخورئ.

شېدرچمنى: (ش د ج م ن) .گيا.

نام علمی: *Trifolium pratense*

شەوەر، کوللەشەوەر، گىايەكى يە کسالە يە گەلا سېپەر، گولئى سوور و سېپە، بەرىكى زاراوى دەگرئ بۆ ئازەل دەبىتە ھۆى نەخۆشى.

شېدرعطرى: (ش د ع ر) .گيا.

نام علمی: *Mellilotus indica*

گۆچانەباخى، شەوەر سوور، زەردەسپپەرئ، شەوەرەترئ، گىايەكە بەرەكەى وەك سەرى

نەخۆشى زەردويى، شەکرە، سەنگى سەفرا، پالاوتنى خوین، زىپکە يە کاويەكە.

شاهدانه: (ن) .گيا. شاهدانه

شاهدانه: (ن) .گيا. [بىنگ، شاهدانج]

نام علمی: *Cannabis sativa var indica*

شادانە، شەدانە، شەدانک، شاپنە، شادان، شاگانە، بەنگ، دان بەنگ، خەربەنگ، گولەلئو، گىايەكى يە کسالە يە وەك گەزە دەجى، رۆنى لئ دەگرئ و بۆ تەناف و قوماش بە کارى دىنن. بەنگ بۆ دەرمانى مەعیدە، زانى جمگە، توورەيى باشە.

شاهدريخت: (د ر) .گيا.

ناژ، نەوژ، ناژوو، دارى سەووبەر.

شاهزيره: (ز ر) .گيا. کراويا

شاهسپرغم: (س پ غ) .گيا. شاهاسپرغم

شاهسپرغم: (س ر) .گيا. شاهاسپرغم

شاهسفرم: (س ر) .گيا. شەناسپرغم

شاهلوج: (ل) .گيا.

ھەلوو، ھەلوو خەر، جۆرى ميوەيە عەينى قەيسى.

شاهى: (ه) .گيا.

تەرەتيزە، تەرە، تەرەتووە، دىژنگ.

شاهى آبي: (ه ب) .گيا. آبتەرە

نام علمی: *Lepidium sativum*

شاهى وحشى: (ه و ش) .گيا. [بولاغ اوتى وحشى]

نام علمی: *Nastutium sylvestre*

گلآتون، شانۆكە باغى، گىايەكى خۆرسکە، گولئى سېى يا زەرد دەگرئ، بۆ خارشت و سەودا و زەردويى بە کەلکە.

شباب: (ش) .گيا. ماھودانە

شېبو(ى): (ش ب) .گيا. [خىرى، ھىرى]

شرب: (ش) ا.گیا.

شرب، عه‌ه‌ری کپوی، داریکی ناسراوه.

شرین: (ش ب) ا.گیا.

۱- گیا. سدر

۲- گیا. پسته

شرده: (ش د) ا.گیا. کیل دارو

شرنگ: (ش ر) ا.گیا.

۱- که‌رکوژ، لوورک، ژاله، روول، داریکی جوان و

ژاراوییه، ۲- کاله‌که‌مارانه، گوژله‌ک، گوژالک،

زهره‌ند، گیاه‌کی زور تاله،

شریان: (ش ر) ا.گیا. راش

شریش: (ش ر) ا.گیا. کاسنی

شرین: (ش ر) ا.گیا. قيصوم

ششاک: (ش) ا.گیا. [بیزا، زلنگ]

بیزا، گیاه‌کی به‌ناوبانگه و بو‌ناو سیریتز به‌کاری

دینن.

شش‌بندان: (ش ب) ا.گیا. هزارجشان

شش‌تره: (ش ت ر) ا.گیا. روناس

شش‌شاخ: (ش) ا.گیا.

[قرصنه، قرصنه، قرصنه، ایرنج، شنداب،

ارینجیون، ارنجیون، کمافیطوس]

شش‌شاخ، شش‌شاخه، جوړی گیای درکاوی به

شیوه‌ی بر‌گه‌بر‌گه، له‌گویی جو‌بار ده‌روئ.

شعیر: (ش ع) ا.گیا. [جو]

جو، جو، جه، جه، ده‌غلیکه.

شفتالو: (ش ل) ا.گیا. [شفتالو]

شفتالو، شفتالی، شفته‌لی، هشتالو، هشتاوی،

هشتاوی، هشتالوی، کوخ، قوخ، کوخ، داریکه له

تیره‌ی هه‌لو، به‌ره‌که‌ی ورده.

گوچان چه‌ماوه‌ته‌وه، بو‌ته‌نگه‌نه‌فوسی و خارشت و

سه‌فرا و سه‌ودا و که‌م‌خویتی باشه.

شبدروحشی: (ش د و ش) ا.گیا.

نام‌علمی: *Trigonella corniculata*

شه‌وه‌ر، کولله‌شه‌وه‌ر، شه‌وه‌روه‌حشی،

شه‌وه‌رچه‌منی، جوړی روه‌کی تالی بو‌نازه‌له.

شبدر: (ش د) ا.گیا. شبدر

شبرم: (ش ر) ا.گیا. [گاوکشک]

هه‌لیتر، هه‌لیترگ، مراوکه، گیاه‌کی شیلهداری

ده‌شته و ولاخ پیی ده‌م‌ری، بو‌چاره‌سه‌ری

نه‌خوشی به‌کاری دینن.

شبیطاط: (ش ب) ا.گیا. هفت‌بند

شبه: (ش ب) ا.گیا. سیاه‌تلو

شیبی: (ش ب ب) ا.گیا. شوکران

شیط: (ش ب) ا.گیا. گلابول

شپنگ: (ش پ) ا.گیا. [خلر]

پولکه، خلیره، ولیره، گیاه‌که‌به‌ری که‌لودار

ده‌گروی و له‌وه‌ری مالآته.

شتابنده: (ش ب) ا.گیا. افیمون

شترخوار: (ش ت خا) ا.گیا. [شترخار، خارشتر]

وشرخوره، حیشرخور، حوشرخوار، ووشرخورکه،

ستری شینک، وشرالوک، درکیکه.

شترغاز: (ش ت) ا.گیا. انگدان

شترگیا: (ش ت گ) ا.گیا. شترخوار، خارشتر

شدخ: (ش د) ا.گیا. [گل‌زرنور]

گولیکه له‌تیره پویه‌که‌له‌شیره، گولی زهرده‌گروی.

شدن: (ش) ا.گیا.

شده‌ن، داریکه‌عینی یاسه‌مه‌ن،

توئىسى، شەكەرتوئىسى، شەكەرەتوئىسى، توئىسى
شیرین، جۆرئ دېرکە دەخوری و بنهکەى وهک
ئەسپۆن کەف دەکات.

شکرتیاری: (ش ک ت) ایگیا. شکرتیغال

شکرتیغال: (ش ک ت) ایگیا. [شوک الجبال]

نام علمی: *Echinops cephalotesdc ritro*
کەرتهشى، دېرکە گورزه، کەرتهشى توئىدار،
جۆرئک گیای سەر خری دېروای، جۆرئک میروو
هیلانەى تیداده کەن و گەرای لئ دادەنى، تەتلەى
ئەم گیاندارەى ماکیکی قەندى تیکەلە بو
چارەسەرى نەخۆشى دەبى.

شکرخنج: (ش ک خ) ایگیا. خارخسک

شکرقند: (ش ک ق) ایگیا.

شەكەر قەند، بنى گیایه کە وهک یارەماسى، بەلام
سوور و شیرینه، دەیکولینن و دەیخون.

شکرهنگ: (ش ک ە) ایگیا. خارخسک

شگک: (ش گ) ایگیا. سگک، سروالە

شلجم: (ش ج) ایگیا. شلغم

شلغم: (ش غ) ایگیا.

[شلجم، شلم، شلمخ، لفت، شلمغ]

نام علمی: *Brassica rapa*
شەلەم، شیلیم، شەلغم، شەلەمى، شیلەم، شەلم،
شیمى، شیمی، تریۆکە، تیتۆکە، تیتوو، گیایه کە لە
تیرەى چۆننەر، بە کوللای دەخوری و بو سەر و
سینگ و نەخۆشى هەلامەت و کولنج و ژانى
جومگە باشە.

شلغم فرنگی: (ش غ ف ر گ) ایگیا.

یارەماسى ترشى، شەلەم فەرەنگى، بیخی گیایه کە
وهک هیلەماسى دەچی بو ترشیات دەشى.

شفتړک: (ش ت ر) ایگیا.

۱- گیای خاکشیر، خوئەلەشپەرە،

۲- تووی خاکشیر، دانى خاکشیر.

شفتړنگ: (ش ر) ایگیا. [شلیل]

شەلیل، قوڅ، کوڅ، هەشتالوو، هەلوی بی توک.

شفتل: (ش ت) ایگیا. شیدر

شقاقل: (ش ق) ایگیا. [شقیقل، شقاقل، اشقاقل]

نام علمی: *Eryngium campestre*

۱- گیزەر دەهشتى، گزەر سەحرایی، چەپۆلە،
گیزەرۆکە، گزەر گەدەیمى، گیزەر دیمى، رەشە گیزەر،
گزەر گەسبایوی، ریشە کەى بو دەرمانى دل،
پالائوتنى خوین، رەوانى زک باشە، ۲- شەش شاخ،
گیای شەش شاخە.

شقایق: (ش ی) ایگیا.

[لالە، آلەلە، شقایق، شقایق وحشى، خشخاش برى]

نام علمی: *Papaver rhoeas*

میلاق، میلاقە، رەبەنۆک، گونگیلوک، گونگیلوک،
خەشخاش، خەشخاشک، نیسان، گولالە،
گولالە سوورە، گورالە، هەلالە، سوورە هەرالە،
گول خەندان، گولە بەوی، گولە مۆنە، کورکە نیسان،
چارچە قیلە، چارە چە قیلە، شیرین شاتەرە،
شیشاتەرەى کیفى، کاسەشکەن، نان و دۆبەر، گولئیکی
جوانە، بو بیخەوی و کوکە و هەناسە برکئ باشە،
سەرکەرە و خوین دەپالئوی.

شقوس: (ش ق) ایگیا. قستوس

شکاعى: (ش ع) ایگیا. کافیلو، کنگرخر

شکرتیغال: (ش ک ت) ایگیا. شکرتیغال

شکرتوسى: (ش ک ت س) ایگیا.

رەنگى ھەيە، بۇ نەخۇشى رۇماتىسم و پائىشە و
سىياتىك باشە.

شمليد: (ش ل) ا.گيا. شنبليله

شمليز: (ش ل) ا.گيا. شنبليله

شمندر: (ش م د) ا.گيا. چغندر

شمندور: (ش م د) ا.گيا. چغندر

شمين: (ش م) ا.گيا.

گياكەلە، گياميزلانه، گياميزللانه، كەلەى ئاوى،
جورى روهكى ناف ئافە مئش و مئشولە دەگرى.

شن: (ش) ا.گيا. [پلاخور، شونگ، پيچامى الدوله]

شەھىن، شرو، شىرپ، شروى، دارشرو، دارخەلات،
سىادەرمان، دارىكى گەلالوولى رەنگسورى
دارستانە كانى كوردستانە، بۇ نەخۇشى سەرىشە و
سەفرا و دروس كرنى مەلھەم بە كار دەبرى.

شان: (ش) ا.گيا. اشنان

شنبليت: (ش ب ل) ا.گيا. شنبليد

شنبليد: (ش ب ل) ا.گيا. [شنبليت، شنبليله]

سورنجان، سوورەنجان، شملى، جورى گياى
پيوازدارە و بنەكەى بۇ دەرمان دەشى.

شنبليله: (ش ب ل) ا.گيا.

[شنبليله، شمليز، فريقه، حلبه، خلبه]

نام علمى: *Trigonella foenum graecum*

شملى، شملى كىوى، شملى كىقى، شەمبليلىك،
شەمبليلىك، شملىه، شەملىه، ھەوينج، جورى
سەوزى خواردن لە وينجە دەچى، بۇ سەنگى
گورچيله و ميزەلدان باشە.

شنجار: (ش) ا.گيا. شنجار

شنگ: (ش) ا.گيا.

خلىرە، وليرە، پۆلكە، گاگۆز، گيايەكى كەلودارە.

شلم: (ش ل) ا.گيا. شلغم

شلمك: (ش ل م) ا.گيا. [چچم، شلمق، شيلم]

نام علمى: *Lolium temulentum*

شەلەمە، شىلمۆكە، تىرپۆكە، گەنمە شىتە،
گەنمەرەنگ، گياشيله، كالتاس، زيزانە، زىوان،
خولپرە، دانەوئىلەى دىمى، روه كىكى ناف گەنمە
دانى لە جو بارىكتەرە و تام تالە، بۇ دەرمان دەبى،
دەغلىكى ژاراويىه و مەترسیدارە.

شليل: (ش ل) ا.گيا. [شلير]

شەليل، قوخ، كوخ، ھەشتالوو، ھەشتاوى،
ھەمەدەشىن، ھەلووچە قەيسى، ھەشىن،

شليم: (ش ل) ا.گيا. چودان

شمار: (ش) ا.گيا. لو

شمساد: (ش) ا.گيا. شمشاد

شمشاد: (ش) ا.گيا. [شمشاد، شمشار]

۱- شمشال، شمشاد، شمشار، شەمشا، دارشمشال،
دەرىكى رەقى ھەميشە سەوزى شوخە بۇ جوانكارى
بەكارى دىنن، ۲- مەرزنگوش، مەرزنجوش،
گوپچكە ملە، جورى رىحانەيە.

شمشرا: (ش ش) ا.گيا. [مرزنگوش]

مەرزنگوش، مەرزنجوش، گوپچكە ملە، جورىك
رىحانەيە.

شمشير: (ش ش) ا.گيا.

۱- شمشير، شەمشير، دارىكى لىرەوارە، ۲- ھىل،
خىل، ھل، گيايەكە بەرى بون خوشە و دەخورى.

شمعدانى: (ش ن) ا.گيا. [قرنيه]

نام علمى: *Geranium spp*

شەمدانى، شەمعدانى، شەمانى، گولە شەمانى،
گولە شەماليه، عەترى لەيل، گولىكى گەلاپانە زور

سویرگیا، گیاسؤل، هەر جورئ گیایه کی سویر،

شوره گز: (ش ر گ) ا.گیا.

سویره گز، دارگهز، دازگهزم، گهز، داریکی رهق و پتهوه.

شوشو: (ش ش) ا.گیا. گاورس، ارزن

شوشه خیار: (ش ش خ) ا.گیا. خیارچنبر

شوکران: (ش ک) ا.گیا. [شیکران، شوکران کبیر]

نام علمی: *Conium maculatum*

نام علمی: *Cicuta virosa*

گیاکوژه، گاکوژه، گاکورال، گاکورال، ماره کوشه، ماره کوژه، کرمه کوژه، گیانگیر، شه وکهران، زرگیژنوک، دووربهست، هه لای ههل، گیایه کی تالیفی و خوړسک و ژاراوبیه له تیره ی جه عفه ری به گولی سپی و لق و پوی چه تری، خواردنی ئەم گیایه ده بیته هوی تیاچوونی مروّف و جانه وهر.

شوکران صغیر: (ش ک ص غ) ا.گیا.

نام علمی: *Aethusa cynapium*

گیانگر، گیانگیر، کرم کوژه، کرمه کوژه، روه کینکی ژاراوی و سه مییه، جروجانه وهر لئی هه لدین، خواردنی بو مروّف یا نازه ل ده بیته هوی تیاچوون.

شوک عنتر: (ش ع ت) ا.گیا. خارنقره ای

شوکل: (ش ک) ا.گیا. [ع] [تمشک]

تشمشک، تووترک، توورک، دارتوورک، جوړیک داری درکاوبیه.

شوندر: (ش و د) ا.گیا. چغندر

شونگ: (ش و) ا.گیا. پلاخور، پیچ امین الدوله

نام علمی: *Lonicera caprifolium*

شونیز: (ش ن) ا.گیا. سیاه دانه

شوی: (ش و) ا.گیا. شوید

شنگ: (ش) ا.گیا. [اسپلنج، مارنه، مکرنه، ریش بز]

نام علمی: *Tragopogon porrifolius*

نام علمی: *Tragopogon orientalis*

شنگ، شن، شنگی، ئەسپنگ، ئەسپینگ، سپینگ، پالمه، گیایه کی به هاری ده خوری و له جوړیکی چه قه ده گیرئ، شنگ بو به ردی گورچیله و زهردویی و گرفت باشه.

شنگار: (ش) ا.گیا. [شنجار، شنگال]

نام علمی: *Alkanna tinctoria*

دوشاومژه، دانوکه قه لآ، شهنگار، شهنگال، شهنگال، پی کوتره، جاوبازه، کاهووکه رانه، گیائه شکه وت، گیایه کی درکاوی به گه لای رهش یا سوړ، بنیکی ئەستوری هه یه بو دهرمان ده بی و له کاری رهنگ کردن به کار ده برئ.

شنگال: (ش) ا.گیا. شنگار

نام علمی: *Alkanna tinctoria*

شنگ اسپ: (ش آ ب) ا.گیا.

ئاله کوک، هاله کوک، هه له کوک، هه پلوک، هالی کوک، ئاله کوکه پرچنه، روه کینکی ناسراوی کوردوه وارییه.

شنگبیز: (ش ب) ا.گیا. زنجبیل

شنگلیل: (ش ل) ا.گیا. زنجبیل

شنگویر: (ش و) ا.گیا. زنجبیل

شنگیار: (ش) ا.گیا. خیارچنبر

شنیز: (ش ن) ا.گیا. آبنوس، شیز

شوبک: (ش ب) ا.گیا. چوبک

شود: (ش و) ا.گیا. شوید

شوره گز: (ش گ) ا.گیا. شوره گز

شور گیاه: (ش گ) ا.گیا.

شیلیم: (ش ل) اِگیا. [ع] شلمک

شیله: (ش ل) اِگیا. شلمک

شیمشیر: (ش ش) اِگیا. شمشیر

شیمه: (ش م) اِگیا. انگور، رز

صا: اِگیا. [چای، شای]

چا، چای، چایی، گیای چایی خواردن.

صاب: اِگیا. سیماهنگ، خرخیار

صابونی: (ب ن) اِگیا. غاسول

نام علمی: *Dianthus sylvestris*

صابونیه: (ب ن ی) اِگیا. غاسول

صابیه: (ل ب ی) اِگیا. مریم گلی

صامریوما: (م ی) اِگیا. آفتابگردان

صامور: (م) اِگیا. سیاه تلو

صباحیه: (ص ح ی) اِگیا. حویج

صبار: (ص ب) اِگیا. تمر (هندی)

صباره: (ص ر) اِگیا.

۱- گیا. گوش خر

۲- گیا. صبر

صبر: (ص) اِگیا.

تالیشاری، تالیشاری، تالیشار، تالیشاری، قالیشاری، هه زوا، عه زوا، هه زوا، عه زوا، ئازاوا، شه ویار، مور، ژه قنه مووت، روه کینکی گه لادریژه که گولی زهررد و هیشوویی ده گری، ماکینکی زهردی لی ده گرن و پیی ئیژن «سهبری زهررد»، بو درمان ده شی، لیلایی چاو کهم ده کاته وه، له جلغهی میشه پیشگری ده کات، شه و کوپری و سه ریشه لاده بات.

صبرینه: (ص ر ن) اِگیا. عشبه

صبیر: (ص ب) اِگیا. کاکتوس

گیلاخه، گیلاغه، گیلخ، هه ساره شمار، په نگه ل زهررد، گول پرشه نگ، جوړی روه کی به هارییه ده خوری.

شیرین بیان: (ش ر ب) اِگیا.

[سوس، سوسیند، مهک، رگلیس، مجو، مژو]

نام علمی: *Glycyrrhiza glabra*

میکووک، میکووک، میکووک، میکووک، میکووک، مه کووک، مه کووک، مه لیک، مه لیم، مه لیم، به له ک، به له ک شیرینه، به له که شیرینه، شیرین به له ک، جوړی گیای خوړسکه به گولی هیشوویی زهررد یا شین، ریشه دریژه، گیایه کی ده رمانییه و بو زه خمی مه عیده و ریخوله باشه.

شیرین تلخ: (ش ر ت) اِگیا. تاجریزی

شیرنک: (ش ر ن) اِگیا. دبق

شیز: (ش) اِگیا.

۱- گیا آبنوس

۲- گیا گردو

شیشعان: (ش) اِگیا. دارشیشعان

شیص: (ش) اِگیا. کابوسک

شیطرح: (ش ط ر) اِگیا.

بنچکه گیایه که له تیره ی مؤچه و نه سپه ناغ به لق و پوی بلاو و گه لای باریک.

شیطره: (ش ط ر) اِگیا. شاهتره

شیقوموری: (ش ق م ر) اِگیا.

جوړی هه نجیره گه لای وه ک گه لای تووفه رهنگی ده چی.

شیکران: (ش) اِگیا. شوکران

شیلان: (ش) اِگیا. عناب

نام علمی: *Zizyphus vulgaris*

Accacia avabica (senegalwilld)

گوزه‌عه‌ره‌بی، جه‌وگه‌جه‌جازی، شیرهی داری
 ئاکاسیای ئافریقایی و عه‌ره‌بستان و یه‌مه‌نه، به
 هوی هه‌واوه ره‌ق ده‌بی و ره‌نگی سپی یا سووری
 هه‌یه. بۆ چلکی له‌وزه و گه‌روو و میده و ریخۆله
 به‌که‌لکه.

صنار: (ص) ای.گیا. چنار

صندل: (ص) د) ای.گیا. [سندل]

سمل، سه‌نده‌ل، سه‌نه‌ل، گینو، گینو، داریکی
 بۆخۆشه بۆ ده‌رمانیش ده‌بی.

صندلان: (ص) د) ای.گیا.

سه‌نده‌لان، سه‌نه‌لی سوور، جوړیک داری سه‌نده‌له.

صنوبر: (ص) ن) ب) ای.گیا. [ناژ، ناژو]

۱-ناز، ناژ، ناژو، ناژین، ناجوو، نه‌وز، نه‌وژ،
 سنۆوبه‌ر، سنه‌وبه‌ر، داریکی بالابه‌رز و
 هه‌میشه‌سه‌وزه‌ی سارده‌کیوسانه، ۲-چنار، سپیدار،
 دارچنار، ۳-کاج، دارکاج،

صنوبرقرمز: (ص) ن) ب) ق) م) ای.گیا.

نام‌علمی: **Abies rubra**

سووره‌چنار، x

صنوبرسیاه: (ص) ن) ب) س) ای.گیا

نام‌علمی: **Abies nigra**

ره‌ش‌دار، سیاوچنار، x

ضال: (ل) ای.گیا. [ع] عنب

ضرم: (ض) ا) ای.گیا. استوخودوس

ضرونیه: (ض) ر) ن) ی) ای.گیا. [ع]

[اخینوس، اخیروس، ارینوس]

گیایه‌کی خۆرسکی ده‌شته و به‌ریکی ریزه‌له‌ی
 وردی ره‌ش ده‌گری و بۆ ده‌رمان ده‌بی.

صدبرگ: (ص) ب) ای.گیا.

۱-گوله‌باخ، گوله‌سووره، گولی سۆر، گولی گولاو،

۲-هه‌ر جوړی گولی سوور و پرگه‌لا.

صدپوه‌ند: (ص) پ) و) ای.گیا.

۱-گیا. تاج‌خروس

۲-گیا. باره‌نگ‌آبی

صدتومانی: (ص) ت) ن) ای.گیا. [فوانیا]

نام‌علمی: **Paeonia officin-lactiflora**

په‌نجه‌گیا، تاقه‌گول، سه‌تمه‌نی، گولی سه‌تمه‌نی،
 ره‌ه‌کیکی جوان و شوخه و چهن ره‌نگی هه‌س، بۆ
 ده‌رمانی سینۆریت و برۆنشیت ده‌بی.

صدق: (ص) د) ای.گیا. نارون

صعتر: (ص) ت) ای.گیا. [ع]

۱-گیا. سیسنبر

۲-گیا. مرزنگوش

صفصاف: (ص) ای.گیا.

۱-گیا. ترنگوت

۲-گیا. بید

صفیرا: (ص) ف) ای.گیا. عنب

صفیره: (ص) ف) ر) ای.گیا.

نه‌عنا، نه‌عناکیفی، جوړی نه‌عنایه.

صفینه: (ص) ف) ن) ای.گیا. ابهل

صلایه: (ص) ی) ای.گیا. سرو

صلوان: (ص) ای.گیا. اناغورس

صلیان: (ص) ای.گیا. [ع]

گیا، گژوگیا، ئالف، هه‌ر جوړه ره‌ه‌کیکی پاتال
 بیخوات.

صمغ‌عربی: (ص) غ) ع) ر) ب) ای.گیا.

نام‌علمی:

تاوسان، تاوسی، گول تاوسی، دارینکی گه لاسه ووزی
گول جوان و بون خو شه.

طاووسی رنگ: (وُسِ ر) ا.گیا.

نام علمی: *Genista tinctoria*

گیاگز گانه، پوله گیواو، ×

طباشیر: (طَ شِ) ا.گیا. تاباشیر

طباق: (طَبْ ب) ا.گیا. [ع]

۱- گیا. قونیره

۲- گیا. غافت

طبرخشت: (طَبَّخْ) ا.گیا.

شیله ی گیروا له گیای «دامیسا»، له ولاتی سیستان
له هه زوا تالتره.

طبرخون: (طَبَّخْ) ا.گیا.

۱- گیا. عناب، تبرخون

۲- سووره بی، جوری تک داربیه،

۳- ته پله قوو، دارینکی سووری ناسراوه که تیره ی لی
دروس ده کرئ.

طبقا: (ط) ا.گیا. شلمک

طخرج: (طَ رِ) ا.گیا. [ع] مورچه

طحلب: (طَلْ ل) ا.گیا. جلبک

طحما: (ط) ا.گیا. شوکران

طخش: (طَخْ) ا.گیا. سرخدار

طراثیث: (طَ ثِ) ا.گیا. [ع]

۱- گیا. گلک

۲- گیا. مصرور

طرادلیون: (طَ دَلِ ی) ا.گیا. سسالیون

طراشنه: (طَ شِ ن) ا.گیا. عشب العجوز

طراغیون: (طَ غِ ی) ا.گیا.

ضومر: (ضُم م) ا.گیا. [بادروج]

بادرؤ، تانج خروس، پوپه که له شیره، گولی تاج خرؤس.

ضومران: (ضُم م) ا.گیا. ریحان

ضهیائ: (ض) ا.گیا.

درک، دروو، درکی تاتاری، جوری چلی و شتره.

ضیان: (ضِ ی) ا.گیا. [ع]

گولاله سووره، جوری گولی سووری چوارپه ری
لاسک بادراوه.

ضیمر: (ضَم م) ا.گیا. بادروج

ضیمران: (ضَم م) ا.گیا. ریحان

طا: ا.گیا. داغداغان

نام علمی: *Celtis australis*

طاخک: (خ) ا.گیا. سنجدتلخ

طارطقه: (رَق) ا.گیا. ماهودانه

طاریفه: (رِ ق) ا.گیا. کرچک

طاطوره: (طَر) ا.گیا. تاتوره

طاق: ا.گیا.

۱- گیا. زیتون تلخ

۲- گیا. تاک، مو

طاقدانه: (ن) ا.گیا. ال

طاقک: (ق) ا.گیا. سنجدتلخ

طالیسفر: (ل ف) ا.گیا.

۱- بهری داربه روو،

۲- بهری جووزبویا،

۳- بهری سووره دار،

۴- بهری هه لووی هیندی.

طاوسان: (وُسِ) ا.گیا. طاوسی

طاوسی: (وُسِ) ا.گیا.

گیاهه که له تیره‌ی خوژیلک، ماکینکی لی ده‌گیری بو دهرمان ده‌بی.	طقشیقون: (ط)
طربیله: (ط ب ل) ای.گیا. شبدر	طقطق: (ط ط) ای.گیا. فشفاش
طرثوث: (ط ث) ای.گیا. تراثیث	طلح: (ط) ای.گیا. [ع]
طرخشقون: (ط خ ق) ای.گیا. کاسنی	۱- گیا. مگیلان
طرخشکون: (ط خ ک) ای.گیا. قاصدک	۲- گیا. موز
طرخون: (ط خ) ای.گیا. ترخون	طلع: (ط) ای.گیا. [ع]
نام علمی: <i>Artemesia dracunculus</i>	گولی خورما، شکوفه‌ی خورما، یه کهم به‌ری خورما.
طرسنه: (ط س ن) ای.گیا. عشب‌العجوز	طماطم: (ط ط) ای.گیا. گوجه‌فرنگی
طرفا: (ط) ای.گیا. گز، گزم	طماله: (ط ل) ای.گیا.
طرفه: (ط ف) ای.گیا. [گز، گزم]	[شقر، مشک‌چوپان، مشک‌داش،]
گهز، گزبچار، داری گهز.	گیاهه کی یه کساله له تیره‌ی ئه‌سپه‌ناغ، ره‌نگ سه‌وزی ئامال زهرده و گولی هیشووپی ده‌گری، بو دهرمان ده‌شی.
طرنشول: (ط ن ش) ای.گیا. آفتابگردان	طمر: (ط) ای.گیا. تمر
طرنه: (ط ن) ای.گیا. هفت‌بند	طمرآ: (ط) ای.گیا. کرچک
طریخومانس: (ط ر خ ن) ای.گیا. پرسیاوشان	طواراه: (ط ر) ای.گیا. اقونیطون
طریراش: (ط ر) ای.گیا. سیلین	طوبه: (ط ب) ای.گیا. [شکاعی، کافیلو]
طریفلن: (ط ر ف ل) ای.گیا.	کنگر، کنگرده‌ستی، کنگرفه‌ره‌نگی، روه‌کینکی لاسک دریژه بو دهرمان ده‌بی.
۱- گیا. ثعلب	طوس: (ط) ای.گیا.
۲- گیا. شبدر	۱- گیا. آزاددرخت
۳- گیا. عوبنه	۲- گیا. کندر
طریفله: (ط ر ف ل) ای.گیا. طریفلن	طوسک: (ط س) ای.گیا. دیفساقوس
طریفولیون: (ط ر ف ی) ای.گیا.	طوقریون: (ط ق ی) ای.گیا. مریم‌نخودی
۱- گیا. حالی	طویلک: (ط و ل) ای.گیا.
۲- گیا. حشیشه‌الاستان	نام علمی: <i>Daphne mucronata</i>
۳- گیا. فشفاش	ته‌رووک، ته‌ره‌ژیبا، دارچکیکه به‌ری سوور ده‌گری، بو نه‌خوشی سی، دل به‌که‌لکه.
۴- گیا. تربد	
طریقون: (ط ر ق) ای.گیا. زعرور	
طغک: (ط غ) ای.گیا. زیتون‌تلخ	

طیطان: (ط) اِ.گیا. [ترہ]

تہرہ، تہرہ گیایا، تہرہی خاوہری، تہرہی ہاوینی،
جوڑی گیایا خواردنہ.

طیم: (ط) اِ.گیا. راج**ظیان:** (ظ) اِ.گیا. [ع]

یاس، یاسہ مہن، یاسہ زہرد، عیشوہ، داریکی
گول زہرد و بین خوشہ.

عاقر شمع: (ق) اِ.گیا. ہوہ چوبہ**عاقر قرحا:** (ق) اِ.گیا. xxx

[آکرا، آکر کرہ، آکر کراہہ، عفار کوهان،
فورسیون، کچ طرخون، تاغند، تاغندست، کلیکان،
برطرن، برطلن]

نام علمی: Anthemis pyrethrum-I

گولہ دہوری، گولہ ٹیش، رہ گہرووتہ، دہرمانہ نازار،
گیایہ کی ٹالیکی لاسک بچوکہ، بو دہرمانی کولنج،
فنی مندال دہبی.

عاقول: (ق) اِ.گیا. [ع] خارشتر**نام علمی:** Alhagi pseudoalhagi (M.B)**Desv****عبس:** (ع) اِ.گیا. شابانک**عبل:** (ع) اِ.گیا. شابانک**عترب:** (ع) اِ.گیا. سماک**عتم:** (ع) اِ.گیا. [ع] زیتون**عتم:** (ع) اِ.گیا. [ع] [زیتون]

زہیتون، دارزہیتون، زہیتونہ کئی.

عثوق: (ع) اِ.گیا. شمشاد**عجب:** (ع) اِ.گیا. قرطم ہندی**عجب گیاه:** (ع) اِ.گیا. عجب**عدس:** (ع) د اِ.گیا.**نام علمی:** Lens esculenta

نيسک، نيسک، نيسک، نوسک، نوسک، نوسک، مارژوک،
مارژی، مہرجو، مہرجی، مہرژی، میژوی، میژوی،
میشہوش، نژی، نووپیژی، نژوو، نووپیژی، نوژووی،
وانج، وانژ، دہغلیکہ لہ تیرہی نوک و پاقلہ و
بژیوی مروّقہ. نيسک خوین زور دہکات، لہ
وہرینی موی سہر بہرگری دہکات، کرپشی سہر
کہم دہکاتہوہ.

عدس آبی: (ع) د ب اِ.گیا.

نيسکہ ٹاوی، نيسکي ٹاوی، گیامراوی، بزال، بزال،
جوڑی ٹالیکی ناف ٹافہ.

عدس تلخ: (ع) د ت اِ.گیا.**نام علمی:** Hedysarum spp

نيسکہ تالہ، میژوہماری، گیایہ کی ٹالفی و ژارای
یہ کسالہیہ، خواردنی ٹاژہل ژارای دہکات و
دہیتہ ہوی بی ہوشی و خہ والوی مروّف.

عدسک: (ع) د س اِ.گیا.

نيسکہ، نيسکولہ، وردہ خالی سہر لاسک و ریشہی
گیاوگژ.

عدیسہ: (ع) د س اِ.گیا. ماشک**عذبہ:** (ع) د ب اِ.گیا. [کمون]

زیرہ، ژیرہ، کومون، زیرہی کئی، گیایہ کی ٹالیکی
بی کولکہ بہ گولی زہردی نارنجی.

عراٹا: (ع) اِ.گیا. [ع] شیشعان**عرصف:** (ع) ص اِ.گیا. ماش دارو**عرتینٹا:** (ع) ط ن اِ.گیا. [ع]

۱- گیا. نگونسار

۲- گیا. فیل گوش

عرعر: (ع ع) ا.گيا.

عرعر، عرعر، دارعرعر، هافريسك، هويريس، هويريس، هافريسك، هافريسكه، هافريسكه سوره، هافريس، هيرفست، وههل، ئهرز، مرخ، دارىكى بالابهزى شوخه بو چارهسهرى نه خوشى به كارى دىتن.

عرف الديك: (ع ف د) ا.گيا. تاج خروس

عرفج: (ع ف) ا.گيا. بارهنگ

عرفد: (ع ق) ا.گيا. ديوخار

عرن: (ع) ا.گيا. اسپرس

عروس درپرده: (ع ر د پ د) ا.گيا. كاكنج

عروسك: (ع ر س) ا.گيا. كاكنج

عروسك درپرده: (ع ر س د پ د) ا.گيا. كاكنج

نام علمى: *Physalis alkekengi*

عسل: (ع س) ا.گيا. نى بوريا

عسلما: (ع ل) ا.گيا. كتوس

عسنب: (ع ن) ا.گيا.

[سريس، گل استكانى، گل زنگوله]

گول ئيسكانى، زهنگوله گول، جورى گياى كوستانىيه بنى ده خورى و بو جوانكارى هه وشه و هه سار ده يچه قىتن.

عسيلان: (ع س) ا.گيا. سنبل رومى

عشار: (ع) ا.گيا. [ع] استبرق

عشبه: (ع ب) ا.گيا.

۱- ياس، ياسه مه ن، عيشوه، گولى ياس، ۲- جوورى گياى سهلكداره بو دهرمان ده بى، بهرى واسه گىلاس، چهن جورى هه يه.

عشر: (ع ش) ا.گيا. [ع] استبرق

عشقه: (ع ق) ا.گيا. [بلا ب، دار دوست، پىچك]

نام علمى: *Hedra helix*

۱- ميوه خوركه، ميوه خوره كه، گيايه كه خوى له دار ده هالىتنى و وشكى ده كات، ۲- ميشله زهرگو، ميشله زهرگون، ميشله زهرگه، گيايه كى گه لاپانه ئىژن دهرمانه، ۳- لاولاو، لافلاف، لافلافك، لاولاو باغى، مله گه وى، گولى لاولاو، بو جى گازى مار و دوپشك و زهرگه ته باشه.

عشوه: (ع و) ا.گيا.

ياس، ياسه مه ن، عيشوه، گولى ياسه مه نه كىوى.

عصاب: (ع) ا.گيا. [ع] شاهتره

عصبه: (ع ص ب) ا.گيا.

۱- گيا. عشقه

۲- گيا. پىچك

عصفر: (ع ف) ا.گيا. [ع] كاجيره، كافشه

عصيفره: (ع ص ف ر) ا.گيا. شب بو

عضاه: (ع) ا.گيا. [ع]

چالووك، تهنگز، دارىكى درواوييه.

عطب: (ع) ا.گيا. پنبه

عطرى: (ع ر) ا.گيا. [گل عطر، برگ مشك]

عه ترى، شه مدانى عه ترى، گول عه مبه ر، روه كىكى گه لاسه وزى بين داره، له عه ترسازى به كارى دىتن.

عظلم: (ع ل) ا.گيا. وسمه

عقيد هندی: (ع ق و د) ا.گيا. زردچوبه

عكرش: (ع ر) ا.گيا. [ع]

گيا خوركه، گيايه كى كوستان و دارستانه.

عكريش: (ع ر) ا.گيا. [ع]

گيايه كى كوستانىيه كه بزن و ناسك هه زيان لىته تى.

که فکە فۆک، ئە سپۆن، گیائە سپۆن، بە لۆچە، حوژە، زرووی، زروۆ، گیایە که بۆ شۆردن بە کاری دیتن.

علف شیر: (ع ل ش) ایگیا.

نام علمی: *Galium verum*

ئامیان پەنیر، ئامیان دەلەمە، ئامیان پەنیر، گیاشیر، گیاپەنیر، روه کینکە بۆ هەوین کردنی شیر و ماست بە کاری دیتن.

علف گربە: (ع ل گ ب) ایگیا.

نام علمی: *Nardostachys jatamansi Dc*

ئاوڕیژە، ئاوڕیژە ک، گیاکتک، گیاکەتک، ئە شە دەبۆ، ریکە داروو، سەم لە تیف، سوونبۆلە تیف، گیایە کی دەرمانیە بۆ بیتخەوی و دلە کوتی باشە، پشیلە زۆر حەزی لێتەتی.

علف هرز: (ع ل ه ر) ایگیا.

فریزوو، فریز، فریز، فرس، فروووزوو، فروووزی، هەریز، هەریس، هەلیز، هەلیس، گیابزار، چیم، جۆری گیای ریشە درێژە و بژاری سەختە.

علقم: (ع ق) ایگیا.

۱- هاروی دیمیلە، خە یار مارانە،

۲- کالە که مارانە، گیائالە، تالگە،

۳- هەر جۆرە گیایە کی تال.

علوک: (ع ل) ایگیا. سیلن

علیس: (ع ل) ایگیا. گاوبان

عناب: (ع ن) ایگیا. [ع]

[شیلان، شیلانە، شیلانک، چیلان، چیلانە]

نام علمی: *Zizyphus vulgaris*

عناب، عەناب، عەنەب، عەناو، سنجرازی، شیلان، دارشیلان، داریکی سووری درکاویە بەری

عکنە: (ع ن) ایگیا. [ع] سورنجان

عکوب: (ع ک) ایگیا. [ع] کنگر

علث: (ع ل) ایگیا. قاصدک

علد: (ع) ایگیا. ریش بز

علف بلادن: (ع ل ب د) ایگیا. بلادن

علف پنیر: (ع ل پ ن) ایگیا. علف شیر

نام علمی: *Galium verum*

علف جارو: (ع ل ر) ایجا.

نام علمی: *Calluna vulgaris*

گیاسک، گیاهەسک، گیازگ، گیازگی، گیواوە گزی، روه کینکە بۆ گەسک بەستن دەبی.

علف جالیز: (ع ل ل) ایگیا. [اروبانش، هالوک ریحی]

نام علمی: *Orobancha spp*

گیاکەلە، کەلە، گولە بیستان، بوومەترکە، بۆمترە کە، گیاکوژە ک، گیاکوژە، گولە ک، روه کینکی ئافەتی بیستان و زەرعاتە.

علف چای: (ع ل) ایگیا. هوفاریقون

نام علمی: *Hypericum perforatum-I*

علف چشمه: (ع ل چ م) ایگیا. شاھی آبی

علف خر: (ع ل خ) ایگیا.

نام علمی: *Oenothera lamarchiana*

تووڕە کینوی، تره وه دەیمی، گیاکەر، گیایە کی ئالفی بۆ ولاحی یە کسم، بۆ بالووکه و کوان و خارشت و بیئەسیری باشە.

علف خرس: (ع ل خ) ایگیا.

گیاورچ، گیاهرچ، گوی ورجە، جۆزناق، روه کینکی گەلگە وورە و گول زەر دە، بۆ ئازاری جمگە و کۆکە و پەتا چاکە.

علف شورە: (ع ل ش ر) ایگیا.

عوشر: (ع ش) اِگیا. استرق

عوینه: (ع و ن) اِگیا. حومانه

عیدا: (ع) اِگیا.

عیدا، جوړی گیای بی گول و گه لای کویستانییه.

عیسوب: (ع س) اِگیا. مرزنگوش

عینون: (ع ن) اِگیا. کحلان

غابانک: (ن) اِگیا. شابانک

غابش: (ب) اِگیا. عباریه

غار: اِگیا. [دهم، دهمست، دهمشت]

غار، تیروو، تیروو، داریکی ته مه ندریژه، گه لای
وهک داربی ده چی و تال و بوخوشه.

غارانیون: (ن ی) اِگیا. شمعدانی

غارگیلاسی: (گ س) اِگیا.

[جل، جله، جلی، غارکرزی، چرم گیله]

غاگیلاسی، غارگیلاسی، غارکرزی، داریکه له
تیره ی به لالووک و گیلاس، بهری ورد و ره شه.

غاریقون: (ر ق) اِگیا.

[اغاریقون، آغاریقون، اغارقه، غاقون، غرقه، قرقو،
کمسه، قارچ لاکتاریوس، قارچ سمی، سماروغ]

نام علمی: *Agaricus officinagis* . I.

قارچ، کارگ، کارگه چه مه نی، کارگه شیری،
کارگه دارینه، پوه له کارگ، کارگه جنا نه،
هه لچه شو تی، هه لچه گیواوی، هه لچه جنانی، پیفی،
جوړیک قارچکه له سه ر دار دروی و کلاوه ی
سه ری ره شه، ناخوری و بو درمان ده بی.

غازایاقی: (ق) اِگیا. قازیاقی

نام علمی: *Chenopodium*. Spp

غازپا: اِگیا.

واسه سنجوو، شیرینه و په ی قوزه ره شه و
چه مئیشه و هه ناسه برکی فره خاسه.

عنب: (ع ن) اِگیا. [ع] [انگور]

نام علمی: *Vitis vinifera* - L

تری، هه نگوور، نه نیوور، دارمیو، داری تری.

عنبر: (ع ب) اِگیا.

عنه بر، عه مبه ر، جوړی ده وه نی در کاوییه به گولی
زهرد و بوی خوش.

عنبربو: (ع ب ب) اِگیا. [قنطریون]

عنه بر بو، گیایه که له تیره ی گاله به نگ.

عنبه: (ع ب) اِگیا. انبه

عنجد: (ع ج) اِگیا. فرفیون

عندم: (ع د) اِگیا.

به قه م، داریکی ره نگی لی ده گیری.

عنزروت: (ع ز ر) اِگیا. انزروت

عنصل: (ع ص) اِگیا. [اسقیل، پیازموش]

نام علمی: *Urginea maritima*

پیازخو گانه، گون گونه سه گانه، پیوازده شتی، روه کیکه
بو روماتیسم و زانی ئیسک و جومگه باشه.

عنقر: (ع ق) اِگیا. مرزنگوش

عوجه: (ع ج) اِگیا. مرمکی

عود: (ع) اِگیا.

عود، عوود، داریکی بون خوشه له بهر بونی
خوشی ده بسوتینن.

عوسج: (ع س) اِگیا. [ع] [آسه، راس هندی]

۱- گیا. سیاه درخت

۲- گیا. ولیک

۳- گیا. دیو خا

۴- توورک، دری، ته مشک، داری تووترک،

غالیوس: (ل ی) ای.گیا. غالیس
غالیون: (ل ی) ای.گیا. [علف پنیر]
 غالیون، گیایه کی ئالکی گول زهره و بون خوشه بو
 دهرمان دهبی و شیر یی هه وین ده کهن.
غان: ای.گیا. [توس، تیس، غوش، غوشه، سندر]
 غان، تووس، سندر، داریکی گه لا تیژ و
 بر گه بر گه یه، قه ترانی لی ده گیر یی، مه شروبی لی
 چیده کر یی، بو چاره سه ری هیندی نه خوشی ده بی.
غباریه: (غ ر ی) ای.گیا.
 ۱- گیا. ازگیل
 ۲- دارچکیکی لق و پهل کورتی رهنگ سووره، بو
 دهرمان ده شی،
غبید ابادام: (غ ب) ای.گیا. سنجد
غبیده بادام: (غ ب د) ای.گیا. سنجد
غبیراء: (غ ب) ای.گیا.
 ۱- گیا. پستک
 ۲- گیا. نیل
غپک: (غ پ) ای.گیا. لخ، روخ
غرب: (غ ر) ای.گیا.
 ۱- شورهبی، بی مه جنون، داربی شوخ،
 ۲- سپی چنار، په لگ، سپیدار، چنار،
 ۳- گیا. ترنگوت
غرسا: (غ) ای.گیا. [راسن]
 زه نجه فیئل، زه نجه فیئل، زه نجه فیئل شامی، جوړیک
 گیای خوړسک و پایه داره بو دهرمان ده بی.
غرشنه: (غ ش ن) ای.گیا. گورگیا
غرغاخ: (غ) ای.گیا. اوجا
غرغاژ: (غ) ای.گیا. اوجا

قازیاغه، قازیاخه، قازیانه، قازیاوه، قازئاخه،
 روه کینکی به هارییه و ده خوری.
غازیاقی: (ق) ای.گیا. قازیاقی
 نام علمی: *Chenopodium . Spp*
غاسول: (س) ای.گیا. [اشنان]
 نام علمی: *Saponaria officinalis*
 ئه سپون، سپون، که فینه، دهرمانه دیان، بنه گیایه که
 بو شوړدن ده شی.
غاشول: (ش) ای.گیا. غاسول، اشنان
غاغ: ای.گیا.
 ۱- گیا. پودنه
 ۲- گیا. بابونه
غاغالس: (ل) ای.گیا. قاقا
غاغه: (غ) ای.گیا.
 ۱- گیا. پودنه
 ۲- گیا. زراوند
غاف: ای.گیا. کهور
غافت: (ف) ای.گیا. [غافت]
 گیاجگهر، ده واجگهر، ده وای جهرگ، ئه گریمونی،
 گیایه کی درکاوویه خوین ده پالیوئ و دهرمانی
 زهردووویه.
غاقه: (ق) ای.گیا. غاقه
غاللوط: (ل) ای.گیا. ترمس
غاللوتا: (ل) ای.گیا. ترمس
غالیس: (ل) ای.گیا. [غالیوس]
 شادانه، شادانه دروینه، جوړی شادانکی بو نخوشه
 بو کوکه و سهر و سینگ فره خاسه.
غالیوبسس: (ل ی س) ای.گیا. قالیوبسس

کارگ، قارچ، قارچک، جوړی کارگی وشکه.
غوبنک: (غ ب ن) ا.گیا. [غزنک، غوشند]
 غهزنهک، غوشند، جوړی روک وهک ئه سپو بو
 شوردن به کاری دیتن.
غوش: (غ) ا.گیا. غان
غوشه: (غ ش) ا.گیا. غان
غوک جامه: (غ م) ا.گیا. جل وزغ
غویشه: (غ و ش) ا.گیا.
 قارچ، قارچک، کارگه گولانه بو خواردن نابی.
غیج: (غ) ا.گیا. گواچ
فابیس: (ب) ا.گیا. باقلا
فابش: (ب) ا.گیا. باقلا
فاترسین: (ت س) ا.گیا. [فاترشین]
 ۱-گیا. خردل
 ۲-گیا. اسفند
فاجیه: (ج ی) ا.گیا. [فاعیه، فاعیه، فاغر، فاغره]
 ۱-بیباری ژاپوئی، بیباری ئاغاجی، بهری
 دهرچکیکه وهک بیبار ده خوری،
 ۲-ریشه ی نیلوفه ری هیندی،
 ۳-گولی خه نه، شکوفه ی خه نه.
فاخور: (خ) ا.گیا. بومادران
فارالیون: (ل ی) ا.گیا. گاو کشک
فارسطاریون: (ر ی) ا.گیا. شاه پسند
فارق: (ر) ا.گیا.
 که تان، لؤکه کئیوی، هه لاهه.
فاریقون: (ر ق) ا.گیا.
 فاریقون، جوړی گیای بی لاسک و بی گولی
 ئاوه کانی ولاتی هینده.

غرغر: (غ غ) ا.گیا. گشنیز
غرغنطیه: (غ غ ط ی) ا.گیا. فیلگوش
غرف: (غ) ا.گیا. [ع]
 غهرف، گیایه که بو ده باغی پیست ده بی.
غرمج: (غ م) ا.گیا. سیاه دانه
غرمج: (غ م) ا.گیا. سیاه دانه
غرواش: (غ) ا.گیا.
 زه نجه فیل، زه نجه قیل، زه نجه فیل شامی، جوړی
 زه نجه فیله.
غزیل: (غ ز) ا.گیا. قیطان
غساک: (غ) ا.گیا. عشقه
غسلج: (غ ل) ا.گیا. چوبک، اشنان
غسله: (غ ل) ا.گیا. کحلان
غسول: (غ س) ا.گیا.
 ۱-گیا. ختمی
 ۲-گیا. اشنان
غضا: (غ) ا.گیا. [ع]
 ۱-گزیچار، گزچار، گهز، دارگهز،
 ۲-گیا. تاغ
غلبلب: (غ ل ل) ا.گیا. استبرق
غلفق: (غ ف) ا.گیا. چغزوار، جل وزغ
غلقی: (غ ق ا) ا.گیا. پازهر
غلیخن: (غ ل خ) ا.گیا. غلیخون
غلیخون: (غ ل خ) ا.گیا. بونه
غلیون: (غ ی) ا.گیا. آقطی
غندماش: (غ) ا.گیا. لوبیا
غنقیلی: (غ ق ل) ا.گیا. شلغم
غو: (غ) ا.گیا. [قو]

گیافتیلہ، گیافتیلہ، جوڑی گیلا لاسکسپی و گول زہردہ، لہ لیواری دہریا شین دہی، بو دہرمان دہشی و دہ کری وہ ک چرا بہ کاری بینی.

فتر: (فَ ت) اِگیا. ازگیل

فجل: (ف) اِگیا. ترب، تربچہ

فرا بر: (فَ ب) اِگیا.

تویکلی گوئز، بہرگی سہوزی گوئز.

فراسیون: (فَ سِ ی) اِگیا.

[فراشیون، فراسیون، گندنا]

۱- کوراد، کہوہر، کہوہرگ، کہوہرہزان، تہرہ، گیایہ کہ لہ تیرہی نہعنا و جاترہ، تام تالہ و بو دہرمان دہی، ۲- کنیوال، کوراد، کورادہ، کہوہر کتوی، کنیوال ہہردیلہ، کنیوالی، جوڑی سہوزی خوڑسکی بہہاریہ و دہخوری.

فراشیون: (فَ سِ ی) اِگیا. فراسیون

فراموشم مکن: (فَ مْ شَ مْ ک) اِگیا.

نام علمی: *Myosotis arvensis*

گول تہوین، خہ لاتہ گیلا، گیایہ کی ئالی و یہ کسالہ یہ، بہ توپہ گولی شین یا پمہمی، بو دہرمانی کوتراوی و زامی پینستی بہ کاری دین.

فربانیون: (فَ نِ ی) اِگیا.

۱- گیلا. ہمیشہ بہار

۲- گیلا. مینا

فربیون: (فَ بِ ی) اِگیا. فربیون

فرخجستہ: (فَ خُ جَ ت) اِگیا. ہمیشہ بہار

فرز: (فِ) اِگیا. فریز

فرز: (فِ رِ) اِگیا. فریز

فرزد: (فَ زِ) اِگیا. فریز

فرزہ: (فَ زِ) اِگیا. فریز

فاس: اِگیا. [فاسی]

۱- گیلا. گو

۲- گیلا. زبان گنجشک

فاشر: اِگیا.

[فاشرستین، فاشرشتین، فاشرشین، فاشرہ، فاشری،

فاشرین، فاشیرا، انگورمار، ماردارو، آلاملیک،

برابران، ہزارچشان]

نام علمی: *Bryonia dioica*

رہزلہ پیچ، پیچ رہزلہ، میشلہ زہرگو، میوہ مارانہ،

میوہ مارانی، تری مارانہ، تہ ماتہ مارانہ، دہرمانہ مار،

رہوہ کیکہ بو دہرمان دہی.

فاط: اِگیا. ماہ پروین

فاطونیقی: (طُ نِ قِ) اِگیا. شاطرا

فاطویل: (و) اِگیا. فوفل

فاعیہ: (عِ ی) اِگیا. فاجیہ

فاغر: (غِ) اِگیا. فاجیہ

فاغوش: (غُ) اِگیا. شیطرج

فاغیہ: (غِ ی) اِگیا. فاجیہ

فافیر: (فِ) اِگیا. پاپیروس

فافیرا: (فِ) اِگیا. پاپیروس

فافیس: (فِ) اِگیا. خرفہ

فالینوس: (لِ نِ) اِگیا. شاہترہ

فاوانیا: (نِ) اِگیا. [فاوانیا]

فاوانیا، گیایہ کی گوشتنی لق تہستورہ و بہرہ کہی

وہک ہہنار سوورہ، بو دہرمان بہ کاری دین.

فاوانیا: (نِ) اِگیا. فاوانیا

فتائل الرہبان: (فَ ءِ لُ رِ) اِگیا.

فرمنی: (ف م ن) ایگیا. کلهو

فرمونی: (ف م ن) ایگیا. کلهو

فرمه: (ف م) ایگیا. بنفشه، کاکوش

فرنجمشک: (ف م) ایگیا.

[برنج مشک، لهلهان، قرنفل، فلنج مشک]

نام علمی: *Calamintha graveolens*

benth

فرهنج مشک، فرهنجه مشک، فاتمه دارو باخی، فاتمه داروو، فاتمه هاروو، ههنگه بهر، ههنگه بهر، ریحانه میخه کی، گوله بونه شکه، جوریک گیای بون خو شه له نه عنا ده چی، گه لای توکن و پانه، توم و گولی بو دهرمانی زیپکه و پالوتنی خوین ده شی، بو عه ترسازى به کارى دیتن.

فرن دل: (ف ر د) ایگیا.

فه رندهل، روه کیکی ئالفی له تیره ی خه نه، به گول و گه لای جوراوجور، پتر له جیی شیندار ده پروی، بو هیندی نه خو شی و زگه شو ره و خارشت باشه.

فروله: (ف ر ل) ایگیا. توت فرنگی

فرهنج: (ف ه) ایگیا. کشوٹ

فریج: (ف ر) ایگیا. فریز، وج

فریر: (ف ر) ایگیا. گاوزبان

فریز: (ف ر) ایگیا.

[فرز، فرزد، فرزه، فریج، فرژ، فریژ، پریز، فریس]

فریزوو، فریز، فرووو، فروووی، فریزوو، فرس، ههریز، ههرز، چیمه ن، چیم، میترگ، گیایه کی خو رسکه و بزاری دژوانه، له وه ریکی باشه بو ئاژه ل و له جیی شیندار ده پروی.

فریغلیون: (ف ر ع ی) ایگیا. کبابه

فریو: (ف ر) ایگیا. گاوزبان

فرژ: (ف ر) ایگیا. فریز

فرستازیون: (ف ر ر ی) ایگیا. شاه پسند

فرسخ: (ف ر س) ایگیا. فرسک

فرسطایون: (ف ر ی) ایگیا. گاودانه

فرسک: (ف ر) ایگیا. شفتالو

فر فاج: (ف ف) ایگیا. خرفه

فر فاجین: (ف ف ج) ایگیا. خرفه

فر فاج: (ف ف) ایگیا. خرفه

فر فراه: (ف ف ر) ایگیا. پاخر

فر فوری: (ف ف ی) ایگیا. فرفیون

فر فهن: (ف ف ه) ایگیا. خرفه

فر فیر: (ف ف ی) ایگیا.

۱- وه نه وشه، گوله وه نه وشه،

۲- دارئه ر خه وان،

۳- گیای خرفه

فر فین: (ف ف ی) ایگیا. خرفه

فر فینج: (ف ف ی) ایگیا. خرفه

فر فینه: (ف ف ن) ایگیا. خرفه

فر فیون: (ف ف ی) ایگیا.

[فریون، افریون، شیرسگ، کمالیون، یتوع]

نام علمی: *Euphorbia resinifera*

خوژیلک، خوژیل، خوشیلک، خوشییل، خوشیلکه، خوشولک، خشیلک، خوشیله، خوشیل، شیرمار، شیر خوشیلک، قوشیلک، شو تیله، شو تیکله، شیرقولی، قه له شو تی، مامووته، گیاشیر، شفته ژی، شو تیله، جو ری روه کی ئالفی شیره داره، خه لکی ئاسایی پیی ده لین: سیرسه گ، شیرهی خوژیلک بو خاوین کر نه وهی ناوزک و ریخوله ده بی.

۱- نیلوفه، لیلوبه، گولیکي ئاوییه،

۲- بهی، بههی، داربههی.

فل: (ف ل) ایگیا. [ع] رازقی

فلجه: (ف ل ج) ایگیا. سرخس

فلفل: (ف ف) ایگیا. [یلپل، فلفل سبز یا قرمز]

نام علمی: *Capsium frutescens willd*

بیبار، بیبه، پیبه، فلفل، ئالته، ئالات، ئیسوت، گیزک، گووزهک، هچهار، بیوار، دهرمان گهرم، دهلوبیبه، ئالته سووره، بهری گیای بیبار بو ناو چیشته دهی و جوری فرهس، تامی تیژه. بیبار بو پالوتنی خوین، تهوژمی خوین، ژانی جومگه و ماسولکه، کولنج و سه ریشه به که لکه.

فلفل: (ف ف) ایگیا. فلفل (ف ف) ×

فلفل بری: (ف ف ب ر) ایگیا. پنج انگشت

فلفل ژامائیک: (ف ف ۲) ایگیا. فلفل کبیر

فلفل سفید: (ف ف س) ایگیا. پنج انگشت

فلفل سیاه: (ف ف س) ایگیا.

نام علمی: *Piper nigrum*

بیبار ره شه، ره شه بیبار، سیاوئالته، جوری بیباره بو روماتیسم و نه زوکی و بینایی و کولنج باشه.

فلفل فرنگی: (ف ف ر گ) ایگیا. [فلفل سبز]

فلفل فره نگی، ئالته فره نگی، فللی سه وز، روه کینکی به کساله به به گه لای هیشوی، به ریکی تیژ ده گری و ده خوری.

فلفل کبیر: (ف ف ک ب) ایگیا.

بیباری گه وره، بیبه ری درشت، فلفل ژامائیک، داریکی بالابه رزی ولاتانی ژامائیک و هیند و ئەمریکا، گول سپی و بین خوش، جوری به ده گری

فستق: (ف ت) ایگیا. پسته

نام علمی: *Pistacia vera*

فسلیون: (ف س ی) ایگیا. اسفرزه

فسیلیون: (ف س ل ی) ایگیا. اسفرزه

فشاغ: (ف) ایگیا. [ع]

۱- میوه خوړکه، میوه خوړکه، گیایه که له دار ده هالی و وشکی ده کات،

۲- گیای فاشرا

فصفصه: (ف ف ص) ایگیا. فسفسه

فطر: (ف) ایگیا. [ع]

نام علمی: *Pleurotus eryngii*

۱- قارچک، کارگ، قارچی خواردن،

۲- قرچکه گولانه، بو خواردن ناشیت.

فطر اسالبون: (ف ل ی) ایگیا.

۱- گیای کرفس

۲- گیای جعفری

فق: (ف) ایگیا. اولس

فقره: (ف ر) ایگیا. پنج انگشت

ققع: (ف ق) ایگیا. [دنبلان، سمروخ]

کارگ، کوارگ، قارچ، دومه لان، جوری کارگی خواردنه.

ققوص: (ف ق) ایگیا. خیارچنبر

ققولیون: (ف ق ل ی) ایگیا. حنا

فک: (ف) ایگیا. [بید]

بی، داربی، فک، له ولاتی ئامول و مازنده ران به ههر جوره داربیه ک ده لین «فک».

فکتور یاریجیا: (ف ت ر ر) ایگیا. نیلوفر

فل: (ف) ایگیا.

فلومس: (ف ل م) ا.گیا. [ماهور، گلماهور]
 گادهمه، گاومه، گاورمه، گاولمه، گاودهمه، گوگهم،
 ژارهماسی، ژارماسی، ژهحرماسی، جوړی پروه کی
 ژارداره بو راوی ماسی به کاری دیتن.
فلوه: (ف و) ا.گیا. کزوارینه
فلیغله: (ف ل و) ا.گیا. ننه حوا
فلیه: (ف ی) ا.گیا. پودنه
فناء: (ف ا) ا.گیا. سگ انگور
فنجریون: (ف ج ر ی) ا.گیا. فنجیون
فنجنگشت: (ف ج گ) ا.گیا. پنج انگشن
فنجیون: (ف ج ی) ا.گیا.
 جوړی داری ژاروی، گول زهررد و تام تاله، ریشه و
 گه لای بو نه خوښی به کار دهری.
فندق: (ف د) ا.گیا. فندق
فندق: (ف د) ا.گیا. [بندق، فندق، جلود]
 نام علمی: *Corylus avellana*
 فندق، فنق، فنوق، فنقی، دارفنی، که لووز، که لووز،
 داروچکه به کی گه لا بر گه بر گه یه، به ریکی خری
 ورد ده گری، بو کاری عه ترسازي و روڼ گرتن
 که لکی لی وهرده گرن. فندق بو نه خوښی قه بزی،
 دهردی جومگه، میزه چرکی، گیرانی ماسولکه،
 گیرساندنه وهی خوین باشه.
فنک: (ف ن) ا.گیا. حنظل
فنگ: (ف ن) ا.گیا. حنظل
فو: (ف و) ا.گیا. [سنبل جلی]
 سمل، گیاکتک، سم له تیف، سونبله تیف، سملی
 کیوی بو دهرمان ده بی.
فوانیا: (ف ن) ا.گیا. صدتومانی

وهک بیباری رهش ده چس و بوئی دارچین و
 میخهک ده دات، بو چیشته به کاری دیتن.
فللمور: (ف ل م) ا.گیا. فللمویه
فللمونیه: (ف ل م ن ی) ا.گیا. فللمویه
فللمویه: (ف ل م ی) ا.گیا.
 [فللمونیه، فللمور، فللمونیه]
 دارفلل، بیباری درېژ، جوړی دارچکه تایبه تی
 هینده، گولی هیشوی ده گری و بهرکه ی واسه
 بیباری رهش، بوڼ خوښه.
فلنجمشک: (ف ل م) ا.گیا. فرنجمشک
فلنجه: (ف ل ج) ا.گیا.
 ۱- گیا. سرخدار
 ۲- گیا. کبابه
فلنجیون: (ف ل ج ی) ا.گیا. فنجیون
فلنگمشک: (ف ل م) ا.گیا. فرنجمشک
فلوس: (ف ل) ا.گیا. [فلوکس، خیارچنبر]
 نام علمی: *Cassia fistula*
 فلوس، خیارچه مهر، گیاقه یان، گیا به که تایبه تی
 هیند و چین و مالیزیا، خواردنی بهری هم گیا به
 بو سوړیژه، سه ریشه، هاوله، گرفت، زهردوی باشه.
فلوس: (ف ل) ا.گیا. [ع] [چونتور، چیمکانی]
 فلووس، فلوس، داریکی تایبه تی ولاتانی
 گهرمه سیره، به گولی هیشووی و زهردهوه، بو
 دهرمان ده بی و بهری عهینی گوینز توینکل داره.
فلوس: (ف ل) ا.گیا. قاقلی
فلوسنج: (ف ل س) ا.گیا. پلوشه
فلوکس: (ف ل) ا.گیا. [فر].
 فولوکس، فلوکس، جوړی پروه کی شوخه و پتر بو
 جوانکاری دایده چیتن.

فيجل: (فَج) اِگيا. سداب

فيجن: (فَج) اِگيا. سداب

فيطل: (فَط) اِگيا.

فهيتهل، جوړئ گياى ئالفى و پايه داره بو دهرمان به كارى ديتن.

فيقرا: (فِ) اِگيا.

سهبر، سهبرى زهره، سهبرى «سقوتري»، دورگه يه كه له هيندستان.

فيقس: (فَق) اِگيا. راش

فيك: (فِ) اِگيا. بيد، فك

فيكا: (فِ) اِگيا. بيد، فك

فيل زهره: (فِ زَر) اِگيا. ديوخار

فيل گوش: (فِ گُ) اِگيا. بيل گوش

فيلون: (فِ لُ) اِگيا. نارون

قار: اِگيا. غار

قاراتاج: اِگيا.

قاراتاج، دارچينكه گول زهره بو دهرمان دهبي.

قاراسيا: (سِ) اِگيا. قراسيا، آلبالو

قارپوز: (پِ) اِگيا. [تر.] تربز

قارچ: اِگيا. [دنبلان، سماروخ]

نام علمى: *Pleurous eryngii*

دومه لان، قارچ، قارچك، قاج، قاجك، قيفار، قيفار، فيشاز، فترک، فتک، کارک، کارگ، کاروک، کافيرک، کوفکارک، کولافک، کولافک، کولافک، کولافک، کومبه لؤک، که شارک، که ما، کوارگ، که يارک، کومبه لؤک، که مبه لؤک، کفارک، کدارک، کاروک، کاک فلک، کفکار، کارى، کومکاهاجى، کاويرک، کاويلک، کافيلک، کافيرک، کوارگز، هه لژ، هه لچ، هه لچى،

فوتنج: (فَتَن) اِگيا. پودنه

فوجاکو: (فَك) اِگيا. پنيرک

فودنج: (فُ دَن) اِگيا. پودنه

فوذنج: (فُ دَن) اِگيا. پودنه

فوربون: (فُ رِ بِن) اِگيا. آکرا

فوفل: (فُ فِ) اِگيا. [پوپل، کوپل]

فوفل، پوپل، کوپل، تاموول، دارينکه وهک دارخورما تايبه تى هيند و گهرمه سپره کانه، بهرى وهک فندق دهچى، داره کهى ره شه و بو جوانكارى دهبي.

فوقس: (فُ قُ) اِگيا. [فوکوس]

فووکوس، فووقوس، جوړئ قهوزهى خورمايى رهنگه، که بو رهنگ و کووت به كارى ديتن.

فوکا: (فُ) اِگيا.

فوکا، فووکا، جوړينک داربى که گه زوى لى ده گيرئ.

فوکسيه: (فُ سِ يِ) اِگيا. [آويز]

ئاويزه، گوله ئاويزه، گولى گواره، جوړئ گولى جوان و رازاويه.

فوکوس: (فُ کُ) اِگيا. فوقس

فول: (فُ) اِگيا. [گرگر، باقلا]

پاقله، پاقلا، باقله، گرگر، گرگرى خواردن.

فوليون: (فُ لِ يِ) اِگيا. مريم نخودى

فوم: (فُ) اِگيا.

۱- گهنم، گهنم، گهنوم،
۲- نوک، نوکه ره شه، نوک سپى،
۳- سیر، سیرى خواردن،
۴- دهغل، خهله، دانه ويله ي نان.

فوه: (فُ وُ) اِگيا. روناس

لايه كى دهبات، بۇ زەردويى و سەفرا پىشت ئېشە و
ژانى كەمەر باشە.

قاپانتقى: (ن ق) .ا.گيا.

جۈرئ گياى دەرمانى بۇ نيازى چارهى نەخۇشى
دايدەچىنن.

قاطر: (ط) .ا.گيا. شيان.

قاقاليا: (ل) .ا.گيا. ككاليه

قاقالس: (ل) .ا.گيا. شقاقل

قافل: (ق) .ا.گيا. ككاليه

قافله: (ل) .ا.گيا. هل

قافلى: (ق لا) .ا.گيا.

[كاخلى، كاژيره، كاجيره، شور، شورە]

۱-كاخلى، قاخلى، كاژيره، كاژيله، گوليكه له
زەحفەران دەچى،

۲-گياسوپر كه له ئەسپون دەچى بۇ سابون سازى
دەبى.

قاقوله: (ق ل) .ا.گيا. قاقله، هل

قاقيا: (ق) .ا.گيا. افاقيا

قالنقا: (ل) .ا.گيا. خولنجان

قاليوبسيس: (ل ي س) .ا.گيا.

گەزنى، گەزنى سۈور، جۈرئ گيايه له تيرهى
نەنە، بە گوللى سپى و سۈور، دەس دەگەزى،
رۈنى لى دەگىرى.

قاميش: (م) .ا.گيا.

قاميش، چىتك، زەل، نەى، گيايه كى بالابەرزە.

قان: .ا.گيا. غان

قاوون: (و) .ا.گيا. [خربزە]

۱-هاروئ، هاروو، خەيار، خيار، خىيار،

باجى كوكا، حاجى رەشكى، چىلووكا، جۈرئ روه كى
بىرېشە و گول، هيندىكيان دەخورىن و برىكيان
ژاراوين و ناخورى.

قارچ آمانيت: (ن) .ا.گيا.

نام علمى: *Amanita phalloides*

كارگەشيتە، هەلچەجنانى، جۈرئ قارچكى ژاراوييه
مرؤف و حەيوان دەكوژى.

قارقار ك: (ز) .ا.گيا.

ھارە، ھارې، ھارېيە، تىرە، گيايه كى بى گەلاى
زەردە ئافەتى وىتجە و شىنابىيە.

قارنى ياروغ: (ن و) .ا.گيا. بارھنگ

قاروا: .ا.گيا. كراويا، كراويه

قازاياغى: (غ) .ا.گيا. قازياقى

قازاياقى: (ق) .ا.گيا. قازياقى

قازياقى: (ق) .ا.گيا. [قازياغى، قازاياغى، موجه،]

نام علمى: *Chenopodium Spp.*

قازياخە، قازياغە، قازيانە، قازياغى، غازياغى،
قازياغە خۇشە، قازى ئاغە، گول مشك، پى قەلە،
لېشىرى، مەوەنوس، گيايەلە كى، گيا دۈلمە،
رۈه كىكى بەھارېيە و دەخورى.

قاسنى: (ن) .ا.گيا. بارزد، قنە

قاصد ك: (ص ذ) .ا.گيا. [كاسنى، كاسنى زرد]

نام علمى: *Taraxacum officinale-L.*

باويلكە، بايلكە، باوئلى، باوئلى، بابردەلە، پىشپايزە،
پشپلەپايزە، پشپلۈك، پەپوو، پەپولەپايزان،
پەپولەپايزە، تەتەرۈكە، شەلەمىن كەرە،
كەوكە فۈك، كەوكە و ك، گولە بلاو، گولە كەرگ،
مەلۇشپوتىنكە، مەلۇشپوتىنە، گيايه كى ئالفى
گول زەرد و سو كە و با بە كەيفى خوى بۇ ھە

۲- کالەك، كارەك، ھەربزە، خەربزە، گوندۆر.

قبار: (ق) ا.گيا. قبارس، كورك

قباريس: (ق ر) ا.گيا. كبر، كورك

قباريش: (ق ر) ا.گيا. كبر، كورك

قت: (ق ت) ا.گيا. [اسپرس]

سەوزە، گيا. شينايى، شينكە، ئالفى سەوز.

قتاد: (ق) ا.گيا. [گون، دەلە]

گەوھن، گەون، گوینى، رەشە گوینى، گوینى كە تيرە.

قتالبە: (ق ب) ا.گيا. كتلبە

قتم: (ق ت) ا.گيا. شمشاد

قتا: (ق ث) ا.گيا. خيارچنبر

قتد: (ق ث) ا.گيا. خيار

قدامە: (ق م) ا.گيا. قدومە

قدح مريم: (ق د م ي) ا.گيا.

قەدەح مريمە، جۆرى روه كى پايدار و تايبەتى

جىنى شىدار و تەرە، بۆ دەرمان دەبى و بەردى

گورچيلە دەتوئىتتەوھ.

قدومه: (ق د م) ا.گيا.

[اروسمين، اروسم، تودرى، اسحار، جنفج]

نام علمى: *Thlaspi arvense* (Lepidium

perfoliatum)

نام علمى:

Alyssum homolocarpum-Boiss

وردینه، وردینهك، وەرۆينك، شيرپىژ، قودومە،

بنجیلە كەشیلە، خاكشیره كەشیلە، توودر كە، جۆرىك

گياى بيبانى به گوللى زەرد، بۆ دەرمان دەشى و بۆ

قورگ و گەروو خاسە.

قرا: (ق) ا.گيا. كدو

قرا آجاج: (ق) ا.گيا. اوجا

قرا ئا: (ق) ا.گيا.

خورما، باشتيرين جۆرى خورما.

قراسيا: (ق س) ا.گيا. آلبالو

قراص: (ق ر) ا.گيا.

۱- گەزە، گەزگەز، دەس خورىن، گەزنى، ۲- بابوونە،

بابن، گولە چاويتشە.

قراصيا: (ق ص) ا.گيا. آلبالو

قراطارغوين: (ق غ و) ا.گيا.

رۈه كىكە وەك گەنم دەچى و دەغلى واسە

گەرمە شانى.

قراطاط: (ق) ا.گيا. قره طاط

قراقاط: (ق) ا.گيا. قره قاط

قراقينوس: (ق ق ن) ا.گيا. خارشتر

قرا م: (ق) ا.گيا. تيمر

قرا نيا: (ق ن) ا.گيا. زغال اختە

قرا نيون: (ق ن ي) ا.گيا. كركاش

قرا حان: (ق) ا.گيا.

كارگ، قارچ، جۆرى قارچكى سپى وردە،

قرا دامن: (ق م) ا.گيا. [سپندان، قرا دامن]

۱- تەرە تيزە، تەرە تيزە تالە بۆ دەرمان دەبى،

۲- توى تەرە تيزە، توى خەرتەلە، تۆم خەردە.

قرا دامن: (ق م) ا.گيا. قرا دامن

قرا دمانا: (ق د) ا.گيا. كرويا، قرا نباد

قرا دمانە: (ق د) ا.گيا. قرا دمانا

قرا دمانى: (ق د ن) ا.گيا. قرا دمانا

قرا صعنە: (ق ص ن) ا.گيا. شش شاخ

قرا ض: (ق ر) ا.گيا. افاقيا

قرط: (قَ رَ) اِگیا. افاقیا

قرط: (قَ) اِگیا.

۱- کنیوال، گیایه کی کوئستانییه له کهوهر ده کات و بنی سه لکداره و ده خورئ، ۲- کهوهر، کهوهرگ، تهره، تهره کاراد، که ره سا، کوگ، که ره وزان، سه وزییه کی خواردنه.

قرط: (قُ) اِگیا.

شهوهر، شه بدر، سیپه ره، گیایه که وه ک وینجه ده چی.

قرطب: (قُ ط) اِگیا. بابا آدم

قرطم: (قَ ط) اِگیا. [کاجیره، کافشه، گلرنگ]

نام علمی: *Carthamus tinctorius*

کاخلی، قاخلی، کاژیله، زه عفهران درویننه، زره زافهران، گیایه که گول زهره یا سووره. خواردنی کاخلی بو دل، بیوه سیری و سه نگی میزه لدان باشه.

قرطمان: (قُ ط) اِگیا.

۱- په رش، په رشه، په رشت، ده غلیکه وه ک جو، ۲- گادانه، کزن، ده غلیکه گای پی قه له و ده بی، ۳- دووسهر، دووسهره، دووگونه، گیایه که له ناو گه نم وجودا شین ده بی.

قرطمانا: (قُ ط) اِگیا. قرنباد، کراویا

قرطم هندی: (قَ ط ه د) اِگیا. [عجب]

نیلوبه ری هیندی، نیلوفه پیچی هیندی، جوئی نیلوفه ری گه لاتوکنه، به ره نگی ئه رخنه وانی یا بنهوش یا سپی هیه.

قرطیون: (قُ ط ی) اِگیا.

قورتویون، سه عد، سه عد کوفی، گیایه کی خوړسکه له تیره ی جه گهن، له جینی شیدار ده پروئ.

قرظ: (قَ رَ) اِگیا. قرظ

قرع: (قَ) اِگیا. کدو

قرغات: (قَ رَ) اِگیا. خولنجان

قرقرون: (قُ قُ رَ) اِگیا. قرطیون

قرقمان: (قَ ق) اِگیا. [مقل، کلکل]

مه قل، مه قله زره ق، مه لکه زره ق، قه رقه مان، داریکه له تیره ی داربنیشت، شیله که ی بو بیوه سیری و ره وانی باشه،

قرقو: (قُ ق) اِگیا. زعفران

قرمیل: (قَ ر م) اِگیا. [علف مروارید]

گیامروارید، ره کیکه له تیره ی گوژروان، لاسک زبر و درواوی، بو دهرمان ده شی.

قرن: (ق) اِگیا. زغال اخته

قرنباد: (قُ ر) اِگیا.

[زیره ی سیاه، کراویا، تقرد، تقده، کروییه]

زیره ی رومی، زیره ی رهش، کراویه، زینان، شازیره، گیایه کی دوساله به، بو ی خوشه و تیژه.

قرنبوش: (قَ ر ب) اِگیا.

قه ره نبوش، شه وهری بوئدار، جوئی گیا له تیره ی سه وزی خواردنه.

قرنبول: (قَ ر ب) اِگیا. قلوبق

قرنبیط: (قَ ر ب) اِگیا. کلم

نام علمی: *Brassica oleracea* var.

قرنفار: (قُ ر) اِگیا. قرنباد

قرنفل: (قَ ر ف) اِگیا. [میخک]

میخه ک، قه نه فل، قه نه فل، قه ره نفول، فرنجه مشک، گول میخه ک، گوله ئه سریل، گوله ئه سریلک، گریشک، گولیکه له تیره ی میخه ک.

قرنوس: (قُ ن) اِگیا. آل

قرونون: (قَ نَ) اِگیا. [لِحلاح]

قهرنون، گیایه کی درواوییه ریشه که ی بو خواردن ده بی.

قرنیه: (قِ رُنِ ی) اِگیا.

نام علمی: *Geranium spp*

شهمانی، گوله شهمانی، شهمانی عه تری، گوله عه تری، جوړی گولی شهمانی زور بین خو شه.

قره آغاج: (قَ رَ) اِگیا.

۱- گیا. اوجا

۲- گیا. ملج

قره پازی: (قَ رَ زِ) اِگیا. [سلمه]

سهلمه، سلیمانکه، سارمه، جوړی گیاسالمه یه.

قره تیکان: (قَ رَ تِ) اِگیا. سیاه تلو

قره جه: (قَ رَ جِ) اِگیا. سیاهک

قره خزک: (قَ رَ خَ زِ) اِگیا. تاغ

قره زله: (قَ رَ زَ لِ) اِگیا. تنگرس

قره غاج: (قَ رَ) اِگیا. قره آغاج

قره قات: (قَ رَ) اِگیا. قره قاط

قره قاط: (قَ رَ) اِگیا. [قره قات]

نام علمی: *Vaccinium arctostaphylos*

۱- قره قات، قهره غات، قهره گه یلان، قهره قات گه یلانی، گیایه کی گه لآباریک و گول سپی یا په مه یی، بهری مزر و مه یخو شه،

۲- گیا. خولنجان

قره گیله: (قَ رَ گِ لِ) اِگیا. ولیک

قره میخ: (قَ رَ مِ) اِگیا. تنگرس

قریص: (قَ رِ) اِگیا. گز نه

قریطه: (قَ رِ طِ) اِگیا. سرخس (آبی)

قزاخ: (قَ) اِگیا. گمه

قزقره: (قُ قَ رَ) اِگیا. لرک

قسا: (قَ) اِگیا.

۱- گیا. سلیخه

۲- گیا. چشم، تشمزک

قست: (قُ) اِگیا. قسط

قستل: (قَ تِ) اِگیا. [قسطل]

۱- بهروو، شابهروو، کهستانه، جوړی دارمازوو، ۲- بهروو، گزگل، بهری دارمازوو.

قستوس: (قَ تِ) اِگیا.

[قستوس، شقوس، لادن، لادنون]

لادن، لادن، گیالادن، لادن ئیسپانیا، گیایه کی گول په مه یی به شیوه ی دارچکه، شیریه کی له ده گرن بو عه تر سازی و پزیشکی به کاری دیتن.

قستوس: (قَ تِ) اِگیا. قستوس

قسط: (قُ) اِگیا.

[کوشنه، کست، کت، کته، کشط، قست، قسط، قسط شیرین، قسط عربی، قسط بحری، بستک، بستج، قشنا، قوشنا،]

زهنجه فیل شامی، هه لَز، هه له زه، گیا گه ری، روکیکه له تیره ی زهنجه فیل، رهنگ زهر د و تام شیرین، بو دهرمان ده شی.

قسطا: (قُ) اِگیا. قسط

قسطنیه: (قَ نِ یِ) اِگیا. شاه بلوط

قسطس: (قُ طِ) اِگیا. قسط

قسطل: (قُ طِ) اِگیا. شاه بلوط

قسطنه: (قَ طَ نِ) اِگیا. شاه بلوط

قسوس: (قُ سِ) اِگیا. عشقه

سواروڪ، گولہ مه خمور، ۳-میخه کی هیندی،
 جه عفه ری په رپه ر، گول جافری، دارچکینه.
قفلوط: (ق ل) ا.گیا. کراٹ
قلاقل: (ق ق) ا.گیا. قلقلان
قلام: (ق) ا.گیا. چوبک، اشنان
قلام: (ق ل) ا.گیا. [قاقلی]
 کاخلی، قاخلی، کاژیلہ، روه کیکه وهک زه عفه رانه.
۱-قلب: (ق) ا.گیا. [قلبه]
 گیامروارید، گیایه که له تیره ی گوزروان، بهری
 واسه نوک و بو دهرمان ده بی.
۲-قلب: (ق) ا.گیا. [جمار]
 په نیری خورما، دلّی دارخورما، ماکیکی سپی و
 نهرم و خوشی دارخورمایه.
قلب جوله: (ق ل ج ل) ا.گیا. زرآوند
قلبه: (ق ب) ا.گیا. قلب
قلت: (ق) ا.گیا. [جو]
 جو، جه، جهو، جوړی جوړی ټینگلیسی.
قلفونیا: (ق ف ن) ا.گیا. کلفن
قلفونیه: (ق ف ن) ا.گیا. کلفن
قلقاس: (ق) ا.گیا. گوش فیل
قلقاص: (ق) ا.گیا. گوش فیل
قلقل: (ق ق) ا.گیا.
۱-گیا. قلقلان
۲-گیا. چشم خروس
قلقلان: (ق ق) ا.گیا.
 قه لاقل، هه نارده شتی، هه نارسه حرایبی، گیایه کی
 ناوچه گهرمه سیره کانه.
قلماس: (ق ل) ا.گیا. زنبق

۱- قشوش: (ق ش) ا.گیا. قسوس
۲- قشوش: (ق ش) ا.گیا. قستوس
قصب: (ق ص) ا.گیا. [نی]
۱-لؤخ، له بان، له وان، که ره پو، داریکه له قامیش
ده چی، ۲-نه پشه کهر، نه پشه کهر، قامیشی شه کر، ۳-
خورما، خورمای وشک، قه سه ب.
قصد: (ق ص) ا.گیا. [تمشک]
 توورک، تووترک، دری، ته مشک، داری توورک.
قسطل: (ق ط) ا.گیا. قستل
قضاب: (ق ض) ا.گیا. پروانش
قضم قریش: (ق م ق ر) ا.گیا. صنوبر
قطب: (ق ط) ا.گیا. حنا
قطرب: (ق ر) ا.گیا.
 کونجره، په نرشکه، په نهریشک، نووسه که،
 نوسه نکه، در کیکه به جله وه دنوسی.
قطرم: (ق ر) ا.گیا. [ع]
 نه عنا، نه عنای پشیله، گیاپشی، گیاکتک، جوړی
 روه کی ده شتییه، گه لاتیژ و گول سپی، بوئی هم
 گیایه پشیله بو لای خوئی راده کیشی.
قطف: (ق ط) ا.گیا. سلمه
قطلب: (ق ل) ا.گیا. [شرزک، کوهج]
 به لالووک، به لالووک کینوی، نالوبالوی کیتی.
قطن: (ق) ا.گیا. [پنبه]
 په موو، په مگ، په مه، لوکه،
قطیس: (ق ط) ا.گیا. آبنوس
قطیفه: (ق ط ف) ا.گیا. [گل جعفری]
۱-بزگیله، قه یفه، شه سپه ر، عهرووس پش په رده،
کاکنج، گولیکه، ۲-پوپه که له شیر، سه ول، سواو،

قلمانتہ: (قَلَّ ت) اِگیا. آس بویہ

قلمبق: (قَلَّ ب) اِگیا. قلوبک

قلمکار: (قَلَّ ل) اِگیا. تاجر بزی

قلمباق: (قَلَّ ل) اِگیا. قلوبک

قلمبق: (قَلَّ ب) اِگیا. قلوبک

قلمبک: (قَلَّ ب) اِگیا.

قہلہنبہک، قہلہنبہق، عوود، دارعوود، داریکی
ہیندستانہ بہرہکھی بؤ دہرمان دہبج.

قلوتہ: (قُلُّ ت) اِگیا.

[دغدغک، درگندہ، دارگندہ، چپول]

سہنا، سینامہکی، سہنامہکی، دروین، سنای
مہغربی، دارچکیکہ بہ گولی زہرد و بہری بؤر، بؤ
دہرمان دہبج.

قلومس: (قُلُّ م) اِگیا. آذان الدب

قلی: (قَلَّ ل) اِگیا. [خریس، لوبیادریابی]

خہریس، لوبیای دہریابی، گیایہکی خورسکی
لیواری دہریاہ، بہری کہلوودارہ.

قماشیر: (قَشَّ ش) اِگیا. [کماشیر]

قہماشیر، کہماشیر، شیلہی گیای کہرہوسی کیوی.

قمام: (قُمَّ م) اِگیا. مورد

قمحہ: (قَحَّ ح) اِگیا. وج

قمری: (قُرَّ ر) اِگیا. کلم، قمرید

قمرید: (قُرَّ ر) اِگیا. [قمری، کلمقمری، کلم، لفت]

نام علمی: Brassica rapa var.

کہلہم، قومری، کہلہرم قومری، قہرناہیت،
شہلہمہہردی، شہلہمخوپری، جوڑی گیایہ
جوڑی کیوی و دہسچینی ہہیہ، خواردنی بؤ
رہوانی و ٹیسہالی باشہ.

قنا: (قَ ن) اِگیا. خیزران

قنابری: (قَبَّ ر) اِگیا.

۱- گیا. برگست

۲- گیا. خارشتری

قناریہ: (قَرَّ ر) اِگیا. کنگر

قنب: (قَنَّ ن) اِگیا. [کنف، شاہدانہ]

شادانہ، شہدانہ، کہنہو، چرش، حہشیشہ، بہنگ،
گیابہنگ.

قنبیلہ: (قَبَّ ل) اِگیا. قنبیل

قنبیط: (قُنَّ ن) اِگیا. [کلم]

قومری، کہلہم، گولہکہلہرم، کہلہم قومری.

قنبیل: (قَبَّ ب) اِگیا.

قہنبیل، قہنبیلہ، داریکی ولاتی ہیندہ، بہ گہلای
تیژ و بہری کولکدارہوہ، بؤ چارہسہری نہخوشی و
کاری رہنگریژی بہکاری دینن.

قنبیلہ: (قَبَّ ب) اِگیا. قنبیل

قندران: (قَدَّ د) اِگیا. [قندرون]

۱- سنگ، گیاشنگ، گیاجہقہ، جوڑی شنگہ چہقہی
لی دہگری، ۲- چہقہ، بنیشٹ، شیلہی سنگ دوای
وشک بوونہوہ خوش دہکری و وہک بنیشٹ
دہیجان.

قندرون: (قَدَّ د) اِگیا. قندران

قندس: (قُدَّ د) اِگیا. اشنان

قندول: (قُدَّ د) اِگیا. شیشعان

قنطاریون: (قَرَّ ر) اِگیا. قنطوریون

قنطریون: (قَطَّ ر) اِگیا. قنطوریون

قنطس: (قُطَّ ط) اِگیا.

۱- گیا. تاغندست

۲-گیا. آس

قنطوریون: (قَطْرِي) إ.گیا.

[گل گندم، گال بنگ، عنبر]

سەپان تریتنە، گالەبەنگ، تالگ، تالگ، تالو، گیا تالو، تالگە، تالە، تالی، تالی توس، تالی توس، تالگە خوشە، تالگە تالە، تال گوشتە زوون، تالو تالە، تالگە وەشە، تالگە رەقە، تالگە چەقە، تالگە تۆیز، تالوگە، گولە گەنم، گول گوچیلە، روه کیکە لق باریک بو دەرمانی سەفرا دەبی.

قینیدی: (قِنِیدِ) إ.گیا. [سناد، کنیدیوم]

قینیدی، قینیدی، سناد، روه کیکە خۆرسکی کویتسانە کانە.

قورت اودی: (قُودِ) إ.گیا. خاراگوش

قورسا: (قُورِ) إ.گیا. بلسان

قوریون: (قُورِي) إ.گیا. گشنیز

قوطلیدون: (قُطْلِدِ) إ.گیا.

[ودنە، بشانق، قدح مریم، قدح مریم، قسیس،

زلائف الملوک، زلف عروسان]

زولف عروسان، گیایە که پەری گولە کە ی پیکە وە نوساون، لە جیی فینک دەروئ.

قوطة: (قُوطِ) إ.گیا. گوجە فرنگی

قوقالس: (قُوقَلِ) إ.گیا. قوقلارس

قوقحان: (قُوقِحَانِ) إ.گیا. همیشه بهار

قوقلارس: (قُوقَلَارِ) إ.گیا. ترب

قولنجان: (قُولِجَانِ) إ.گیا.

[خولنجان، خولنجان، خولنجان، کلاجن،

کلیجن، قرغات، خسرو دارو، هارلیجان، هاولیجان،

گلنگا، فالنقا، پان، درخت تانبول، کسری دارو]

قولنجان، خولنجان، تانبول، خەسەرە و دارو، گیایە که

لە تیرە ی زەنجەفیل، تام تیژ و تالە.

قومارئون: (قُومَارِئِ) إ.گیا. رازیانە

قونیزه: (قُونِزِ) إ.گیا. شاه بانگ

قونیطن: (قُونِطِنِ) إ.گیا. تاج الملوک

قونیون: (قُونِیُونِ) إ.گیا. شوکران

قویسه: (قُویَسِ) إ.گیا. مریم گلی

قهوه: (قَهْوِ) إ.گیا. [بن، درخت قهوه]

نام علمی: Coffea Arabica-L

قاوه، قهوه، قهوه، قهوه، قهفه، داریکە لە تیرە ی رونیاس،

گول سپی و بون خوش، بەرە کە ی وە ک چایی

دەخوریته وە. لە قاوه بو رهنگ کرنی موو که لک وەر

دەگیرئ. قاوه بو کوکه ره شه، نه خوشی چلکی باشە.

قیچ: (قِیچِ) إ.گیا. گواچ

قیسوس: (قِیْسُ) إ.گیا. عشقه

قیسون: (قِیْسُونِ) إ.گیا. [شقر، مشک داش]

میسکی شوان، جوړئ گیایە یە ئالفی لە تیرە ی

ئەسپە ناغ، بونی تایبە تی هە یە.

قیسی: (قِیْسِ) إ.گیا. [قیسی]

۱- قەیس، شیلانە، دارشیلانە، دارقەیس، داریکی

درکاو ی بەرئکی خری زەرد دە گری،

۲- شەفتالووی وشک کراو.

قیصوم: (قِیْصُومِ) إ.گیا.

۱- بوماران، بومارانە، گیایە کی تالە و بو دەرمان

دەبی، ۲- گوپزرکە، سیپنە هەرد، سیپنە عەرزیلە،

سیوہ بن عەرزیلە، بنە گیایە که وە ک پەتاتە بە کالی

دەخوری.

قیطاقون: (قِیْطَاقُونِ) إ.گیا. [نخود]

نۆک، نۆکی میسری یا نۆکە سوورە، جوړئ نۆکە.

دینن. کاخلی بو به هیزی دل و سی، شکاندنی
بهردی گورچیله و خاوین کرنه وهی لولهی
میزه لدان به که لکه.

کاج: ایگیا. کاج

کاخلی: (ل) ایگیا. کاجیره

کاد: ایگیا.

کاد، دارکاد، کادهیندی، دارکاشوو، دارکاشو،
داریکی ولاتانی برمه، سهیلان، بنگال، نه فریقاییه،
ماکیکی دی ده گیری و پیی ئیژن «کاشو»، بو
پیشه سازی و نه خوشی به کاری دیتن.

کادی: (د) ایگیا. [کوره]

کادی، کوره، کووره، کهدهر، داریکه وهک
دارخورما به لام گچکه تره، درکاوی و گری گری،
گول هیشویی و بون خوش، عهتری لی ده گرن.

کادی: (ذ) ایگیا. کادی

کاروانکش: (ک) ایگیا. [کبیرو، کشیرو]

کاروان کوش، کارکوش، زره سالمه، زرسالمه،
روه کینکه له تیره ترشوکه، تایبه تی کویستانه کانه.

کاز: ایگیا. [کاج، صنوبر]

کاج، سنوبهر، سنهوبهر، نهوژ، داری ناژین.

کازره: (ز) ایگیا. کاجیره

کازیره: (ز) ایگیا. کاجیره

کاژ: ایگیا. کاز، کاج

کاژره: (ز) ایگیا. کاجیره

کاژیره: (ژ) ایگیا. کاجیره

کاسنی: (ن) ایگیا.

[کاشنی، کسنی، کسنه، تلخک، انوپا، هندبید]

نام علمی: *Cichorium inthbusl*

نام علمی: *Chicoree sauvage*

قیطران: (ق ط) ایگیا.

[غزیل، سگ دندان، رقم، لیلک بورنی]

سهگ دیان، سهگ ددان، فهیتهران، گیایه که له
تیره ی شهمدانی به گولی سپی و ئه رخه وانی،

قیطس: (ق ط) ایگیا. مورد، آس

قیلوط: (ق ل) ایگیا. تره

کاآم: ایگیا. کام

کابوسک: (ب س) ایگیا.

خورما، جوژی خورمای خراپه که نیتوکه که ی ره ق
نابی.

کابوشک: (ب ش) ایگیا. کابوسک

کابیشه: (ب ش) ایگیا. کاجیره

کاج: ایگیا.

[کاژ، کاج، ناژو، ناجو، نوژ، نشک، کاجین]

نام علمی:

Pinus halepensis. (Sylvestris)

کاج، کاژ، دارکاج، کاژی، ناچوو، ناژو،
همیشه سهوز، دارسهوز، داریکی گه لا سوزنی
باریکه، همیشه سهوز، جوژی جهوی لی ده گیری.
خواردنی کاج بو ئاژل به رخستنی به دواوهیه.
بهری کاج بو زام و که چله باشه.

کاجبن: (ب) ایگیا. کاج

کاجره: (ج ز) ایگیا. کاجیره

کاجیره: (ج ز) ایگیا. [کاژیره، کاجوره، کافشه]

نام علمی: *Carthamus tinctoriusl*

نام علمی: *Carthmus lanatus*

کاخلی، قاخلی، قاخلی، قاقلی، کاژیله، شملی،
زهردی، قاخلی دیمی، روه کینکه وهک زه عفه ران
دهچی و بون خوشه، بو سه ر برنج و کولیره به کاری

كاشمه: (م) ا.گيا. كاشن

كاشن: (ش) ا.گيا. [كاشم، كاشمه، كرسوم]

نام علمي: *Acheodorante (smyrnium cordifolium)*

كاشمه، كاشم، گولپهري كويستاني، گولپهري به فري، كه ره و سى عه تری، نینۆر، گيايه كى بۆن خوشى كويستاني بۆ چيشت (به ره سيل) ده بى، په ي گورچوو و ميزه لدان خاسه.

كاشو: (ش) ا.گيا. [فر.]

كاشو، كاشو، كات هندی، كاد هندی، ماكيكى گيراو له دارى كاد، بۆ چه رم سازى و پزيشكى به كارى ديتن.

كافشه: (ف ش) ا.گيا. كاجيره

نام علمي: *Carthamus tinctoris*

كافور: (ف) ا.گيا. [درخت كافور]

نام علمي: *Laurus camphora*

كافوور، كاپوور، دار كافور، دارى كى بالابه رزه، له گه لای ئەم داره يا ساقه ته ي كافور ده گيرى. كافور بۆ پيشه ي خه مير سازى به كار ده برى، ده رمانى زيپكه و سينۆزيت و سه ريشه يه.

كافور اسپرم: (ف ا پ ر) ا.گيا. اقحوان

كافور اسفرم: (ف ا پ ر) ا.گيا. اقحوان

كافور بويه: (ف ب ي) ا.گيا.

كافوور بۆ، كافوور بۆن، روه كيكه بۆنى واسه كافوور.

كافورى: (ف ر) ا.گيا. بابونه

كافيشه: (ف ش) ا.گيا. كاجيره

كافيلو: (ف ل) ا.گيا. [شكاعى، كنگر خر، طوبه]

۱- كافيلوو، كنگر، كه نگر، كنگر ده شتى، كنگر كه رى كيو، گيايه كى درواوى خوړسكه له جوړى كنگر،

چه قچه قه، چه قچه قوگ، چه قچه قه چه ر مگ، كاسنى، باقه به س، باقه بين، هندوبا، شيره چاو، گياشيلو، گياكه و، تالزگى، روه كيكى ئالفى گول شين، ريشه بوړ و كلفت، باغه ي ده به ستن، بۆ چاره سه رى نه خوشى تاو، كوئنج، زهردويى ده بى و خوین ده پاليوى. چه ن جوړى كاسنى: (كه ر كورۆزه، مراوى، مه عمولى).

كاسنى زرد: (ن ز) ا.گيا. [قاصدك]

نام علمي: *Taraxacum officinale-L*

گوله بلاو، گوله كه رگ، كاسنى زهرد، ئەم گيايه بۆ چه ن جوړ ده روى، له زور جى كوردستان شين ده بى، بۆ گرفت و سه فرا و ژانى پشت و ناوقه د باشه.

كاسنيه: (ن ي) ا.گيا.

كاسنى فه رهنكى، كاسنى سالاد، جوړى چه قچه قه يه ده خورى و له سالاد ده كرى.

كاسه بشكنك: (س ب ك ن) ا.گيا.

گوله ميزانى، گوله هه راله، گونگلوگ، گونگيلوگ، روه كيكه له تيره ي سووره هه لاله.

كاسه شور: (س ش) ا.گيا.

كاسه شوړ، گيايه كى گه لاپان و ئەستووره.

كاسيا: (س) ا.گيا.

كاسيا، چيو كاسيا، دارى كه له تيره ي عه رعه ر، گول سوړ و بى بونه، دارى كاسيا سپيه و خالخالى زهردى تىدايه، بۆ هيندى نه خوشى به كارى ديتن.

كاسيترون: (س ر) ا.گيا. شاطرا

كاسيه: (س ي) ا.گيا. سنا

كاشر: (ش) ا.گيا. قافلى

كاشم: (ش) ا.گيا. كاشن

بزگیله، قه یغه، قه بته ران، شه سپهر، شه سته پر، کاکنج، کاکنه ج، کیکنجی، گه زوکه، ته ماته جنانی، گوله قه دیغه، به لالوو که جستانی، وهوی پشت پهرده، روه کینکی خورسکی سور به گولی سووره وه، بهری وهک گیلایه سور بهرمانی سهنکی میزه لدان و روماتیسم و ماخولیا دهی و خین ده پالیوی.

کاکنه: (ک ن) ایگیا. کاکنج

کاکوتو: (ک ت) ایگیا. کاکوتی

کاکوتی: (ک ت) ایگیا. [کتکتو، مشنه، اشترپا]

ته رامشیخ، مهره زه، ته زبووه، ته زبووه کیفیله، هه زبووه کیفی، هه زوه کیویله، مهره زه کیوی، جاتره کیویله، چاییه شاخی، مشک ته رامشیخ، گیایه که له تیره ی نه عنا، بون خوش و گه لاورد، ده خوری و بو ناو دو و ماست ده بی.

کاکوش: (ک) ایگیا. بنفشه

کاکی: (ک) ایگیا. خرمالو

کالادیوم: (دی) ایگیا. قلقاس

کالتا: ایگیا. [خرغوس، قرقوز، نرگس مرزقی،]

کالتا، قه رکوز، نیرگز، نیرگس مهره زه قی، جورئ روه کی ناو گولاو و زهله، گه لازه رده، بو کاری رهنگ به کاری دیتن.

کالنج: (ل) ایگیا. زالزلک

کالوخ: (ل) ایگیا. [گندنا، تره]

که وهر، که وهرگ، ته ره، سه وزییه کی خواردنه.

کالوسک: (ل س) ایگیا. کوسک، باقلا

کالونی: (ل ن) ایگیا. سعتر، آویشن

کالیکول: (ل ک) ایگیا. [فر].

کالیکول، قژمووک، قه پووشک، کاسه ی زیادی هیندی گول وهک: میخه ک، په نیره.

۲- که رته شی، در کینکی خره له کنگر ده روی.

کاکائو: (ه) ایگیا.

Theobroma cacao: نام علمی

کاکائو، کاکه ئوو، کاکاهوو، کاکاو، کاکاوو، داریکی هه میسه سه وزی تاییه تی گهرمه سیره کانه، چینه که ی سور، بهری ده خوری، هیور که ره وهی دله.

کاکاهو: (ه) ایگیا. کاکائو

کاکبان: ایگیا. کاجیره

کاکتو: (ک ت) ایگیا. کاکوتی

کاکتوس: (ت) ایگیا.

[ککتوس، رقع، انجیر خاردار، صبیر]

Cactus spp: نام علمی

کاکتوس، کاتوس، گوله خه پله، هه نجیر در کاوی، هه نجیر فره نگی، گیایه کی خورسکی ساقه ته کفته، جورئ ده سچینیشی هه یه.

کاکره: (ک ر) ایگیا. آککرا

کاکل: (ک) ایگیا.

۱- رازیانه، رازیانه ده ریایی، کاکله، ۲- کاکل، کاکیل، گیایه کی خورسکی ولاتانی ئورویا و ئه مریکا و ئه فریقایه.

کاکل: (ک) ایگیا. کاکله، قاقله

کاکله: (ک ل) ایگیا. [کاکل]

رازیانه، رازیانه ده ریایی، رازیانه به حری، کاکله، جورئک گیا له تیره ی سه وزی خواردنه.

کاکله: (ک ل) ایگیا. قاقله

کاکنج: (ک ن) ایگیا.

[کاکنه، کاکونه، کجومن، عروس پس پرده]

Physalis alkekengi: نام علمی

گوچککه گا، گوشه نوه نه، کاهووده شتی، کاهوی وه حشی، گیایه کی ناوچه کانی کوردستانه، بو خارشت و زامی چلکی زور باشه.

کباب: (کَب) اِگیا. کبابه

کبابه: (کَب) اِگیا.

[کباب، کبابیه، کباب چینی، مهلیون، فریغلیون]
کباب، کباب چینی، کبابه چینی، کبابه ی دهرمان، کبابه ی زار قه له شاو، دارکباب، داریکی ولاتانی هیند و جاوه و سوماترایه، بهره که ی بوره و بو دهرمان ده بی.

کبابیه: (کَب) اِگیا. کبابه

کباث: (کَب) اِگیا. [ع] [اراک]

بهری دارسیواک، بهری دار پیلو.

کباد: (کَب) اِگیا. [نارنج]

که بات، که باد، بالنگ، نارگ، نارنج، ترونج، داری نارنج به گولی سپی و بو خوشه وه، بهریکی مزر و ترش و ئاوداری وه ک پرتقال ده گری.

کبار: (کَب) اِگیا. کبر، کبره

۱- **کبر:** (کَب) اِگیا.

[کبار، کبره، کبره آغاجی، کبرقدانی، کبرشوکی، کورک، کورز، قبار، قبار آغاجی، قبارس، قباریس، قباریش، شوک الحمار، پاته ترو، خاف خاندرد، خرنوب شامی، خاروک، کور، لگجی]

نام علمی: *Capparis spinosa*

گیامار، گیامارانه، مهرگمار، ته له مار، که بهر، که بهره ی ئاغاجی، که لکوم، مارگیره، مارگیر، مارگیره، شه فه له، شه فه لاج، روه کینکی در کاوی پر لق و بو، گه لاپان و گول سپی، بهری بو ترشیات

کام: اِگیا. [کآم، تق، غاسول رومی، سنجدلخ]

نام علمی: *Hippophae rhamnoides*

کام، سنجوو، سنجووئه تاله، داریکی درواوی گه لباریک و گول سه وزه، بهره که ی خر و ترشه و دژی کرمه، بو نه خوشی میده و ریخوله خاسه.

کامادریوس: (رِی) اِگیا. مریم نخودی

کامالا: اِگیا. قنبیل، قنبیلله

کامپوره: (پَ ز) اِگیا. ازملک

کام تیغ: (ت) اِگیا. دیوخار

کاملیا: (م ل) اِگیا. [فر.]

کاملیا، دارچکینکی هه میسه سه وزی گه لباریک و گول په مه یی، پتر بو جوانکاری ده پرویتن.

کاملین: (م ل) اِگیا. [فر.]

کاملین، گیایه کی یه کساله ی گول زهرده، بهری بوره و رونی لی ده گیری.

کانیرو: (ن ز) اِگیا. مازربون

کاول: (و) اِگیا. [گندنا ی کوهی]

که وه رده شتی، که وه رگ کینوی، گورده، تهره، کینوال، که وه ره کینوی، جووری روه کی خواردنی مرؤفه.

کاهو: (ه) اِگیا. [کوک]

نام علمی: *Lactuca sativa*

کاهوو، کیور، کییور، کیوهه، کینور، مارول، خاس، سه وزییه کی گه لاپانه، ده خوری. خواردنی کاهوو بو خاوین کر نه وه ی ریخوله و میده باشه، که م که ره وه ی چهوری و کولوسترو لی خویته و بهر به نه خوشی ده ماری ده گری.

کاهوی وحشی: (ه ی و ش) اِگیا.

نام علمی: *Lactuca scariola*

کتانی: (ک ن) اِ.گیا.
 گولی هه میشه به هار، گوله که تان، که تانی،
 هه میشه گول.
کتره: (ک ر) اِ.گیا. شاطرا
کتکتو: (ک ک ت) اِ.گیا. آویشن
کتلبه: (ک ت ب) اِ.گیا. جوالدوزک
کتله: (ک ل) اِ.گیا. مامیثا
کتتم: (ک) اِ.گیا.
 ۱- گیا. وسمه
 ۲- گیا. شمشاد
کتوس: (ک ت) اِ.گیا.
 قومام، قه مامه، قومامه، قه مامه گیا، گیایه که وه ک
 گهنم ده چن.
کتوس: (ک ت) اِ.گیا. [بیج، پیچک، عسلما، کتوس لو]
 که تووس، که تووس لو، دارچکینکه به گولی په مه یی،
 جوری شیرهی سپی دی ده گیری.
کئا: (ک) اِ.گیا. منداب
کجور: (ک ج) اِ.گیا. زرنباد
کجومن: (ک ج م) اِ.گیا. کاکنج
کجیل: (ک ج) اِ.گیا. دلیک
کچف: (ک چ) اِ.گیا. لور
کچلا: (ک چ) اِ.گیا. کچوله
کچله: (ک چ ل) اِ.گیا. کچوله
کچوله: (ک چ ل) اِ.گیا.
 [آزراقی، کچله، کچلا، قاتل الکلب،]
 مهرگه ماسی، ژارماسی، ژاره ماسی، کوچووله،
 داریکی ولاتانی هیند و سهیلانه، بهری زور تاله و
 بو دهرمان ده بی.

ده بی و ئیشتیاهینه ره. مار و دویشک لپی
 راده که ن، بو نه خوشی سیاتیک و روماتیسم باشه.
۲- کبر: (ک ب) اِ.گیا. گندنا، کور، تره
کبرک: (ک ب ر) اِ.گیا. بستیاچ
کبست: (ک ب) اِ.گیا. [کبستو، کبسه]
 کالکه مارانه، کاله که مارانه، شوتیه مارانه، گوژالک،
 خه یاردیمی، زرکه تال، روه کینکی تاله.
کبستو: (ک ب ت) اِ.گیا. کبست
کبسته: (ک ب ت) اِ.گیا. کبست
کبسون: (ک س) اِ.گیا. برنج
کبودان: (ک ب) اِ.گیا. سیاه دانه
کبوده: (ک ب د) اِ.گیا.
 ۱- بی مشک، بیمیشک، بیرمشک، جوری داربی،
 ۲- ته وریزی، چنار، دارشوخ، ئه سپین، سپیه چنار.
کبیر: (ک ب) اِ.گیا. کهور
کبیرو: (ک ب ر) اِ.گیا. کاروانکش
کبیکج: (ک ب ک) اِ.گیا.
 [کبیکنج، کبیکگ، کبیکه، شقیق، وردالحب]
 که بیکه ج، گیایه که له تیره ی گشنیز، گه لاپان و
 گول سپی، ریشه که ی سپی و تاله.
کپ: (ک) اِ.گیا. زیزفون
کتان: (ک) اِ.گیا. [بزرگ]
Linum usitatissimum: نام علمی
 که تان، گیاه که تان، گیاکام، گیامیروول، به رزه ک،
 به رزه ک، هه لاهه، لو که کتوی، گیایه کی گه لاپاریک
 و گول شینه، له توه که ی رون ده گرن و له ریشالی
 بو قوماش که لک و هرده گرن، بو خه میری په یکهر
 و به تانه به کاری دین.

کۆولەكە، كۆولەكە گاۋىن، كۆولەكە ئاگر، كۆولەكە ئاۋى، كۆولەكە تەمەل، خواردىنى بۆ پالائوتنى خويىن، بەھىزى دىل، زامى رىخۆلە و مەئىدە باشە.

كدودشتى: (ك د د ت) .ا.گيا. [دباء]

نام علمى: *Cucurbita verrucosa*

نام علمى: *Cucurbita lagenaria*

كۆولەكە خانمانە، كۆولەكە خانمانى، كۆولەكە ئاۋى، كۆولەكە شىتە، كۆولەكە دەيمى، گيايە كى يە كسالە يە و بەرىكى درشت و گۆشتن دەگرى و خۆراكىكى خۆش و سودبەخشە، بۆ ناو رىخۆلە و مەئىدە باشە و كرم كۆزە و نەخۆشى شەكرە كەم دەكاتەوہ.

كدوى سفيد: (ك د ي س ف) .ا.گيا.

نام علمى: *Lagenaria vulgaris*

كۆولەكە سىپى، كۆولەكە خەيارە، كەدوچەرمگ، گيايە كى ئالفى يە كسالە يە، لە زۆر جىيى كوردستان ھەم دەسچىن و ھەم خۆرسك دەس دەكەۋى. بۆ نەخۆشى شەكرە، زگەشۆرە، ھىنانە خوارىي تەۋرمى خويىن باشە.

كرات: (ك ر) .ا.گيا. كرات

كرات: (ك ر) .ا.گيا. [كۆچۈك پراسە]

نام علمى: *Allium roseum*

۱-سەۋزى، تەرە، سەۋزى خواردىن، ۲-پياز دەشتى، پىۋازى خۆرسك، ۳-تەرەى خاۋەرى، جۆرى سەۋزى خۆرسكە، ۴-برووسقە، گۆل ھەسە، گىلاخە.

كراۋى: (ك و) .ا.گيا. كراۋىا

كراۋىا: (ك و) .ا.گيا.

[كرويا، كراۋىيە، كراۋى، قرنباد، زىرە رومى، زىرە سىياھ]

زىرەى رۆمى، زىرە، زىرن، ژىرە، زىرەى كرمانى، زىرەى رەش، شازىرە، زىنان، كراۋىيە، سىياۋزىرە،

كحلاء: (ك ح) .ا.گيا.

۱-گيا. گاۋزبان

۲-گيا. مرزنگوش

۳-گيا. خردل

كحلان: (ك) .ا.گيا.

[كحلاء، كحلى، سليس، سريجه، عينون]

سەنای شارى، مینای ئاسمانى، جۆرى گيايى خۆرسكە بۆ دەرمان دەيى.

كحیلا: (ك ح) .ا.گيا. گاۋزبان

كخج: (ك) .ا.گيا. خلنگ

كخج: (ك) .ا.گيا. خلنگ

كدر: (ك د) .ا.گيا. كادى

كدو: (ك د) .ا.گيا.

نام علمى: *Cucubita pepo-Dc*

كۆولەكە، كۆولەكە زەرەدە، كۆولەكە كى، كوندك، كوندكى ئافى، كوندرى مىرانى، كۆولەندەر، كۆولندك، كۆولەند، كۆولندر، كۆولند، كۆولەندەر، كۆو، كدو، كودو، كودى، كەدوو، كوندر، كرىتى، گوندۆر، قۆولند، قۆولندك، قەباخ، قەباغ، قەومك، دورمك، بىنەگيايە كى يە كسالەى گەلاپان و گۆل زەرەدە و بەرەكەى زل و گۆشتنە و خۆراكىكى خۆشە. كۆولەكە بۆ فرىدانى سەنگى گورچو و مېزەلدان و نەخۆشى سىل باشە.

كدوبن: (ك د ب) .ا.گيا. [كدو]

بىنەكۆولەكە، بركەكەدو، بىنجى گوندۆر.

كدوتنبىل: (ك د ت ب) .ا.گيا.

نام علمى: *Cucumis pepovar*

نام علمى: *Cucurbita maxima*

کرچک، کرنگ، کرنو، کرنووک، کرینی، کرنه، کرنی، کهلال، خه ربه نند، خه ربه ننگ، بنی شیره، بی هنجیر، گیاه کی بالابه رز و گه لاپانه، بهری خر و در کاوییه، رونی لی ده گرن و روانکه ره.

کرچوب: (ک چ) ایگیا. شیرخشت

کرز: (ک ز) ایگیا.

۱- به لالوک، برالووک، میوه ی برالوک، ۲- گیللاس، کیلاس، ۳- قوخ، کوخ، میوه ی قوخ.

کرزل: (ک ز) ایگیا. مرز

کرسپ: (ک س) ایگیا. کرفس

کرسف: (ک س) ایگیا. کرفس

کرسن: (ک س) ایگیا. [کرسنه، گاودانه]

کزن، گلننه، گادانه، گاودانه، گاینه، ولیره ی گاوی، دانیکه گا پیی قه له و ده بی.

کرسنه: (ک س ن) ایگیا. کرسن، گاودانه

کرسوف: (ک س) ایگیا. پنبه

کرسوم: (ک س) ایگیا. کاشمه، کاشن

کرسنه: (ک ش ن) ایگیا. کرسنه

کرغست: (ک غ) ایگیا. برگست

کرف: (ک) ایگیا. کرب

کرفج: (ک ف) ایگیا. [آتشگیره]

گرالک، بنه گیاه کی لاسک باریکه زوو گر ده گری.

کرفس: (ک ز) ایگیا. [کرسف، کرسب، کلفس]

نام علمی: *Apium graveole graveolens*

نام علمی: *Apium graveolens*

۱- که ره وس، که ره وز، که ره ز، که ره س، کرسب، کرسپ، که ره سه پ، که ره فس، که ره فس، که ره سپ، مه عده نووس، سالیون، کاشمه، سه وزییه کی

جوړی زیره بو خواردن و چیشته ده بی. خواردنی زیره بو به هیزی کوته ندای هه ره س، به ردی گورچيله، بای زک باشه.

کراویه: (ک و ی) ایگیا. کراویا

کرب: (ک) ایگیا. [کرف، کرکو، ککم، کیکم، افرا، چیت]

کرب، کرف، ئه فرا، هه فره س، جوړی دارئه فرایه.

کره: (ک ب) ایگیا. [کرته، خونک، سازو، بی بوریا]

قامیش، قامیشی بوریا، جه گه نی هه سیر، جوړی قامیشه هه سیر و بوریا ی لی چی ده کری.

کرپا: (ک) ایگیا. شبدر

کرپاوان: (ک) ایگیا. شبدر

کرپه: (ک پ) ایگیا. کرپا، شبدر

۱- **کرت:** (ک) ایگیا. تره

۲- **کرت:** (ک) ایگیا. کیکر

کرتباس: (ک ت) ایگیا. پودنه

کرتر: (ک ت) ایگیا. کرتره

کرتره: (ک ت ز) ایگیا.

که رته ر، که کره، بهری گیاه که وه ک خه یارچه مه ر و زور تاله.

۱- **کرته:** (ک ت) ایگیا. [خلنگ]

گزرگ، گسک، گسکه سپیلکه، گه سکه سپیلکه، بنه گیاه که بو گه سک ده بی.

۲- **کرته:** (ک ت) ایگیا. خارشتر

۳- **کرته:** (ک ت) ایگیا. گورگیاه

کرچک: (ک چ) ایگیا. [بیدانجیر، خروع]

نام علمی: *Ricinus communis*

که رچه ک، که رچه ک، که رچه ک خه تایی، که رچه هیندی، که رچه، که نه ک، که نه ی، گینه،

۳- گیا. زردچوبه
کرکمان: (ک ک) ا. گیا. شبدر
کرکمیسہ: (ک م س) ا. گیا. [کرکمیسہ]
 کہرکہ میسہ، کہرکہ میسہ، جوڑی گیای بون خوشہ.
کرکمیسہ: (ک م ش) ا. گیا. کرکمیسہ
کرکو: (ک ک) ا. گیا.
 نام علمی: *Acer campestre*
 ۱- گیا. کرب
 ۲- گیا. کھوک
 ۳- گیا. افرا
کرکوس: (ک ک) ا. گیا. بارہنگ
کرکیش: (ک ک) ا. گیا. کرکاش
کرم: (ک ز) ا. گیا. کلم
کرمازو: (ک ز) ا. گیا. بلوط
کرم دانہ: (ک ن) ا. گیا.
 [مازیرون، ازاز، موردانہ، مٹان]
 مؤرد، مؤردانہ، کرم دانہ، دہوہ نیکی ریشہ دریز و
 ٹہستوہ، گولی سپی بوخوش دہ گری.
کرمک: (ک م) ا. گیا. اشنان
کرنج: (ک ز) ا. گیا.
 ۱- گیا. سیاہ دانہ
 ۲- گیا. حنظل
کرنج: (ک ز) ا. گیا. برنج، ارز
کرنوش: (ک ن) ا. گیا. کریونش
کرنہ: (ک ن) ا. گیا. [شترخار]
 وشرخور، وشرخورکہ، گیایہ کی بہ ناوبانگہ
 ترنجہ نین دہ نیشیتہ سہری.
کرنینش: (ک ن) ا. گیا. کریونش

خواردنہ، بو لابرنی سہنگی سہ فرا و تائی نوبہ تی و
 نہ خوشی مالاریا باشہ، ۲- کووزہ لہ، کووز، گیایہ کی
 تام تیڑی ٹاویہ.

کرفس: (ک ز) ا. گیا. پنبہ

کرفشا: (ک ز) ا. گیا. کرفس

کرک: (ک) ا. گیا. استبرق

کرکاس: (ک) ا. گیا. [دوسر]

چنودان، چہودان، دہنکہ، دووسہر، گیایہ کی ناو
 گہنمہ عہینی گہنم.

کرکاش: (ک) ا. گیا. [بابونہ گاوی، مخلصہ]

گولہ حاجیانہ، گولہ حاجیانہ، گولہ فہقی،
 گولہ چاوشہ، بابونہ ی دہستی.

کرکت: (ک ک) ا. گیا. سیاہ تلو

۱- کرکر: (ک ک) ا. گیا. کاج، کاز

۲- کرکر: (ک ک) ا. گیا. باقلا

کرکرہ: (ک ز) ا. گیا. باقلا

کرکرہان: (ک ک) ا. گیا. کرکرہن

کرکرہن: (ک ک) ا. گیا. عاقرقرا

کرکف: (ک ک) ا. گیا. [افرا، ککم]

نام علمی: *Acer monsspessulanum var cinerascens*

کینفک، کینکف، کینکوو، کاکیف، ہہ فرستہ کیشی،
 دارکہ کہو، ٹہ فرای بہرگ چناری، داریکی سپیداری
 کوردستانہ، بو جوانکاری و خہراتی دہبی، بو
 چارہی زہردویی و پالوتنی خوین و سوریزہ و
 ہاولہ باشہ.

کرکم: (ک ک) ا. گیا.

۱- گیا. زعفران

۲- گیا. زعفران ہندی

کستره: (ک ت ر) اِگیا. شاطرا	کرونده: (ک ر د) اِگیا.
کستیمه: (ک ت م) اِگیا. خراشتر	داریکی درکاوویه، له تیره‌ی دارلیمو، بهری ترش و مزره، مره‌بای لی ساز ده کړئ.
کستینه: (ک ت ن) اِگیا. خراشتر	کرویا: (ک و) اِگیا. کراویا
کسنا: (ک) اِگیا. گاودانه	کرویه: (ک و ی) اِگیا. کراویا
کسناج: (ک) اِگیا. کاسنی	کریل: (ک ر) اِگیا. کبر
۱- کسنج: (ک ن) اِگیا. کاسنی	کریونش: (ک ی ن) اِگیا. کرفس
۲- کسنج: (ک ن) اِگیا. یربوز	کزبا: (ک) اِگیا. ریواس
کسنگ: (ک ن) اِگیا. یربوز، کسنج	کزبره: (ک ب ر) اِگیا. گشنیز
کسنی: (ک ن) اِگیا. کاسنی	کزترخون: (ک ت خ) اِگیا. آککرا
کسیفون: (ک س ف) اِگیا. گلابول	کزطرخون: (ک ط خ) اِگیا. آککرا
کسیلا: (ک س) اِگیا. سلیخه	کزم: (ک) اِگیا.
کسیمه: (ک س م) اِگیا. خراشتر	گیا، شینایی، سه‌وزه‌ی لیواری جوگه.
کشاتیین: (ک ب) اِگیا. [کشتبان، دجیتالس، دیژیتال]	کزنه: (ک ن) اِگیا. گزنه
جوړتیک گیای دووساله، بهری ورد ده‌گری و بو	کزوا: (ک) اِگیا. ریواس
دهرمان ده‌بی.	کزوارینه: (ک ر ن) اِگیا.
کشت: (ک) اِگیا. گز	که‌زوارینه، فلو، داریکی ولاتانی ئوسترالیا و
کشکر: (ک ک) اِگیا.	کومه‌له دورگه‌ی ئوقیانوسی هینده، وه ک کاج
گوله‌ه‌ووریشم، داری گوله‌هاووریشم.	ده‌چی و زور ره‌قه.
کشکل: (ک ک) اِگیا. کشکول	۱- کزوان: (ک) اِگیا. بنه، بنک
کشمش کولی: (ک م ک ل) اِگیا. [دبق، دارواش]	۲- کزوان: (ک) اِگیا. بادرو، بادروج
نام‌علمی: Viscum album (Loranthus Grewinkii Boiss)	کزرف: (ک ر) اِگیا. [بوگنده]
مؤخر، زؤلوولابه‌لووی، داریکه له زور جیی	گیابوگنه، گیابوگنه‌که، بوگنه‌که، گیایه که ده‌ستی
کوردستان ده‌روئ، بهری بو گنده‌مووی روخسار	لیده‌ی تا ماوه‌یه ک بوگنه ده‌بی.
و توکه‌به‌ر به‌کار ده‌بری.	کزور: (ک ز) اِگیا. زرنباد
کشملخ: (ک م ل) اِگیا. کشملک	کسبره: (ک ب ر) اِگیا. گشنیز
کشملک: (ک م ل) اِگیا. [ملاح، کلنج]	کست: (ک) اِگیا. قسط
	کسترون: (ک ت ر) اِگیا. شاطرا

کفعان: (ک) اِ.گیا.

کوفعان، جوڑی گیای تابیہ تی ناوچہ
گہرمہ سیرہ کانہ، بو رازاندنہ وہی باغچہ دہ پرویتن.

کف مریم: (ک م ی) اِ.گیا.

نام علمی: *Anastatica hiero chuntisa*

گیاپہ نجه، پہنجوٰلہ ژہن، پہنجرہ روک، گیایہ کہ.

ککالیا: (ک ل) اِ.گیا. ککالیہ

ککالیہ: (ک ل ی) اِ.گیا.

[فاقالیا، قافل، توجرہ، تودرہ، ککالیا]

رکیشہ، کیشہ، پی لہ قہ، جوڑی گیای دہشتی بہ
گہ لای پان و گولی زہرد و بہری دریژ و
شہ شپالوو، تام تالہ و بو دہرمان دہ بی.

ککتوس: (ک ت) اِ.گیا. کاکتوس

ککج: (ک ک) اِ.گیا. ترہ تیزک

ککرہ: (ک ک ر) اِ.گیا. آککرا

ککری: (ک ر) اِ.گیا. خیار

ککز: (ک ک) اِ.گیا. ککز

ککز: (ک ک) اِ.گیا. ترہ تیزک

ککش: (ک ک) اِ.گیا. ککز

کک کوچ: (ک ک) اِ.گیا. [شاہی]

دیژہنگ، رہ شادوک، تہرہ تیزہ کیتی، تووزہ فہرہنگی،
گیایہ کہ لہ تیرہی تہرہ تیزہ.

ککلیک اودی: (ک ل ا د) اِ.گیا. آس بویہ

ککم: (ک ک) اِ.گیا. افرا، کرکف

نام علمی: *Acer monsspessulanum var cinerascens*

ککیمور: (ک ک م) اِ.گیا. رازک

ککلا برگ: (ک ب) اِ.گیا. [کاپیتول]

کشمکہ، ملاح، گیایہ کہ لہ تیرہی سوورہہ لالہ،
بو دہرمان دہ بی.

۱- **کشنج:** (ک ش) اِ.گیا. یربوز

۲- **کشنج:** (ک ش) اِ.گیا. کاسنی

کشندر: (ک ش د) اِ.گیا.

کوشہ ندر، کوشندر، کہراوی، گیایہ کی در کاویہ.

۱- **کشک:** (ک ش ن) اِ.گیا. [کرسن]

کزن، گلینہ، دہ غلیکہ گا پی قہ لہ و دہ بی.

۲- **کشک:** (ک ش ن) اِ.گیا. کشنج، یربوز

کشہ: (ک ن) اِ.گیا. یربوز

کشنی: (ک ن) اِ.گیا.

۱- گیا. کرسن

۲- گیا. یربوز

کشنیج: (ک ن) اِ.گیا.

۱- گیا. گشنیز

۲- گیا. بالنگو

کشنیز: (ک ن) اِ.گیا. گشنیز

کشوٹ: (ک ش) اِ.گیا. افیتیمون

نام علمی: *Cuscuta epithymum*

کشوٹی: (ک ش ت) اِ.گیا. افیتیمون

کشہ: (ک ش) اِ.گیا. اسطوخودوس

کشیرو: (ک ش ر) اِ.گیا. کاروانکش

کفالہ: (ک ل) اِ.گیا. قاخلی

۱- **کف:** (ک ف) اِ.گیا. خرفہ

۲- **کف:** (ک ف) اِ.گیا. نگوئسار

کفالہ: (ک ل) اِ.گیا. کاخلی

کفری: (ک ف ر) اِ.گیا.

فہریکہ خورما، گولی خورما، شکوفہی خورما.

کلکنک: (کِ کَنْ) اِگیا.

توی گیا پہلپینہ، تووی پہلپین، تومی گیای ددان تیز کہرہ.

کلم: (ک ل) اِگیا.

[کرنب، کرم، قرنبو، قرنبا، قمریت، لہنہ، لاخنہ]
کہلہم، کہلہرم، لانہ، لہہانہ، لہہن، قومری، داش کہلہرم، کہلہمووک، کہلہمؤ، کہلہیی، جوڑی گیای گہلاپانہ، خواردنی کہلہم بو لابرئی ویزہی گوئی و بہہیزی بینایی و ئیسقان و تہوژمی خوین باشہ.

کلما تیس: (ک ت) اِگیا.

Clematis vitalba-I نام علمی:

گول کاویان، گولہ کاویان، گولہ فہرہاد، گیایہ کی ٹالفی خوڑسکہ، بو نہ خووشی شہ کرہ، خارشت و چلکی گوئی باشہ.

کلم پیچ: (ک ل پ) اِگیا. [گل کلم، کلم]

Brassica oleracea var. نام علمی:

توپہ کہلہم، گول کہلہرم، گول کہلہم.

کلم قمری: (ک ل ق ر) اِگیا. قمرید

Brassica rapa var. نام علمی:

کلنک: (ک ل) اِگیا.

تووی پہلپینہ، بہری گیای دان تیز کہرہ.

کلوفن: (ک ل ف) اِگیا. کلفن

کلول: (ک ل) اِگیا. خلر

کلونک: (ک ل ن) اِگیا. [خارزرد، شوک مسکی]

Carthamus tinctoria نام علمی:

درکہ چہورہ، درہ تالی، درکہ زہرہ، دروہ زہرہ، گیایہ کی ٹالفی یہ کسالہیہ، کوتراوی تہم گیایہ بو سہر برین و بیوہ سیری و ہاؤلہ و سوریزہ باشہ.

لہ زاراوہی گیناسی دا لقی لہ گیا کہ گولی بچوکی زوری لہ سہرہ وہک: گولی گولہ بہرؤژہ.

کلاپرک: (ک پ) اِگیا. کلابرگ

کلاغک: (ک غ) اِگیا.

Muscari comosum نام علمی:

عہ مروکہ، عہ مرووکہ، قالاوخوڑہ، قالاوخوڑکہ، قالاوخوڑک، گولالہ مووسایی، گورالہ مووسایی، گیایہ کہ لہ تیرہی سوینسن، رہگ و ریشہی وہک پیوازہ، بو دہرمانی بالوکہ و میخہ کہ دہشی.

کلاغک خوشہ ای: (ک غ خ ا) اِگیا.

Muscari recemosum نام علمی:

قالاوغیر، قالاوخوڑ، قالاوخوڑی ہیشووی، سامریژ، تہم گیایہ بو سہودا و سہفرا و بہہیزی قہوہی سیکسی باشہ.

کلپورہ: (ک پ ر) اِگیا. [مریم نخودی]

دایکہ و باو کہ، گیادایہ و باوہ، تہ داو باہ، می می نوخنی، میم نوخنہ، گیایہ کہ.

کلخ: (ک) اِگیا. کلخ

کلخ: (ک) اِگیا.

۱- گیا. انگدان

۲- گیا. بارزد

کلروفیل: (ک ل ف) اِگیا. سبزیہ

کلز: (ک) اِگیا. قلقلان

کلس: (ک) اِگیا. قلقلان

کلشیک: (ک ش) اِگیا. سورنجان

کلفس: (ک ل) اِگیا. کرفس

کلفن: (ک ل ف) اِگیا. راتیانج

کلک: (ک ل) اِگیا. پیزر، بردی

کلک: (ک) اِگیا. انزروت

۱- کونوپر، که تیره‌ی یه‌مه‌نی، ماکیکی بین‌خوشه له هیندی داری درکاوی ده‌گیرئ وه‌ک: قه‌زوان،
 ۲- شیله‌ی داربه‌ن، بنیشته‌تاله‌ی خوش‌نه‌کراو.
کمامیلون: (ک م ل) ا.گیا. بابونه
کماه: (ک) ا.گیا. سماروغ
کمای: (ک) ا.گیا. [گلیگان، کما]
نام علمی: *Ferula ovina*
 که‌ما، که‌مازه‌نگ، که‌ماره‌ش، که‌ماشینه، که‌ماکه‌وه، که‌ماکه‌وه‌له، که‌ماولآخ، زه‌رده‌که‌ما، که‌می، که‌میر، هه‌نگوان، به‌ره‌ژه، جوړئ روه‌کی ناسراوه‌ئه‌سپ و که‌ر‌حه‌زی‌له‌ده‌که‌ن، شیله‌ی که‌ما‌بو‌ژانی سینگ و کوکه‌باشه.
کمدریس: (ک م ر) ا.گیا. کمداریوس
کمکام: (ک) ا.گیا.
 داروه‌ن، داربه‌ن، وه‌نه‌مشکی،
کمکم: (ک ک) ا.گیا. زعفران
کملول: (ک ل) ا.گیا. برگست
کمون: (ک م) ا.گیا. [زیره]
 ۱- زیره، کومین، جوړئ گیایه،
 ۲- زیره‌ی رومی، زینان، زیره‌ی سه‌وز،
کمون‌ارمنی: (ک م ا م ن) ا.گیا. [زیره‌سبز، زیرسغید]
نام علمی: *Cuminum cyminum*
 زیره‌ی سه‌وز، زیره‌ی سپی، کومین، گیایه‌که‌بو‌ژوماتیسم و بای‌جومگه‌باشه.
کمونئ: (ک م ن) ا.گیا. کمون‌زیره
کمهری: (ک م ر) ا.گیا.
 که‌موهری، جوړئ‌ترییه.
کن: (ک) ا.گیا. ون، بن
کنار: (ک) ا.گیا. [سدر، سجد‌گرچی]

کلهو: (ک ه) ا.گیا.
 [کلهو، فرمنی، آمبرو، اربا، اربه، خرما]
 خورما، خورمالوو، هه‌نجیر‌خورما، خورمای‌هیندی، داریکه‌له‌تیره‌ی خورمالوو، به‌ری‌وه‌ک‌خورمالوو سوره.
کلیانی: (ک ن) ا.گیا. اشق
کلیر: (ک ل) ا.گیا. کبر
 ۱- **کلیک:** (ک ل) ا.گیا.
 تووی‌گول، تووی‌گول، به‌ری‌گول.
 ۲- **کلیک:** (ک ل) ا.گیا. نسترن
کلیکان: (ک ل) ا.گیا.
 ۱- گیا. کما، گل‌کنده
 ۲- گیا. ترخانی
کلیکرون: (ک ل ک ز) ا.گیا. تره‌تیزک
کم: (ک م) ا.گیا.
 ۱- کاسه، قوزاخه، به‌رگه‌گول، قلیف،
 ۲- غونچه، خونچه، پشکوژ، ول.
کما: (ک) ا.گیا. کما
کما: (ک) ا.گیا. انجدان
کمداریوس: (ک ر ی) ا.گیا. مریم‌نخودی
کماذریوس: (ک ر ی) ا.گیا. مریم‌نخودی
کماشیر: (ک ش) ا.گیا. گاوشیر
کمافیطوس: (ک ف ط) ا.گیا. ماش‌دارو
کماکندل: (ک ک د) ا.گیا. اشق
نام علمی: *Dorema ammoniacum* (Don)
کمالیون: (ک ل ی) ا.گیا. خامالون
کمام: (ک) ا.گیا. [کندر]

کندرک: (ک د ر) ایگیا. مصطکی

کندرو: (ک د ر) ایگیا. مصطکی

کندروس: (ک د ر) ایگیا. [خندراوس، علس، جورومی]

جورومی، جهورومی، جورئی گیا وه ک جو دهچی،
دانی وه ک چنودان توئیکل داره.

کندس: (ک د) ایگیا. کندش

کندسه: (ک د س) ایگیا. کندش

کندش: (ک د) ایگیا.

[کندس، کندسه، قندس، پلخم]

سپون، ئه سپون، بنه گیایه که بو شور دن ده بی.

کندل: (ک د) ایگیا.

[کما، اشق، اشک، درخت اشه، درخت وشق]

بهه ک، جهوگ، جهوگ بهه ک، که ما، گیایه که
چه تری به شیوهی دارچک، ساقه ته کلفت و

گول سپی، بهری خر ده گری.

کندی: (ک د) ایگیا. کادی

کنز: (ک ن) ایگیا. کانا، کناز

کنستو: (ک ن ت) ایگیا.

۱- گیا. اشنان

۲- گیا. محلب

۱- **کنشتو:** (ک ن ت) ایگیا. غوره

۲- **کنشتو:** (ک ن ت) ایگیا. اشنان

کنشتوک: (ک ن ت) ایگیا. اشنان

کنشو: (ک ش) ایگیا. غوره

کنف: (ک ن) ایگیا.

[کنب، کنو، ژوت، جوت، قنب بری]

نام علمی: *Corchorus capsularis*

کونار، کونار، که نار، دره ختی کونار، ته بگ، ته عه و،
سیتر، سیدره، سه در، دار کونار، دارچکیکی
بالاکورته، بهری هیندهی ته ماته یه ک ده بی.

کناز: (ک) ایگیا. [کانا، کانا، کنز]

کانا، که ناز، به ند، به ن، به ننگه، چیلکه، بیخ و بنی
هیشوی خورما.

کناشیر: (ک ش) ایگیا. قماشیر

کنب: (ک ن) ایگیا.

۱- گیا. شاهدانه

۲- گیا. کنف

۳- گیا. بنگ

کنب: (ک) ایگیا. خیارچنبر

کنبیل: (ک ب) ایگیا. قنبیل

کنجد: (ک ج) ایگیا. [سمس، جلجلان]

نام علمی: *Sesamum indicum*

کونجی، کونجه، کونجیت، کونجیه، شهیدانک،
قونجی، کثاف، جورئی گیای به نرخه و روئی لی
ده گیری، پهی هوش و بینایی و هیزی سیکسی
خاسه.

کنجدک: (ک ج د) ایگیا. کنجد

کنجده: (ک ج د) ایگیا. کنجد

کنجک: (ک ج) ایگیا. نارون

کنجید: (ک ج) ایگیا. کنجد

کندر: (ک د) ایگیا.

[مصطکی، رماس، رماست، سکز، کندرومی]

۱- کونوو، کونوو، شیله ی دارقه زوان، ۲-
کونورومی، مه سسه کی، مه سته کی، که تیره یه کی
سپی و نه رم و شیرینه، ۳- بنیشته تاله، جاچکه تاله،
شیله ی داروهن.

کنودانه: (کَنْ نَ) اِگیا. [شاهدانه]

شادانه، دانه به‌نگ، دان حه‌شیش، توی به‌نگ.

کنوس: (کَنْ نَ) اِگیا. [آزگیل]

ئیزگیل، داریکه له تیره‌ی دارگوئز.

کنیز: (کَنْ نَ) اِگیا. کاناز، کناز

کنین: (کَنْ نَ) اِگیا. گنه‌گنه

کوار: (کَنْ نَ) اِگیا. گندنا، تره

کوالف: (کَل لَ) اِگیا. [بادآورد]

شه‌له‌مینکهره، شه‌له‌مکهره، په‌پوو، په‌پووله‌پایزه، گولی شنگه.

کوبل: (کُ بَ) اِگیا. [کوپل]

۱- به‌بیوون، به‌بیوونه، بابوونه، گول‌چاویشه، ۲- فوفل، فووفل، داریکه به‌ناز ککاری به‌کار ده‌بری.

کوپاره: (زَ) اِگیا. کوپوره

کوپل: (کُ پَ) اِگیا. کوپل

کوپوره: (کُ پَ) اِگیا.

[کوپاره، گوپاره، گوپارا، کافوری، جفری]

شیوازی له رازانه‌وه‌ی گولی خورما به‌شیوه‌ی هیشوویی ده‌ردی.

کوت کوتی: (کُ تَ) اِگیا. ولیک

کوتیکول: (کُ تَ) اِگیا.

کوتیکول، توئیکل، پؤس، پیست، توئیخی ناسکی ناو ساقه‌ته‌ی دار.

کوئل: (کُ تَ) اِگیا. فوفل

کوج: (کَ) اِگیا. گوج،

کوجوله: (کُ جَ لَ) اِگیا. کچوله

کوخی: (کُ) اِگیا. [کولان]

که‌نه‌ف، کندر، کندره، کندیله، کنر، کلیسن، گیاکندر، گیاکه‌ندر، گیاگروئیس، به‌رگواله، وش، وژه‌گیا، گووش، گیایه‌که‌تالیس و ته‌ناف و شالی لی ساز ده‌کری.

کنکتو: (کَنْ تَ) اِگیا. آویشن

کنگر: (کَنْ گَ) اِگیا.

[آرتیشو، گندل، جندل، کویب، کعیب، کعوب، انگینار، انگنار، قناریه، شوک‌مشکی، عقوب]

نام‌علمی: *Carduus nutans*

کنگر، که‌نگر، که‌ره‌نگ، که‌له‌نگ، کنر، کنگه‌ری، کندره، کندیله، کیلیز، قنگر، قنگریچ، قنه‌ر، قنر، قنگه‌ر، قنگه‌درک، قنگه‌ری، قنره‌ره‌نگی، دره‌بار، ستانگ، ئه‌نگینار، بنه‌گیایه‌کی خورسکی درواویه و ده‌خوری. که‌نگر بو به‌هیزی بینایی، بیر، ریخوله، مه‌عیده باشه.

کنگر فرنگی: (کَنْ گَ فَ رَ گَ) اِگیا. آرتیشو

نام‌علمی: *Cybara scolymus*

کنگر خار: (کَنْ گَ) اِگیا.

قنگه‌لاشک، کنه‌لاشک، کنه‌لاشکه، قنگه‌درک، قنگردرک، قن‌لاشک، درکی وشکی که‌ره‌نگ.

کنگر خر: (کَنْ گَ خَ) اِگیا.

که‌رته‌شی، گوله‌کنگر، درکیکی خره له گیای کنگر دروی.

کنگر دانه: (کَنْ گَ نَ) اِگیا.

تووی که‌نگر، تووی که‌ره‌نگ، دانوکه‌کنگر، دانوکه، که‌نگر و شک، سسی، توی ناف قنگه‌لاشک.

۱- **کنو:** (کَنْ نَ) اِگیا. کف

۲- **کنو:** (کَنْ نَ) اِگیا. بنگ، چرس

کنودان: (کَنْ نَ) اِگیا. کنودانه

کوکا، کوکائاغاچى، دارچىكى كورتهبالاى نوكتىزى ساقه تەرىكى گول زەردە، بۇ كارى پزىشكى بە كارى دىتن.

كوكب: (ك ك) ا.گيا.

[كوكب باغى، كوكب معمولى، داليا، دهيله]

كەوكەو، گولەبژوئىن، گولەتەستەمبولى، گولكا شىست پەر، جۆرى گوللى رازىتەرى ماله.

كوكر: (ك ك) ا.گيا. پنىرك

كوكلان: (ك ك) ا.گيا. پىرو

كوكنار: (ك ك) ا.گيا. [خشخاش]

نام علمى: *Papaver somniferum*

۱- كوكەنار، خەشخاش، رەبەنوك، گياترىاك، روه كىكە تىركى لى دەگىرى، ۲- كوكەنار، توكل خەشخاش بۇ دەرمان دەشى، ۳- كاج، داركاج، كاز، كازى، ۴- بەرى داركاج، ۵- گورزى خەشخاش، ميوه رەبەنوك.

كول: (ك ك) ا.گيا. كوله خس

كولا: (ك ك) ا.گيا. كلا

كولار: (ك ك) ا.گيا. كوله خس

كولان: (ك ك) ا.گيا. [لخ، هىرون]

۱- كەرەپو، كەرەپو، لۆخ، بەرى روه كىكە لە قامىش دەچى، ۲- لەبان، لەوان، جۆرى قامىشە.

كولخس: (ك خ) ا.گيا. كوله خس

كولر: (ك ل) ا.گيا. كوله خس

كولك: (ك ل) ا.گيا.

۱- كوندر، كوله كە، كەدوى خواردن، ۲- كوله كەى وشك كراو.

كولكيش: (ك ك) ا.گيا. كوله خس

كولم: (ك ل) ا.گيا. [فلل]

۱- لەبان، لەوان، جۆرى قامىشى حەسىرە، ۲- لۆخ، كەرەپو، كەرەپو، بەرى لەبان.

كور: (ك و) ا.گيا. كبر، گندنا، تره

كور: (ك و) ا.گيا. كبر، لگجى

كور: (ك ك) ا.گيا. مقل ازرق

كورار: (ك ك) ا.گيا. [فر].

زار، زەحر، سەم، كورار، ماكىكى زاروى گىراو لە هىندى گيا بۇ زاروى كرنى تىر بە كارى دىتن.

كورچ: (ك ك) ا.گيا. سىاكوتى

كورز: (ك و) ا.گيا. كورزە

كورزە: (ك و ز) ا.گيا. [كبر]

شەفەلاح، شىفەلە، بەرى گياى كەبەر.

كورگيا: (ك و گ) ا.گيا. خرنوب

كوره: (ك ر) ا.گيا. [سىاهه]

كوپروو، كوپىرك، كورگ، كوروى گەنم، دەغلى رەش هەلگەراوى گەنم.

كوره: (ك ر) ا.گيا. كادى

كوز: (ك و) ا.گيا. كوژ، وازالك

كوژ: (ك و) ا.گيا. زالالك

كوژد: (ك ژ) ا.گيا. انزروت

كوژدە: (ك ژ د) ا.گيا. انزروت

كوسك: (ك و) ا.گيا. باقلا

كوشاد: (ك ك) ا.گيا. جنتيانا

كوشاد: (ك ك) ا.گيا. جنتيانا

كوشنە: (ك ن) ا.گيا. قسط

كوشير: (ك ش) ا.گيا. جاوشير

كوك: (ك ك) ا.گيا. كاهو، خس

كوكا: (ك ك) ا.گيا. [كوهكا، كهوكا، كوكا آغاچى]

- ثالته، بیبار، بیباری رهش، بیبهری رهش، ئیسۆت.
- کولوفن:** (ک ل ف) ایگیا. کلفن
- کوله پر:** (ک ل پ) ایگیا. [انگدان]
جهوی، که تیره ی کاخلیه به هاره.
- کوله خاس:** (ک ل) ایگیا. کوله خس
- کوله خس:** (ک ل خ) ایگیا.
- [جز، جیز، چوست، چشت، هس، پل، کول]
کولار، جوړی روه کی گه لا درواوی گولته رخواهی.
- کوم:** (ک) ایگیا.
- ۱- گیا. گورگیاه
۲- گیا. کژم
۳- گیا. کوهم
- کومار:** (ک) ایگیا. سیاکوتی
- کون:** (ک و) ایگیا. گون
- کون:** (ک و) ایگیا. پده، ترنگوت
- کونج:** (ک و) ایگیا. شونیز، سیاهدانه
- کوه:** (ک و) ایگیا.
- ۱- قوزاخه ی په موو، توپکلی گول، خلیف،
۲- توپکلی خه شخاش، کوکنار.
- کوهیج:** (ک و) ایگیا. کوهیج
- کوهی:** (ک و) ایگیا. [کوهیج، کویج، کوهیک]
- ۱- گویژ، گویژ، گیسوژ، بلچه سوړه، ۲- بلالووک،
به لالوو که کینویه،
- کوهیج:** (ک و) ایگیا. کوهی
- کوهیم:** (ک و) ایگیا. کوهیه
- کوهین:** (ک و) ایگیا. کوهیه
- کوهیه:** (ک و) ایگیا. [کوم، کوهیم]
- ههریز، فریزوو، گیابزار، چیم.
- کویج:** (ک و) ایگیا. زالزالک
- ۱- **کویج:** (ک و) ایگیا. سیاکوتی
- ۲- **کویج:** (ک و) ایگیا. زالزالک
- کویژ:** (ک و) ایگیا. زالزالک
- کهبرک:** (ک ب ز) ایگیا. بادنجان
- کهبرک:** (ک پ ز) ایگیا. بادنجان
- کهتر:** (ک ت) ایگیا. [هلوکوهی]
هه لوو، هه لوو کیوی، داریکی بهری بلوچستان و
خاشه.
- کهزک:** (ک ز) ایگیا. تره تیزک
- کهزل:** (ک ز) ایگیا. تره تیزک
- کهلم:** (ک ل) ایگیا. بادنجان
- کهور:** (ک و) ایگیا. [غاف]
که هوور، غاف، داریکی رهق و گرانه، بو جوانکاری
به کاری دینن.
- کهوک:** (ک و) ایگیا. [کیکف، تل]
که یکف، کیکف، داریکی به نوابانگه کهوچک و
شتی تری لی ساز ده کهن.
- کهوه:** (ک و) ایگیا. قهوه
- کهیر:** (ک و) ایگیا. زالزالک
- کهیلا:** (ک و) ایگیا. سلیخه
- کهیله:** (ک و ل) ایگیا. سلیخه
- کیاغ:** (ک) ایگیا. گیاه، نبا.
- کیالک:** (ک ل) ایگیا. زالزالک
- کیخرس:** (ک خ) ایگیا. گاورس
- کیسه کشیش:** (ک س ک ش) ایگیا. [چمبرک]
نام علمی: Capsella bursa-(Pastoris)

کیوی، دارینکه به گولی شه‌شپه‌ره، به‌ره‌که‌ی بۆر و خر و توکن و مزره.

کیه: (ک ی) ا.گیا. کندر

کیهه: (ک ه) ا.گیا. تمشک

گاجر: (ج) ا.گیا. گزر، هویج

گاردنیا: (د) ا.گیا. یاس (افریقایی)

گارس: ا.گیا. [گاورس]

هه‌رزن، گلگل، گلگل، هه‌رزنه‌گه‌وره، هه‌رزنه‌کیوی،

گارن: (ر) ا.گیا. بارانک

گال: ا.گیا. گاورس، ارزن

گال‌بنگ: (ب) ا.گیا. [قنطوریون]

گاله‌بنگ، گال‌بنگ، جوړی گیای ژاراییه له ناو گهنم‌دا ده‌رووی و خواردنی شیتی به دواوه‌یه.

گاله‌بنگ: (ل ب) ا.گیا. قنطوریون

گاموسپال: (م س) ا.گیا. [فر.]

گاموسپال، گاموسپال، بهو جوړه گول‌به‌رگانه ده‌لین که گه‌لاکانی پیکه‌وه نوساوه وه ک: میخه‌ک.

گاموستمون: (م ت ی) ا.گیا. [فر.]

گاموستیمون، بهو جوړه گولانه ده‌لین که به‌رچه‌می گول‌ه‌کانی له بنه‌وه پیکه‌وه نوساون.

گاوا‌ب: ا.گیا. جلبک

گاوا‌آلو: (ل) ا.گیا.

گاه‌لوو، هه‌لووی درشت، هو‌لوو.

گاو‌چشم: (چ) ا.گیا. [میناوحشی، گل‌مینای سفید]

نام‌علمی: *Leucanthemum*

گوراله‌چهرمی، گوراله‌چهرمی، گول‌چهرمگ.

گاودانه: (ن) ا.گیا.

[مشتر، میشو، کشنی، کوشنه، کرسنه، کسنگ]

گیانووشته، قجی، قجی، گیاچاوانه، بنجیلی، گیایه‌کی خوړسکی ده‌رمانییه و بۆ وه‌ستاندنی خوین و لابرنی سووری چاو، لوی چلکی باشه.

کیش: (ک) ا.گیا. شمشاد

کیکر: (ک ک) ا.گیا.

[کرت، سلم، خرنوب‌مصری، قرظ]

کرت، سه‌لم، دارینکی تاییه‌تی گه‌رمه‌سقره‌کانه گولی جوان و بین‌خوش ده‌گرن.

کی‌کف: (ک ک) ا.گیا. کهوک، تل

کیک‌واش: (ک) ا.گیا. آکرا

کیکیز: (ک ک) ا.گیا. تره‌تیزک

کیکیش: (ک ک) ا.گیا. تره‌تیزک

کیگر: (ک گ) ا.گیا. تره‌تیزک

کیل: (ک) ا.گیا. ازگیل

کیل: (ک ی) ا.گیا. زالزالک

کیل‌دارو: (ک ز) ا.گیا. [سرخس]

به‌ره‌زا، به‌ره‌زای نیرینه، جوړیک سی‌په‌له‌یه، وه ک ئالف به‌کاری دینن و ریشه‌که‌ی کرمی که‌دو ده‌کوژی.

کیلک: (ک ل) ا.گیا. زالزالک

کیلکان: (ک ل) ا.گیا. کیل‌دارو، شرده

کیلو: (ک ی ل) ا.گیا. زالزالک

کیمرس: (ک م) ا.گیا. بلال، ذرت

کینا: (ک) ا.گیا. گنه‌گنه

کینین: (ک ن) ا.گیا. گنه‌گنه

کیو: (ک ی) ا.گیا. کاهو

کیوه: (ک و) ا.گیا. کاهو

کیوی: (ک و) ا.گیا.

ويئىنگە، ويىرىنگە، گىياھە كى گەلادەرزى شىرەدارە،
بۇ ئازەل خۆشە، بۇ دەرمان و عەترسازى دەپى.

گاوك: (و) ا.گيا. اسپيروژير

گاوكش: (ك) ا.گيا. [قاتل البقر، دمروبا، دمبروباه]

گاگوژ، گىياھە كە لە تيرەى ژالە، بۇ قوماش بە كارى
دېتىن و پارچەى زۆر ناسكە.

گاوكشك: (ك ش) ا.گيا. شبرم

گاومشنگ: (م ش) ا.گيا. گاودانە

گاونجك: (و ج) ا.گيا.

گاوهنجەك، خەيار، جۆرئ خىارى وردە.

گبر: (گ) ا.گيا.

گىبىر، جۆرئ دارچكى ناوچە گەرمەسىرەكانى
باشورى ئىترانە.

گبست: (گ ب) ا.گيا. كبست

گپشير: (گ ش) ا.گيا.

گەپشير، شيرخشت، گىاي شيرخشت، جۆرئ
دارچكى ناوچە كوئىستانىيەكانە، چەشنى شيرخشتى
لئ دەگرن وەك دەرمان بە كارى دېتىن.

گربكو: (گ ب ك) ا.گيا. بیدمشك

گربگو: (گ ب ك) ا.گيا. بیدمشك

گربه: (گ ب) ا.گيا.

۱-گيا. بیدمشك

۲-گيا. شبدر

گربهبيد: (گ ب ب) ا.گيا. بیدمشك

گربهدشتى: (گ ب د ت) ا.گيا.

نام علمى: *Nepeta cataria*

سونبولەتيف، گولەخەو، گىياھە كە بۇ بىخەوى و
ترس و دلەراو كى باشە.

گادانە، گاودانە، گاگوژ، گايە، گايانە، گايىنە، كزن،
كرسنە، كلينە، زنگزاور، زنگلزاوا، وليترە،
وليترەگاوى، خلىرە، هۆرتومان، جىدانە، مچ،
گىياھە كە بۇ پاتال دەپى.

گاودمە: (د م) ا.گيا. [گاودم]

گادەم، گادەمە، جۆرئ گىاي بە ناوبانگە بۇ دەرمان
دەپى.

گاور: (و) ا.گيا. گاوشير، جاوشير

گاورس: (ز) ا.گيا.

[گورس، جاورس، جاورس هندى، چينە، بسل، شوشو]

گارس، گال، كارس، گلگل، هەرزىن، هەرزىنەتالە،
هەرزىنەگەورە، هەرزىنەبزار، كەردر، خوروقى،
دەغلىكە لە تيرەى گەنم و دانى واسە هەرزىن، بۇ
دانى جوچك و مريشك بە كارى دېتىن.

گاورشير: (و ش) ا.گيا. گاوشير

گاوزبان: (ز) ا.گيا.

[كحىلا، محم، ابوالعرق، بولعص]

نام علمى: *Borago officinalis*

گۆزروان، گۆزربان، گاوهزوان، گاوزمان، گاوزبان،
گۆگەم، گەورز، گولگەوزوان، زمانەگا، چاوروگە،
چەورۇگە، گولنكە بۇ پالوتنى خويىن، سەنگى
گورچىلە، هەلامەت و ژانى سىنە باشە.

گاوزبان گىلانى: (ز گ ن) ا.گيا.

نام علمى: *Acanthus mollis L.*

گۆزروان، گۆزروان گىلانى، گىواو، سەودا، گىئاتالۆش،
ئەم گىياھ دەرمانىكى باشە بۇ ئالۆش، سەوداىى.

گاوشنگ: (ش) ا.گيا. گاومشنگ

گاوشير: (ش) ا.گيا.

[جاوشير، جاشير، جواشير، كوشير، كماشير،]

گرگ پا: (گ) ای.گیا. [مسکيه، پنجه گرگ، پای گرگ]
 گورگ پی، په پنجه گورگی، شه مچنه واتی، جوړی گیا
 له تیره ی قهوزه،
گرگ تیغ: (گ ت) ای.گیا.
 گورگ تیغ، دارچکینی درکاو ی له تیره ی چالووکه
 پتر له شوړه کات د پروی.
گرگر: (گ گ) ای.گیا.
 [باقلا، جرجر، ترمس، باقلامصری، باقلا قبطی]
 پاقله، پاقله، گرگر، پاقله ی مسری، پاقله ی قیبتی،
 گیایه که له تیره ی پاقله بو ژاژل دهی،
گرگ کش: (گ ک) ای.گیا. اقونیطون
گرگن: (گ گ) ای.گیا. [دلمل]
 زورده، گهنم شیر، گهنم زورده، فهریکه، فهریکه ی
 گهنم و نوک و دهغلی تر.
گرگیر: (گ گ) ای.گیا. شاهی آبی
گرمک: (گ م) ای.گیا.
 گهرمه ک، گرکه، گرکه گ، هه نجور،
 خرچه، ته حلك، تالکه، زرک، زرکه، جوړی گرکه
 تا کاله تاله.
گرمه: (گ م) ای.گیا. گرمک
گرمه شو: (گ م ش) ای.گیا. هفت کول
گرنج: (گ ر) ای.گیا. برنج
گرنه: (گ ن) ای.گیا. کرنه
گریبانوک: (گ ر ن) ای.گیا. [گریبانه]
 له زاراوه ی گیاناسی دا: ئالقه یه ک له گوشواره ی
 گه لای خواره وه ی گولی چه تری.
گریبانه: (گ ر ن) ای.گیا. گریبانک
گریز: (گ ر) ای.گیا.

گرپا: (گ) ای.گیا. شیدر
گرجیل: (گ ج) ای.گیا. زالزالک
گرچک: (گ چ) ای.گیا. [کرچک]
 گهرچه ک، کرنگ فهره نگی، خه ربه ند، خه ربه ننگ،
 گهن، گهنه گ، گینه، بی هه نجیر، روه کیکه.
گردکان: (گ د) ای.گیا. گردو، گوز
گردو: (گ د) ای.گیا. [گردکان، گوز، جوز، چارمغز، آقوز]
 نام علمی: Juglans regia
 گویتز، گوز، گوويز، گیز، گینز، گرده کو، گاوز،
 گرته کان، گرده کان، گویتز، دارگویتز، جوړ، جهوز،
 جیز، وهزی، وهز، وهزی، وهزی، داریکی گه لاپان و
 بلنده، له گه لاکه ی بو ره نگرپیزی و ره نگی موو
 که لکی لی وهرده گرن، بهریکی کاکلدار ده گری.
 خواردنی گویتز بو نه خویشی شه کره، ئازاره باریکه،
 زیپکه ی روو باشه.
گردوک: (گ د) ای.گیا. گردو
گرده: (گ د) ای.گیا.
 گرده، برنجی گرده، جوړی برنجی خر و بونداره.
گردی: (گ د) ای.گیا. شویدی
گردیال: (گ د) ای.گیا.
 گه ردیال، جوړی خورمای باشوری خوړه لاتی
 ئیرانه.
گرغست: (گ غ) ای.گیا. برغست
گرفج: (گ ف) ای.گیا. کرفج
گرواب: (گ) ای.گیا.
 گورگاب، گورگاو، جوړی کاله کی باشی تاییه تی
 ناوچه ی «گورگاب» ی ئیسفه هانه.
گرواس: (گ) ای.گیا. شملک

۱-گیا. طرفا

۲-مازوو، مازگ، گهزمازگ، گهزمازوو، بهری دارمازوو.

گزمازو: (گَ زَ) .گیا. گزمازک

گزمعمولی: (گَ زَ مَ لَ) .گیا.

نام علمی: *Tamarix gallica*

گهزۆجووله که، گهزۆتارانى، جوړى گیای خوړسکه له شوړه کات دېروى، له شیرهی ئه م گیایه گهز ده گیرى، بۆ نه خوښى چاوه قولکه (تاعون) باشه.

گزانگبین: (گَ زَ گَ بَ) .گیا. گزانچبین

گزنگو: (گَ زَ گَ) .گیا.

۱-گیا. گزانگبین

۲-بندېروى سه رترنجه بین.

گزنه: (گَ نَ) .گیا.

[گزنا، گزنک، انجیره، هرتیکه، قریض]

گهزگهزک، گهزگهزکه، گهزگهزۆک، گهزگهسک، گهزنگ، گهزنه، گهزۆک، گهزینک، گیاگهزۆک، گزگزه، خهلهنگ، دورزبله، دس خورینه، پوه کینکی بالاکورتى توکداره، دس ده خورینى.

گزنه ای: (گَ نَ اَ) .گیا.

گهزنه یى، جوړى تری به شیوه ی خوړسکیش دېروى.

گزنه زرد: (گَ نَ زَ) .گیا.

نام علمی: *Lamium galeobdolon*

گهزنه زهرد، گهزنه زهردى، گهزنه ی زهرد، ئه م گیایه ش وهک گهزنه سپى تاییه تمه ندى دهرمانى ههس، بۆ نه خوښى مالاریا به شه.

گزنه سفید: (گَ نَ سَ فَ) .گیا.

نام علمی: *Urticu pilulifera*-1

ناروهن، ناروهنى سپى، جوړىک دارى ناروهن.

گز: (گَ) .گیا. [گون]

نام علمی: *Tamarix orientalis*

نا.ع.: *Astragalus adscendens boiss*

گهز، گزیچار، گهزیچار، گزکچار، گهگهچار، گزچار، گز، گزم، گزیهچار، شوتیه دار، دارگهزۆ، مازگ دار، دارىکى گهلاورده و له شوړه کات دېروى، جوړى گهزۆ لیده گرن.

گزانگبین: (گَ آ گَ بَ) .گیا.

[گزخوانسار، گزانجبین، سمسار، طرفه]

نام علمی: *Tamarix maniferaehr*

گهزۆ، گهز، گهزگوله، گهزووى، دارمازوو، گهزمازو، گهزوه، گهزوله، گهزووى، گهونه شسه که، گهونه زهرد، شیرینه، شوکه، شهونم، ئاونگى شیرینى دار یا گوینى درکداره، که گهزۆ لیده گیرى و بۆ هیندى نه خوښى چاکه.

گزر: (گَ زَ) .گیا.

[هوپج، حویج، شفاقل، حتراب، زردک وحشى]

نام علمی: *Daucus carotal*

گیزه، گزه، گهزه، کارووت، ههویج،

گزربرى: (گَ زَ بَ رَ) .گیا.

گزه، گیزه دهشتى، ههویج، ههویج کینى، جوړى گیا له تیره ی گیزه ر.

گزم: (گَ) .گیا. گز

گزمازج: (گَ زَ) .گیا. گزمازک

نام علمی: *Triticum repens*

گزمازک: (گَ زَ) .گیا.

[گزمازگ، گزمازو، گزمازج، جزمازج، طرفا]

نام علمی: *Triticum repens*

ههرمى، هرمى، هرمى، هرمى، هورمى، ههمرؤ، ههمرؤ، ههمرؤ، هولوو، هارمى، ئەمرو، مەرۆى، مروى، مرو، مووروو، موورىه، مەرۆه، مەلاقى، مامسارمه، ناسكههرمى، ناسكهرمى، گولاوى، ههرمى گولاوى، ههرمى كرۆزى، ههرمى كىويله، ههمرؤ كوچكىنه، كورسك، كرۆسك، كورۆسك، كروكس، كرۆت، كارچك، كارچين، بىلۆز، خهريبوک، دهف سۆرك، ئالى سۆر، ئالى سوور،

گلا ديول: (گش دى) .ا.گيا. [فر.] گلايول

گلاغه: (گ غ) .ا.گيا. گل آقا

گلاويز: (گ و) .ا.گيا.

ئاويزه، گولە ئاويزه، گولى گواره، گوليكى جوان و رازاويه.

گلابول: (گ ئ) .ا.گيا.

[گلا ديول، كسيقون، سنجار، سوسن صحرايى، ارىد بريد، شىيط، درحونى، دلبوت، دلبوب]

نام علمى: *Gladiolus communis*

گول ئەسپهك، گول خه نجهره، گول خه نجهرى، گول خه نجهرى، گول ديارى، چه م قالاو، گه لايول، روه كيكى ئالفى يه كساله يه به رهنگىلى سوور، شين و بنه وهش دهروى، بو درمانى نه خوشى چلكى دهبي.

گل آدين: (گ ذ) .ا.گيا.

شيوه ي هه لكه وتنى گول له سه ر لاسكى گول.

گل آقا: (گ ئ) .ا.گيا. [گلاغه]

گيلاخه، گيلاغه، گيايه كى به هارييه ده خورئ.

گل آهار: (گ ئ) .ا.گيا. آهار

نام علمى: *Zinnia elegans*

گل ابرى: (گ آ ر) .ا.گيا.

گه زنه سپى، گه زنه چه رمگ، گه زنه چه رمى، گيايه كه بو نه خوشى روماتيسم، ئيسك دهد، سهنگى سهفرا، نارحه تى گورچو، ختيلكه ي لوله ي ميز، ههواى ريخوله و ميده زور باشه.

گزم: (گ ئ) .ا.گيا. نارون

گسيلا: (گ س) .ا.گيا. [كچوله]

بهرى گياى ژاره ماسى كه زور تاله.

گشت بر گشت: (گ ب گ) .ا.گيا.

۱-گيا. [گل انگشتانه، دجالس، ديژيتال، كستبان،]

گولى قامكه وانه، جوړى روه كى بن سوورى گول جوان، وهك زهنگ يا قامكه وانه دهچى،

۲-لاولاو، مه شله زه رگو، گولە سپانه، گولە واژ.

گشف: (گ ئ) .ا.گيا. كرف، كرب

گشكر: (گ ك) .ا.گيا.

گه شكير، جوړى خور كاي جيرفته.

گشنيج: (گ ن) .ا.گيا. گشنيج

گشنيز: (گ ن) .ا.گيا.

[كزبره، كسبره، جلجلان، گشنيج، گشنيز، قشنيز]

نام علمى: *Coriandrum sativum*

گژنيژ، گژنيژه، گژنيژ، گژنيژ، گشنيژ، كشنيژه، گژنيژه كينوى، رازيانك، تاوله، تاولى، تاوله كئيفيله، به نارۆمى، جوړى سهوزى خواردنه، بو درمانى

سه ريشه، دل شيوواوى، شهوميز دهبي.

گشنيژ: (گ ن) .ا.گيا. گشنيج

گشنيژه: (گ ن ژ) .ا.گيا. گشنيج

گشه: (گ ش) .ا.گيا. اسطوخودوس

گكراسون: (گ س) .ا.گيا. بنه

گلابى: (گ ب) .ا.گيا. [امرو، مرو، انجاس]

نام علمى: *Pyrus glabra* . Boiss

نام علمی: *Tagetes erecta*
 شەس پەرى، گىياھە كى ئالفى يە كسالە يە گۈلى
 بۇن خۇش و زەرد دە گرى، بۇ شىستشۇى مېزەلدان
 و چاۋ باشە.

گل حسرت: (گ ح ز) .گيا. [خمل]

نام علمی: *Colchicum luteum barker*
 گۈل حەسەرت، گۈل حەسەرت، گۈلە پايىزە،
 گۈلە پايىزە، گىياھە كى گۈل سىپپە، بۇ دەرمانى
 چاۋئىشە، قارچى پى، رۇماتىسم باشە.

گل خيار: (گ خ) .گيا. [گل كارگر]

نام علمی: *Ixilion montanum(tataricum)*
 رۈۈسكە، گۈل خەيار، گىياھە كى كورتەبالايە،
 لق بارىك و گۈل شىن، لە زۇر جىى كوردستان
 دەروى، بۇ سىل باشە.

گلرنگ: (گ ز) .گيا. كاجيرە، كافشە

نام علمی: *Carthamus tinctoriusl*

گل ريشه: (گ ر ش) .گيا.

گۈل ريشە، گۈلپىكە لە ناو سەۋەتەدا دەچىندرى و
 ريشە كانى لە زىرەۋە گۈلى تر دەردە كەن.

گل زرد: (گ ز) .گيا.

نام علمی: *Rosa sulfurea. Foetida herm*
 گۈلە زەرد، گۈل زەرد، ولە زەردى، جۈرى گۈلە بۇ
 شەكرە و سەفرا و مېدە و رېخۇلە باشە.

گل ساعت: (گ ع) .گيا.

نام علمی: *Passif lora caerulea*

شىرىن تۆم، گۈلە شەراب، گۈل شەراۋ، گىياھە كە لە
 باكورى ئىران دەروى، گۈلى درشت و رەنگ سىپى
 يا بىنەۋش و شىن دە گرى، بۇ بى خەۋى و
 ژانى كەمەر و ئىسك باشە.

نام علمی: *Ageratum conyzoides*

گۈلە شلە، لۆكە تالە، گىياھە كى لاسك بارىكە.

گل اختر: (گ آ ت) .گيا. [اختر]

نام علمی: *Canna indica*

گۈلە درەۋش، دوگە گورگ، گىياھە كى گۈل زەردە.

گل استکانی: (گ ا ت ن) .گيا.

نام علمی: *Campanula edulis*

گۈل ئىسكانى، گۈل پيالە، گۈلە پيالە، گۈلپىكى زۇر
 جوان و رازاۋە يە، بۇ گىرساندنەۋەى خوين، زامى
 ھەۋكردوۋ، خارشتى قامك، قارچى دەم باشە.

گل انار: (گ ا) .گيا. گلنار

گل انگشتانه: (گ ا گ ن) .گيا.

نام علمی: *Digitalis purpurea*

كاسە گۈل، ورە گيا، گىياھە كە بۇ بى خەۋى، بىقەرارى،
 كەمكارى سېل باشە.

گلپر: (گ پ) .گيا.

[كولە پىر، اسفندان لىون، انجدان طيب]

نام علمی: *Levisticum officinalekoch*

نام علمی: *Heracleum persicum. Desf*

ھەنگوان، سۇلان، سەۋلان، سوولان، پلەسو، گۈلپەر،
 گۈلە سو، قاقلى بەھارە، شەمال گىر، جۈرى گىياى
 بۇن خۇشە، لاسك كلور و گەلاپان، ترشى لىدە گرن.
 بۇ نەخۇشى سەرىشە و كەمخەۋى، بىخالى و
 ماسى رېخۇلە و مەعېدە باشە.

گل پونه: (گ پ ن) .گيا. [پونه]

پنگە، پونگە، پونگەى تازە و جوان.

گل چكان: (گ چ) .گيا.

قاۋە، دارقاۋە، دارىكە لە ولاتى ھىند.

گل جعفرى: (گ ج ف ر) .گيا. [جاتف، قتيغه] ×

گل ستاره‌ای: (گ س ر ا) ایگیا.

Aster amellus: نام علمی:

گولّه ئاسۆ، گولّه ئه سستیڤه، روه کینکی ده‌رمانییه بۆ ژانی چاو، سه‌ریشه، کولنج، ژانه‌سک، ده‌مکراوی ئەم گیایه زۆر به‌که‌لکه.

گل سرخ: (گ ل س) ایگیا. [گل محمدی]

Rosa damascene mill: نام علمی:

گول گولّه‌باخ، وله‌م‌م‌غمه‌لیه، گولێ محمه‌دی، گولّه‌سووره، گولێ سوور بۆ میده و ریخۆله باشه.

گل سرخی: (گ س خ) ایگیا.

گول سوور، گول سووری، ره‌گه‌زیک له دار و روه‌ک که خاوه‌ن گولێ سوورن.

گل‌سنگ: (گ س) ایگیا. [گوزگندم، گل‌گندم]

گول سه‌نگ، گول کوچک، قه‌وزه‌به‌رد، قریژ، قریژبه‌رد، کریژ، قۆزه‌به‌رد، قه‌وزه، گله‌وه‌ز، گول که‌فرۆک، کریش، مه‌خمه‌لینه، خه‌نه‌تيفک، بفر، روه‌کینکی سه‌وزی سه‌ر که‌فره.

گل‌سنگ ایسلندی: (گ س گ ا ل د) ایگیا.

[خزه‌ایسلندی، خراز]

Cetraria islandica (Ach): نام علمی:

به‌ردشکین، به‌لخه‌دار، قه‌وزه‌به‌رد، جوړی روه‌کی کورته‌بالای ره‌ش یا سه‌وزه، ئیشتیاهینه‌ره، دژه‌میکرۆبه، بۆ نه‌خۆشی سیلی سپه‌لاک باشه.

گل شراب: (گ ش) ایگیا.

Calycanthus floridus: نام علمی:

گول شه‌راب، گولّه‌زه‌نگ، شه‌رمین، گیایه‌کی خۆرسکی کۆسانییه، بۆ ده‌رمانی زامی قامکی پا ده‌بی.

گل شیبوری: (گ ش پ ر) ایگیا.

Arum maculatum: نام علمی:

خاز، گول خاز، خازی، گول شه‌پیوری، گولیکه بۆ هه‌ناسه‌برکی، کرمی ناوژگ، سه‌فرا باشه.

گل عطر: (گ ع) ایگیا. [برگ‌مشک]

Pelargonium (roseum) Ait: نام علمی:

گول عمبه‌ر، گول عه‌تر، گیایه‌کی بۆن خۆشه، له زۆر جیتی کوردستان ده‌روی، بۆ عه‌ترسازی به‌کاری دینن، بۆ ده‌رمانیش ده‌بی.

گلک: (گ ل) ایگیا. [علف‌شیتان، ترنوٹ]

۱- که‌له، گول، گولکه، کیرکه‌له، کیرکه‌له‌گا، ئافه‌تیکی بیستانه، ۲- عه‌نزه‌رووت، کوژره، شیله‌ی تالی گیا و ده‌وه‌ن، که بۆ ده‌رمان ده‌بی، ۳- گولنار، گول هه‌نار،

گلک انار: (گ ل آ) ایگیا.

گولنار، گول هه‌نار، گولێ داره‌ه‌نار.

گل کتانی: (گ ک ن) ایگیا. [کتان وحشی]

Linaria vulgaris - 1: نام علمی:

گول جیره، گول جیره، گول هه‌لاوه‌دیمی، که‌رکۆ، گیایه‌کی خۆمالییه بۆ پارچه‌ی مۆمیایی و به‌لگه‌ی میژویی له‌م گیایه که‌لک وه‌رگیراوه.

گل کلم: (گ ک ل) ایگیا. [کلم گل]

گول که‌له‌م، گول که‌له‌رم، بۆ ترشیات ده‌بی.

گل کنگر: (گ ک گ) ایگیا. [کنگر خر]

که‌رته‌شی، گول کنگر، درکی کنه‌لاشک.

گلکه: (گ ک) ایگیا. [غمول شوکی]

گلکیش: (گ ک) ایگیا. [تاج‌خروس]

گلگاو: (گ گ) ایگیا.

مازوو، برامازوو، به‌ریکی دارمازووه.

گل گل: (گ گ) ایگیا. [لیمو]

- ۱- گلوژ: (گ ل) ایگیا. فندق
- ۲- گلوژ: (گ ل) ایگیا.
- بادامه تالە، بادامی تەحل، بەری داریکە.
- گلوژ: (گ ل) ایگیا. گلوژ، فندق
- گلہار: (گ) ایگیا.
- گولہار، جوڑی گیای گەلاپانی گوئی جوگە و جوہارہ بە بونی خووشەوہ.
- گلەموش: (گ ل م) ایگیا. بیدمشک
- گل یخ: (گ ی) ایگیا.
- گول یخ، جوڑی دارچکی بالاکورتە، گەلاپان و نوک تیژە، لە زستان دا گول دەکات، گولی زەردی بون خووش دەگری.
- گلیسین: (گ ل س) ایگیا.
- [غلیسین، بلبع، عقاقی بیج، ستاریه]
- گلیکان: (گ ل) ایگیا. کما
- گلیم شو(ی): (گ ل ش) ایگیا. کندش، کندس
- گمە: (گ م) ایگیا. [قزاح]
- گمە، قەزاح، جوڑی روه که وه ک پرازیانە دەچی و ئالفی ئازەلە.
- گنجشک زبان: (گ ج ز) ایگیا. زبان گنجشک
- گنجشک زبانک: (گ ج ز ن) ایگیا. زبان گنجشک
- گند: (گ) ایگیا. ثعلب
- گندانە: (گ ن) ایگیا. گندنا
- گندگیاہ: (گ گ) ایگیا.
- ۱- گیزەردەشتی، گزەرکیوی، جوڑی گیزەری خۆرسکە، ۲- کەرەوسی دەشتی، کەرەفس بیابانی.
- گندل: (گ د) ایگیا. کنگر
- گندلاش: (گ) ایگیا. پلت

لیمو، لیموترش، لیموترش، جوڑیک لیمویە.

گل گندم: (گ گ د) ایگیا. قنطریون

نام علمی: Centaurium cyanus

گل مرد: (گ م) ایگیا. لالەعباسی

گل مرو: (گ م) ایگیا.

نام علمی: Salvia macrosiphon boiss

تۆم قفە، چەورە، نەعنارەش، نەعنارەشە، گیایەکی

ئالفی یە کسالە یە، گول زەرد و گەلاکولکنە، لە زۆر

شویتی کوردستان دەروی، بو گەلووتیشە و

سینۆزیت و بینایی باشە.

گل مریم: (گ م ی) ایگیا. [زنیل]

نام علمی: Polianthes tuberosa

مارەمی، دەرمانە گوئی، گیایەکی خۆراوای

کوردستانە بو رۆن دەبی.

گل موش: (گ م) ایگیا. بیدمشک

گل میخک: (گ م خ) ایگیا. میخک

گل میمون: (گ م م) ایگیا.

نام علمی: Anthirrhium majus

گول مەیموون، گول ئاوات، گولە ئاخ، گول شەفا،

جوڑی گولە بو نەخووشی هاوڵە، زەردوویی باشە،

گل مینا: (گ م) ایگیا. مینا

نام علمی: Leucabthemum

گلنار: (گ) ایگیا. [عنم، افریبون، جلنار، نارخو]

۱- گولنار، گولە نار، گولە نار، چاوەهەنار، گولکا

هناری دەشتی، کە بو دەرمان دەبی،

۲- گولە نار، جوڑی گیای دەشتییە، کە گولە کە ی

وہ ک گولی هەنار دەچی.

گلنگبین: (گ ل گ ب) ایگیا. گل انگبین

گلوان: (گ) ایگیا. گلگاو

گه‌نمه‌گيلانى، گه‌نمى گيلانى، جوړى گه‌نمه‌تووى له گيلانه‌وه هاتوو.

گندم‌وا: (گ ډ) ا.گيا.

جوړى ده‌غله‌وه‌ك گه‌نم و جو ده‌چى.

گندنا: (گ) ا.گيا. [تره، كور، كراڅ]

كه‌وه‌ر، كه‌وه‌رگ، گورهد، تره، سه‌وزيه‌كى خواردنه.

گندنا‌گوهر: (گ ډ) ا.گيا. حنظل

گندناى كوهى: (گ ي ځ) ا.گيا.

نام‌علمى: *Marrubium vulgare*

پسلى، گيادو‌كوليو، گيادو‌خوا، گيايه‌كه‌ تايه‌تمه‌ندى كرم‌كوژى هه‌يه و سه‌فرايه‌ره.

گندور: (گ ډ) ا.گيا. [گندوره، گندوله، گندورى]

گونوړ، دؤربه، قه‌له‌ندؤر، گيايه‌كه‌ له هه‌نگوان ده‌چى.

گندوله: (گ ډ ل) ا.گيا. گندور

گنگنه: (گ ځ ن) ا.گيا. گنه‌گنه

گنه‌گنه: (گ ځ ن) ا.گيا.

[گنگنه، كنگنه، كينين، قيناينا، قنه‌قنه]

نام‌علمى: *Cinchona officinalis*

گه‌نگه‌نه، گه‌نه‌گه‌نه، ياو‌كوژ، ده‌روانه‌له‌رز، دارىكى گه‌لا درشت و هيلكه‌يى ئه‌مريكا و هيند و چين و ماليزيايه، له توپكلى ئه‌م داره‌ ده‌مانپك ده‌گيرى بو نه‌خوشى مالاريا باشه.

گواج: (گ) ا.گيا. [غيچ]

گواج، گيايه‌كه‌ له بيچمى دارچكه، گه‌لا خېر و بين‌خوشه، به‌رى واسه‌ هه‌مروو.

گوپاره: (گ ډ) ا.گيا. كوپوره

گوج: (گ) ا.گيا. صمغ

گندم: (گ ډ) ا.گيا. [حنطه]

نام‌علمى: *Triticum vulgare*

نام‌علمى: *Triticum sativum*

گه‌نم، گه‌ندم، گه‌ندوم، گه‌نم، گه‌نمى، خه‌له، ده‌غليكى سه‌ره‌كى و ئاردى لى‌ده‌گرن، بزيوى به‌رچاڅى مروفه. جوړه‌كانى گه‌نم: گه‌نمه‌شووشه، گه‌نمه‌به‌هاره، گه‌نمه‌خوله، گه‌نمه‌زه‌رتكه، هه‌ويدى، گه‌نمه‌قه‌نده‌هاري، گه‌نمه‌كوپس‌تاتانى، گه‌نمه‌سه‌حرايى، گه‌نمه‌خورده، گه‌نمه‌زؤرده، گه‌نمه‌ديمى، گه‌نمه‌ره‌زاويى، گه‌نمه‌حه‌وت‌گوله، گه‌نمه‌ره‌ش‌گول، گه‌نمه‌گول‌روته، گه‌نمه‌كوردى، گه‌نمه‌ره‌قى، گه‌نمه‌سپيکه، گه‌نم‌گيلانه، تارگان، هوشردانه.

گندم‌بهاره: (گ ډ ب ر) ا.گيا.

به‌هاروو، به‌هارو، گه‌نمه‌به‌هاره، به‌هاره، جوړى توى گه‌نمه‌له‌ بوهاردا ده‌چيندرى.

گندم‌ديوانه: (گ ډ ډ ن) ا.گيا. شلمك

گندم‌سياه: (گ ډ س) ا.گيا.

گه‌نمه‌ره‌ش، گه‌نم‌سياه، گيايه‌كه‌ له تيره‌ى ترشه‌ك، گول هيشوويى و به‌رى واسه‌ فنده‌ق، ده‌خورى.

گندم‌شامى: (گ ډ م) ا.گيا. بلال

گندم‌مك: (گ ډ م) ا.گيا.

گه‌نمه، جوړى سه‌وزى به‌هاريه‌ بو چيست ده‌بى.

گندو‌كوهى: (گ ډ ځ ه) ا.گيا. [گودر، گودره]

۱- گه‌نم‌سه‌حرايى، گه‌نمى خوړوو، گه‌نم خوړسك،
۲- گه‌نمى ديم، گه‌نمه‌ديمى، گه‌نمى له ديم به‌ره‌مه‌هاتوو.

گندم‌گيلانه: (گ ډ گ ن) ا.گيا. [گندم‌گيلانى]

گیاهانگل: (گِ آ گ) اِ.گیا.

گیالاکوت، گیائہنگہل، جوڑی گیایہ کہ بہ گیای دیکہ دا ہلڈہ گہرئ و بہ ہوی ٹوانہوہ دہڑی.

گیاهتشنک: (گِ تِ ن) اِ.گیا. مریم گلی

گیاهروغن: (گِ رَ غ) اِ.گیا.

نام علمی: *Dorema aureum* (V. Diserneston gummeferum)

جنوور، چہویر، گیایہ کی ٹالفی کوردستانہ، بو دل باشہ و خہوہینتہرہ.

گیز: (گِ اِ) اِ.گیا. صنوبر

گیزی: (گِ زِ اِ) اِ.گیا. تنگرس

گیش: (گِ اِ) اِ.گیا. خرزہرہ

گیشدر: (گِ دِ اِ) اِ.گیا. [باتا، اما، اما، مادا]

باتا، مادا، دارچکیکہ لہ تیرہی کاکتوس، بو جوانکاری دہپرویتن.

گیک: (گِ اِ) اِ.گیا. گزنہ

گیگر: (گِ گِ اِ) اِ.گیا. جرجیر، شاہی آبی

گیل: (گِ یِ اِ) اِ.گیا. آزگیل، کنوس

گیلاس: (گِ اِ) اِ.گیا. [کرز]

نام علمی: *Cerasus avium* (L.) monch

گیلاس، گیللاس، گیلاز، گیلاز، گلاس، قہرس، داریکہ لہ تیرہی قہیسی و بہ لالوک، بہرہ کہی خر و سوور یا زہردہ. گیللاس بو میدہ، ریخولہ، بہردی گورچو، سہنگی میزہلدان خاصہ.

گیلدارو: (گِ رِ اِ) اِ.گیا. [سرخس، شردہ]

سیپہرہ، سیپہرہ نیر، گیایہ کی ٹالفی باکووری ٹیرانہ، ریشہ کہی بو دہرمان دہبی.

گیلداوران: (گِ وِ اِ) اِ.گیا. زعرور

ہنجیر، ہنجیری ٹادہم، دارہنجیری دہشتی.

گولک: (گِ لِ اِ) اِ.گیا. انغوزہ

گولک: (گِ وِ لِ اِ) اِ.گیا. سماروغ

گولہ: (گِ لِ اِ) اِ.گیا.

خہشخاش، رہبہ نوک، مہنگہ گیا.

گولہ پر: (گِ لِ پِ اِ) اِ.گیا. انگدان

گوم: (گِ اِ) اِ.گیا. گورگیا،

گون: (گِ وِ اِ) اِ.گیا. [قتاد، کم، قرین، کون، دہلہ]

نام علمی: *Astragalus gossypinus* fisch

گویتی، گونی، گینی، گہون، گاون، گوینو، ہہنگہون،

گویتی جہباری، گوینیہ زہردہ، رہشہ گویتی،

گاگہون، وشتر گہون، گہون، تہ پلہ گہون،

مہ نیژہ گہون، گہونہ تالہ، بنچکہ گیایہ کی درواوی بو

سوتاندن دہبی، بو شووردنہ وہی زام، دہرمان و

کاری پیشہ سازی لہ کہ تیرہی گویتی کہ لک

وہردہ گرن.

گون کتیرا: (گِ وِ کِ تِ اِ) اِ.گیا.

نام علمی: *Astragalus tragacantha* spp

گویتی، گویتی چہرمگ، چہرموگہون، گہونہ چہرمہ،

گہونہ تالہ، مہ نیژہ گہون، جوڑیک گویتی کہ تیرای

لہ دہ گرن و خواردنی بو زہخمی مہ عیدہ باشہ.

گون کرمانشاہی: (گِ وِ کِ ہِ اِ) اِ.گیا. [کتیرا]

نام علمی: *Astragalus verus*

گویتی، گہون، دار کہ تیرہ، گویتی کرمانشاہی.

گوہر: (گِ ہِ اِ) اِ.گیا. اذخر

گویج: (گِ وِ اِ) اِ.گیا. زالزالک

گویژ: (گِ وِ اِ) اِ.گیا. زالزالک

گی: (گِ اِ) اِ.گیا. دبق، داروش

گیاسنگی: (گِ سِ گِ اِ) اِ.گیا. بومادران

لالا، گيايه كه له ولاتی مه كه، بۆ بيوه سيري باشه.

لالكى: (ل ك) .ا.گيا.

[للكى، ليلكى، ليلك، للك، لك، كرات، لالگي، لالايك]
لالكى، ليلك، دارينكى دركاوى جهنگه له كاني
باكوري ئيرانه، بهرى واسه نوک، شهرايى لى ساز
ده كرى.

لالگي: (ل گ) .ا.گيا. لالكي

لاله: (ل) .ا.گيا. [لاله الوان]

نام علمى: *Fritillaria meleagris*

۱- هه لاله، هه لاله برمه، هه لاله برمه، هه لاله برمه،
هه لاله برايمه، هه لاله برهيم، هوره، شلير، شليره،
حه سهن و حوسين، قلقله بازي، گوله شلير، جورى
ميتلاقه، ۲- لاله ي دره ختى، دارينكى خهزه لوه رى له
تيره ي ماگنولى، به گولى زه رده وه.

لاله الوان: (ل آ) .ا.گيا. [لاله چمنى]

نام علمى: *Fritillaria officinalis*

گوله نه ورور، گوله نه ورور، گوراله قليان، هه راله،
هه راله، لاله چه مەنى، گيايه كه كوتراوى بۆ نه خووشى
ئاوله، گه رماژويى، سوريژه، ئاوره، ميکوته باشه.

لاله سرخ: (ل س) .ا.گيا. [شقايق نعمانى]

نام علمى: *Anemone coronria*

گوله مزاني، گوله مزاني، گوله هه راله، گونگلوک،
گونگيلوک، گيايه كى ئاليكى له تيره ي هه لاله،
بى بۆن و بى تام و تفته.

لاله عباسى: (ل ع س) .ا.گيا.

نام علمى: *Mirabilis jalapa*

لاله باسى، لاله عه باسى، لالو باسى، لالو عباسى،
لاله عه باس، لاله عه واس، خور دوس، گوليكي
بالابه رزه به زور رهنگان ده روى، بۆ خارشت و
زيپكه و خورگه زيوى و تاو و هيتى سيكسى باشه.

گيلكرو: (گ ك ر) .ا.گيا. خلنگ

گيل سرخ: (گ س) .ا.گيا. زالزالک

گيلک: (گ ل) .ا.گيا. زالزالک

گيله: (گ ل) .ا.گيا. نسترن

گيله ديك: (گ ل د) .ا.گيا. نسترن

لاجى: (چ) .ا.گيا. هل

لاد: .ا.گيا. لادن

لادن: (د) .ا.گيا. [گل لادن، ابوخنجر]

نام علمى: *Tropaeolum majus*

لادن، لادەن، ئەبوخەنجەر، پیتچیلە، موورگە گيا،
گيايه كه له تيره ي شهمدانى، ريشه ي دريژ و گولى
نارنجى، و سوور يا سپى، بۆ زيپكه و زام باشه.

لادنه: (د ن) .ا.گيا.

لادەنە، جورى گيايه گوريسى لى ده هوننه وه.

لارقس: (ق) .ا.گيا. [لاركيس، لاريس]

لاركس، لاركيس، كاجى فه رەنگى، جورى دار كاجه.

لارك: .ا.گيا. لرك

لاركس: (ر) .ا.گيا. لارقس

لارو: (ر) .ا.گيا.

سپينه هه رد، سپوه بن عه رزيله، گويژر كه، بنه گيايه كه
له په تاته ده كات و به كالى ده خورى.

لاريس: (ر) .ا.گيا. لارقس

لاشبرگ: (ب) .ا.گيا.

لاشبه رگ، به رگى پواوى دار، گه لاي رزيوى سه ر
زه وى.

لاعيه: (ع ي) .ا.گيا. لبانه

لاغيه: (غ ي) .ا.گيا. لبانه

لالا: .ا.گيا.

- جۆرى گيا له تيرهى بهيونه كئوى، گول بنهوش و بهرتاله، بهرى هيندهى نيسكى دهبي.
- لرخ:** (ل) ا.گيا. لرگ
- لرگ:** (ل) ا.گيا.
- [لرخ، كوچى، موتال، متول، مولول، كهل، قرقره، كوچ]
لهرگ، مووتال، گويزه جهنگهلى، جۆرى دار له تيرهى گويز، بهرىكى ورد ده گرى.
- لسان:** (ل) ا.گيا.
- ۱-گيا. گاوزبان
۲-گيا. بارهنگ
۳-گيا. زبان گنجشك
- لسان الثور:** (ل ن ث) ا.گيا. گاوزبان
لسان الحمل: (ل ن ح) ا.گيا. بارهنگ
لسان العصافير: (ل ن ع ف) ا.گيا. زبان گنجشك
لسان الكلب: (ل ن ك) ا.گيا.
- سهگ زمان، زمانه سهگ، جۆرى روه كى خورسكى ساقه ته كولكنه، ريشه كهى ئهستوره، هينديكهره و بؤ كوچه چاكه.
- لش:** (ل ش) ا.گيا.
- ۱-ماش، تهره ماش، ماشى سهوز،
۲-سماق، توتوم، توتوم، دارى ترش،
- لشك:** (ل) ا.گيا. عشقه
- لصف:** (ل ص) ا.گيا. قرونون
- لصيقى:** (ل ص ق) ا.گيا. سگ زبان
- لعاع:** (ل) ا.گيا.
- چه قهره، چوزه ره، گياى تازه رواو،
- لف:** (ل) ا.گيا. لوف
- لفاح:** (ل ف) ا.گيا.
- ۱-گيا. مهرگياه
۲-گيا. دستنبو
- لفاظ:** (ل) ا.گيا. تره، سبزی
- لفان:** (ل) ا.گيا. انار
- لفت:** (ل) ا.گيا. شلغم
- لفتى:** (ل ت) ا.گيا. قنبيطبرى
- لك:** (ل) ا.گيا. لالكى
- لكا:** (ل) ا.گيا.
- گولى سوور، گولى گوله باخ، گولكا سوور.
- لكك:** (ل ك) ا.گيا. [آلو]
هه لووچه، هه لووچهى ترش،
- لكل:** (ل ك) ا.گيا. گلابى
- لگانى:** (ل ن) ا.گيا. [لوگانى]
لوگانى، لوگانى، روه كينكى گهرمه سيره، ههم گيايه ههم دارچكه.
- لگجى:** (ل ج) ا.گيا. كبر، كور
- لكك:** (ل ك) ا.گيا. لالكى
- لككى:** (ل ك) ا.گيا. لالكى
- لم:** (ل) ا.گيا.
- ۱-گيا. ازملك
۲-گيا. تمشك
- لما:** (ل) ا.گيا. تاجرئزى
- لمام:** (ل) ا.گيا.
- ۱-گيا. نعناع
۲-گيا. سوسنبر
- لنج:** (ل) ا.گيا. سدر
- لنجيطس:** (ل ج ط) ا.گيا. بلسان
- لنخيتيس:** (ل خ ت) ا.گيا. مهرگياه

۱- لۆخ، كەرەپۆ، گىمامە ترەق، دارىكە لە قامىش

دەچى، ۲- لەبان، لەوان، جۆرى قامىشى حەسىرە.

لور: (ل و) .گيا. اولس

لور: (ل و) .گيا.

[بر، برگت، انجیر معابد، انجیر بنگالی، اول]

هەنجیرە رەشە، هەنجیری رەش، هەنجیری بنگالی،

جۆرى هەنجیرە لای بودایی گەل پیرۆزە.

لوز: (ل و) .گيا.

۱- بادام، بايام، بافی، بەهيف، داربادام.

۲- كاكائو، كاكائو، بادام هيندى.

لوزالبربر: (ل و) .گيا. ارقان

لوزين: (ل و) .گيا. لوز، بادام

لوزونه: (ل و) .گيا.

لوزونه، جۆرى ئالف لە تيرەى قامىش، بۆ ئاژەل

دەبى.

لوطس: (ل و) .گيا.

۱- گيا. تاقوت

۲- نيلوفەرى مىسرى، جۆرى لە يلوپەرى ئاوى.

لوطوس: (ل و) .گيا. شيدر

لوف: (ل و) .گيا.

[زيس، نسرش، گل بوقى، گل شىپورى،]

۱- گول شەبپورى، گول بوقى، جۆرى گيا لە تيرەى

گوى فيل،

۲- گيا. ابرگيا

۳- گيا. انجبار

لوف: (ل و) .گيا.

۱- گيا. گل گندم

۲- گيا. ابرگيا

لوفابين: (ل و) .گيا. سپندان

لندولفيه: (ل و) .گيا.

گيايە كە لە تيرەى گياگەلى كائۇچۆبى تايبەتى

ولآتە گەرمەسىرە كان.

لو: (ل و) .گيا.

وہج، رەشدار، جۆرى وزم، دارىكى بالابەرزە.

لوئى: (ل و) .گيا. لوخ

لوباء: (ل و) .گيا. لوبيا

لوبليا: (ل و) .گيا.

لوبليا، تەماكوھيندى، تيخى هيندى، جۆرى گياى

گول هيشوويى سىي، بۆ دەرمانى نەخۆشى دەبى.

لوبيا: (ل و) .گيا. [لوبية، لوبيا، ژاژك، ژاژاومك]

نام علمى: *Phaseolus vulgaris*

لوبيا، فاسوليا، لۆوك، لۆپك، لۇبيا، لووبى، لوبية،

لوبيا، لۆفك، ولەرەباخى، هوليرەى باخى، قەلوو كە،

ماشە، ماشك، فاسوليا، دەغلىكى خواردنە و بۆ

نەخۆشى شەكر باشە.

لوبيا سىي: (ل و) .گيا.

پاقلەى تال، لوبيا هەسىي، جۆرىك پاقلەى تەحل

تەنيا بۆ ئاژەل دەبى.

لوبيا چىتى: (ل و) .گيا.

نام علمى: *Glycine soya*

لوبيا چىتى، لوبيا شىل، جۆرى لوبيايە دەغلىكەى

بۆرى پنۆك پنۆكە.

لوبيا گرگى: (ل و) .گيا.

لوبيا گورگى، پاقلە مىسرى، پاقلە قىبىتى، جۆرى روه كە

بۆ ئاژەل دەبى.

لوبية: (ل و) .گيا. لوبيا

لوخ: (ل و) .گيا. [لوئى، بردى، هيرون]

لوفردیس: (لُ فِ دِ) اِگیا. سنگ قطبی

لوفی: (لُ فَا) اِگیا. ل. فا

لوفیون: (لُ فِ ی) اِگیا. لوفیون

لوقطنن: (لُ قُ طُن) اِگیا.

گورگ کوزہ، گورگ خنکین، گیایہ کی ژارابیہ و درندہ دہ کوڑی.

لوقیاس: (لُ قِ) اِگیا.

۱- گیا. گزنہ

۲- گیا. سرو

لوقیون: (لُ قِ ی) اِگیا. دیوخار

لوک: (لُ) اِگیا. عشقہ

لوکانہ: (لُ ن) اِگیا.

وشرخور، حیشرخورک، جوڑی گیای بوگہ نہ وشر حہزی لیبہ تی.

لوگانی: (لُ ن) اِگیا. لگانی

لول: (لُ) اِگیا. لور

لول: (لُ) اِگیا. سپستان

لووبا: (لُ وِ) اِگیا. لوبیا

لوی: (لُ) اِگیا. لخ، لوخ

لوی: (لُ ی) اِگیا. لوی

لہ: (لُ) اِگیا. نازو

لیچک: (لُ چِ) اِگیا. عشقہ

لیخن: (لُ خِ) اِگیا. گل سنگ

لیخنس: (لُ نِ) اِگیا. لیخنس

لیخنس: (لُ نِ) اِگیا. [سیاہک، لیخنس]

گولہ سووری ٹاسمانی، جوڑی گیایہ لہ تیرہ ی میخک، گولہ ترخہ وانی، دانسی ژارای و کوشندہ یہ.

لیف: (لِ) اِگیا. ابر گیاه

لیفسطیقون: (لِ فِ طِ قُ) اِگیا. کاشن

لیک: (لِ) اِگیا. لالکی

لیکک: (لِ کِ) اِگیا. لیک

لیکن: (لِ کِ) اِگیا. گل سنگ

لیکوپد: (لِ کُ پِ) اِگیا. گرگ پا

لیکوپود: (لِ کُ پِ) اِگیا. گرگ پا

لیلج: (لِ لِ) اِگیا. یاس

لیلک: (لِ لِ) اِگیا. لالکی

لیلکی: (لِ لِ کِ) اِگیا. لالکی

لیلنج: (لِ لِ) اِگیا. لیلج، نیل

لیلنگ: (لِ لِ) اِگیا. لیلج

لیلوپر: (لِ لُ پِ) اِگیا. نیلوفر

لیلوپل: (لِ لُ پِ) اِگیا. نیلوفر

لیلوفر: (لِ لُ فِ) اِگیا. نیلوفر

لیم: (لِ) اِگیا.

۱- سیسوو، سہیبہ سوو، داریکی گول زہردہ،

۲- لیمو، لیموترش،

لیمو: (لِ مِ) اِگیا. [لیمون]

لیمو، لیمون، ناوی گشتی چہن جوڑ داری ناوچہ

شیدارہ کانہ، بہری زہردی خر دہ گری.

لیموترش: (لِ مِ تِ) اِگیا.

نام علمی: Citrus limon (Burm.f)

لیموترش، مسکی، لیموٹاوی، لیمومیسری، جوڑی

داری درکاوی لہ تیرہ ی دارپرته قال، بہری ترشہ.

لیمودار: (لِ مِ) اِگیا.

۱- لیمودار، داری لیمو،

۲- لیمودہرمان، دہرمانی لیمو، روہ کیکہ.

[هليون، هليوم، اسفرک، اسفراج، اسفراج، اسفراج، اسفرج، اسپراغس، اسفرغس، اسفراک، مارگيا، جنجل، يرموع، تاكرون، سپارک، کشک، کشک الماز]

نام علمی: *Asparagus officinalis*

نام علمی: *Asparagus plumosus*-I

مارچيو، مارچووه، چاوماره، ترچک، گياگولنگ، گياماران، گهولزه، مارگيره، مارگيره، که بهر، شفهله، شيفهله، گياماران، به نارومي، جوړی گياي لاسک چيو گه لاورد، ساقه تهی ده خوری.

مارخ: (ر) ا.گيا. سياکوتی

ماردارو: (ر) ا.گيا. [فاشرا، هزار گوشان، انگور مار]

نام علمی: *Bryonia dioica*

ميوه مارانه، تما ته مارانه، تما ته مارانه، ههنگووره ديوه، جوړی گيايه وهک لاولاو، بو درمان ده شي.

مارزبان: (ز) ا.گيا. اختر

مارزوان: (ز) ا.گيا. اختر

مارزيتون: (ز) ا.گيا.

مازه يتون، جوړی زه يتونی تيره و تام خو شه.

مارکيو: (ک) ا.گيا. [نارکيو]

مارکيو، نارکيو، روه کيکی بالابه رز، بهری واسه فندق.

مارگريت: (گ) ا.گيا. مينا

مارگيا: (گ) ا.گيا. مارگيا

مارگياه: (گ) ا.گيا. مارچوبه

مارگير: (گ) ا.گيا. کبر

مارنه: (ر) ا.گيا.

۱-گيا. اسپره

۲-گيا. شنگ

ليمودارو: (ل م ر) ا.گيا.

[وشيج، وشيگ، وسيج، وسنگ]

ليموده رمان، ليمودارو، جوړی روه کی کويستانيه، بو ليموی ليدی، داره که ی بو سوتان ده بی.

ليموشيرين: (ل م ش ر) ا.گيا.

نام علمی: *Citrus doux*

نام علمی: *Citrus bergamia*

ليموشيرين، دره ختی ليموشيرين، جوړی داری ليمو، بهری شيرينه. خواردنی ليموشيرين بو زهردوی، دل، گيرساندنه وهی خوین سودبه خشه.

ليموعمانی: (ل م ع ن) ا.گيا.

ليموعه مانى، ليموترش، ليموترشى عه مانى، ليموترش بو به فره کی زار، حه سبه باشه.

ليمون: (ل م) ا.گيا. ليمو

ليمونيون: (ل م ي) ا.گيا. شيدرترشک

لينوزسطس: (ل ن ز ط) ا.گيا. سلمه تره

لينوزوطيس: (ل ن ز ط) ا.گيا. سلمه تره

لينوسوطس: (ل ن س ط) ا.گيا. سلمه تره

لينوفر: (ل ن ف) ا.گيا. نیلوفر

ماپروين: (پ و) ا.گيا. ماه پروين

ماخاريون: (ر ي) ا.گيا. گلابول

مادا: ا.گيا. گيشدر

مادردخت: (د د) ا.گيا. قدومه

مار: ا.گيا.

مار، جوړی کاکتوسی ساقه ته نه ستوره.

مارثون: (ث) ا.گيا. کاکله

مارچوبه: (چ ب) ا.گيا.

ماشك: (ش) ا.گيا.

ميژوهرد، ميژوهرد، ميژوهردي، ميژوهردي، ميژوهردي، ميژوهردي،
زيزانه، زيزان، لهوهريكي خوشه بو نازهل.

ماشوره: (ش) ا.گيا.

گياي كلور، روه كي ناو خالي وهك: قاميش، قالور،

ماشيا: (ش) ا.گيا. ارغاموني

ماطرشليه: (ط ش ب) ا.گيا. پيجامين الدوله

ماطونيون: (ط ن ي) ا.گيا. بارزد

ماگنوليا: (گ ل) ا.گيا.

[مجنوليا، مانوليا، مانولي]

ماگنوليا، مانوليا، دارينكي ههميشه سهوزي جوانه،

به گولي زهرد يا نهرخهواني.

مالانك: (ن) ا.گيا. [شفتالو]

قوخ، كوخ، ههشتالوو، جورى ميوهيه.

مالت: ا.گيا. [فر.]

جوانهجو، چهقهري جو، چهكهرهجو.

ماليا: (ل) ا.گيا.

ماليا، جورى داري گهلاورده، لاسك ريكه بو
دروسكرنى نيزه و تير دهبي، گهلاكهى بو دهرمان
دهشي.

۱- **مامون:** (م) ا.گيا. آويشن

۲- **مامون:** (م) ا.گيا. مرزنگوش

مامهستان: (م ه) ا.گيا. سازج (هندي)

ماميئا: (م) ا.گيا. ارغاموني

ماميران: (م) ا.گيا.

[ميرميران، مرميران، وامران، ماميرون،

ماميران كبير، ممران، كاليدونيون، خاليدوايون]

نامعلمي: *Chelidonium majus*

مارون: (ز) ا.گيا. مريم نخودي

مازه: (ز) ا.گيا. مازو

مازريون: (ز ي) ا.گيا.

[هفتبرگ، مشترو، خالاما، خاملاليه، خماليه،

خالالا، خاملالون، خامليون، خاملپوس، تابمك،

كانيرو، معين]

نامعلمي: *Daphne mezereum*

مازريون، كهوتبهرك، خالالا، دارچكيكه له

سماق دهچي، سي جورى ههس و جورىكي بو

رهواني باشه. ميوهكهى ژاراوييه و ناخوري.

مازگ: ا.گيا. مازو

مازو: (ز) ا.گيا.

[مازوج، مازون، گلگا، عقص]

نامعلمي: *Quercus brabtiilinkle*

مازوو، مازگ، مازي، مازك، مازير، دارمازوو،

دارمازگ، مازار، داربهروو، مازودار، دارينكي پر

بههره و داهاتي كوردستانه، چهندين بهرهههه

ههيه وهك: تال، مازوو.

مازوج: (ز) ا.گيا. مازو

نامعلمي: *Quercus brabtiilinkle*

مازوميزي: (ز م ز) ا.گيا. اشپر

مازون: (ز) ا.گيا. مازو

نامعلمي: *Quercus brabtiilinkle*

ماسوره: (س ز) ا.گيا. ماشوره

ماش: ا.گيا. [بنوسياه]

نامعلمي: *Phaseolus mungo*

ماش، ماشه، شولك، تهرهماش، گيايه كي

يه كساله به بهريكي ورد دهگري و دهخوري. ماش

خوين زور دهكات و تيسك تهستور.

ماهی دانه: (و ن) ا.گیا. ماهودانه

ماهی زهره: (و ز ر) ا.گیا. مرگ ماهی

مای مرز: (م) ا.گیا. ابهل

نام علمی: Juniperus Sabina - ا

۱- **متک:** (م) ا.گیا. بالنگ

۲- **متک:** (م) ا.گیا. سوس، شیرین بیان

متکی: (م ک) ا.گیا. شیرین بیان

متک: (م) ا.گیا. شیرین بیان

مثنان: (م) ا.گیا. [ع]

۱- **گیا:** کرم دانه

۲- **گیا:** سداب

مچ: (م ج) ا.گیا. ماش

مجاج: (م) ا.گیا.

که رد، که رخنکینه، گیاه که.

مجری: (م ر) ا.گیا. کپسول

مجنولیا: (م ن ل) ا.گیا. ماگنولیا

مجنون: (م ن) ا.گیا.

شوره بی، شینه بی، بی مه جنون،

مجه: (م ج) ا.گیا. برگست

مچک: (م چ) ا.گیا. عدس

مچه: (م چ) ا.گیا. عدس

مجاجم: (م ج) ا.گیا. مخلصه

مجمه: (م ج م) ا.گیا. مجاجم

مخ: (م) ا.گیا. خرما

مخلصه: (م خ ل ص) ا.گیا.

[کتان وحشی، حباحب، مکسنه، ورک دشتی، عاقر قرحا]

نام علمی: Scrophulariacf striata boiss

مامیران، زهرده چو، زهرده چینه، گیاه که له تیره ی
زهرده چو، خواردنی بو نه خوشی خه نازیر، وه با،
که چله ی زهردویی به که لکه.

ماندارو: (ر) ا.گیا. مریم نخودی

ماندراغوراس: (د غ) ا.گیا. مهر گیاه

مانولیا: (ن ل) ا.گیا. ماگنولیا

مانیوک: (ن ی) ا.گیا. [منهوت]

نام علمی: Manihot utilissima

شیر گیاه، شیر هرد، مانیوک، جو ری روه که هم
گیاه هم دارچکه، هم جو ری تال و هم میچ
شیرینی هه یه، کائو چوی لینده گرن، کوتراوی ئەم
گیاه بو سه ر بالووکه و دمه ل باشه.

مانیولیا: (ی ل) ا.گیا. ماگنولیا

ماو: ا.گیا. مو، تاک

ماهوب دانه: (ه ن) ا.گیا. ماهودانه

ماهودانه: (ه ن) ا.گیا.

[ماهوبدانه، حب الملوک، شباب، شبرم کبیر،]

ماهوردانه، ژاره ماسی، جو ری گیاه گه لباریکه و
گول زهرده، بو رهوانی زگ له شیله ی ئەم گیاه
که لک و هرده گری.

ماهور: (ه) ا.گیا.

[خر گوشک، فلومس، بوسیر، گل ماهور، سبکران الحوت]

نام علمی: Verbascum alcueoides

گاده مه، گاومه، گاورمه، گاولمه، گاودمه، گوگه م،
ژه حره ماسی، ژاره ماسی، گوئی به رخ، بالوک بر،
توم گیر، گیاه که گه لپانی کولکنه، وه ک گوینچکه
که رویشک، بو نه خوشی سینگیشه و شه کره باشه،
جو ریکی بو راه ماسی به کار دیتن.

ماهون: (ه) ا.گیا. بلادور، آکاژو

گیامه‌لهمه، گیامه‌لهم، که تان دهشتی، تاو له کیوی، تاو له کیفیله، که تان کیوی، گزنیژی خورسک، گزنیژی کیفی، گوله تیش، دهرمانه تازار، گوله دهوری، زهنگوله بچک، جورئ روه کی گه لاریکه بو چاره ی کولنج و ژانی مه عیده و مارگه زتو ده بی.

مخمر: (م م م) ایگیا. سماروغ

مخیط: (م خ) ایگیا. سپستان

مخیطا: (م خ) ایگیا. سپستان

مداد: (م د) ایگیا. [آهوماش]

ویتجه کیویله، ویتجه کیوی، یونجه کیفیله، ویتجه بوگه نه، گیا کرمه، کرم کوژه، جورئ گیایه گولی وه ک گولی ویتجه ده چی و بو دهرمان ده بی.

مدار: (م) ایگیا. استبرق

مر: (م ر) ایگیا. [مور، عوجه، میر،]

۱- مؤر، مر، مایره، دوه ونیکی گهرمه سیره له تیره ی سماق، بنیشتی لیده گیرئ،

۲- گیا. مر مکی

مرار: (م) ایگیا.

مرار، مؤرار، روه کیکه گه لا پان وه ک چونده ر، گولی زهرده گری.

مرار: (م ر) ایگیا. [دریه]

گاله به ننگ، جورئ گاله به ننگ به گولی زهرده وه.

مران: (م ر) ایگیا. زغال اخته

مرانه: (م ر ن) ایگیا. زغال اخته

مرتقوش: (م ت ق) ایگیا. مرزنگوش

مرج: (م ر) ایگیا. پنیرک

مرجاموک: (م م) ایگیا. مرجمک

مرجمک: (م ج م) ایگیا. عدس

مرجو: (م ج) ایگیا. عدس

مرجومک: (م ج م) ایگیا. عدس

مرجون: (م ج) ایگیا. همیشه بهار

مرخ: (م) ایگیا.

۱- بادامه تاله، وامه تاله، بایه مه ته حله، بامه که تانی،

۲- گیا. استبرق

مرد: (م) ایگیا. مورد

مرداسفرم: (م ا ف ر) ایگیا. کوله خس

مردقوش: (م ق) ایگیا. مرزنگوش

مردم گیا: (م د گ) ایگیا. مهر گیاه

مردم گیاه: (م د گ) ایگیا. مهر گیاه

مردوس: (م د) ایگیا. قفلوت

مرز: (م ر) ایگیا. ممرز

مرزجوش: (م ج) ایگیا. مرزنگوش

مرزنجوش: (م ز ج) ایگیا. مرزنگوش

مرزنگوش: (م ز گ) ایگیا.

[مرزجوش، مرزنجوش، مردقوش، مرتقوش، ریحان داود، مرزه گوش، خرک، گوش موش، اناغالس، انجیرک]

نام علمی: *Origanum vulgare* subsp.

مه رزنجوش، مه رزنگوش، گوی مشک، گوی مشکه، گویچکه مله، هه زبی باغی، هه زبی باخی، هه زبی باخیله، هه زبی باخی، هه زبی تاوی، هه زوی تاوی، جورئ گیای بون خوشه له تیره ی ریحانه بو دهرمانی تووره بی، بی خه وی، ترس و دلّه کوتی ده بی.

مرزوان: (م) ایگیا. اختر

مرزه: (م ز) ایگیا. [ندغ]

نام علمی: *Satureja hortensis*-I

مهرزه، مهرزه ک، مه رسه، فلفله ک، هه زبوو، هه زبو، هه زبیه، هه زوه، هه زویه، ته زویه، ته زبؤله، جاتره، داوده رمان، تفاق، چیشته خو شه، نه عنا، ناعنا، شالیگا، گیایه کی گه لاوردی بؤن خو شه، بؤ زه خمی ریخؤله و میده و هیزی سیکی باشه.

مرزه گوش: (مَ زَ گَ) ا.گیا. مرزنگوش

مرس: (مَ) ا.گیا.

میوه، میوه ی مزر و مه یخوش.

مرس: (مَ) ا.گیا. راش

مرغ: (مَ) ا.گیا.

[بید گیاه، کر کر جرواش، تخمه، بخم، بخیم، بخیل، مرج، خومه، فرز، فرزد]

نام علمی: *Triticum repens*

گیاجار، سهوزه، سهوزه لانی، وهن ئهور، هه رتیز، میرگزار، میرغئزار، چیمه نزار، چیمزار، چیم، گیاتهر، جوړی گیا له گهنم ده چئ و بژاریکی دژواره، بؤ سهنگی گورچوو و میزه لدان و سوتانه وه و کولنج و دهنگی زک باشه.

مرکب: (مَ رَ کَ) ا.گیا.

۱- هه ر جوړه داریکی په یوه ندی،

۲- میوه ی جوړی داری پیوه ندر او وه ک: نارنگی.

مرکوری: (مَ کَ رَ) ا.گیا. سلمه

مرماخوز: (مَ خَ) ا.گیا. مرماخوز

مرماخوز: (مَ خَ) ا.گیا. [علف گربه]

شه مدانی، شه مدانی ده ریایی، سم له تیف، گیا کتک، ته شه دبو، جوړی گیای ده رمانیه.

مرموزه: (مَ مَ زَ) ا.گیا. [دمشقیه، زمرموزه]

گول که وشه، جوړی گیای گول زه ردی ولاتانی
ته مریکا و زنلاندی نوی،

مرموک: (مَ مَ) ا.گیا.

مهرموک، ره کیکه له تیره ی نه عنا و جاتره،
بؤن خو شه و بؤ دهرمان ده بی.

۱- **مرو:** (مَ) ا.گیا. مرماخوز

۲- **مرو:** (مَ) ا.گیا. کاجیره

مروار: (مَ) ا.گیا. [جودان، بید]

سووره بی، داربی، مروار، جوړی داربییه ده سکی
خاکه ناز و بیلی لی ساز ده کری.

مروخوش: (مَ خَ) ا.گیا. مرماخوز

مروود: (مَ رَ) ا.گیا. امرود، گلابی

مرورشک: (مَ رَ) ا.گیا. بذرالمرود

مروریه: (مَ رَ رَ) ا.گیا. خندریلی

مروس: (مَ رَ) ا.گیا. مرزنگوش

مریر: (مَ رَ) ا.گیا. مرارد

مریم: (مَ یَ) ا.گیا.

مریم، مه ریم، په له وشه، جوړی گیای رازینه ره
له تیره ی نیرگز.

مریم گلی: (مَ یَ گَ لَ) ا.گیا.

[سالویا، سلوی، خر نه، مریمیه، نغانزینتی، شالیبته]

نام علمی: *Salvia bracteata (racemosa)*

مریمه گولی، مه ریمه می، مریمه گوله، چاوه مه جنون،
سووره هه راله، جوړی روه که له تیره ی نه عنا،
خوړسک و گول سپی، بؤ دهرمانی مارگه زتویی
ده بی.

مریم نخودی: (مَ یَ نَ خَ دَ) ا.گیا.

مسمقوره: (م م ق ر) اِ.گیا. زراوند

مسواک: (م) اِ.گیا.

نام علمی: *Salvadora persica*

دارسیواک، دارمسواک، داریکه مسواکی لی ساز ده کهن.

مسیکه: (م س ک) اِ.گیا.

مسیکه، جوړی پوه کی ئالی بؤ چاره ی نه خوښی و گیرساندنه وهی خین به کاری دیتن.

مشبید: (م ب) اِ.گیا. مشک بید

مشت: (م) اِ.گیا. مست

مشت رو: (م ر) اِ.گیا. هفت بر

مشک بید: (م ب) اِ.گیا. بیدمشک

مشکچه: (م چ) اِ.گیا.

گوله باخ، گوله باغ، گولی سوور، گولکا سوور، گولی گولواو.

مشک خوشه: (م خ ش) اِ.گیا.

میسک هیشوو، میسک خوښه، جوړی تریه.

مشکد اش: (م) اِ.گیا. قیسون

مشکدانه: (م ن) اِ.گیا.

دهنکی گوله هیرو، بهری هیرو زور بون خوښه.

مشک طرامشیر: (م ط ش) اِ.گیا. رتک

مشک طرامشیع: (م ط ش) اِ.گیا. رتک

مشکک: (م ک) اِ.گیا.

[سعد، سعد کوفی، تیلاق، مشت، قرقرون]

مشکی ژیر زهوی، جوړی گیا له ره گهزی قامیش، ریشه که ی دریزه.

مشک نافه: (م ف) اِ.گیا. مشکدانه

مشکیزه: (م ک ز) اِ.گیا.

[کلبوره، کمادریوس، کمدریس، مقیفرون، برنتقه، بوپلامودی، فولیون، خامادریوس، گلخنو، اریه، میرپلدی،]

دایکه و باوکه، میمنوخنه، ئه داو باه، میمی خوینی، میمی نوخنی، مریه ن نوخودی، گیای دایکه و باوکه جوړی ره عنایه و بؤ دهرمان ده بی.

مریمیه: (م ی م ی) اِ.گیا. مریم نخودی

مزگ: (م) اِ.گیا. ارژن

مژو: (م ژ) اِ.گیا. عدس، مرجمک

مژو: (م ژ) اِ.گیا.

سفتیچک، گیایه کی تال و شیرهداره بؤ سوتاندن ده بی.

مست: (م) اِ.گیا. [مشت]

۱- گیا. خولنجان

۲- گیا. مشک زمین

مستار: (م) اِ.گیا. مرماخوز

مستحیه: (م ت ح ی) اِ.گیا.

[گیاه حساس، حساسه، مختشیه]

گوله مه توری، گیاهه ستیار، جوړی پوه کی هه ستیاره، ده سی لیده ی ویک دئ، بهری واسه پاقله.

مسقاطون: (م ط) اِ.گیا.

[عودالند، اغالوجی، اغالوشی، اهلوت، اهالیم، عودقماری، انج، ج، عودالنجور]

عوود هیندی، داری کویر که، داریکی ولاتی هینده، خاوهن شیله یه کی تال و ژاروییه چاو کویر ده کات، بؤ عه ترساز ی به کار ده بری.

مسمقار: (م م) اِ.گیا. زراوند

مسمقران: (م م) اِ.گیا. زراوند

۱- موغیلان، موخه یلان، داریکی درکاو به جوړی
 که تیره ی لیده گری،
 ۲- گیا. خارشتر
 ۳- گیا. عدس
مقل: (م) ا. گیا.

۱- جوړی خورما که پنی ئیژن «دوم خورما»،
 ۲- مه قل، مه قلمه کی، جوړی شیله ی دارمه کی بو
 بنیشت ده بی،

۳- مه قل، مه لکه زرهق، مه قلّه زرهق، که تیره ی
 دره ختیکه، بو درمان ده بی.
مقلونیا: (م ل ن) ا. گیا.

۱- گیا. مارچوبه، هلیون
 ۲- گیا. خیارچنبر، فلوس
مقلیانا: (م ل) ا. گیا. ترتیزک
مکنس: (م ن) ا. گیا.

گه رمه شانی، گه نمه شامی هیشووی،
مکنسه: (م ن س) ا. گیا.

[حباحب، کتان وحشی، گل کتان]
 که تان وه حشی، گول که تان، روه کیکه وه ک که تان،
 گول سپی، بو جوانکاری باغچه ده پرویتن.

مگس خوار: (م گ خا) ا. گیا. مگس گیر
مگس قاب: (م گ) ا. گیا. مگس گیر
مگس گیر: (م گ گ) ا. گیا.

[مگس خوار، مگس قاب، دیونه]

نام علمی: *Dionaea muscipula*
 میس خوره، میس گره، میس گر، میس قاب،
 مه شه گیره، هه نگه چنه، هه نگه چینه، جوړی روه که
 میس و جروجانه وهر ده گری. هه مو جیبه کی ئەم

کونی وردی گیا که شیله و تراوی لپوه ده رژی.

مشکین وفادار: (م ک و) ا. گیا. نسترن

مشمش: (م م) ا. گیا. زرد آلو

مشملا: (م م) ا. گیا. مشعله

مشمله: (م م ل) ا. گیا.

مه شمه له، جوړی داره له تیره ی دارستو، پنی ئیژن
 نیز گل بیابانی.

مشنج: (م ش) ا. گیا. مشنگ

مشنگ: (م ش) ا. گیا. کرسنه

مشنگک: (م ش گ) ا. گیا. مشنگ

مشو: (م) ا. گیا. خلر

مصاصه: (م س ص) ا. گیا. بارهنگ

مصان: (م ص) ا. گیا. نیشکر

مصرور: (م ز) ا. گیا. [مسرور، قارچ مالت]

کارگ، کارگه مالتی، قارچکه مالته، جوړی گیا وه ک
 کارگ ده چن و بو درمان ده بی.

مصطکی: (م ط ک) ا. گیا.

[کندرو، ورماس، ورماس، کندررومی، کندک]
 کونور، کونوررومی، مه سته کی، مه سه کی، مه سکی،
 جوړی جهوی وه ک بنیشت به کاری دینن.

مصع: (م) ا. گیا. تمشک

معقار: (م) ا. گیا. انگم، زنج

مغات: (م) ا. گیا.

هه نارده شتی، هه نارکینوی، جوړی روه که ریشه که ی
 بو درمان ده شی.

مغرود: (م ز) ا. گیا. سماروغ

مغیلان: (م غ) ا. گیا.

تۆۈلگە، تۆۈلگە، تۆۈلگە، كۆلپەرەچەورە، پەنپەرە، پەنپەرەك،
گىياھەكە.

ملونىيا: (م ل ن) .گىيا. خربزە

ملىس: (م ل) .گىيا.

نامىلمى: *Melissa officinalis*

خەۋىن، دەرمانەبىرەك، گىياھەكى چەن ساللەيە، ۴ تا
۸ سال دەمىنى، بۇ كۆلچ و دل و رىخۆلە باشە.

ملىسا: (م ل) .گىيا. بالنگو

ملىون: (م ل) .گىيا. گرمك، گرمە

ممران: (م م) .گىيا. ماميران

ممرز: (م ز) .گىيا.

[تغار، تفر، مرز، جلم، اولس، كرزل]

دارىكى جەنگەلىيە گەلاكەى دەكۆلپن بۇ ژانى
زگ بەكەلكە.

مىبىك: (م ب) .گىيا.

۱-گىيا. مىبىك

۲-گىيا. گزر، هوپچ

مىبىل دارو: (م ب ز) .گىيا.

مەنبەل دارو، مەلھەم، مەلھەم گىيا، جۆرى گىياھ بۇ
سارپۆز كرنەۋەى برىن بەكارى دىتن.

مىبىل داود: (م ب و) .گىيا. كىنار

مىشور: (م ش) .گىيا.

شەۋبۇ، جۆرى گۆلە شەۋبۇ دى.

مىنج: (م) .گىيا.

۱-بادامەتالە، ھەرچن، چوالەتالە،

۲-كلاوبن، رىبەن، كالاڧنگ، جۆرى گىيا گەلاپانى
رۈۋەنكەرە.

۱-مىنج: (م) .گىيا.

۱-تۈۋ، تۈۋ، تۈم، دەغلى چاندن،

گىياھە غەيرى رىشەكە بۇ دەرمانى گەرووئىشە،
ھەلامەت، كۆخەرەشە بەكەلكە.

مىل: (م) .گىيا.

۱-گىيا. گلابى

۲-گىيا. حرمىل

۳-گىيا. پرسىاوشان

مىلچ: (م ل) .گىيا.

[مىلچ، شلدار، لوروت، لونگا، قرە آغاج، غرغارجىلى،

نارون، پشەخوار، گرزىم، گرىز]

مىلخچ: (م ل) .گىيا. مىلخچ

مىلخچ: (م ل) .گىيا.

مەلەخچ، مەلەخچ، جۆرى گىياھ دەبىتە ھۆى
سەرخۆشى و مەستى.

مىلخچ: (م ل) .گىيا. شقايق پىچ

مىلخچ: (م ل) .گىيا. كىلم

مىلخچ: (م ل) .گىيا. خىلر

مىلخچ: (م ل) .گىيا. خىلر

مىلخچ: (م ل) .گىيا.

مەلەنگ، گىياھەكە ۋەك گىياى پۈپەكەلەشىرە
دەچى.

مىلخچ: (م ل) .گىيا. قىبىل

مىلخچ: (م ل) .گىيا. قرەپازى

مىلخچ: (م ل) .گىيا. مىلخچ

مىلخچ: (م ل) .گىيا. مىلخچ

مىلخچ: (م ل) .گىيا. مىلخچ

مىلخچ: (م ل) .گىيا. [پىنرەك، پىنرە]

مىلخچ، مىلخچ، مىلخچ، مىلخچ، مىلخچ،

مىلخچ، مىلخچ، مىلخچ، مىلخچ، مىلخچ،

میو، مۆو، میوی، مهیب، ره، بنی تری، دارههنگور.
مو: (م) ایگیا.

۱- رازیانه، رازیانه دهشتی، موو، روه کیکه زۆر کهری
 شیره و حهیزهینه،
 ۲- گیایا. گزررپشتی.

موتال: (م) ایگیا. لرگ

موچسب: (م) ایگیا. پیچک

مورد: (م) ایگیا.

[اسمار، آس، زند، عمر، قنتوس، مرسین، میرسین،
 هدس، حمبلاس، قومام، مورت]

نام علمی: *Myrtus communis*-1

مۆرد، مۆرت، مۆرتک، مهورتک، میتک، کهییر،
 کهیره، کهیتر، میتر، دهوه نیکه هه میسه سه وهزه،
 گول سپی و بۆخوش، له داری هه نار ده چی، بۆ
 رهوانی، سه ریشه، سه رگیجه و بوی پی باشه.

موردانه: (م) ایگیا. کرم دانه

مورد اسپرم: (م) ایگیا. کوله خس

مورد اسفرم: (م) ایگیا. کوله خس

موسک: (م) ایگیا. کیکج

موسیر: (م) ایگیا. [بلیوس، اشقر دیون، شقر دیون]

موسلی، زیزک، زیسک، پیچک، موسیر، سیرۆکه،
 سیرۆک، سیره عه جه مه، زیل، سیر گه نکه،
 سیره کینوی، سیرمۆک، سیر کیفی، سیرمۆکه،
 سیرمموک، گیایه که وه ک سیر تیژه و گه لای
 سیسووچه، له جیاتی پیواز ده یخون.

موغ: (م) ایگیا. خرما

موکر: (م) ایگیا. کفک

موگه: (م) ایگیا.

۱- گیایا. سوسن بری

۲- تووی شهوبوی سولتانی،

۲- منج: (م) ایگیا. کنف

منجو: (م) ایگیا. انبه

منداب: (م) ایگیا. [کلزا، قولزه، شلجم، اورقه]

نام علمی: *Brassica napus var*

کناوله، کناولی، کناوله، کناولی، کناولی، کنگاوله،
 بهرئاو، جۆری گیای بالابه رزه رۆنی لیده گیرئ، بۆ
 بهردی گورچو، سه فرا، تالی ده م باشه.

مندارچه: (م) ایگیا. [برگ نو، یاسم]

مندارچه، یاسم، جۆری دارچکه، گول سپی
 بین خوش.

منداغورس: (م) ایگیا. مهر گیاه

مندلک: (م) ایگیا. [دبج، سلسفی اسود]

کاهوومارانه، جۆری ئالفه له تیره ی چه قچه قه،
 ریشه ی دریز و ته ستور، ده خوری.

منسم: (م) ایگیا. فلنجه

منسور: (م) ایگیا.

شهوبو، جۆری گول شه و بونی دی.

منزار: (م) ایگیا. مریم نخودی

۱- منگ: (م) ایگیا. ریوند

۲- منگ: (م) ایگیا. بنگ

منگ: (م) ایگیا. ماش

منگله: (م) ایگیا.

مهنگوله، تهره، تهره ی سه حرایبی، سه وزی کیتی،
 جۆری سه وزی خۆرسکه.

منهوت: (م) ایگیا. مانیوک

۱- مو: (م) ایگیا. مو(م)

۲- مو: (م) ایگیا. [تاک]

حەسەن بە گی، ھەسەن بە یگی، گیائادەمە، سیوہ خووگانە، بە لە دوون، قیرە گیا، جۆرئ گیا یە بنی لە بیجمی مرۆفە، بۆ دەرمان دەبی، نەخۆشی قۆری و فیتق چاک دە کاتەوہ.

مەھک: (مَ) .ا. گیا. شیرین بیان

میجۆ: (مَج) .ا. گیا. متکی

میخک: (مَخ) .ا. گیا.

[قرنفل، مقرنف، لونگ، غرنیواس]

نام علمی: *Eugenia caryophyllata thunb.*

میخە ک، قەرەنفول، قەنەفل، خەناوکه، خەوناوکه، گۆل میخە ک، گۆرزە میخە ک، میخە کی،

۱- میخە کی داروویی، جۆرئ داری بالابەرزه، ھەمیشە سەوزە و میخە کی ئەم دارە دە خورئ، بۆ سەرئشە و زانی دل و کۆلنج و مەعیدە و جەرگ باشە، ۲- گۆل میخە ک، قەرەنفولی چینی، میخە کی گۆلدانی، جۆرئ گیای یە کسالە، پتر بۆ جوانکاری دە چیندرئ.

میردینی: (مِ دِن) .ا. گیا.

شەو بۆی ھەو رەنگ، جۆرئ گۆلی شەو بۆیە.

میرزابزرگ: (مِ بَز) .ا. گیا. افرا

میرسین: (مِ س) .ا. گیا. مورد

میرمیران: (مِ م) .ا. گیا. مامیران

میزی: (مِ ز) .ا. گیا. مازو

میس: (مِ) .ا. گیا. تاقت

میشا: (مِ) .ا. گیا. ھمیشە بہار

میشایی: (مِ ی) .ا. گیا. میشا

میش بہار: (مِ ب) .ا. گیا.

۱- گیا. ھمیشە بہار

۲- گیا. بابونہ

۲- گیا. برفک

مولی: (مُ ل) .ا. گیا.

مولی، موولی، جۆرئ گیا یە پی ئیژن: «حرمل» یا «سندل دانە».

مویزج: (مَ وِ ز) .ا. گیا. مویزک

مویزک: (مَ وِ ز) .ا. گیا.

[دبق، میویزک، میویزج، مویزج، مویزە، علف شپش، کشمش کاولیان، زیببری]

دەمکانە، دەموکانە، دیمکانە، دەمووکه، دوکا، دووکاتە، دۆکانە، دیکانە، بیکوانە، بەردەموکانە، بەردەمووکه، میورۆکە، زلیتۆ، ھۆداخ، دەنوکه، موخۆر، پستەق، میوژخراب، نانئ شوانە، نانئ شوانی، نانئ شفانی، جۆرئ گیا یە لە تیرە ی ھەرالە، گۆل بنەوشە و تومی بۆ دەرمان دەبی.

مویزە: (مَ وِ ز) .ا. گیا. مویزک

موی گیا: (مُ گ) .ا. گیا. موی گیاه

موی گیاه: (مُ گ) .ا. گیا. سنبل (ھندی)

مەھد: (م) .ا. گیا. چوبک

مەرسلیمان: (مُ رِ س ل) .ا. گیا. [خاتم سلیمان]

گۆل پزین، قیرە گیا، گیا یە کی بالابەرزه، ھیندە ی قامکی کلفتە، گۆلی سپی و بەری خەر دە گری.

مەر گیا: (م گ) .ا. گیا. مەر گیاہ

مەر گیاہ: (م گ) .ا. گیا.

[بیروج، لفاحە، لفاح، بلادن، سگ شکن، سگ کن، سگ کش، مندغورە، مندراغورس، مندراغورە، تفاح الجن، ساییزک، ساییزج، انسان کوکی، آدم کوکی، اشترانگ، استرنگ، ساییزک، مردم گیاه]

نام علمی: *Atropa mandragora*

میعہ: (مَ ع) اِ.گیا. استرک

میقواقان: (م) اِ.گیا. ژالاب

میم: (م) اِ.گیا. مو

میمون: (م م) اِ.گیا.

مہیموون، گول مہیمون، گول ئاوات، گولہ ئاخ، گول ئیکی جوانہ بۆ زہردویی و ئاولہ باشہ.

میمیز: (م م) اِ.گیا. مویز

مینا: (م) اِ.گیا. [گل مینا، میناچمنی، بابونہ سفید]

نام علمی: *Bellis perennis*

مینا، گول مینا، گولہ مینا، گول نیشان، گولہ مہ میٹشہ، گورہ لہ چہ رمہ، گورالہ چہ رمی، میناچہ مہ نی، چاوان، گول ئیکی سپیہ لہ بہ ہاردا گول دہ کات، ریشہ و ساقہ تہ و گولی بۆ دەرمانی سینۆزیت، ہالاولی میدہ، سفرا، بای زک دہ بی.

۱-مینک: (م ن) اِ.گیا. گزر، ہوچ

۲-مینک: (م ن) اِ.گیا. [خلنگ، کرتہ]

مینہک، منبہک، گیاگسک، خہلہ ننگ، گزگ، جوڑی روه کہ گسکی لی چیدہ کری.

میو: (م) اِ.گیا. [مو]

رہز، میو، بنہ ترئ، دارہہ نگور.

میوانہ: (م ن) اِ.گیا. مو، میو

میویز: (م و) اِ.گیا. مویز

میویزج: (م و ز) اِ.گیا. مویزک

نابطہ: (ب ط) اِ.گیا. قطرم ×

ناجو: (ج) اِ.گیا. کاج

ناخنک: (خ ن) اِ.گیا. اکلیل الملک

نام علمی: *Astragalus hamosus*

نادرک: (د ر) اِ.گیا.

[ناترک، نترک، بتشک، رماخشت]

نادرہک، ناترہک، نہ ترہک، جوڑی دارچکی ناوچہ گہرمہ سیرہ کانہ.

نار: اِ.گیا. [انار]

ہہ نار، دارہہ نار، نار، داری ہہ نار.

ناربن: (ب) اِ.گیا. [انار]

ہہ نار، دارہہ نار، بنہ ہہ نار، بنہ نار، نالبیر، نالبیر، دارنار، داری ہہ نار.

نارپیہ: (پ) اِ.گیا. کوکنار

نارجیل: (ج) اِ.گیا. نارگیل

نارخوک: (خ) اِ.گیا. کوکنار، خشخاش

ناردین: (د) اِ.گیا. سنبل، آک

نارکوک: (ک) اِ.گیا. کوکنار

نارکیو: (ک) اِ.گیا. کوکنار

نارگیل: (گ) اِ.گیا.

[نارجیل، بادنج، جوزہندی، رانج، گوز]

نام علمی: *Cocos nucifera*

نارگیل، جہوز، کہ شکول، نارجیل، دارنارگیل، گوٹزہیند، گوٹزی ہندی، داریکہ بہری زہردی مزر دہ گری وہک پرتہ قال. خواردنی نارگیل دہ بیٹہ ہوی رہوانی مہ عیدہ و ریخولہ، تراوی خوین، بہ ہیتری کوٹہ ندای ہہ رہس.

نارگیلہ: (گ ل) اِ.گیا. نارگیل

نارمشک: (م) اِ.گیا. فاونیا

نارنج: (ز) اِ.گیا.

نام علمی: *Citrus bigardia duh*

نارنج، نارنگ، دارنارنج، نارینج، داریکی شوخہ گولی سپی بۆن خوش دہ گری، شکوفہ ی دارنارنج بۆ مرہبا و عہ ترسازی بہ کاری دینن. نارنج بۆ

میعہ: (مَ ع) اِ.گیا. استرک

میقواقان: (م) اِ.گیا. ژالاب

میم: (م) اِ.گیا. مو

میمون: (م م) اِ.گیا.

مہیموون، گول مہیمون، گول ئاوات، گولہ ئاخ، گول ئیکی جوانہ بۆ زہردویی و ئاولہ باشہ.

میمیز: (م م) اِ.گیا. مویز

مینا: (م) اِ.گیا. [گل مینا، میناچمنی، بابونہ سفید]

نام علمی: *Bellis perennis*

مینا، گول مینا، گولہ مینا، گول نیشان، گولہ مہ میٹشہ، گورہ لہ چہ رمہ، گورالہ چہ رمی، میناچہ مہ نی، چاوان، گول ئیکی سپیہ لہ بہ ہاردا گول دہ کات، ریشہ و ساقہ تہ و گولی بۆ دەرمانی سینۆزیت، ہالاولی میدہ، سفرا، بای زک دہ بی.

۱-مینک: (م ن) اِ.گیا. گزر، ہوچ

۲-مینک: (م ن) اِ.گیا. [خلنگ، کرتہ]

مینہک، منبہک، گیاگسک، خہلہ ننگ، گزگ، جوڑی روه کہ گسکی لی چیدہ کری.

میو: (م) اِ.گیا. [مو]

رہز، میو، بنہ ترئ، دارہہ نگور.

میوانہ: (م ن) اِ.گیا. مو، میو

میویز: (م و) اِ.گیا. مویز

میویزج: (م و ز) اِ.گیا. مویزک

نابطہ: (ب ط) اِ.گیا. قطرم ×

ناجو: (ج) اِ.گیا. کاج

ناخنک: (خ ن) اِ.گیا. اکلیل الملک

نام علمی: *Astragalus hamosus*

نادرک: (د ر) اِ.گیا.

۲- له هیندستان جو وریک عه نابه که به ره که ی زور شیرینه.

نازناز: ا.گیا.

نازناز، گولیکه رهنگی فرس.

نازو: (ژ) ا.گیا. نازو

ناژ: ا.گیا. کاج

ناژو: (ژ) ا.گیا. ناژ، کاج

ناژین: (ژ) ا.گیا. نارون، پشهغال

ناشپاتی: (ت) ا.گیا.

هرمی گولای، جوړی هریمی زله.

ناشتار: ا.گیا. [نوئل]

ناشتار، سنووبه، سنوبه، نوئل، داریکی جهنگه لی بهرز و پوس کلفته تا ۵۰۰ سال دهمین، جوړی شیله ی لی دی که بو بنیشت ده بی.

ناغیست: (غ) ا.گیا. نامشک

نافوخ: (ف) ا.گیا. گلابول

ناکیسر: (ک س) ا.گیا. [ناکسیر]

ناکیسه، ناکیسهر، جوړی داره وهک دارگویتز ده چی، گولی بوخوش ده گری و بو عه ترسازي ده شی.

نان: ا.گیا.

۱- داری نان، دارهیندی، داریکه بهری بو نان ده بی وهک گهنم، ۲- خورمای نان، دارخورمای ساگو، جوړی دارخورمایه نانی لی ده که ن.

نانخواه: (خا) ا.گیا. ننه حوا

نانخه: (خ) ا.گیا. ننه حوا

ناندار: ا.گیا. نان

نانکش: (ک) ا.گیا. [بنه]

بالاوتنی خوین، که مونه وهی گهرمای خوین، که م خوهی باشه.

نارنج بن: (ز ب) ا.گیا. نارنج

نارنگ: (ز) ا.گیا. نارنج

نارنگی: (ز گ) ا.گیا.

نام علمی: *Citrus aurantiumdeliciosa*

نارنگی، لالهنگی، دارنارنگ، داریکه له تیره ی پرته قال، بهره که وزر و مه یخوشه.

ناروان: ا.گیا.

۱- گیا. انار

۲- گیا. گلنار

۱- **نارون:** (و) ا.گیا.

[ناروان، ناروند، پشه دار، گزم، کنجک، فلیون، پشه خانه، پشهغال، پشه دار، دردار، سده، ناژین، سایه خوش]

نام علمی: *Ulmus spp*

ناروهن، ناروهند، ناروهن، وزم، داره رهش، دارتوفانه، گزه دار، دارسیوه، داروزم، سایه خوش، داریکی چیورقی پر بهرگ و گه لا و بی بهره، بو بیوه سیری و خاوین کر نه وهی گه لوو، نه زوکی خاسه.

۲- **نارون:** (و) ا.گیا.

۱- گیا. انار

۲- گیا. گلنار

ناروند: (و) ا.گیا. ۱- نارون

نام علمی: *Ulmus spp*

نازبو: (ب) ا.گیا. شاهسپر

نازبویه: (ب ی) ا.گیا. ریحان

نازک بدن: (ژ ب د) ا.گیا.

۱- جوړی گیای پوپه که له شیریه،

نجوان: (ن) ا.گیا. زعفران

نجیر: (ن ج) ا.گیا. نجیل

نجیل: (ن ج) ا.گیا. گزمازو

نخج: (ن) ا.گیا. [نخج، جاروب]

گسکه‌شاری، گه‌سک، جوړی روہ که به دیراو
لیده‌دری و گسکی لی دروس ده‌که‌ن.

نخج: (ن) ا.گیا. نخج

نخل: (ن) ا.گیا. خرما

نخود: (ن خ) ا.گیا.

نام علمی: *Cicer arietinum*

نۆک، نووک، نوخو، نوخه، نوخوت، نخه، نخو،
نوهو، نۆهک، نوهی، نوهیه، نۆوهی، نه‌ها، نه‌هک،
نه‌هه، هۆک، نه‌ها، روہ کیکی یه کسالانه‌یه وه ک
گهنم و جو، ده‌غلیکی سهره‌کیه بو خواردن. نۆک
بو ژانی که‌مه‌ر و پشت‌ئیشه و زیپکه‌ی روو باشه
و خوین زور ده‌کات.

نخودسبز: (ن خ س) ا.گیا. نخودفرنگی

نخودسیاه: (ن خ س) ا.گیا.

نۆکه‌ره‌شه، نووکه‌ره‌شکه، نه‌هه‌ی سیا، چه‌شنی
نۆکی وردی سووره، بو له‌په‌ده‌یی.

نخودفرنگی: (ن خ ف ر گ) ا.گیا. [بزله، بسله]

نام علمی: *Pisum sativum*

گاگوز، پۆلکه، که‌شۆل، شۆقل، شووقل،
نۆکه‌فه‌ره‌نگی، نۆکه‌مار، نۆکی که‌سک، نۆکی سه‌وز،
ولره، جوړی ده‌غله له تیره‌ی نۆک به‌لام هیندی
وردتره، دژی کرمی میده و ریخوله‌یه.

نخیل: (ن خ) ا.گیا. نخل

نخیلک: (ن خ ل) ا.گیا. پنیرک

نرجس: (ن ج) ا.گیا. نرگس

قه‌زوان، قه‌زقوان، قه‌سخوان، قه‌سقه‌وان، که‌زان،
که‌سکان، بنه‌وشان، به‌ری راره‌ن.

نانکلاغ: (ک) ا.گیا. پنیرک، ملوکیه

ناهر: (ه) ا.گیا. [ع] [گزنه‌ای]

گه‌زنه‌یی، جوړی تریه به شیوه‌ی خورسکیش
ده‌روئ.

نای: ا.گیا.

زهل، قامیش، قاموش، له‌وه‌ن، روہ کیکی بالابه‌رزی
ناو زله بو هه‌لاشی خانو ده‌بی.

نبش: (ن) ا.گیا. [ع]

نبش، داریکی چیوسووره وه ک سنۆبه‌ر ده‌چی بو
گوچان و شتی جوان به‌کاری ده‌به‌ن.

نبتابلون: (ن ب ل) ا.گیا. بنطابلون

نبع: (ن) ا.گیا. [ع]

۱- گیا. راش

۲- گیا. طبرخون

نبق: (ن) ا.گیا. کنار، طالیسفر

نپال: (ن) ا.گیا.

نوپال، کاکتوس، جوړی کاکتوسه ناسراو به گولی
تافتوونی.

نپانتس: (ن ت) ا.گیا. [فر.]

نپانتس، نانت، گیامه‌سینه، جوړی روہ کی
جانه‌وه‌رخوری ولاتانی ئوسترالیا و گهرمه‌سیره.

نئاس: (ن) ا.گیا. [ع] [اسیرس، ابولیله]

نه‌ساس، ئه‌بولیله، گیایه که له تیره‌ی سه‌نده‌ل، پتر
به شیوه‌ی دارچکه، لامژی دره‌خت و روہ که.

نجم: (ن) ا.گیا. [ع] گزمازخ

نام علمی: *Triticum repens*

نجمه: (ن م) ا.گیا. گزمازخ

نردین: (نَ دِ) اِ.گیا. [ع] آله، آلك

نرسك: (نَ سِ) اِ.گیا. عدس

نرسنك: (نَ سِ) اِ.گیا. عدس

نرسیان: (نَ سِ) اِ.گیا. [ع]

نرسیان، نیرسیان، جوړی خورمای باشه.

نرگس: (نَ گِ) اِ.گیا. [نرجس]

نام علمی: *Narcissus orientalis*

نهرگس، نیرگس، نیرگس، نیرگس، نهرگس، نهریس، نیرس، نهرگیس، گول نهرگس، گولتیکی سپی ناوزه ردی بون خوشه، خلت هیته ره و بو به قهوه تی هیزی سیکسی باشه.

نستر: (نَ تِ) اِ.گیا. نسترن

نسترن: (نَ تِ رِ) اِ.گیا.

[نستر، نسترون، نسترون، نسرین، گلاسکانه، کللیک]

نام علمی: *Rosa canina*

نه سته رهن، نه سته رهن، نه سرین، شیلان، شیلانه ده شتی، گوله شیلان، گوله سه گانه، گول سه گ، گول باخ کیوی، وله توت، وله تووتی، دلوق، دلقی، دلوق، دلیق، دلیق، دلوق، دارچکیکی کیوییه گولی سپی ئامال سوور ده گری، بو میده و ریخوله و سه فرا باشه.

نسترون: (نَ تِ رِ) اِ.گیا. نسترن

نسرین: (نَ رِ) اِ.گیا.

نام علمی: *Rosa damascena*

نهرین، گوله به رامه، گوله چیا، گول بو، وله گلای، گولتیکی بوخوشه له نیرگس ده چی و زهرده، بو نه خوشی ره وانی و بای سک و گرفت باشه.

نسک: (نَ) اِ.گیا.

۱-گیا. عدس

۲-گیا. خارخسک

نسیل: (نَ سِ) اِ.گیا. سمه

نشک: (نَ) اِ.گیا.

[ناژ، ناژو، نوژ، ناز، ناجو، لبان، صنوبر]

کاج، کاژ، دارکاج، داریکی گه لاوردی هه همیشه سه وزه.

نشم: (نَ شِ) اِ.گیا. ناژین

نشمه: (نَ مِ) اِ.گیا. [یاقل، سهران، طریط، دارچوغان]

نه شمه، دارچوغان، گیایه که له جوړی ته سپون، هیندی ره گه زی به شیوهی دارچکه و بو شوردن به کاری ده بن.

نعنا: (نَ) اِ.گیا. نعناع

نعناع: (نَ) اِ.گیا.

[لمام، مشی، نعنا، نعنا، سبز، نعنع، راقوته، نانا، نانه، پودنه داغی، مرزه، هیزار]

نام علمی: *Mentha sativa*

نام علمی: *Mentha spp*

نه عنا، نانا، نانا سه وزه، نه عنه، ناعنه، نه عنا باغی، نه ناباخی، بوودینه، نه زبیه کیفی، هه زبیه کیفیله، مهرزه، هیزا، مهرزه کیفی، نه عنا کیوی، ته هتافک، ته تاوک، بوین، گیایه کی گه لاوردی تام تیژ و بو نخوشه، بو ناو چیششت و ماست و شتی وا ده بی، بو زهردویی و سه فرا و میده به که لکه، له کاری عه ترسازیشدا به کاری ده بن.

نعنا صحرايي: (نَ صَ يِ) اِ.گیا. [پودنه]

نام علمی: *Mentha arvensis*

پونگه ریوی، پنگه ده شتی، نه عنا کیوی، گیایه کی تالی توکنه، له زور جی کوردستان ده روی و بو زهردویی و کولنج و قه بزی و بای سک باشه.

نعنا فلفلی: (نَ فِ لِ ل) اِ.گیا.

نام علمی: *Mentha piperata*

پینگه چهرمه، پونگه سپی، نه نعنا فلفلی، گیایه کی خوگره و ساقه ته هی هه وایی و ژیرعه رزی هه س، له زور شویتی کوردستان ده روی، بو کولنجی ماسولکه و زهردویی و چلکی گه روو باشه.

نغزک: (نَ زَ) اِ.گیا. ابنه

نغن: (نَ) اِ.گیا. نانخواه، زنیان

نغنخلان: (نَ خَ) اِ.گیا. نانخواه

نغنخواد: (نَ خَا) اِ.گیا. نانخواه

نغنخوالان: (نَ خَا) اِ.گیا. نانخواه

نغنخوایین: (نَ خَا یِ) اِ.گیا. نانخواه

نفل: (نَ فَ) اِ.گیا. [ع] شبدر

نقد: (نَ) اِ.گیا. سنجد

نقده: (نَ قَ دَ) اِ.گیا.

نه قه ده، دارنه قه ده، جورئ داره.

نگونسار: (نَ گَ) اِ.گیا.

[نگونسر، بخورمریم، شجره مریم، بولف، رقف، رکف، ولف، سیکلمه، سیکلامن، ذهبیه، اذربونه، اذانالارنب، عرطنیثا]

نام علمی: *Cyclamen officiale*

گوله ئاگرۆ، گوله عه رعه ر، گوله عه رعه ری، گوله ئاگرین، گوله چنگووله، په نجه مه ریهم، گولینکی جوان و رازاوه یه به رهنگی شین و سوور ده روی. ئەم گیایه بو نه خووشی ریخووله و مه عیده و بای سک باشه.

نلک: (نَ) اِ.گیا. [ع] [زعرور]

به لالووکه کینوی، ئالوبالوی کینفی، گیراز، گلپهر، باچک، هلملووک، هه لالوووک، برالووی،

نلکه: (نَ کَ) اِ.گیا.

۱- گیا. آمله

۲- گیا. ازگیل

نمام: (نَ مَ) اِ.گیا. [جلبو، آس بویه]

سیس عه مه ر، نه عنا، گیایه که له ناعنا ده چی و بوی خووشه.

نمتک: (نَ تَ) اِ.گیا.

۱- گیا. زالزالک

۲- گیا. آلبالو

نمدار: (نَ) اِ.گیا. زیزفون

ننه حوا: (نَ نَ حَ) اِ.گیا.

[نانخواه، نخوه، اجواین، آموس، زنیان، کمون ملوکی، امیوس، انیسون، نشوان هندی، انبوس، اجامدون، وومون، نانوخه، نانخه، زنیان، امی]

نام علمی: *Trachyspermum copticum*

نانخوا، نه نه حه واه، ئەنیسوون، رازیانه کینوی، رازیانه تونه، ورده رازیانه، روه کینکی یه کساله یه له جورئ رازیانه میوه که ی زور بو نخووشه، ماکینکی بو داری لی ده گرن بو دهرمان ده شی.

نوج: (نَ) اِ.گیا.

۱- گیا. کاج

۲- گیا. عشقه

نوج: (نَ) اِ.گیا. کاج

نوروزه: (نَ رُ زَ) اِ.گیا.

نه ورۆزه، گوله نه ورۆزه، نه ورۆزی، گولینکی زه ردی ته مه ن کورته پیس گه زیزی ده روی.

نوز: (نَ) اِ.گیا. نوج، ناژ

نوزه: (نَ زَ) اِ.گیا. نوج، نوز

نوز: (نَ) اِ.گیا. نوج، کاج

زەل دەرووی، ھەسیر و بۆریە و شتی وای لئ ساز دەکرئ، ۲-نەئ ھیندی، بامبوو، بامبو، جووری قامیشە لە ھەیزەران دەچئ، ۳-نەیشە کەر، قامیشی شەکر، ۴-قەرغوو، جووریک قامیشی رەقە بۆ بلویر و شتی جوڵایی دەبی.

نیزە: (نَ زَ) ایگیا. [نی]

زەل، قامیش، قامووش، نەبجە،

نیز: (نَ) ایگیا. عشقە

نيسوق: (نَ سَ) ایگیا. [نیشە، نیشو]

نيسوق، نیشە، جووریک ھەلۆه، ھەلۆوی تەبەری.

نیشکر: (نَ شَ کَ) ایگیا.

نام علمی: *Saccharum officinarum*

نەیشە کەر، نەیشکر، نەبجە شە کەر، لەلە، قامیشی شەکر، جوورئ قامیشی دریزە بۆ شە کر و قەند دەبی، شە کری نەیشە کر بۆ نەخۆشی جەرگ، ئەندامی ھەرەس، سوویرۆ و ھاوڵە زەردویی باشە.

نیل: (نَ) ایگیا. [نیلج]

نام علمی: *Indigofera tinctoria*

خم، خوم، ھەش، جویت، چویت، نیل، کەوہ گیای، جوورئ دارچکی ناوچە گەرمە سیرە کانه ماکیکی شینی لئ دەگرن بۆ رەنگ کردنی قوماش و پیشەسازی دەبی. کوترای خوم و توی خەیار بۆ بیوہسیری و نەخۆشی قارچکی باشە.

نیل بری: (نَ بَ رَ) ایگیا. [نیل کوہی، وسمە]

نام علمی: *Sperula tinctoria*

نام علمی: *Isatis spp*

بیشکە شری دیمی، خمە کە ژیلە، خمە ھەردە، وسمە، گیایە کی خۆرسکە بۆ رەنگ بە کاری دینن.

نیلپر: (نَ پَ) ایگیا. نیلوفر

نوژن: (نَ ژَ) ایگیا. نوچ، کاج

نوش: (نَ) ایگیا.

عەرەەر، داری عەرەەر، شرب، عەرەەری کینوی.

نوشک: (نَ) ایگیا. نشک، ناژ

نوش گیا: (نَ گَ) ایگیا. نوش گیایە

نوش گیایە: (نَ گَ) ایگیا. عاقرقیا

نوفر: (نَ فَ) ایگیا. نیلوفر

نوند: (نَ وَ) ایگیا. [اسپند]

قانگ، ئەسپەندەر، ئەسپەندەر، گیایە کە بەریکی خرۆک دەگرئ.

نویج: (نَ وِ) ایگیا. عشقە

نویج: (نَ وِ) ایگیا. عشقە

نہان دانہ: (نَ نَ) ایگیا.

ئەو رەگەزە لە دار یا روہک کە دەنکە کە بە گوشتی میوہ دەپوشرا بێ وە ک: سئو، قەیس، ھیتەر.

نہانزاد: (نَ) ایگیا. نہانزاد

نہانزاد: (نَ) ایگیا.

لە زاراوہی گیاناسی دا ئەو گیایانہی کە تەنیا گەلا و لاسک و ریشەیان ھەبی وە ک: قارچک.

نەخوش: (نَ خَ) ایگیا. ہزارچشان

نہشل: (نَ شَ) ایگیا. شقایق

نہق: (نَ هَ) ایگیا. کرفس

نی: (نَ) ایگیا. [نای، نال، نا]

نام علمی: *Phragmites communis-I*

قامیش، قەمیش، قامووش، چیتک، چیت، لیقەن، لەبەن، لەوہن، لەقەل، لەم، نەئ، نەبجە، نیجی، نای، زەل، زل، کامر، ۱-قامیش، گیایە کی بالابەرزای ناو ھلۆل و گری گرییە و لە جیی تەر و نمدار و

والرین: (ل ر ی) ا.گیا. سنبل الطیب

والک: (ل) ا.گیا. [سیر]

نام علمی: *Allium latifolium* (Carinatum)

سیر، سیره کیوی، سیره دهشتی، پیچک، جوړیک
گیای بوگه نه و گه لازه رده، وه ک سیر تونده و
ده خورئ، کرمی ناو ریخو له و مه عیده ده کوژئ.

وامران: (م) ا.گیا. مامیران

وانیل: (ن) ا.گیا.

وانیل، گیایه کی خزو ک و هه لچوی
گهرمه سیره کانه بهریکی بوخوش ده گری، بو کاری
عه ترسازي به کاری دین.

وئیر: (و ث) ا.گیا. سمن

وج: (و) ا.گیا.

[قارون، اقارون، اقورون، اگیرترکی، باش، باج،

بچه، آلوا، سوسن زرد، سوسن باتلاقی، ویرج]

نام علمی: *Acorus calamus* (L.)

سوسه ن، سوسه ن زهره، قاروون، پیرگیا، ویشن،
جوړئ گیای پایه دار و گه لادریژه، ریشه که ی تاله
بو دهرمانی سه فرا و سه ریشه باشه و له پیشه ی
عه ترسازي به کاری دین.

وخشیج: (و ش) ا.گیا. وخشیزک

وخشیرق: (و ش ر) ا.گیا. وخشیزک

وخشیزق: (و ش ز) ا.گیا. وخشیزک

وخشیزک: (و ش ز) ا.گیا. [درمنه]

دهرمنه، زهنگوله گیا، خیلال مه که،

ورتاج: (و) ا.گیا.

۱- گیا. پنیبرک

۲- گیا. آفتاب پرست

۳- گیا. نیلوفر

نیلج: (ن ل) ا.گیا. نیل

نیلوفر: (ن ف) ا.گیا. نیلوفر

نیلوپرک: (ن ل پ ر) ا.گیا. نیلوفر

نیلوپل: (ن ل پ) ا.گیا. نیلوفر

نیلوفر: (ن ل ف) ا.گیا.

نام علمی: *Nymphaea alba*

نیلوفه ر، نیلوفه ر، لیلوفه ر، لیلوفه ر، لولوفه ر،
به ربه ر، به ربه ر، به ربه ر، به ربه ر، له یلوفه ر،
لولوفه ر، لولوفه ر، چه شنی گولی جوانی ناو تاوه بو
دهرمان ده شی.

نیم: (ن) ا.گیا.

نیم، داریکی گه لاوردی ولاتی هینده، گولی
هیشوویی ده گری و به ره که واسه سنجوو.

نینوفر: (ن ن ف) ا.گیا. نیلوفر

نینیا: (ن ن) ا.گیا. زنیان، نانخواه

نیوند: (ن و) ا.گیا. [سداب]

پیچن، پیچی، ههرمه ل، سوداب کیوی، جوړئ
روه که بو دهرمان ده شی.

وایچ: (پ) ا.گیا. پیچک

واترنگ: (ز) ا.گیا. بالنگ

واجد: (ج) ا.گیا. [ع] عشقه

وادیان: (د) ا.گیا. انیسون

واذارنگ: (ز) ا.گیا. بادرنگ

وارنگ: (ز) ا.گیا. بالنگ

وارو: (ز) ا.گیا. تبریزی

وارون: (ز) ا.گیا. نارون

والان: ا.گیا. رازیانه، بادیان

والریان: (ل ر) ا.گیا. والرین

نام علمی: <i>Dorema aucheri</i>	۱- ورس : (و) اِگیا. ارس، سرو
نام علمی: <i>Dorema ammoniacum</i>	۲- ورس : (و) اِگیا. [ع] [اسپرک، زریر، شاهبسه]
وشج : (و) اِگیا. اشق	ئەسپەرە، گینۆ، گيازه رتک، گيايه که بۆ رهنگ کرنی بهن دەبی.
وشفنگ : (و ف) اِگیا. خرفه	ورس : (و) اِگیا. ارس، سرو
وشک : (و) اِگیا. اشق	ورطوری : (و ط ر) اِگیا. سطاخینس
وشکدانه : (و ن) اِگیا. بنه	ورک : (و) اِگیا. درمنه
وشنان : (و) اِگیا. اشنان	ورگان : (و) اِگیا. سیاہتلو
وشنه : (و ن) اِگیا. کنب، شاهدانه	وریز : (و ر) اِگیا. صمغ (انب)
وشه : (و ش) اِگیا. اشق	وزال : (و) اِگیا. طاوسی (سفید)
وشیج : (و ش) اِگیا. وشیک	وزغ کش : (و ز ک) اِگیا.
وشیک : (و ش) اِگیا. لیمودارو	نام علمی: <i>Hydrocharis mursus Rana</i>
وصیف : (و ص) اِگیا. [پرسیاوش]	قورواق کوژ، قریوق کوژ، قرواق کوژ، بوق کوژ، جوړی گیای ناو ئاوی شیرینه.
په رسیوه شان، په رسیاوه حش،	وزک : (و ز) اِگیا. ترنگوت، پده
وعاط : (و) اِگیا. [ع]	وزیر : (و ز) اِگیا. زردچوبه
گولەزەرد، ولەزەرد، جوړی گولی زەردە مربای لی ساز دەکرئ.	وسک : (و س) اِگیا. پده، سفیدار
وغد : (و) اِگیا. بادنجان	وسمه : (و م) اِگیا. [نیل کوهی، نیل بری]
وغل : (و) اِگیا. [تلخک]	نام علمی: <i>Isatis spp</i>
تالە که، تالکە، مرۆر، دەنکیکی تال و رەشە له ناو گەنمدا دەروئ، له سیاوڵە دەچی.	نام علمی: <i>Isatis tinctoria</i>
وقل : (و) اِگیا. [ع] مقل	وہسمه، وسمه، وزمه، خم، خوم، تەتەران،
وقواق : (و) اِگیا.	خمەهەردە، خمە کئوی، کەوہ گیا، گیاہ کی
وہقواق، داردەوات، ناوی داریکە له کۆندا دەواتیان لی گرتوہ.	ناوچەکانی جوانرۆ، شنۆ، ژاوەرۆ، مەریوانە، بە گولئی
ولیک : (و ل) اِگیا. زالزالک	زەرد و بەریکی ورد، گەلای ئەم گیاہ بۆ
۱- ون : (و) اِگیا. [بنه]	جوانکاری ژنان و کاری رەنگرئژی جاجم و پارچە بە کار دەبرئ.
وہن، داروہن، داربەن، بناو، بناف، بەناف، بەناو،	وسنج : (و) اِگیا. لیمودارو
بناوی، بناوہج، بناوچ، بناوچ، زوانەمەلوچکە،	وشا : (و) اِگیا. اشق

هبيد: (ه ب) ا.گيا. كاله كه مارانه، هه نزل، خه يارديمي، گيايه كه به ريكي خري زور تال ده گري.

هپاتيک: (ه ت) ا.گيا. هپاتيک، هپاتيک، جوړي گياي بي ساقه ته له ريزي قه ووزه.

هجنډ: (ه ج) ا.گيا. برگست

هجوچک: (ه ج ح) ا.گيا. هه جوچه ک، هه نجوچه ک، تووي هه رمي.

هدس: (ه د) ا.گيا. مورد

هرا: (ه) ا.گيا. هليله

هراد: (ه) ا.گيا. [ع] اسپرک، زير

هربنگ: (ه ب) ا.گيا. [هره، کرچک فرنگي] خه ربه ننگ، خه ربه ننگ، خه ربه ننگ، غه ربه ننگ، جوړي گيا ژاراي به ريكي ورد ده گري.

هربو: (ه ب) ا.گيا. هه ربو، هه ربوو، گيايه کي بين خوشه وه ک ريحانه.

هرتيکه: (ه ت ک) ا.گيا. گزنه

هرجان: (ه) ا.گيا. بادام کيوي، هه رجن، هه رجان، هه رجان، جوړي بايامي خوړسکه.

هرد: (ه) ا.گيا. زردچوبه

هرد: (ه) ا.گيا. ۱-زه عفهران، زه حفهران، زه فحهران، ۲-گولي سوور، گولکا سوور، ۳-زه رده چيوه، زه رده چهو.

هرز: (ه) ا.گيا. هه ريز، هه ريس، فريزوو، بزار، گيا بزار، بزال، هه رز، گيايه کي خوړسکه و بزاری سهخته.

زمانه مه ليچک، داريکي کورته بالا، وه ک زه يتون، بهر خر و گه لا بر گه بر گه، بنيشتي لينده گرن.

۲-ون: (و) ا.گيا. زبان گنجشک

ونجنک: (و ن) ا.گيا. ريحان

ونده: (و د) ا.گيا. تره تيزک

وهل: (و) ا.گيا.

۱-گيا. پيرو

۲-گيا. اهل

ويره: (و ر) ا.گيا. ره گه زيك له روه ک و گيا که ساقه ته ي نه بي وه ک: کووله که و زه بهش و خه يار.

هاپلوک: (پ ل) ا.گيا. [زير] پيفوک، پيشوک، پيشوکه، سه لکه ي گيايه کي به هاريه ده خوړي.

هاسيمونا: (س م) ا.گيا. هاسيمونيا، جوړي گيايه له تيره ي شه لغهم، ده خوړي.

هال: ا.گيا. هل، هيل

هالوک: (ل) ا.گيا. طرائيث، طرنوٹ

هالينوطس: (ل ن ط) ا.گيا. ناخنک

هبال: (ه) ا.گيا. [ع] ههبال، جوړي داري ره قه دهسکه ته ور و پاچي لي ساز ده کهن.

هيد: (ه) ا.گيا. تلخک

هيد: (ه) ا.گيا. تلخک

هيق: (ه) ا.گيا. گولي سوور، گولکاسوور، گولي دو تاته شه، جوړي گولي سووري دو وره ننگه.

هرشه: (ه ش) ا.گيا. عشقه

۱-هرطمان: (ه ط) ا.گيا. [هردومان، كرسن، كشنی] كزن، گلینه، جوړی دانه ویله یه گای پی قهله و ده بی.

۲-هرطمان: (ه ط) ا.گيا. [پرنج، جوگندم]

په رش، په رشت، په رشه، جوړی ده غله له تیره ی گه نم.

هر فولیون: (ه ف ل ی) ا.گيا. سیسنبر

هرقلوس: (ه ق ل) ا.گيا.

۱-گيا. کاسنی

۲-گيا. گاورس

هرقلوه: (ه ق و) ا.گيا. هرقلوس

هرنوه: (ه و) ا.گيا. ننه حوا

هرنوی: (ه ن و ا) ا.گيا. ننه حوا

هروتوم: (ه ر ت) ا.گيا. اسفرزه

هروک: (ه ر) ا.گيا. زرشک

هرول: (ه ر) ا.گيا. [خلر، ملک]

خلیره، ولیره، ده غلیکی وردی ره شه له ماش ده چی.

هره: (ه ر) ا.گيا. هرینگ

هره تخم: (ه ر ت) ا.گيا.

تووی خه ربه ننگ، تووی غه ربه ننگ.

هری تخم: (ه ر ت) ا.گيا. [گرچک]

تووی گه رچه ک، بو روڼ گه رچه ک ده شی.

هریر: (ه ر) ا.گيا. سوسن

هزار اسپند: (ه ا پ) ا.گيا. هزار اسفند

هزار اسفند: (ه ا ف) ا.گيا. اسپند

هزار افشان: (ه ا) ا.گيا. هزار گوشان

هزار برگ: (ه ب) ا.گيا.

[قندیل، چیچکی، علف پشه، علف کک]

هه زار گه لا، جوړی رو ه کی خوړسکی گويسوانه و ریگه و بانه به گولی سپی و بوئی خو شه وه.

هزار پسر: (ه پ س) ا.گيا.

هه زار کوره، هزار کور، گیاهه کی ده رمانیبه.

هزار جشان: (ه ج) ا.گيا. هزار گوشان

هزار چشان: (ه چ) ا.گيا. هزار گوشان

۱-هزار چشم: (ه چ) ا.گيا. [خاماقس، لبلبالارض]

هه زار چاو، هزار چاف، گوله با، قلینجه هه وریشه، جوړی گیای له تیره ی نه عنا ریشه دیژ و گلاورد.

۲-هزار چشم: (ه چ) ا.گيا.

[هپریقون، هپریقون، هوفاریقون، ایفاریقون،

اوفاریقون، نومه، علف چای، ناکیسر]

گیاجا، گیاجای، چل چاو، گوله با، قلینجه هه وریشه، جوړی گیای دارچکی، روئی لی ده گیری، بو ژانی گوی و خالیگه باشه.

هزار رخشان: (ه ر) ا.گيا. هزار گوشان

هزار اسپند: (ه س پ) ا.گيا. هزار اسپند

هزار سفند: (ه س ف) ا.گيا. هزار اسفند

هزار شاخ: (ه) ا.گيا. هزار گوشان

هزار کشان: (ه ک) ا.گيا. هزار گوشان

هزار گز: (ه گ) ا.گيا. هزار چشان

هزار گوشان: (ه گ) ا.گيا.

[الفاشر، الفاسری، الفسیر، فاشره، فاشرا، فاشرا،

آلاملک، ارجالون، نخوشی، نخوشکی، فاشار،

باشرا، تاک سپید، اغلیس، حلبلوطن]

نام علمی: Bryonia dioica

هفت کول: (ه ك) ا.گيا.

[مخرا، زیندار، گرمه شو، پلاخور]

حهوت کول، زیندار، ده چکیکی گه لا کولکن و گول سپییه، بهری ره شه و بو دهرمان ده بی.

هکل: (ه ك) ا.گيا. سماروغ

هل: (ه) ا.گيا.

[هیل، هال، قاقله، حماما، حب هان، لاجی، شمشیر، شوشمیر، خیربوا، خیربویا، شرفیون، آلاچی، جربوا]

نام علمی: *Elettaria-cardamomum*
Maton

هیل، حیل، حل، هل، قاقووله، داریکی کورته بالای گه لاورد، بهریکی وردی بین خوش ده گری بو ده خوری، هیور که ره وه و ئیشتیاهینه ره.

هلاهل: (ه ه) ا.گيا.

[بیش، سرنجیش، بیش هندی، لههل]

هه لاهه ل، هه لایهه ل، هه لایل، هه لاهه لایی، گیازار، بنچکه گیایه کی ژاروی و کوشنده یه.

هلفیفا: (ه ف) ا.گيا. کاسنی

ههل: (ه ل) ا.گيا. فیل زهره

هلموت: (ه م) ا.گيا. حلیمو

هلندور: (ه ل د) ا.گيا. شبدر

هلندوز: (ه ل د) ا.گيا. شبدر

هلو: (ه ل) ا.گيا. [خوخ]

نام علمی: *Persica vulgaris*

هه لوو، هولوو، هلوو، هه شتالو، هه شتالوو، شفتالو، خوخ، کوخ، قوخ، قوخی، داریکه له تیره ی دارسیو و قه یسی به گولی په مه یی و ئه رخه وانئی، بهریکی توکن ده گری. هه لوو بو گه لوو ئیسه، پالوتنی خوین، فارچی لیو، خارشت باشه.

ره زله پیچ، پیچ، میشله زه رگو، پیچ ره زله، جو ری گیا وه ک لاو لاو به دره ختا هه لده گری، له به ره که ی بو کاری ده باغی که لک وه رده گیری.

هزارنی: (ه ن) ا.گيا. [جگن نه ری، گل هزارنی]

نام علمی: *Butomus umbellatus*

هه زار نه ی، زه له می رگ، قامیشه ره شه، جه گه ن نه هری، روه کیکی گوی ئاو و دهم دراوانه به گولی جوان و پر گه لاوه.

هسکدانه: (ه س ن) ا.گيا. [خسکدانه]

تووی کاخلی، تووی قاخلی.

هشت دهان: (ه د) ا.گيا.

۲- گیا. صبر

۲- گیا. پنیرک

هشتفیقل: (ه ف) ا.گيا. شقاقل

هشکدانه: (ه ن) ا.گيا. هسکدانه

هفت برگ: (ه ب) ا.گيا. مازریون

هفت بند: (ه ب) ا.گيا. [سرخ مرز، سرخ مرد]

نام علمی: *Polygonum aviculave officinal*

گیاگریچک، گریچکه، گیاگری، گوی به رخ، گوی به رخه، گوی به رخوله، گوشت به رخوله، دوو گوی به رخه، سیچکه، جو ری گیایه بو دهرمانی زگه شو ره و چلکی پووک و ژنژیویت باشه.

هفت رنگ: (ه ر) ا.گيا.

حهوت ره ننگ، گولکا ههفت ره ننگه، جو ری گولی ولاتی هیندستانه.

هفت زرده: (ه ز د) ا.گيا.

نیرگز، نیرگسی زرد، باشترین جو ری گولی نه رگزه.

نام علمی: *Calendula officinalis*

هه‌میشه به‌هار، هه‌میشه جوان، هه‌میشه وه‌هاره، به‌بیونه کینویله، هه‌میشه گول، باچک، جوری گیایه چواروه‌رزی سال گول ده‌کات، بو پالاتنی خوین، لابرنی سه‌فرا و زهر دوویی باشه.

همیشه جوان: (ه م ش) ایگیا. همیشه بهار

هنج‌مک: (ه ج م) ایگیا. برغست

هندب: (ه د) ایگیا. کاسنی

هندبا: (ه د) ایگیا.

نام علمی: *Taraxacum officinale-L*

۱- گیای کاسنی

۲- گیای ترخون

هندباج: (ه د) ایگیا. هندبا

هندبه: (ه د ب) ایگیا. هندبا

هندبید: (ه د ب) ایگیا. هندبا

هندوانه: (ه د ن) ایگیا.

[خربزه‌هندی، هندانه، تربوز، دابوقه، قارپوز، رقی]

نام علمی: *Citrullus vulgaris*

شووتی، هه‌نی، هه‌ندی، هه‌ننی، هه‌نگی، هندی، هیندوویی، زه‌به‌ش، زه‌به‌ش، زه‌به‌ش، زه‌به‌ش، جه‌به‌ش، شامی، شمتی، شفتی، شنتی، شتی، شمتی، شمتوو، شمتن، شیتوو، شووتوو، شوتیه‌کۆله، ته‌حله‌سیف،

۱- شووتی، گیایه‌کی برکه‌داره له تیره‌ی خه‌پار، به‌ریکی زلی ئاوداری نوسور ده‌گری، خواردنی شوتی بو دانانی سه‌نگی گورچيله و میزه‌لدان و نه‌خوشی زهر دوویی و پرۆستات و سورپزه باشه،

۲- کاله‌که‌مارانه، شووتیه‌مارانه، گوژالک، هه‌نزه‌ل، زه‌ره‌نگ، زه‌ره‌ند، گوهی‌شه‌یتانک، ته‌حه‌سیف،

هلوارده: (ه ل ا د) ایگیا.

جوری هه‌لووی نه‌باش و ورده.

هلوانجیری: (ه ل ا ج) ایگیا.

هه‌لووه‌نجیر، جوری‌ک هه‌لووی گچکه‌یه.

هلهلون: (ه ه ل) ایگیا. هلهلون

هلهلون: (ه ه ل و) ایگیا. زالزالک

هلپانه: (ه ن) ایگیا. شاهتره

هلپک: (ه ل) ایگیا. زردالو

هلپکک: (ه ل ک) ایگیا. آلبالو

هلپلج: (ه ل ل) ایگیا. هلپله

هلپله: (ه ل ل) ایگیا.

۱- هه‌لپله، حه‌لپله، داریکی ولاتی هینده، ۲- هه‌لپله، داریکه به‌ری وه‌ک سنجوو ده‌چی و بو‌ده‌رمان ده‌بی.

هلپون: (ه ل) ایگیا. [ع] مارچوبه

نام علمی: *Asparagus plumosus*

همیسقوس: (ه م س ق) ایگیا. همیشه جوان

همیشک: (ه م ش) ایگیا. [تلم، چلم، مازرا، ویج،

کروچ، زن‌کیش، زن‌کش، زرگن، غاراسکندر]

قنگاوله، قنگاولی، دووپه‌له، دووپه‌ره، بنه‌گیایه‌که دایمه شین به‌گه‌لای درواوی و گولی نارنجی و بین‌خوشه‌وه.

همیشک جوان: (ه م ش ج) ایگیا. همیشه بهار

همیشگ: (ه م ش) ایگیا. همیشه

همیشه بهار: (ه م ش ب) ایگیا.

[قوقحان، اقحوان، زبیده، آذرگون، فرقه‌هان، مرجون، که‌حلا، سه‌لابی، خيرو، خیری، آبرون، ابرون،

میسا، همیشه جوان]

یغمیصا: (ی م) ایگیا. ریواس

یقطین: (ی ط) ایگیا.

کوله که، کوندر، کوله که ی خواردن.

یک بن: (ی ب) ایگیا. ریحان

یلنجوج: (ی ل ج) ایگیا. عود

ینبوت: (ی ب) ایگیا. کوکنار

ینجه: (ی ج) ایگیا. یونجه

یوز: (ی) ایگیا.

مازوو، دارمازوو، بهروو، بهرووی سهوز.

یوزه: (ی ز) ایگیا. یوز

یوشن: (ی ش) ایگیا. درمنه

یوغورت اوتی: (ی غ ا ت) ایگیا. علف پنیر

یولاف: (ی) ایگیا. [جووحشی، جوهرز، خافور]

کارام، کاران، لهرزانه، جوشاهی، یهوه رومی، یهوه دیوی، یهوه تالی، جوتاله، جوی هوورج، جوه وحشی، جوشامی، روه کیکه له تیره ی گهنم و جوه، دهرمانیکی باشه بو خاوین کرنه وه ی کونای میز و میزدان.

یونجه: (ی ج) ایگیا. [اسپرس، اسپست]

نام علمی: *Medicago sativa*

وینجه، یونجه، یونجه، یونجی، زهره ک، زهره که، قهت، کهت، کهتی، ئه سپست، ئه سپسی، روه کیکه ئاژه ل حهزی زوری لیتیه تی و سالی چهن بهر ده دروی، بو نه خوشی ئیسهال خوینی به کاری دیتن.

یونجه وحشی: (ی ج و ش) ایگیا.

نام علمی: *Medicago ciliaris*

وینجه که رویشک، وینجه تالی، یونجه تالی، روه کیکه ئالفی یه کساله یه بو ئاژه ل له وه ریکی خوشه.

نام علمی: *Forsythia suspense* (Intermedia)

یاسه مهن، ئاسمین، یاس، یاسه مین، یاسه مهنه، یاسه مهن کیوی، یاسه مهنه، سه مهن، مهران، عیشوه، دارسووژن، یاس زهره، دارده وه نیکی جوانه به گولی سپی یا بنهوش و بوی خوشه وه، گولی یاس بو نه خوشی سیلی سیپه لاک و هه لامهت و کوکه ره شه باشه، دژه میکروبه.

یاسمون: (س م) ایگیا. یاسمن

یاسمین: (س م) ایگیا. یاسمن

یافا: ایگیا.

یافا، ره گه زیکی داری پرتقال و نارنگه، به ره همی شاری یافا له عه ره بستان.

یبروج: (ی ز) ایگیا. مهر گیاه

یبست: (ی) ایگیا. برگست

یببوت: (ی ن) ایگیا. کوکنار

یتوع: (ی ت) ایگیا. مهک

یرامع: (ی م) ایگیا. مارچوبه، هلیون

یرمیغ: (ی م) ایگیا. مارچوبه، هلیون

یرنا: (ی ن) ایگیا. حناء

یز: (ی) ایگیا.

یهز، جورئ دروه، بو په رژین و دهوری ختوهت به کاری دیتن.

یزبن: (ی ب) ایگیا.

بنچکه یهز، بنی یهز، دروی یهز.

یسر: (ی) ایگیا.

یوسر، ویسر، مورونجه، داریکی رهشی بون خوشه تهزیچی لی چنده کهن.

